M

Ioannis Seldeni

MARE CLAUSUM

SEU

De Dominio Maris

Libri Duo.

Primo, *Mare*, ex *Jure Naturæ* seu *Gentium*, omnium hominum non esse Commune, sed *Dominii* privati seu Proprietatis capax, pariter ac *Tellurem*, esse demonstratur.

Secundo, Serenissimum *Magnæ Britanniæ Regem* *Maris* circumflui, ut individuæ atque perpetuæ Imperii Britannici appendicis, *Dominum* esse, asseritur.

——*Pontus quoque Serviet* Illi.

LONDINI,
Excudebat *Will. Stanesbeius*, pro *Richardo Meighen*.
MDCXXXV.

SERENISSIMO
POTENTISSIMOQVE
Principi
CAROLO
Dei Gratia
MAGNÆ BRITANNIÆ
FRANCIÆ & HIBERNIÆ
REGI,
Fidei Defensori;

Humilimus atque devotissimus ejus subditus
Ioannes Seldenus.

QVod imperare pridem dedignatus non es, Regum Optime Maxime, id propensissimo obsecundandi animò quam potuit maturissime absolutum, venerabundus offero. Dissertatio est de

de *Dominio Maris*; ideo inſtituta ut in compendio cerneretur Ius illud exploratiſsimum, quo, ab omni ævo, Oceanus Britannicus in Sacro Britannici tui Patrimonio cenſitus eſt. Divi Parentis tui iuſsu tentata olim adumbrataque, inter ſchedas sive neglectas sive disiectas per annos amplius ſedecim mecum latuit; ut imperfecta nimis sic etiam ceu intermortua. Poſtquam autem Recognitioni eius Inſtaurationique totus, idque ea intensiſsimi ſtudii alacritate qua, clementiſsimis utpote Maieſtatis Tuæ auſpiciis excitus, carere nequibam, per menſes aliquot vacaveram, non tam ut evocata revixit quam plane renata eſt. Tot ſcilicet in ea ſunt emendata, tot diſpuncta, recocta, limata, immutata,

tanta

tanta insuper accessio ubique facta est, ut pristino, quantum erat, lineamento plerunque disparente, exeat omnino Nova; tam nimirum ex iterata Origine, quam ex Natura Sui, Tua. Sunt inter Scriptores Exteros qui Mare Tuum Australius Orientaliusque Principibus suis temere attribuunt. Nec pauci habentur qui Maria qualiacunque, ex Iure Naturæ atque Gentium, universitatis hominum esse Communia, Cæsarianos aliquot Iureconsultos veteres maxime secuti, aut adstruere satagunt aut patientius quam par est admittunt. Ne quid deforet quod & utrunque genus refellat & Maiestatis Tuæ causam rite adserat, diffusam Testimoniorum indaginem inivi, eaque simul cum Rationum

mo-

momentis, ex omnimodo Iure petitis, expendi, selegi, contexui. Nec indiligenter. An vero feliciter, id Perspicacitas tua summa & vere regia Prudentia diiudicabit. Ipse interea in universum impensissime contendi, ut tum *Serenissimæ Maiestati Tuæ*, tum *Veritati exactissimæ*, veluti Numinum Pari sacris socialibus colendo, tempestive litarem. Inexuperabilem Tibi Felicitatem Sanctissima illa Maiestas, quæ Tuæ archetypa est, præstet conservetque.

PRÆFATIO.

SVnt quæ præmonenda heic duximus nonnulla, quorum pars etiam Lectoribus aliàs scientissimis fuerit necessaria. Cetera itidem iis qui solenni temeritatis vitio in ipso impingunt limine, dum libros obiter salutant, non inutilia. Spectant illa aut Testimoniorum, quæ adhibentur, Sedem, aut Dominii Marini quod domonstratur Circumstantias aliquot, aut Operis Titulum. In Testimoniis, præter Typis edita & Manuscripta Privatorum Bibliothecis Latentia, non pauca (maximè in libro secundo) adducuntur è Tabulis seu Monumentis Publicis quorum fidem aliis testibus potiorem esse (saltem si discrimen intersit) adeoque plenam, tam puto concedet æquus rerum quilibet æstimator quam senatus olim censuit[a] *Romanus. Quæ privatorum Bibliothecis latent, ea ubinam adserventur plerunque docet Margo. Quotiès id non fit, penes memet habentur. Tabularum autem publicarum è quibus crebrò desumuntur Testimonia, aliis similitèr in margine, sive Archivi seu sacrorum Scriniorum locus sive Archæotarum Scriniariorúmve muneris nomen sic adjicitur, ut inde statim occurrat ubinam reperiantur. Harum verò aliis (quarum nempè*

[a] Marcellus l 9. ff. tit. de Probationibus.

usus frequentior) nullus prorsus locus nec archæotæ nomen, sed Rex ut plurimùm & Annus, præter vocamen earum forense, duntaxat adnotatur. Quotquot hujus sunt generis, aliæ attinent ad annos qui Ioannis Regis initia & Edwardi quarti exitum interveniunt, aliæ ad eos qui inde ad ætatem excurrunt nostram. Quæ prioris sunt intervalli, nec locum aut archæotæ nomen habent adjectum, adservantur in Archivo Arcis Londinensis; quæ intervalli sunt posterioris, in illo quod Capellæ Rotulorum *nomine est notissimum. Futile nimis fuisset tantundem eis, qui Archivis Anglicanis assueti sint, heic indicâsse; quippe quibus ex ipso forensi vocamine (veluti* Rotulorum Patentium, Rotulorum Clausorum, Rotulorum Parlamentariorum, Rotulorum Franciæ, Vasconiæ, Alemanniæ, *id genus aliorum quæ sunt Tabulæ Cancellariæ Anglicanæ) & Regis nomine satis dignoscitur ipsa etiam Tabularum sedes. Sed tam popularium meorum qui Scriniis satris alieni fuerint, quàm Exterorum gratiâ, inprimis erat hoc prælibandum, ut scilicet, si horum alterutri testimonii cujuscunque ex hisce allati fontem seu autographum denuò inspici ac pensiculatiùs consuli fortè velint, eis, cùm sedes ita designentur, commodiùs id sive præsentibus ipsis pro libitu facere sive absentibus ab amicis impetrare siet integrum. Etenim Tabularum Scriniarii (quibus summa religio est ut tutissimè conserventur) ex more recepto tum horis, quæ intempestivæ non sunt, omnimodis aditum consulentibus*

sulentibus præbent, tum ita eas dispositas habent ὥστε καὶ θᾶττον (*quod voluit de Tabulis publicis etiam Iustinianus* [a]) εὑρίσκεσθαι παρὰ τῶν ἐπιζητούντων, *seu* ut facilè à requirentibus inveniantur. *Quod ad circumstantias, quas diximus Dominii Marini attinet; cum binæ heic demonstrentur (quà in rebus civilibus vocabulum illud ferri poßit) propositiones, altera,* Mare ex Iure Naturæ seu Gentium omnium hominum non esse commune, sed Dominii Privati seu Proprietatis capax æquè ac Tellurem; *altera,* Serenissimum Magnæ Britanniæ Regem Maris circumflui, ut individuæ ac perpetuæ Imperii Britannici appendicis, Dominum esse; *existimandum non est, aliusmodi admitti heic sive Caussas sive Effectus Dominii Marini quàm quales fuerint dominii Insulæ, Continentis, Portus seu cujuscunque alterius Territorii seu Provinciæ quæ in sacro Principum Patrimonio censeri solet. Nec minus ex Iuris inter Gentes de Dominio acquirendo recepti ipsiusque Iustitiæ ratione, veluti ex Caußis, natum esse Maris quàm Telluris dominium; nec ejus Effectus alios esse quàm qui pactis conventis, Federibus, Servitutum sive constitutionibus sive præscriptionibus, id genus aliis pariter ac Effectus Dominii Telluris, variatim subjaceant. Rectè ille* [b] *olim,*

[a] Novell. Constit. 15. cap. 5. § 2.

[b] Seneca in Medea act. 2.

> Nunc jam cessit Pontus, & Omnes
> Patitur Leges;

Omnes scilicet quas patiuntur Territoria qualiacunque

cunque; pro rerum, personarum, seculorum atque Juris Belli Pacisque discrimine. Et ad Tiberium Augustum Valerius; Penes te, *inquit*[a], Hominum Deorumque consensus Maris ac Terræ regimen esse voluit. *Alia sunt apud veteres ejusmodi, quibus ita conjungitur Terræ & Maris dominium ut nullo modo invicem dispar esse velint, aut dispares hujus ab illius dominii sive Effectus sive Causas. Quin hoc, puto, cordatioribus satis manifestum est sine monito; quo tamen opus est eis qui Causam Dominii Marini solùm in præpollentium Classium, interdum etiam piraticarum*[b]*, vi, Effectum verò, in omnibus aliis simpliciter perpetuòque arcendis consistere, incogitantèr nimis, nullà Federum Fideive interpositæ Jurisve habità ratione, pronuntiare subinde audent. Titulus autem Libri defensione etiam eget apud aliquos quorum palato illum non satis placere audio. Nolunt, si diis placet,* Mare Clausum *id quod heic agitur, seu Dominii Maris assertionem, sed Tempus quo veteribus claudi Maria dicebantur, utpote non navigabilia, denotare. Nemo quidem nescit à* III *Iduum Novembris*[c] *usque in diem* VI *Id. Martii, seu inter ejusmodi temporis hyberni initium atque exitum*[d] *alium, ita olim Mare Clausum fuisse ac dici, ut tempore reliquo, seu æstivo, Apertum, id est classium magis patiens. Quo sensu dixit Cicero*[e]*, dum à Quincto Fratre literas expectabat;* Adhuc clausum Mare scio fuisse. *Adeo ut hoc sensu tam Clusii & Patulcii cognomina Neptuno,*

a In prologo.

b Videsis Ludovic. Servin. in Placit. tom. 2. pag. 260.

c Vegetius de Re Militari lib. 4. cap. 39.

d L. 3. C. tit. de Naufragiis & l. 3. tit. cod. in Cod. Theodosiano; Iul. Ferret. de R. Navali lib. 11 §. 2. & 3.

e Ad Quinctum fratrem lib. 2 epist. 5.

Neptuno, quàm Jano rite satis tribui potuissent. Sed verò, tametsi ex hac Maris Clausi notione titulus fuisset desumtus, non ita foret sanè reprehendendus. Nam cum domini sit, ita suo utifrui ut extra pacta conventa, federa, seu Ius aliquod singalure superveniens, alios quoscunque ei arcere liceat, non malè dixerat quis Maria quæ in cujuspiam dominium transirent, ceteris quibuscunque nec Dominis nec jure ejusmodi singulari gaudeutibus, ex Lege Dominii Clausa esse, non dissimili ferè modo ab eo quo tempore illo hyemali classibus intractabilia sunt Lege naturæ, quemadmodum loquitur Vegetius. Nam ut crebræ tempestates atque hyemis inclementia, à Novembri usque ad novos in Martio Navigationis natales, Liberum Maris usum vetabant, ita etiam eum, qui ut dominus Mare privatim ac jure occupaverit, aliis liberum ejusdem usum non raró intercludere, à ratione non adeò absonum esset dicere. Sed verò alia & clarior planè Tituli mens est. Ex simplice ejusdem vocabulorum vi denotatur, Mare, non aliter ac Tellurem seu Portum, finibus, limitibus, ceterisque privati dominii notis ac circumstantiis ita claudi seu in dominium privatum secerni secludique, idque ex jure omnimodo, ut, extra domini libitum & singularia quæ variatim interveniunt, evanescunt, redeunt, Iuris temperamenta, præcludatur aliis universis ejusdem usus. Nam Claudere non modò simplicem ipsum claudendi actum, quemadmodum in ja-

nuis

nuis oculisve clausis, clauso agmine, seu, ut in illo [a] Pharsal. 3. *Lucani*[a],

Brachia nec licuit vasto jactare profundo;
Sed Clauso periere mari ——

(quod de nautis versa carina tectis dicitur) verùm etiam id quod Consequens est seu tum Liberi rei clausæ usus Negationem, tum Proprietatem seu Imperium ejus qui clauserit, sæpiùs simul significare certissimum est. Venus apud Virgilium[b] *ad Jovem;* [b] Æneid. 1.

Quid Troes potuere? quibus tot funera passis
Cunctus ob Italiam Terrarum Clauditur orbis.

Id est, liber orbis usus eis interdicitur, seu non permittitur. Et Propertius[c], [c] Lib. 4. eleg. 10.

Non Clausisset aquas ipsa noverca suas.

De sacris Junonis fontibus loquitur, qui sexui sequiori velut dominabus proprii, Herculi adeoque Masculis quibuscunque interdicebantur. Tenctherorum item legatus ad Agrippinenses apud Tacitum[d]; [d] Histor. lib. 4. vobis gratulamur quòd tandem liberi inter liberos eritis. Nam ad hunc diem flumina ac Terras, & cælum quodammodo ipsum, Clauserant Romani, ut colloquia congressúsque nostros arcerent. *Et apud eundem, Cerialis ad Treveros ac Lingonas. Exceptis tributis* cetera, *inquit,* in communi sita sunt. Ipsi plerunque legionibus nostris præsidetis. Ipsi has aliasque provincias regitis. Nihil separatum

Clausumve

Clausumve. *Ejusmodi sunt alia non pauca. Plinius item de ipsis Maribus*[a]; Interiora Maria Clauduntur ut portu. *Et* Mare Tyrrhenum à Lucrino molibus seclusum *habet idem*[b] *alibi. Et Tacitus*[c], tutum, seclusum Mare. *De Francis etiam olim piratico more tum per mare Mediterraneum tum apertum Oceanum grassantibus, Panegyristes ille ad Constantium*[d]; eventu temeritatis ostenderant nihil esse Clausum piraticæ desperationi quo navigiis pateret accessus. *Mare scilicet non esse ab Imperatore Romano ita eis præclusum quin liberè eodem deprædando uterentur. Summa est; id quod D. Ambrosio*[e] *dicitur* possidere fretum & spatia Maris sibi vendicare jure mancipii, *ipsum Columellæ*[f] *est* Maria ipsa Neptunumque claudere; *adeoque Mare Clausum est Mare, privatim possessum seu tam jure quam occupatione ita seclusum ut commune esse desinat, id est jure mancipii vendicatum. Inde anguli* clusares *dicebantur anguli quibus Centuriæ in veterum Romanorum assignationibus ita se invicem contingebant, ut ex eis quatenus dominii singularium jus exporrigeretur dignosci posset, uti videre est apud Hygenum*[g]. *Neque exigendum est ut exsurgente munimento continuo aut continuo alicujus limitis, qui emineat, ductu claudatur quod hac notione clausum fuerit rectè licendum. Sed ficta qualiscunque, per rigores, ammata, coxas, linea æquè in Dominii privati designatione seu re possessa civilitèr claudenda (quemadmodum in agris Occupatoriis atque Arcifiniis* non

[a] Hist. Nat. lib.2.cap.97

[b] Ibid.lib. 36.cap. 15.

[c] Histor. 2.

[d] Panegyric. Si mihi.

[e] Hexaemer. lib.5.cap.10.

[f] De Re Rustica lib. 8.cap.16.

[g] Lib. de limitibus Constituendis.

non rarò apud veteres) locum semper habuit æquè ac limes qualiscunque eminens ac continuus. Unde fiebat quòd in coloniarum aßignationibus tum loca Clausa tum Extraclusa vocabant quæ ejusmodi etiam lineis tantùm disterminabantur. Julius Frontinus [a]; Ager extraclusus est qui intra finitimam lineam & centurias interjacet, ideoque extraclusus quia ultra limites finitimâ lineâ clauditur. *Sic lineis per cæli gradus dispositis, seu longitudinis & latitudinis, clauduntur, ut privatim occupentur, territoria aßignata tam in Coloniis hodie in Americam deductis quàm in immenso illo in superiore seculo Alexandri* VI *Pontificis Romani dono quod lineâ à Polo* [b] *Arctico ad Antarcticum fictâ terminatur. Sic Mare Græcum, quod est intra insulas Cyaneas & Chelidonias, ex fœdere* [c] *clausum est & interdictum Persarum Imperatori ab Atheniensibus. Ita intra aream sacri Imperii Britannici Patrimonii clauditur Oceanus circumfusus. Ejusmodi sunt paßim alia. Sed nimius sum in re tam manifesta. Faculâ igitur Solem illustrare supersedeo. Vale lector. Ex ædibus Templi Interioris* IV. *Novembris* MDCXXXV.

[a] Lib. de limitibus Agrorum.

[b] Laertius Cherubinus Bullar. tom. 1. pag. 393. Hieronym. de Monte Brixiano, lib de finibus regundis, cap. 7. §. 8.

[c] Plutarch. in vita Cimonis.

Libri

Libri Primi

Capitum Syllabus.

A   *&*

CAP.

 Adriatico

Libri Secundi
Capitum Syllabus.

CAP. VII.

CAP. VIII.

CAP. IX.

CAP. X.

CAP. XI.

Nau-

quibus

CAP.

CAP.

CAP.

MARE

MARE CLAVSVM
SEV
De *Dominio* MARIS
LIBER PRIMVS.

Opusculi Distributio, & *Libri primi* Ordo.

CAP. I.

DE *Mari Clauso*, seu de Dominio Serenissimi REGIS Magnæ Britanniæ, in Oceano circumambiente, disceptaturo, Duo imprimis capita sunt perpendenda. Horum alterum *Iuris* est, alterum *Facti*. Denominatione à majori parte pro more, utrique tributâ. Tam enim id quod *Iuris* est heic, plurima immista habet quæ planè sunt Facti, quàm id quod *Facti* est, quæ sunt *Iuris* non pauca. Quod *Iuris* est, in eo potissimum versatur, *Vtrum* scilicet *Mare sit Dominii privati*, seu *proprietatis*, *Iure capax*. Id verò quod *Facti* heic nuncupatur, Testimoniorum duntaxat est cumulus, seu luculenta velut Instrumentorum editio, quâ *& Regis & Decessorum adstrui posset atque asseri diuturna Occupatio seu Possessio continua seu Vsucapio legitima, cui, ut firmissimo titulo, Dominium ejus innitatur*, postquam nimirum Mare ipsum Proprietati nullo jure adversari, sed omnimodo ejusdem capax

esse, manifestum satis redditum fuerit. Capitum horum utrique Libellum suum tribuimus. Et Primo de eo quod est *Iuris*; Secundo, quid *Facti* fuerit, diligenter expendimus. Nam nisi de Prima quæstione planè constiterit, de Secunda, frustra & incassùm controvertitur. Dicendorum autem libro primo ordinem adhibere visum est ejusmodi, ut primò designetur undenam orta sit & in disputationibus locum habuerit illa Iuris Quæstio, cum sententiis eorum qui negant Mare dominii privati esse capax, sive ita in cujuspiam, ex jure, transire posse Proprietatem, ut reliquo humano generi non intereà maneat Commune. Dein prælibantur quædam, quibus ipsa Quæstionis Vocabula ita explicantur, ut tam quo Mediorum genere, quàm quâ de re sit dispiciendum, dilucidè inde statuatur. Ne, si illud prætermittamus, in Notione sive Verborum sive Controversiæ dubia hæsitemus. Apparatu hujusmodi ritè tradito, non solùm nullum omnino Iuris genus rectè intellectum refragari Maris dominio, sed Iure omnimodo, cujus in hujusmodi disceptationibus usus esse potest, eoque exploratissimo, tam Maris dominium privatum, quàm Telluris, agnosci demonstramus. Et demùm Responsione diluimus ea quæ adversus qualecunque Maris dominium privatum solent adduci: à quibus auspicandum. Nam Secundi libri Ordo commodius ipsi præfigitur.

Qualia sint, quæ Maris dominio reluctari videntur, *& adversus illud solent objici.*

CAP. II.

TRiplici ferè in genere cernuntur, quæ, ut Dominio Maris adversantia, solent afferri. Alia ex Commerciorum, Transitus, ac Peregrinationis libertate; Ex Natura Maris, alia; atque ex disertis Scriptorum testimoniis, alia petuntur. Quod ad Commerciorum ac Peregrinationis libertatem attinet, eam adeò Naturalem esse volunt nonnulli, ut tolli jure nullibi posse aiant. Et jure Gentium

Gentium nefas esse, portu, commeatu, commercio, navigatione Mercatoribus aut Peregrinis interdici. Iusta bella, ob Fori usum & Portum prohibitum & commercia negata, cœpisse. Exempla objiciunt Megarensium [a] in Athenienses, Bononiensium [b] in Venetos, Hispanorum item in Occidentalis Indiæ incolas. Nam justam prætexunt viri doctissimi [c] causam belli ab Hispanis in Americanos suscepti, ob communem portuum ac litorum usum prohibitum. Atque huc trahunt illud Virgilii, velut ex jure Gentium pronunciatum;

> *Quod genus* [d] *hoc hominum, quæve hunc tam barbara morem*
> *Permittit patria? hospitio prohibemur arenæ.*

Iam verò, si dominium Maris ejusmodi admitteretur, ut, domini arbitratu, Maris ac Portuum inde usus prohiberetur, Iuri tunc huic commerciorum & peregrinandi (quod Naturale vocant) derogatum iri ajunt; quod nolunt ferendum. Ex Natura autem sui (quod secundum est objectorum genus) Mare in momenta mutari, adeóque esse perpetuò, aquis aliis aliisque in priorum locum nunquam non succedentibus, fluxile, & tam non sibi omnino (si alveum excipias) idem, ut nec idem aut singularis possit esse ejusdem Dominus, dici solet. Quin, ubi ipsa dominii ejusmodi natura maximè in Finium ac Terminorum distinctione consistit; in Mari non haberi nec haberi posse idoneam ejusmodi distinctionis sive materiem sive instrumenta, quibus finium regundorum jus, in Dominii controversiis principem obtinens locum, subniti queat. Etiam & illud ex D. Ambrosio [e] afferunt, de Piscium domiciliis loquente; *Geometram audivimus, Thalassometram nunquam audivimus; & tamen Pisces mensuras suas norunt.* Tantam etiam Maris magnitudinem esse ut omnibus Populis sufficiat ad aquam hauriendam, ad piscatum, ad navigationem. Ideò privatum ejus dominium non admittendum. Tertium genus argumentorum heic, quod è Scriptorum testimoniis habetur, partim ex Poëtis veteribus, Theologis, aliisque aliud agentibus, partim ex Iuriscon-

[a] *Thucydid. lib.* 1. *& Diodor. Sicul. lib.* 12.

[b] *Sigon. de Regno Italiæ lib.* 20.

[c] *Franciscus Victoria de Indis, tract.* 2. § 2. 3. & 4. *Ioannes Solorzanus de Indiarum Iure lib.* 2. *cap.* 20. §. 34 *& seqq. Gregor. Lopez in Partid.* 2. *tit.* 23. *l.* 2.

[d] *Æneid.* 1.

[e] *Hexaemer. lib.* 5. *cap.* 10.

sultis rem ex professo tractantibus desumitur. Prioris classis est illud Gripi piscatoris & Trachalionis servi, de vidulo in mari reperto disputantium, apud Plautum [a],

> Gr. *Mare quidem commune certò 'st omnibus.* Tr. *assentio;*
> *Quî minùs hunc communem quæso mihi esse oportet vidulum?*
> *In mari inventum est. commune est.* ———

Affertur etiam Latonæ ad Rusticam in Lyciâ turbam, supplicis orationis pars apud Ovidium [b],

> *Quid prohibetis aquas? usus communis Aquarum est.*
> *Nec Solem proprium Natura, nec Aëra fecit,*
> *Nec tenues Vndas. in Publica munera veni.*

Item illud Virgilii [c]

> ——*Littúsque rogamus*
> *Innocuum, & cunctis undámque aurámque patentem.*

Et Phocylides apud Athenæum [d], τὴν μὲν θάλασσαν κοινὴν εἶναι *Mare commune esse*, ait. Quibus accedat scitum illud Rabbinorum aliquot Hierosolymitanorum, qui Alexandro Magno Orbis quidem totius Imperium agnoscebant; ita tamen ut Aridæ seu Telluris tantummodò, non omninò Maris dominium eum acquisivisse sentirent; utpote soli Numini, ut Domino, subjacentis. Verba sunt [e] אינו שליט בים אבל הק'בה שליט בים וביבשה *Non dominabatur in Mari: sed Deus O.M. dominatur tam in Mari, quàm in Tellure.* Classis secunda, seu quæ apud Iurisconsultos occurrunt, hujusmodi sunt. *Naturali jure omnium communia sunt illa, Aër, Aqua profluens, & Mare, & per hoc littora Maris;* Item, *Nemo ad litus Maris accedere prohibetur piscandi causa, dum tamen villis & ædificiis & monimentis abstineatur; quia non sunt Iuris Gentium sicut & Mare. Idque Divus Pius piscatoribus Formianis & Capienatis rescripsit:* quæ verba sunt Marciani [f] Iurisconsulti, & Iustiniani [g] in Institutis. Et Vlpianus [h]; *Mari, quod Natura omnibus patet, servitus imponi privata lege non potest.* Et alibi idem [i]; *Mare commune omnium est, & litora, sicut aër. Et est sæpissimè rescriptum, non*

posse

[a] *In Rudente act.* 4.
[b] *Metamor.* 6.
[c] *Æneid.* 7.
[d] *Dipnosoph.* 8.
[e] *Gemara Hierosolymitan. tit. Aboda Zara seu* de cultu extraneo *fol.* 42. *col.* 3. *cap.* 3.
[f] *L.* 2. *& l.* 4. *ff. de Rerum Divisione.*
[g] *Tit. eodem.* §. *& quidem.*
[h] *L.* 13 *ff. tit. Communia prædiorum.*
[i] *L.* 13 § 7. *ff tit. de Injuriis & vide eum l.* 24. *ff. de damno infecto.*

posse quem piscari prohiberi. Quin Celsus, *Maris,* ait [a], *communem esse usum omnibus hominibus, ut aëris.* Etiam ipsum Cæsarem Telluris, non Maris Dominum esse volunt aliqui [b], ex eo quod Antoninus Cæsar responderit, *Se quidem Mundi Dominum esse; legem autem, Maris* (sic vulgò intelligitur ejus responsio) ac si Maris dominium arrogare sibi nollet. Atque in Basilicis [c], seu Iure Orientalis Imperii, legitur, Οἱ αἰγιαλοὶ ἐν τῇ πάντων ἐξουσίᾳ εἰσί, *Litora sunt in omnium potestate.* Sic Michael Attaliates Iurisconsultus Imperii Orientalis [d], τινὰ δὲ πάντων εἰσίν. οἷον ὁ Ἀὴρ, τὸ ῥέον ὕδωρ, ἡ Θάλασσα, ὁ αἰγιαλὸς τῆς θαλάσσης, καὶ οἱ Ποταμοί, *Quædam sunt omnium hominum; quemadmodum Aër, Aqua profluens, Mare, Litus maris, & Fluvii.* Scilicet Mare omnium hominum commune esse ex Iure & Naturali & Gentium scribunt utriusque Imperii Iurisconsulti aliquot veteres. Quod si adeò aut ex sui Natura, aut ex alterutro (quod diximus) Iure ita commune esset, fieri sanè nequiret ut id in cujuspiam privatum transire posset dominium, nisi aut jus Naturæ (quod prorsus immutabile dici assolet) immutaretur, aut Gentium (quarum pariter interest) consensus ejusmodi dominio accederet. Et proinde non Usucapione, non Præscriptione, nullo denique titulo acquiri posse Maris dominium velle videntur. Neque enim adversus Naturam ulla exceptio locum habet; *Neque* (ut respondet Papinianus [e]) *Præscriptio longæ possessionis ad obtinenda loca juris Gentium publica solet concedi.* Iurisconsultorum quos diximus, veterum sequax est Interpretum turba non exigua; cùm tamen sint intereà non pauci, qui vetustam illam de necessaria Maris communione sententiam non uno modo temperent & restringant, ut infrà docetur. Inter Recentiores autem Iurisconsultos, in impugnando Maris dominio, primas tenuere viri bini, clarissimi quidem utrique, sed eruditione & nitore ingenii impares. Fernandum dico Vasquium Hispanum, & Hugonem Grotium Batavum. Hispanus erat, in summo nuper Dominicæ rei Philippi tertii Hispaniarum Regis Prætorio, senator celebris. Batavus, Fiscalis olim advocatus Hollandiæ, Zelandiæ, & Westfrisiæ, aliisq; honoribus patriis meritissimò auctus, vir acuminis & omnigenæ do-

[a] *L. 3. ff. Ne quid in loco publico* § 1.

[b] *DD. ad l. 9. ff. ad legem Rhodiam.*

[c] *Eclog. Basilic. lib. 50. tit. 1. cap. 13*

[d] *Pragmat. tit. 2.*

ctrinæ præstantiâ incomparabilis. Disputans autem Vasquius tum de Iure Naturali & Gentium, tum de Rerum dominio, præscriptionibus, id genus aliis, *Ex, his*, inquit[a], *apparet quàm suspecta sit sententia existimantium Genuenses aut etiam Venetos posse, non injuriâ, prohibere alios navigare per Gulfum aut pelagus sui Maris, quasi æquora præscripserint, id quod non solum est contra leges Cæsareas*, (iam supra citatas) *sed etiam est contra ipsum Ius Naturæ aut Gentium primævum, quod mutari non posse diximus. Quod sit contra illud jus, constat; quia non solum Maria aut Æquora eo jure communia erant, sed etiam reliquæ omnes res immobiles. Et licèt ab eo jure postea recessum fuerit ex parte, puta quoad dominium & proprietatem Terrarum, quarum dominium jure Naturæ commune, distinctum & divisum sicque ab illa communione segregatum fuit; Tamen diversum fuit & est in Dominio Maris, quod ab origine Mundi ad hodiernum usq; diem est fuitq; semper in communi nullâ ex parte immutatum, ut est notum. Et quamvis ex Lusitanis magnam turbam sæpe audiverim in hac esse opinione, ut eorum Rex ita præscripserit Navigationem Indici Occidentalis ejusdémque vastissimi Maris, ita ut reliquis Gentibus æquora illa transfretare non liceat, & ex nostrismet Hispanis vulgus in eadem opinione ferè esse videatur, ut per vastissimum immensúmque pontum ad Indorum regiones, quas potentissimi reges nostri Hispaniarum subegerunt, reliquis mortalium navigare, præterquàm Hispanis, jus minimè sit; (quasi ab eis id jus præscriptum fuerit) tamen istorum omnium non minùs insanæ sunt opiniones, quàm eorum qui quoad Genuenses & Venetos in eodem fere somnio esse adsolent. Quas Sententias ineptire vel ex eo dilucidiùs apparet, quòd istarum Nationum singulæ contra seipsas nequeunt præscribere; hoc est, non Respublica Venetiarum contra semetipsam, non Respublica Genuensium contra semetipsam, non regnum Hispanorum contra semetipsum, non regnum Lusitanorum contra semetipsum. Esse enim debet differentia inter agentem & patientem. Contra reliquas verò nationes longè minùs præscribere possunt, quia jus Præscriptionum est merè Civile. Ergo tale Ius cessat, cùm res agitur inter Principes vel Populos superiorem non recognoscentes in temporalibus. Iura enim Civilia cujuscunque regionis, quoad exteros populos, nationes, vel etiam homines*

[a] Fernandus Vasq. Controvers. Illustr. lib. 2. c. 89. S. 30.

mines singulos, non magis est in consideratione, quàm si reverà non esset tale jus aut unquam fuisset, & ad Ius commune Gentium Primævum vel Secundarium est recurrendum, eoque utendum; quo Iure talem Maris præscriptionem & usurpationem admissam non fuisse unquam constat. Alia id genus habet ille, in privatum omne Maris dominium audacissimè insurgens. Prodiit autem Lugduni Batavorum anno salutis MDCIX (id est, proximo post disceptationem prolixam inter Hollandos & Hispanum, de liberâ in Indias Orientales navigatione, Hagæ habitam) Hugonis Grotii MARE LIBERUM, sive *De Iure quod Batavis* (sic se habet titulus) *competit ad Indicana commercia, Dissertatio.* In ea probare nititur, Iure Gentium quibusvis ad quosvis adeò liberam esse navigationem, ut sine injuria per mare impediri nequeat. Dein Mare Atlanticum & Australe, sive Ius navigandi ad Indos, proprium non esse aut esse posse Lusitanorum. *Quippe Mare* (inquit[a], legibus & rationibus jam dictis usus) *proprium omnino alicujus fieri non potest. Quia Natura commune hoc esse non permittit, sed iubet.* Alia eâ de re habet ipse in eximiis illis *de Iure Pacis & Belli* Libris, de quibus inferiùs. Et de Argumentis, quæ Maris Dominium impugnare solent, hæc summatim. Quæstionis igitur ejusque vocabulorum explicatio proximè ineunda.

[a] *Mari libero cap. 5.*

De Maris, *in Quæstione, vocabulo. Et* Iuris Distributio, *quæ Disquisitioni inserviat.*

CAP. III.

QVod ad Quæstionem, *Vtrum Mare sit dominii privati Iure capax*, attinet; Capax sumimus eadem notione, quâ usus est Trajanus Augustus dum Plinio[b] suo *solum peregrinæ civitatis capax non esse dedicationis quæ fit jure nostro*, rescripsit. Sed & *Maris* in quæstione, *Iuris* & *Dominii* vocabula insuper explicanda. *Mare* intelligimus universum, & tam Oceanum apertum seu Exteriora quæ sunt Maria, quàm quæ Interiora sunt, veluti Mediterraneum, Adriaticum, Ægæum, Britannicum,

[b] *Lib.* 10. *epist.* 59.

cum, Balticum, & quæ sunt id genus alia, haud aliter ab Oceano, ac uti Partes undequaque homogeneæ à Toto, discrepantia. *Ius* antem (quod est Liciti atque Illiciti Norma, Mensura, ac Index) consideratur bifariam. Aut quà *Obligativum* est, quod & *Præceptivum* dicitur; aut quà *Permissivum* est, *Concessivum* itidem scriptoribus nuncupari solitum. Quà *Obligativum* est, in eis quæ vel jubentur vel vetantur, ut Suum cuique tribuere, Non pejerare, cæteris similibus cernitur; Quà *Permissivum*, in eis quorum nec jubetur usus nec vetatur, sed permittitur tamen; quemadmodum in ipso Emtionis, Venditionis, Manumissionis actu, in contrahentium conditionibus, pro eorum arbitratu, contractui adjici solitis, id genus aliis. Utrumque autem hoc genus, aut Universum Genus Humanum, id est *Gentes universas* spectat, aut *non universas*. Quod universum spectat genus humanum seu *Gentes universas*, aut *Naturale* est aut *Divinum*. Scilicet aut ex Naturalis rationis lumine seu recto Rationis usu manifestum, quod & *Lex Communis in Publico Mundi & Naturalibus Tabulis scripta* eleganter à Tertulliano[a], & κοινὰ τῶν ἀνθρώπων νόμιμα *Communia hominum jura* Græcis[b] nominatur, ipsumque *Ius Gentium Primævum* dicitur Iurisconsultis; aut Divinis in eloquiis, scripto mandatis, præstitutum. Quorum utrumque *Ius Gentium universale*, seu *Omnium Commune* rectè appellandum. Quicquid in horum alterutro *Obligativum* est, sive ex ipsa rei natura, seu potiùs ex Naturæ parentis authoritate, habetur apud homines immutabile. Vnde toties Philosophis[c], Theologis[d], Iurisconsultis[e] pronunciatum illud asseritur, *Iura Naturalia esse immutabilia*. Id quod de *Permissivo* sive Naturali sive Divino, ad humanum genus universum attinente, dici nequit. Hoc enim pro eorum, qui rebus præsunt, judicio, ex sui natura variatim esse mutabile, quà Permissivum est, nemo non videt; ideoque Obrogationes, Abrogationes, Temperamenta, id est, Mutationes indies recipere. Cùm interea *Obligativum* genus *Incrementa* seu *Additiones* (utpote quibus sive firmiùs, sive decentiùs possit observari) non *Mutationes*, quibus ullatenus vis ejus minuatur, admittat.

Ex

[a] *Lib. de Corona Militis.*

[b] *Thucydid. lib. 4. Polyb. lib. 2. alii.*

[c] *Andronic. Rhodius, Michael Ephesius, Eustratius, alii, ad Arist. Nicomach. 5 cap 10. Cicero, apud Lactantium lib. 6. cap. 8.*

[d] *D. Thom. 1. 2æ q. 94 art. 5 &c.*

[e] *Instit. de Iure Nat. §. sed Naturalia.*

Ex *Obligativi* hujusmodi *Additionibus* & *Permissivi Mutationibus* conflatum est alterum illud Jus, quod angustius est, & ad *Gentes non universas* seu non ad totum genus humanum, sed ad aliquas ejusce tantùm partes, spectat, atque rectè *Positivum* (sive scilicet à *Numine* sive ab *Hominibus* positum) nuncupari solet, interdum etiam [a] *Civile*, & rectæ Rationis Naturalis additamentum. *Positivum* hoc jus dispertire liceat in illud *quod unicæ alicui Genti* Populóve in societatem coalescenti proprium fuerit & singulare (qualis olim habita est patria illa apud *Romanos* [b] potestas, atque ea quæ Athenis [c] in more) & illud, *quod in usu Pluribus*. Hoc rursum quod pluribus in usu, bifariam dividimus: in id *cui plures simul, pariter, ac communiter*, seu *ex Communi aliqua Obligatione Gentes Populive subsunt*; atque *id cui gentes populive plures non simul, pariter, aut ex Obligationis Communione aliqua subsunt*, *sed singulatim atque ex accidente*. Triplicis hujus speciei *Iuris Positivi* primam *Jus simpliciter Civile* nominemus, putà ad Civitatem aliquam unicam attinens; Secundam *Ius plurium Gentium commune*, ob communionem Obligationis ità dicendum; Tertiam *Ius Gentium aliquot* seu *plurium Civile* seu *Domesticum*, propter obligationem quà tenentur tantùm domesticam, atque sibi singulis, sine Obligationis Communione, civilem. Leges, verbi causa, XII Tabularum Athenis Romam allatæ, utramque apud Gentem tam Romanam, quàm Atticam obtinuere. Sed ex nulla Obligationis aut Populorum communione. Ius igitur Tabularum commodiùs multò harum Gentium Civile, quàm utrarumque gentium simpliciter (qualis locutio communionem indicat) erat dicendum. Quòd verò Plures simul gentes ex obligationis Communione spectat, id est *Jus plurium Gentium commune*, bipartitò est itidem tribuendum. In id nempe quod Gentibus populisve *pluribus est Imperativum*, atque id quod est *pluribus Interveniens*. *Imperativum* vocamus *Ius gentium*, quod à diversis gentibus populisve, singulis alioquin imperiis ac potestatibus supremis subjacentibus, ex communi singulis, nec dispari sed aliunde de-

[a] *Philo Iudæus, lib. de Ioseph seu de Viro Civili.*

[b] *Instit. tit. de patria potestate, § Ius autem.*

[c] *Demosthen. Orat. contrà Aristocratem.*

rivata obligatione,eaque sive à Numine sive ab Homine imperata, observatur aut vim debet habere. Tale erat jus *Dolopum, Magnetum, Phthiotarum, Thessalorum*, aliorum Græciæ populorum; qui pariter ex obligatione communi ab Acrisii [a] Argivorum regis imperio accepta, conventûs Amphictyonici jurisdictioni suberant. Tale item, singulare Ius belli à Numine præscriptum non Ebræis solùm sed & Cananæis [b] quibuscum bellum gerendum. Nam utrique, licèt diversimodè, ex imperantis authoritate tenebantur. Et ubi Gentes aliquot ex Pontificis Romani authoritate atque imperio, pariter in idem jus conveniunt, Jmperativum ius Gentium id rite appellandum. *Interveniens* autem *Ius Gentium* dicimus, quod non ex communi pluribus Imperio, sed Interveniente sive Pacto sive Morum usu natum est,& *Ius Gentium Secundarium* ferè solet indigetari. Hujus capita cernuntur in Clarigationis, Legationum, Captivorum, Obsidum, Postliminii, Federum, Commerciorum, id genus aliorum pluribus Gentibus intervenire solitorum jure. Etenim quantum, in hisce, ex *Additionibus* quæ *Iuri Gentium universali Obligativo*, & *Mutationibus* quæ *Permissivo Universali* accesserint, inter Gentes diversas est conflatum, id totum, nec amplius, aut *Imperativi* aut *Intervenientis* nomen meretur. Reliquum, *juris Gentium universalis* seu *Primævi* nomen retinere palam est. Etiam & *Ius Cæsareum*, quod adeò in dictis Iuris Intervenientis capitibus discutiendis locum habere solet, quà cum Gentium jure Universali,sive Naturali sive Divino, consonum est, sub eodem etiam nomine est ponendum; quà verò ex aliquot, quibus est in usu, Gentium consensu sic adhibentur ejus capita ac scita nonnulla quæ Iuris non sunt Universalis, planissimè *Iuris Gentibus aliquot Intervenientis* vocabulo est rite denotandum. Quà demum singulis aliquot populis domi in foro est receptum, *Gentium plurium Ius Civile* appellandum est, seu *Domesticum*. *Juris* notionis omnigenæ, quæ in quæstione tractanda adhibenda est, systemate ad hunc modum ob oculos polito; de Dominio restat ut proximè videamus.

De

[a] *Pausanias in Phocicis, Strabo li. 9. Æschines in Orat. περὶ παραπρεσβείας*

[b] *Deuteron. cap. 20. 10.*

De Dominio *tum* Communi *omnium*, *tum* Privato. *Hujus Initia, sive per* Distributionem, *sive per* Occupationem.

CAP. IV.

D*Ominium*, quod est Jus utendi fruendi, alienandi, liberè disponendi, aut omnium hominum, pro indiviso possidentium, *Commune* est, aut aliquorum tantùm *Privatum*; id est, inter Universitates singulares, Principes, Personas qualescunque, privatim ita tributum, ut libertas utendi fruendi aliis aut intercludatur aut saltem minuatur. Primi generis dominium, seu quod omnium commune est, in rerum, priscis Seculis, communione solet memorari. De ea Virgilius[a]; [a] *Georgic.* 1.

Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat; in medium quærebant——

Et Seneca[b] [b] *In Octavia act.* 2.

——*pervium cunctis iter;*
Communis usus omnium rerum fuit.

Et Tibullus[c] ad Messalam [c] *Eleg. lib.* 1. 3.

Non domus ulla fores habuit; non fixus in agris,
Qui regeret certis finibus arva, lapis.

Ejusmodi sunt plura. Quæ tamen ita intelligi vult Lactantius[d], *non ut existimemus nihil omnino tum fuisse privati; sed more Poëtico figuratum, ut intelligamus tam liberales fuisse homines ut natas sibi fruges non includerent, ne soli absconditis incubarent, sed pauperes ad communionem proprii laboris admitterent.* Certè non obscura rerum planè communionis vestigia occurrunt in donatione illa Numinis, qua Noachus & tres Filii ejus Semus Chamus & Iaphetus (qui velut Adæ, in generis humani post diluvium instaurationem, personam jam simul induerant) domini pro indiviso rerum omnium facti sunt. Formula do- [d] *Divin. Instit. lib.* 5. *seu de Iustitia cap.* 5.

[a] Genes. cap. 9, 2. nationis est [a] *Crescite & multiplicamini*.. & *Replete terram. Pavor vester & Tremor vester erit super omne animal terræ & super cunctum volatile cœli cum universis quæ moventur super terram & cum omnibus piscibus maris. In manum vestram tradita sunt.* Et Iustinus historicus [b] appositè, *Erant*, inquit, *Saturni ævo omnia communia & indivisa omnibus, veluti unum cunctis patrimonium esset.* Vnde illa in Saturnalibus bonorum communio. Neque aliter Cicero [c]; *Privata nulla Natura; sed aut veteri occupatione, ut qui quondam in vacua venerunt; aut bello etiam & victoria potiti sunt; aut lege, aut pactione, conditione, sorte.* Sed veri non est simile hujusmodi communionem diu obtinuisse. *Privatum* autem *Dominium* seu rerum finiumque distinctionem, qua cæteris, præter agnitum dominum, libertas utendi fruendi aut negata est aut minuta, secula illa aurea subsecutam fuisse aiunt.

[b] Lib. 43.

[c] Offi. lib. 1.

Communemque prius, ceu lumina Solis & auræ,
Cautus humum longo signavit limite mensor;

Ut canit ille [d]. Et scimus ex sacris literis Tellurem à Noachidis, seculis aliquot post diluvium, esse divisam [e]. A Iapeto & filiis eius *divisæ sunt insulæ Gentium in terris suis, unusquisque juxta linguam suam & juxta familias suas, in nationibus suis*; quod ait Moses. Scilicet à Tanai fluvio usque in Mare Atlanticum seu per magnam Asiæ occidentalis, quæ in Septentrionem vergit, partem, præter totam Europam, limitibus juxta familiarum numerum designatis, sedes ut domini privati accepere. Quemadmodum Chamus posterique ejus, non dissimili modo, quod Austro & Africo expositum est; & Semus plagas Orientales usque ad Indiam. Qua de re Iosephus, Eusebius, author Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Eustathius Antiochenus, Freculphus, alii. Invaluit etiam traditio, ipsum Noachum, perinde ac si Totius dominus in solidum aut Arbiter per compromissum fuisset, distributionis hujus seu privati hujusmodi dominii post diluvium instaurationis autorem fuisse, idq; κατὰ θεῖον χρησμὸν juxta oraculum divinitùs acceptum, eamque anno ætati

[d] Ovid. Metam. 1.

[e] Genes. 10. 25, & 3.

ætatis suæ DCCCCXXX (qui à diluvio erat CCCXXX & ante obitum ejus vigesimus) testamento firmâsse, atque moribundum illud in Semi filii primogeniti manus tradidisse cunctosque simul monuisse, *ne quis eorum fratris fines invaderet, nec iniuria alter alterum afficeret; quoniam inde, ut discordiarum atque bellorum intestinorum causa oriretur, foret necessum.* Ita disertè legitur tum apud Eusebium tum apud Cedrenum. Utut autem se res hæc habuerit; certum satis est, instaurata esse post Diluvium privata rerum Dominia, quæ itidem, ab Adæ temporibus, anteà juris fuerant receptissimi. Nam ipse quidem, qualem postea habuisse diximus Noachum cum Filiis, donationem à Numine acceperat [a], dominusque rerum fiebat universalis, non sine ejusmodi dominio sibi privato, quod sine illius cessione (quantum de rebus illius ævi, ex receptâ apud Posteros ratione, dijudicare possumus) liberos ejus excludebat. Ex donatione autem, assignatione, seu qualicunque cessione (antequam ex successione hæredem habebat mortuus) liberi ejus sua habuere territoria privati jure dominii distincta. Hinc Abeli pecora & compascua sua. Caino agri & sua sata. Dein etiam locus *Nod* seu *Naida* dictus, ubi, urbe Henochiâ conditâ, sedes fixit. Inde permutationes [b], emptiones, & venditiones, & præter pondera ac Mensuras, fidos conventuum Interpretes; Agris & compascuis Termini seu limites accessere. Et de Caino aiunt, ὅρους γῆς πρῶτος ἔθετο *Terminos agris primus posuit.* Ita demum introducta sunt dominia privata; quæ ex illorum, quorum (sive ex universali tantùm præeunte Unici dominio, ut in Ada; sive ex rerum communione universali, ut in Noacho filiisque ejus) intererat, donatione, assignatione, aliave cessione, sive principibus sive universitatibus unius personam induentibus, sive aliis quibuscunque, ut dominis singularibus, primò evenere. Ut id scilicet fieret neque expressim jubebat nec vetuit Jus sive Naturale sive Divinum quod Universale erat (nisi oraculum illud Noacho datum heic admittere velis) sed permisit Utrumque; tam nempe rerum communionem, quàm privatum dominium. In

[a] *Genes.* 1, 28.

[b] *Ioseph. Orig. Iudaic. lib.* 1. *cap.* 3. *Eustath. Antioch. Hexaem. pag.* 46.

In Territoriis ita distribuendis, consensus veluti humani generis Corporis seu Universitatis (interpositâ fide, quæ etiam posteros obligaret) intervenit, ut à communione seu pristino jure eorum quæ ita distributim singulis dominis cederent, planè discederetur. Non aliter ac ubi socii seu cohæredes partes aliquas rerum pro indiviso possessarum inter se dividunt. At verò de reliquis, neutiquam distributim possessis nec pro indiviso expressim retentis, id est quæ vacua seu derelicta mansere, quid dicendum? Obtinuit sanè antiquitùs in Gentium illustriorum moribus atque etiamnum obtinet, quæ vacua sunt ea fieri Occupantis; scilicet, ut dici solet, nullius in Bonis. Obvium id habetur in jure Cæsareo, atque nullibi gentium, quantum scimus, non receptum est; extra quàm ubi ex jure Gentium aliquot Civili, res hujusmodi aliquæ ad Principes, non ad subditos occupantes attinet. Nam ibi etiam Occupationis titulo à ceteris satis est renunciatum. Et temperamenti hujus hac in re est semper habenda ratio. Sed nobilissima est, de eiusmodi Bonorum occupatione, decisio vetus in causa Andriorum & Chalcidensium. Vtrisque in Thraciam profectis [a] novarum sedium quærendarum causâ, renunciatum est Barbaros Acanthum reliquisse. Speculatores bini, quorum Andrius alter, alter Chalcidensis, electi, fugâ & solitudine satis animadversâ, cæpere cursu contendere, uter urbem pro derelicto habitam prior occupando acquireret. Chalcidensis cùm vinceret pernicitate, Andrius hastam ejaculatus portis infixit. Hic jaculo, Ille corpore prævenisse exclamat. Dissensione hinc ortâ, arbitri adsciscuntur Erythræi, Samii, ac Parii. Vicere Andrii numero sententiarum. Nam pro iis censuerunt Samii & Erythræi. Pro Chalcidensibus autem Parii. Rationes utrinque optimè exhibet Petrus Ærodius [b]. Illis hîc non est locus. Sed interea manifestum est, universos, tam litigantes quàm Gentes quorum in arbitrium res est permissa, occupantium fieri derelicta censuisse. Neque aliâ sane ratione nititur jus, quo feræ, pisces, volucres, id genus alia sive nondum occupata sive derelicta capientium fiunt. Quod itidem

[a] *Plutarch. in Quæst. Græcis.*

[b] *Rerum Iudicatarum lib. 5. tit. 21.*

itidem tam in Ebræorum [a] ac Mahumedanorum [b] jure, quàm in Christianorum moribus locum habet. Iam verò si communiter & pro indiviso fuere universi domini, ante partium aliquot distributionem; earum quæ in distributionem non venerant, ut manerent pariter universi, quemadmodum ante, pro indiviso domini, necessum est ut existimemus; nisi Pactum aliquod intervenerit, quo pristino omnimodo communionis titulo jurique ita renunciatum fuerit, ut deinceps eorum, quæ vacua manerent seu in distributionem non venirent, domini fierent singulares quicunque primò animo possidendi, insistendi, utendi fruendi, corporaliter occuparent. Neque aliter in caussâ sociorum aut cohæredum (quales in rerum communione homines fuisse videntur universi) fingi potest, quomodo ea quæ in distributionem non veniant, non (ut antea) maneant communia. Itaque Pactum ejusmodi primariis Dominii privati initiis intercessisse, ejusque vim à primis, quorum post diluvium intererat res distributim possidere, ad posteros transmissam esse (puto) est statuendum. Adeò ut non minùs de Distributione per assignationem, quàm de Occupatione rerum derelictarum ad libitum, pactum universale, sive verbis disertis sive tacitè ex morum usu, initum esse decernamus. Quod ipsum sanè amplecti videtur V.C. Hugo Grotius. *Res*, inquit [d], *in proprietatem* (de cujus exordio loquitur) *ibant, non animi actu solo* (*neque enim scire alii poterant, quid alii suum esse velint, ut eo abstinerent; & idem velle plures poterant*) *sed pacto quodam aut expresso, ut per Divisionem; aut tacito, ut per Occupationem. Simulatque enim Communio displicuit, nec instituta est divisio, censeri debet inter omnes convenisse, ut quod quisque occupasset id proprium haberet.* Parilis sanè ratio etiam ejus quod quisquam postea, ex eo quod derelictum erat, occuparet.

[a] *Misna & Gemara utraque tit. Baba. Metzia cap. 1. & Maimonides tit. Zachia Wemithna cap. 1.*

[b] *Alcoran. Azoar. 12. de Venatu; & Azoar. 34. de adibus* [illegible] *id est* derelictis. *In Arabico, Azoara sunt 5. & 24.*

[d] *De Iure Belli ac Pacis, lib. 2. cap. 2. § 2.*

Dominii

Dominii Effectus privati. *Et qualisnam*, in vetustioribus rerum distributionibus, Maris *habita fuerit* ratio.

Cap. V.

EX Dominio, ad modum jam dictum, privato introducto evenit, ut Territorii seu Agri, cujus usus anteà universis pariter erat in arando, ædificando, depascendo, arbores cædendo, fructus percipiendo, transeundo liber, Proprietas ita possidenti, sive per Distributionem sive per Occupationem, privatim acquireretur, ut is liberum ejusmodi usum jure posset impedire, nec ejus injussu alius licitè uti posset. Atque ab hâc origine manavit omnis rerum Proprietas seu Dominium quod sive alienatione, seu quacunque aliâ cessione, in alios transfertur sive possessione continuâ retinetur Habitâ semper ratione specialium modorum ac temperamentorum quæ, sive ex Legibus moribusque sive ex pacto, dominio solent, pro variis populorum institutis accedere. Nam hisce restringitur & minuitur libera, in re, domini potestas. Quæ ubi prorsus desinit, ita suum est quod privatim possidet dominus, ut alius esse, ejus injussu, omnino jure esse nequeat. Atque hæc omnia ex Mutatione *Iuris Gentium Universalis* seu *Naturalis* quod *Permissivum* est, orta sunt. Inde enim introductum Dominium privatum; ex *jure* nempe *Positivo*. Sed interea stabilitum est ex *Iure Universali Obligativo*, quo Pactis standum est & servanda fides.

His ita positis, videndum erit qualisnam in, rerum sive primaria sive vetustiori aliqua distributione, Maris habita sit ratio. Nam si cum Agris, etiam Mare fuerit assignatum, certè fatendum eadem ex origine natum esse Maris, quâ Telluris dominium privatum, adeóque illud esse ejusdem æquè cum hac capax. Certè in distributione Telluris post diluvium instaurata (quantum scire possumus ex Veteribus qui eam tradidere) Maris alicujus

jus nomen, ut pars assignata, non disertè occurrit. Sed verò interdum ut limes parti assignatæ adjicitur Oceanus. Quemadmodum ubi pars Chamidis primò assignata extenditur à Rhinocoruris Ægypti per Africam usque ad Herculis columnas [a] ἤτοι ἕως τοῦ δυτικοῦ καὶ Λιβυκοῦ Ὠκεανοῦ *seu usque Occiduum & Africanum Oceanum.* Et Cananæorum pars (quæ in Chamidarum territorio) in Pentateucho Samaritano bis ita describitur, ut expressim protendatur à fluvio Ægypti seu Nilo ad fluvium magnum id est, Euphraten ועד הים האחרון *Et* [b] *usque ad mare novissimum*, seu *Postremum* quod est Occidentale seu Magnum. Quæ postrema vocabula habentur etiam in partis illius designatione quam exhibet codex Iudæorum in Deuteronomio. Interdum verò in parte assignata includi videri possunt Maria aliquot, adeo ut non minùs quàm Tellus, assignari videantur. Nam Iapetidis assignantur [c] τὰ ἀπὸ Μηδίας πρὸς Ἄρκτον καὶ δυσμὰς ἕως Γαδείρων καὶ Βρεττανικῶν νήσων, *Ea quæ à Media in Septentrionem & Occasum vergunt usque ad Gades atque insulas Britannicas.* Maria videmus in assignationis areâ contineri, Ægæum, Mediterraneum, Adriaticum, Britannicum. An donata nescimus. Quin in vetusta Terræ sanctæ designatione (cujus autor ipsum Numen) limes potiùs quàm pars territorii assignati haberi videtur Mare. De plaga Meridiana, verba sunt; *Habebit* [d] *terminos contra Orientem, Mare salsissimum.* Et paulo post; *ibitque per Gyrum terminus ab Asemona usque ad Torrentem Ægypti, & magni Maris littore finietur.* De Occidentali item plaga; *Plaga autem Occidentalis à Mari Magno incipiet & ipso fine claudetur.* Ita scilicet ibi vulgatus interpres. Et ad eum sensum ferè, recentiores. Sed de eo loco atque à iis heic allatis, plura capite proximo. Sequitur dein, juxta Ebraicam Veritatem; *hic erit terminus vester septentrionalis. A mari magno describetis vobis Montem Hor.* Et paulò infra; *& descendat terminus ille* (de Orientali verba iam fiunt) *& pertingat usque ad littus Maris Cenereth, ad orientem; & rursus descendat terminus ad Iordanem, & desinent exitus termini in Mari salso. Atque hæc erit Terra vestra cum*

[a] *African. apud Euseb. in Chronic. pag. 10. Cedrenum, pag. 10.*

[b] *Pentateuch. Samaritan. Ms. Genes. 10, 19. & Deuteronom. 34. 3.*

[c] *Euseb. & Cedrenus, locis citatis.*

[d] *Numer. 34. 6. 7. & 12.*

terminis suis per circuitum. Quæ fermè iterantur in distributione à Iosua instituta [a]. Atque *à Mari usque ad Mare* [b] alibi terminatur dominium in Sacris literis. Et, si detur tandem Maria in vetustiores illas Territoriorum distributiones non venisse, restat dispiciendum utrum titulo Occupationis, ut res vacuæ ac derelictæ, potuerint jure postmodùm adquiri; id est, sive *Iure Naturali* sive *Divino Universali* quod *Permissivum* est, sive *Iure Gentium plurium* seu *Communi* seu *Civili*, quod, in rebus hujusmodi expendendis, *Naturalis Iuris*, quod est *Permissivum*, interpretis vicem obtinet præstantissimi. Nam si ex *Permissivo* quod *Universale* est, nihil heic adversetur; aut (quod idem ferme est) si *ex Iure Positivo Gentium*, Marinum dominium, quale quærimus, fuerit seculorum populorumque illustriorum suffragiis introductum ac admissum; dubitandum (puto) non erit, quin Iure quidem omnimodo dominii privati Maria sint, ut Tellus, undiquaque capacia.

[a] *Iosua cap. 15. & seqq.*
[b] *Psal. 72. 8. Syracid. cap. 44.*

Ius Divinum, *seu* Divina *in sacris Literis* effata, *dominio Maris privato favere. Etiam & diffusissimum Mare, Occidentalem Terræ Sanctæ plagam alluens, seu insignem saltem ejus partem,* ex assignatione Divinâ, *juxta Jurisconsultos Ebræorum, Territorio Israelitico cessisse.*

Cap. VI.

QVod ad Ius heic attinet Divinum; in eo planissimè reperiuntur quæ dominio Marino haud parùm favent. In donatione illa rerum, post diluvium, primaria, quâ Noachum atque posteros ejus ditavit Numen, Telluris universæ (cujus Orbis pars sunt ipsa Maria) Aërisque contermini non aliter concedi videtur dominium ac quà Animalium, terræ, Volucrumque cæli mentio adjicitur. Scilicet expressa ususfructûs donatione, ipsa res concessa est. Atqui nec aliter

aliter conceditur ibi Maris dominium. *Pavor vester* [a] *&* *tremor vester* (quæ vocabula sunt dominium indicantia) *etiam in omnes pisces Maris.* Paulò aliter primis parentibus dictum est; *Implete* [b] *terram & subjicite eam &* ורדו id est, *dominamini in Piscem Maris, & in Volucrem Cæli & in omne animans quod reptat super terram.* Sed res heic etiam ipsa suo usufructu indicatur. Fatemur de Privato dominio, seu quod omnium hominum commune non erat, heic verba non fieri. At verò in humani generis dominium commune ita primò nec dispari formulâ transiit cum Tellure simul Mare, ut ex ea Numinis donatione, parilem utriusque, ut unius globi, pro hominum arbitrio, fuisse in futurâ rerum distributione seu dominio privato introducendo conditionem, fas sit dijudicare. Neutrius jubetur proprietas, Neutrius communio. Sed utraque ex ipsâ donationis formulâ æquè permitti videtur. Et frivolum nimis est quod opponunt nonnulli *Terram filiis* [c] *hominum datam*, *Mare autem ipsius* [d] *Numinis esse*; ac si dominium, ac ne quidem commune, sed usus tantùm Maris communis permitteretur ex sacris verbis. Quasi verò non itidem dicatur *Domini est Terra* [e] *& plenitudo ejus, & cacumina montium ejus sunt.* Quis nescit hujusmodi effata humanum dominium neutiquam omnino minuere? Quicquid enim acquirunt homines, restat semper Deo O. M. ut Naturæ universalis parenti, dominium illud supremum tam hominum quàm rerum prorsus omnium: quod nemo sanus negaverit. Sed de dominio humano controversia est; eò scilicet quòd usumfructum & proprietatem qualemcunque, integro semper Numinis, quod nequit minui, dominio, complectitur. Et in Scholis ea de re distinctio est obvia. Et primo dominii genere nihil omnino, nedum Mare, esse in hominum bonis: secundo omnia quidem esse aut esse posse, quæ prehendi, occupari, possideri queunt. Accedat, in veteri Fœdere expressim non semel haberi occupationis, possessionis, dominii, quale tractamus privati Maris mentionem. Idque ut rei legitimè introductæ. Phœnicii Maris Princi-

[a] *Gen.* 9. 2.
[b] *Gen.* 1. 28.
[c] *Ps.* 115. 16.
[d] *Psal.* 95. 5.
[e] *Psal.* 24. 1; 50, 12; 89, 11; 95, 4.

pes ac domini ibi sunt Tyrii; Ægyptiaci autem Alexan-
[a] *Ezechiel. cap 26. 16.* drini. De Phœnicio, propheta ad Tyrum; *Descendent* [a]
de soliis suis cuncti נשיאי הים ἄρχοντες τῆς θαλάσσης, id est
*Domini seu Principes Maris &c. levabunt proinde super Te
lamentum & dicent tibi, Quomodo periisti, quæ habitas in Ma-
ri? Vrbs inclyta, quæ fuisti fortis in Mari.* Tyriorum heic
Dominium marinum planè indicatur. Et in Capite [b]
[b] *Cap. 27 3.* proximo בלב ימים גבוליך *In medio seu Corde Maris sunt*
[c] *Bibliotheca Arundeliana.* *termini tui*; ut habent codices Ebræi, uti & Arabs
Ms.[c] qui reddit وتخوماتك في قلب البحر, quod
idem ipsum sonat. Nam tam Græca quam Vulgata
versio ab origine ibi discedit. Et sequitur; *Omnes Naves
Maris cum Gubernatoribus earum fuerunt tuæ ad negotian-
dam negotiationem tuam.* Pro quibus vocabulis postremis
substituitur in Codicibus Græcis ἐπὶ δυσμὰς δυσμῶν *usque ad
Occidens occidentis,* sive in magnam partem Maris Magni
seu Occidui; id est Phœnicii seu Syriaci. Rursus; *Eo
quòd exaltatum est cor tuum & dixisti, Deus ego sum; in
cathedra Dei sedi in corde Maris.* Nec verò Tyrio mina-
tur, quòd maris alluentis dominium sibi asciverat, sed
quòd superbia elatus Dei nomen sibi usurpârat. Etiam
[d] *Isaias cap. 23. 4.* & ipsum *Mare & Fortitudo Maris* nuncupatur alibi [d] in
Sacris literis Tyrius. De Mari autem Ægyptiaco, alter [e]
[e] *Nahum. cap. 3. 9.* ad Niniven locutus; *Num melior es Alexandria populorum*
(in origine *Nò* vocatur; urbs quæ pro Alexandria heic
sumitur) *quæ habitat in fluminibus & sunt aquæ in cir-
cuitu ejus* אשר חיל ים *Cujus divitiæ, robur,* seu (ut Græ-
ci habent) ἀρχὴ, id est *imperium* seu *dominium est Mare.*
Quin Reges tam Maris quàm Insularum in eo memo-
[f] *Psalm. 72, 10.* rari videntur; *Reges* [f] *Tharsis & Insulæ dona afferent.* E-
[g] *Hieronym. ad Isaiæ cap. 2.* tenim Tharsis Ebræis Mare denotat [g], quod ab inter-
pretibus tum Græcis tum Chaldæis aliquoties agnoscitur.
Et temerè ad locum citatum Munsterus, vir alioquin
doctissimus, Tharsis ibi Mare non vult significare, quia
non sunt (sic ille) *Reges Maris; sed in terris tantum regnant.*
Oblitus nimirùm Principes maris disertè apud Eze-
[h] *Psal. 89, 25.* kielem (quod diximus) memorari. Ad illud item.[h] *Et*

ponam

ponam manum ejus in Mari & dexteram ejus in fluminibus, adnotat Aben-Ezra Deum O. M. dominium assignâsse ibi Marinum Davidi Regi להתגבר בהולכים על הספינות בימים והנהרות *Vt dominaretur in eos qui sive per Mare sive per Flumina navigarent.* Et in Apocryphis [a]; *O viri, num præcellunt homines qui Terram & Mare obtinent, & omnia quæ in eis sunt? Rex autem super omnia præcellit & dominatur eorum.* [a Esdras lib.3.cap.4.] Atque alibi ad Ezdram Angelus, [b] *Mare positum est in spatioso loco, ut esset altum & immensum. Erit autem ei introitus in angusto loco positus, ut esset similis fluminibus. Quis volens voluerit ingredi in mari & videre eum, vel dominari ejus, si non transierit angustum.* [b Idem lib. 4.cap.7.] Parile utroque in loco admittitur Telluris Marisque dominium. De *Assuero* etiam Rege memoratur [c], cum non solùm *Terram*, sed, *& cunctas Insulas Maris fecisse Tributarias*, ubi expressa sanè Marini dominii vestigia. [c Esther cap.10,1.] Ita nempe habet editio vulgata ex origine Ebraicâ, quæ intercidit, deprompta. Sed Græci ibi codices expressiùs; Ἔγραψε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Βασιλείαν τῆς τε γῆς καὶ τῆς Θαλάσσης *Scripsit autem Rex ad Regnum Terræ & Maris.* Nec prætereundum est illud ex benedictionibus Mosis; *Et Nephthali* [d] *dixit; Nephthali abundantia perfruetur, & plenus erit benedictionibus Domini*, ים ודרום ירשה *Mare & Meridiem possidebit* seu *hæreditabit*; [d Deuteron. 33.23.] quemadmodum locum illum vertunt Vulgatus & Græci. Sed verò aliis plerisque Mare pro Occidentali plaga, ut non rarò in sacris literis, ibi sumitur. At sanè de Mari Galilæo seu Tiberiadis lacu, non de Mari Magno seu Phœnicio, quod in Occidente alluit, verba illa fieri, manifestum est ex eo quod ad lacum illum, Mare etiam dici solitum, Nephthali sedes fuere. Uti etiam liquet ex paraphrasi Onkeli, vbi expressa fit mentio Maris Genesar, quod ipsum est Tiberiadis lacus seu Mare Cenereth item dictum, atque eo nomine in Orientalis Terræ sanctæ plagæ descriptione sacra [e] cum Mari salis, seu Asphaltitide lacu, memoratum. [e Numer. 34.11.&.3.] In loco autem Deuteronomii indicato hallucinatus legebat Rupertus Abbas Tuitiensis [f] *Mane & Meridiem possidebit*, pro [f Ad Deuteron.lib.2. cap.18.]

Mare

Mare & Meridiem. Utcunque autem, ex allatis manifestum (puto) fit divinis in eloquiis ejusmodi de Maris dominio testimonia haberi, ut non minùs ac Telluris, ex Iure Universali Permissivo, id posse quem adipisci, interim admittatur. Certè & quæ superiore capite de Meridionali, Occidentali seu Maritimo atque Aquilonari Terræ Sanctæ Termino inde adducta sunt, ea ita Ebræorum & Iurisconsultis & Theologis intelliguntur, ut aut ipsum Mare Magnum sive Phœnicium, aut saltem partem ejus conterminam aliquam à Numine Israëlitis, ceu dominis futuris, simul assignatam velint; qua de re fusius paulò differendum. Pro eò quod ex Vulgata ibi, de termino Meridionali, legitur, *usque ad Torrentem Ægypti; & magni maris littore finietur;* Ebræa sunt נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה *ad Torrentem Ægypti* (seu Nili ostium septentrionale quod Terram Israeliticam ab Ægypto, ad Mare, disterminabat) *& erunt exitus ejus in Mare.* Adeo ut de termino illo litore finiendo (quod habet vulgata) nihil ibi in origine repetiatur aliter expressum. Proximè dein subjungitur, de
a Num. 34.6 Termino occidentali sive qui ad Mare Magnum; a וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים Quæ rectè verbo tenus sonare possunt, *Quoad terminum maritimum; sit vobis Mare magnum, Et terminus hic sit vobis, seu vester sit, Terminus scilicet Maritimus;* seu *terminus Maris.* Atq; ibi Græci, τὰ ὅρια τῆς Θαλάσσης ὑμῖν ἔσται· ὁριεῖ ἡ Θάλασσα ἡ Μεγάλη *Fines Maris vobis erunt,* seu *vestri erunt. Mare magnum terminabit.* Ubi Samaritani Codicis lectionem planè (ut sæpiùs) sequuntur. Nam in eo legitur וגבול ימה יהיה לכם הגדול יגבל : זה יהיה לכם גבול ימה *Et terminus maritimus sit vobis. Terminabit mare magnum. Hic sit vobis terminus maritimus* seu *Occidentalis.* Atq; ex usu vocabuli Maris tam pro plaga Occidentali quàm pro ipso Mari, ita plerunque vertitur ille locus ut in eàdem tam brevi periocha Mare pro utroque sumatur. *Terminus verò Occidentalis, sit vobis Mare magnum. Et terminus hic sit vobis terminus Occidentalis.* Quemadmodum expressim etiam Iudæi Hispanienses; *y termino de Ponente; y sera à vos el Mar el grande:*

grande: y Termino este sera à vos termino de Ponente. Atque ita sanè Onkelus & Arabs Erpenianus; nisi quod Onkelus habeat, *Terminus vero Occidentalis sit vobis mare magnum & terminus ejus; idem erit vobis terminus Occidentalis.* Tralatio autem Arabica Ms. quam Bibliothecæ Arundellianæ debemus, post verba illa *ad Torrentem Ægypti*, habet ويكون مخرجه الي ناحية البحر ويكون حد البحر حدكم والبحر الاعظم بحدوده هذا حدكم من ناحية البحر *Et erit exitus ejus ad regiones* seu *partes Maris; Et erit terminus Maris terminus vester. Et Mare Magnum in terminis suis. Hic sit terminus vester ex parte maritima.* Plaga autem Septentrionalis monte Hor, ut in allatis capite in superiore, designatur. Adeo ut ex hisce fiat manifestum, septentrionalius Nili ostium, id est Pelusiacum (vt videtur; nàm de ipsissimo loco non satis convenit) plagæ terræ Israeliticæ Australi, quæ maritima erat, uti & Montis Hor sive promontorium sive radices ei quæ Boream ad mare occupabat, terminorum vices præstitisse. Mons autem ille idem est qui in vulgata dicitur *Mons altissimus*. In commentariis Ebræorum nuncupatur etiam אמנה *Amana* & אמנון *Amanon*, & אמנוס *Amanus* & à nonnullis pro monte in Cantico Salomonis [a] Amana item dicta, sumitur. Atque in Targum Hierosolymitano [b] מנוס *Manus* pro Hor monte substituitur. Pro Libano sumitur iis qui septentrionalem Terræ sanctæ terminum Libanum montem in descriptionibus suis [c] facere solent. De hoc autem monte Hor seu Amano (monti qui in Issicum sinum procurrit, cognomine; etiam & à nonnullis pro eodem [d] seu potius Tauro monte sumpto) ad hunc modum Salomon Iarchius הוא במקצוע צפונית מערבית וראשו משפיע ונכנס לתוך הים ויש מרוחב הים לפנים ממנו וחוצה הימנו *Situs est in angulo qui sub Cauro ponitur. Caput eius declive in ipsum Mare protenditur. Atque hinc inde æquor habet diffusum.* Inter terminos hosce, scilicet, Australem seu Nili ostium Pelusiacum & Borealem seu montis iàm dicti promontorium, Mare Magnum, qui terminus sit Occidentalis,

[a] *In glossa Iarchii, ad cap. 4. Cantici Canticorum.*

[b] *In Num. 34. & vide gloss. Talmud. ad tit. Gittin. cap. 1. fol. 8. a.*

[c] *Lyran. ad Numer. 34. Andr. Masius ad Iosuam, Adricomius, Iacob Bar Abraham in Tab. Chorographica Terræ sanctæ &c. Et vide Abulens. ad Num. 34. q. 2.*

[d] *Gloss. ordinar. ad Numer. 34.*

cidentalis, litus sinuosis recessibus variatum alluens, ita per milliaria amplius ducenta porrigitur, ut si à termino Boreali ad Australem linea ducatur recta, plurimum Maris intra eam per tot milliaria porrectum intercipiatur. Quod etiam sine tabula chorographica ob oculos posita satis intelligere est facilimum. His ita ad plagam Terræ sanctæ seu Israeliticæ Occidentalem, quæ tota maritima est, idque ex veterum Ebræorum scitis, non ex recentiorum descriptionibus, breviter, sed quantum res quæ præ manibus est, postulat, indicandam præparatis; advertendum est, Theologos & Iurisconsultos Ebræorum, de מצות התלויות בארץ ישראל *Præceptis ex Terra Israelitica pendentibus*, id est, eis quibus extra Terram Israeliticam ex ipsa lege sacra obligari se nolunt, disputantes, accuratiùs de Territorii sui, quà Sacro Numinis effato designatum est, limitibus, etiam ad extimas lineas agere. Scilicet de finibus Territorii sui quà nomen Territorii universitatem denotat, non solum agrorum sed fluminum etiam & aquarum qualiumcunque intra fines cujusque Civitatis; quemadmodum apud Iurisconsultos Cæsareos [a] item recte sumitur. Præcepta quæ diximus, Ebræis sunt ea quæ de Anni Sabbatici observatione, Oblationibus frugum, Levitico decimandi modo, id genus aliis habentur. Nam ex lege sacra nolunt hæc extra territorium Israeliticum observari [b], tametsi, ex superinductis Majorum institutis, in Ægypto, Idumæa, Terra Moab, & Senaar, tum ob frequentiam in eis Israelitarum tum ob viciniam observari solerent. Iam verò quod ad Territorii Israelitici, quà primum a Numine assignatum est, limites occidentales seu maritimos in Præceptis hujusmodi ex lege sacra observandis, attinet; Binæ in eorum commentariis occurrunt Sententiæ, quarum quidem utrâque Mare, æque ac Tellurem, Israelitis, ut dominis, idq; à Numine, assignatum esse videbimus, licet alterâ, ampliora ejusdem spatia, alterâ multò angustiora assignentur. Adeo ut de re consentiant omnes; de areæ amplitudine tantùm discrepantes. Prior Sententia est eorum

[a] *Capola de Servitutibus Rustic. præd. cap.* 26. §. 26. *Hieronym. de Monte, li. de Finibus regundis cap.* 6 §. 8. *Albericus Gentil. de Iure Belli lib.* 3. *cap.* 17. *Dd. in l.* 9 *ff. de Iudiciis.*

[b] *Moses Maimonides halach. Therumoth cap.* 1. *& Miketzi, Precep. Affirm.* 133.

eorum qui ipſum totum Mare Occidentale (quantum Terræ Iſraeliticæ Plagæ Occidentali prætenditur ſeu lineis rectis, à Boreali & Auſtrali quem diximus termino, in Occidentem per Oceanum illum ductis utrinque introrſus finitur) ſimul cum continente à Numine fuiſſe eis tributum volunt; ideoque præcepta illa, in peramplo illo æquore, velut in Territorio Iſraelitico, obſervanda. Hujus ſententiæ autor fuit primarius, Iuriſconſultus priſcus & celeberrimus, Rabbi Iehuda, qui & ex diſertis ſacræ Legis verbis ſuperiùs allatis, ipſum Mare Occidentale, ita utrinque terminatum, ait aſſignari. Scilicet ad hunc modum docuit ille ut habetur in vetuſtiſſimis Ebræorũ Iuris Pandectis [a] כל שכנגד ארץ ישראל הרי הוא כארץ ישראל שנ׳ וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגבול זה יהיה לכם גבול ים והנסים שבצדדין רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהן מקפלוריא ועד ים אוקינוס ומנחל מצרים ועד ים אוקינוס מן החוט ולפנים ארץ ישראל ומהחוט ולחוץ חוצה לארץ. *Quicquid ex adverſo obtenditur Terræ Iſraëliticæ, id ipſum eſt ejuſdem cum terra Iſraëlitica rationis, Iuxta id quod ſcriptum eſt*[b]; *Quantum ad terminum Occidentalem, veſter ſit*, ſeu *vobis ſit Mare Magnum. Et terminus hic ſit vobis*, ſeu *veſter ſit. Terminus ſcilicet Maris*, ſeu *Occidentis. Etiam & Inſulæ collaterales utrinque in eodem rigore poſitæ, ejuſdem ſunt cum lateribus rationis. Unde ſi funiculus per Inſulas ducatur à Cephaloria in Oceanum, & à Torrente Ægypti in Oceanum, à funiculo introrſus quod habetur, pro Territorio Iſraëlitico; quod extrorſus pro eo quod eſt extra Territorium illud, ſumendum eſt.* Funiculus à Cephaloria ductus, per Montis Hor ſeu Amani promontorium, quod ſuprà memoratum eſt, ducebatur. Nam in vertice montis illius, qui terminus heic Borealis, ſedes habuit urbs illa; uti in gloſſa ad locum citatum, alibique adnotatur. In ea etiam, ad hunc modum explicatur hæc ſententia רבי יהודה אומר כל הים שכנגד אויר של ארץ ישראל ואפילו עד אוקינוס למערב שהוא בסוף העולם הרי הוא כא״י שנ׳ ים הגדול וגבול האי וגבול קרא יתירה הוא למימר ראה רוחב הים בכלל התחום *Ex ſententia hac Rabbi Iehudæ, totum ipſum Mare quod obtenditur longitudini Terræ Iſraeliticæ, etiam in Oceanum uſque ad Occidentem quo orbi terrarum limes poſi-*

[a] *Gemara Babylonia, ad tit.* Gittin *ſeu* de libellis Divortii & Manumiſſionis. *cap.* 1 *fol.* 8 *a.* Idem, ſed depravatè, legitur in Gemara *Hieroſolymitana, ad tit.* Shebiith, *ſeu* de Anno Sabbatico, *cap.* 6. *fol.* 36. *col.* 4.

[b] *Numer.* 34. 6.

tus est, in territorio Israelitico est censendum; secundum illud quod scriptum est, Mare Magnum, & Terminus (locus integer ex Numeris paulò ante heic exhibetur) *ubi significantiùs* [*& Terminus*] *adjicitur, ut scilicet innuatur ipsam Maris amplitudinem intra limitem etiam contineri.* Et posteà ibi בין עיני החוטין האו הנסין ארץ ישראל והוא הדין לימים ונסין וגו׳ *Inter funiculos illos* seu *lineas* (in Oceanum, ut dictum est, utrinque ductas) *Insulæ sunt ex Territorio Israelitico; & idem jus est Insularum & aquarum &c.* Hinc etiam glossa Ebræorum ordinaria ad verba illa in Numeris, *Et sit vobis Mare magnum*, הנסין שבתוך הים אף הים מן הגבול *Insulæ*, inquit, *quæ in medio Maris, etiam & ipsæ sunt pars termini* seu *limitis.* Quin paraphrasis ibi Hierosolymitana expressiùs ותחום ימא רבא הוא אוקינוס נסוי ומחוזי וספינתא עם ימא קדמאה ראיות בגווה *Et terminus sit Mare magnum, id est Oceanus & Insulæ ejus & Urbes & Naves cum Aquis primariis, quæ in eo.* Neque aliunde factum est, quod Rabbi Aben-Ezra[a], Rabbi Bechai[b] aliique, Maris tantam partem assignatione illâ Israelitis cessisse putârint, ut etiam per Mare הספרדי id est *Hispanicum*, tot parasangis in Occidentem à Continente Israelitarum dissitum, Mare magnum interpretentur. Utrisque iam memoratis verba sunt הים הגדול הספרדי וגבול כלומר מערב נחלתכם יהיה הים הגדול והוא הגבול בעצמו *Mare Magnum; scilicet Hispanicum. Et Terminus; ac si dictum fuisset, possessio vestra sit Mare Magnum, quod ipsum per se etiam Terminus est.* Sed est intereà animadvertendum Mare illud Occiduum totum usque in fretum Gaditanum, Arabibus adeoque Ebræis recentioribus, qui ex Arabum Scholâ prodiere, indiscriminatim nuncupari *Mare Romanum*, Mare الشام *Al-shem* seu *Damascenum* (id est Syriacum) Mare الاندلوس *Al-Andalús* (seu Hispanicum) & demùm Mediterraneum. Ab oris aliquot singulis toto denominato. Id quod disertè liquet tum ex Geographiâ Nubiensi, tum ex compendio Geographico Abu Elchasen Hali Arabis[c]. Id verò certissimum

[a] Ad Numer 34.

[b] Ad Numeros pag. 199. col. 3.

[c] Ms. in Bibliotheca Oxoniensi.

mum est, neutiquam è promiscua ejusmodi Maris denominatione, sed ex assignationis primariæ Territorii Israelitici interpretatione, qualem memoravimus, Maris Hispanici nomen apud Rabbinos locum heic obtinuisse. Ita Sententia hæc prior totum Mare Occiduum usque ad fauces Gaditanas, quas orbis terrarum limitem statuêre veteres, Territorii Israelitici partem intra lineas à promontorio Montis Hor seu Amani & ostio Pelusiaco in Occidentem ductas inclusam, censeri volebat. Sententiâ autem alterâ, quæ rationi multò proximior videtur, angustiora quidem Maris hujus spatia, sed tamen Maris spatia satis diffusa, assignationem Territorii Israelitici divinam complecti decernitur. Scilicet hâc, limites Borealis & Australis sub ipsum litus, seu in extremitate promontorii, quod diximus, ad Boream, atque in ostio Pelusiaco ad Austrum, finiuntur; in Occidentem, non ultrà porrecti. At verò hujus autores lineam duci volebant rectam à promontorio illo ad ostium Pelusiacum, à Borea nempè in Austrum, eaque claudi & terminari plagã Territorii Israelitici Occidentalem; ita vt quicquid sive Maris sive Insularũ intra hujusmodi lineam contineretur, seu eam ab Oriente respiceret, id totũ non minus Territorii Israelitici pars esset quam regio qualiscunque continentis. Atq; ad hunc modum, arcuato atq; sinuoso Territorii illius litori (à tribubus Aser, Ephraim, Dan, Zabulon, Simeon occupato) perampla Æquoris spatia linea quam diximus inclusa, atque ejusdem cum litore ipso juris habita, per ducenta amplius milliaria præjacebat. In Pandectis Juris Ebræorum [a] ita explicatur hæc sententia;

איזהו ארץ ואיזהו חוצה לארץ כל ששופע ויורד מטורי אמנון
ולפנים ארץ ישראל מטורי אמנון ולחוץ חוצה לארץ הנסין
שבים רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהם מטורי אמנון עד
נחל מצרים מן החוט ולפנים ארץ ישראל מן החוט ולחוץ חוצה לארץ

ut dignoscatur quid nomine Territorii Israelitici veniat, & *quid extra territorium illud esse fuerit censendum* (quantum ad Borealem & Occiduam plagam;) *Quicquid citra atque intra Montem Amanum exporrigitur, Territorium est Israeliticum. Quod ultra montem illum habetur, est extra hoc Territorium.*

[a] *Gemara Babylonia, ad tit.* Gitatin *seu* de libellis Divortii & Manumissionis. *cap.* I. *fol.* 8.*a.* quod itidem, sed depravate, legitur *in Gemara Hierosolymitana ad tit.* Shebiith *seu* de anno Sabbattico; *cap.* 6. *fol.* 36. *col.* 4.

torium. Etiam & de Insulis Maris quæ monti prætenduntur, eadem ratione dijudicandum est. Funiculus seu linea transeat super eas à Monte Amano usque ad torrentem Ægypti. Quod intra lineam continetur, Territorium est Israeliticum. Quod extra lineam, Territorium Israeliticum non est. Atque hæc Sententia, quâ viciniora duntaxat Maris spatia parili jure, ex ipsa assignatione divina, cum continente æstimantur, receptior est; quod scimus non solum ex ipsis Pandectis vetustioribus, seu Corpore utroque Talmudico, sed ex præstantissimis illis Rabbinis Mose Maimonide[a] & Mose Cotzensi[b], præter alios minorum gentium, qui eam disertis verbis amplectuntur. Et juxta utranque sententiam, illud quod de provinciis transmarinis, generatim apud Salomonem Iarchium[c], Rabbenu Nissim[d], Obadiam Bartenorium[e], alios traditur, satis interea obtinet; scilicet כל ח"ל קרי מרינת הים בר מבבל *Quicquid est extra territorium Israeliticum id totum Provinciæ* seu *Civitatis Maris nomine contineri, excepta Babylonia.* Ad exemplum provinciarum maritimarum procul in Occidente extra lineas secundum sive hanc sive illam sententiam ductas positarum, etiam & provinciæ atque vrbes mediterraneæ, quæ procul extra fines Territorii Israelitici plagis in ceteris sedes habuere, Provinciarum seu Vrbium maris nomen, pro eo quod est Tellus aliena, sortitæ sunt. Qua de re optimè Rabbenu Nissim loco citato. Sed verò ut hæ, quæ extra Territorium in continente positæ, civitates Maris ex dicto locutionis tantum usu nominabantur, ita etiam in eadem locutione, alias intra Territorium etiam in ipso Mari locum habere admissum esse, ex ostensis liquet. Et demum ex utraque, quam exhibuimus, sententia, satis probatur divinæ assignationis interpretationem ejusmodi priscis Ebræorum, quibus ipsa fiebat assignatio, Iurisconsultis receptam esse, ut Mare, æquè ac Tellurem, dominii privati capax esse non dubitarent; adeóque Insulas in alluente mari positas, velut continentes Territorio Israelitico, ob interfluentis Maris dominium, æstimarent. Neque obest, quòd toties τὸ *usque ad Mare* in assignationibus occurrat,

[a] *Halach. Therumoth, seu de Oblationibus cap.1.*

[b] *Præcept. Affirmat.* 133.

[c] *Ad Tit. Gittin cap. 1. fol. 1.*

[d] *Ad Alphesium part. 2. pag. 554.*

[e] *Ad Misnaioth. tit. Gittin cap. 1.* ubi & vide *Rabbi Iom Tob.*

ut superiore liquet capite; aut quòd Mare limes fuerit. Nam non solùm *usque* est dictio sæpe inclusiva [a], verum etiam ipsi limites limitato cedunt [b] non rarò. Quemadmodum Termini omnes terminati. Qua de re Jurisconsulti & Pontificii & Cæsarei affatim; uti etiam in iam dictis Ebræi. Et hisce igitur elicitur, neque quod *universale* est *Ius Divinum*, neque *Positivum*, quà pluribus quibuscunque gentibus, in sacris literis, *Imperativum* videatur (nam in finibus jam dictis assignandis Imperativi imago manifesta est) Maris dominio privato reluctari, sed utrunque satis ei favere; etiam & exempla dominii ejusmodi (si Ebræis ipsis fides) exhibere luculenta. De Naturali igitur & Jure (quod reliquum est) Gentium, dein videndum.

[a] *Bartol. ad l. 35. patronus ff. tit de legat. 3. & l. Nupta ff. de Senatoribus.*

[b] *Archidiac. in c. Ecclesias 13. q. 1. Hieronymus de Monte, lib. de Finibus Regundis cap. 13.*

Jus Naturale Permissivum (*cujus heic usus est*) *è* Gentium *illustriorum civiliorumque, tum prisci tum recentis ævi,* Moribus placitisque *esse eliciendum.*

CAP. VII.

QVod ad *Ius* heic attinet *Naturale* seu alterum, in Iuris suprà habitâ distributione, *Iuris Gentium Universalis* seu *Primævi* caput, ex recto humano rationis usu peti solitum; id sanè non omnino Dominio Maris Privato adversari sed manifestò illud permittere; ex eo evincetur, quòd in Jure *Gentium Positivo omnimodo* quod humanum est (nam de Divino iam est dictum) id est tam *civili Plurium gentium* seu *Domestico*, quàm *Plurium Gentium Communi*, sive illud *Interveniens* fuerit, sive *Imperativum*, nempe in moribus omnium ferè quas exploratas habemus atque illustriorum, Dominium ejusmodi Marinum passim admittatur. Diffitendum quidem non est, rectum Humanæ rationis, quæ pro Naturalis Iuris indice haberi solet, usum circa res Divinas seu quæ ad Numinis attinent cultum, ex plurimarum gentium moribus non ritè edisci. Neque inde sive

Ob-

Obligativi sive *Permissivi* generis Iuris Naturalis capita illuc spectantia, statuenda. Nam per omnia secula & Orbis Terrarum quas novimus regiones, Homines, de ejusmodi rebus, aut sine examinis congrui accuratione, aut commodis suis aut Populorum (qui imperio continendi) indoli inservientes, decernere sæpe sunt soliti; ut Pagani, Mahumedani, id genus alii tam recentioris quam prisci ævi. Et rectè Antisthenes Athenis olim[a] (ut Philosophi alii non pauci) docere ausus est, *Populares Deos esse multos, sed Naturalem unum esse*, contra quod communissimus Humanæ, apud Gentium vulgus, rationis usus ac Mores induxerant. Unde, ut in Ecclesiâ olim Ebraïcâ, ita etiam in Christianâ, usus humanæ rationis apud ipsum Vulgus, aliàs liber, ubi in sacrorum contemplationem seu disquisitionem ascenderit, præstitutis quibusdam axiomatis, principiis, & juris sacri Normis, velut sanctis animæ repagulis, meritissimò coërceri solitus est. Ne sive in veteres tum Gentium tum seculorum plurimorum errores, sive in nova liberè discurrentis ingenii commenta petulcus evagaretur. Et similis sanè semper in politia sacra ratio servata est. At verò in rebus quæ merè sunt Humanæ, adeoque Humanæ ut mutua duntaxat hominum officia spectent, neque ex Divino aliquo præcepto interdicantur (cujus generis nihil sanè ne fingi potest apertius esse quàm Territoriorum Dominii distinctio ejusque ratio quæ hominum consensu tota nititur) quid permissum fuerit ex jure Naturali, non minùs rectè decernitur ex plurium Gentium ac seculorum veterum recentiorumque scitis, placitis, moribusque receptis, quàm ex diligenti Regionum, fruticum, arborum, satorum, cæterorum quæ ad universam agriculturam attinent, observatione elicitur, quid quæque ferat regio quid quæque recuset. Quotquot enim Gentes dominium, quale quærimus, privatum sive ex Civili suo sibi Iure seu Domestico, sive ex Iure cum vicinis sibi gentibus Communi admisere, aut idonei habendi sunt Iuris Naturalis Permissivi (quanti heic usus est) testes, aut tot gentes

easque

[a] *Cicero de Natura Deorum lib. 1.*

easque illustriores per tot secula contra Naturam commisisse (quod nemo puto somniat) pronuntiandum. De Iure Naturali Iustinianus [a]; *Quod Naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes populos peræquè custoditur, vocaturque Ius Gentium, quasi quo jure omnes Gentes utuntur.* Et Caius [b]; *Ius Gentium ratione Naturali inter omnes homines peræquè servatur.* Sed verò ubinam omnes Gentes? Nondum quot sint exploratum est, nedum quos in mores consenserint. Neque earum, quas habemus exploratas, omnium in moribus reperitur omnino quod nonnullis tamen est Iuris Permissivi. Quid gentibus mediterraneis cum Iure de Naufragorum bonis fisco suo applicandis, quod apud Anglos, Aremoricos, Siculos, alias aliquot gentes maritimas obtinuit? Evanuit, ut non permissum, apud Christianas gentes in bello captorum servitus, quæ tamen apud Mahumedanas in usu. Frustra igitur ex omnium moribus petitur heic norma & index; maximè etiam cùm nec defuerint, quæ

——non fœdera legum
Vlla colunt, placidas aut Iura tenentia mentes;

quod ait ille [c] de Bebryciis. Quales item disertè memorat fuisse aliquas Aristoteles [d]. Et Sallustius [e] ex Hiempsale de Getulis & Libybus, Africæ vetustis incolis, *Neque moribus*, inquit, *neque lege, neque imperio cujusquam, regebantur*; Alibique [f] de Aboriginibus; *Genus Hominum agreste, sine legibus, sine imperio liberum atque solutum.* Ad Gentes igitur præteriti præsentisque ævi illustriores civilioresque & quorum mores habemus exploratiores, heic recurrendum. Atque in iis sanè non solùm Gentes illæ quas ipsæ, quarum heic potissimum interesse potest, magni semper habuere; verum & ipsæ, quarum jam interest, testes satis comperientur.

Testimoniorum autem, quibus usuri sumus, genus est duplex. Alia sunt quæ Imperium & Dominium Maris Privatum Principibus, Populis, aliisque, ab Historicis

[a] Instit. de Iure Nat. § Ius Naturale.

[b] L. 1. ff. de Adquir. rerum dominio.

[c] Val. Flaccus Argonautic. 4.

[d] Nicomach. lib. 7. cap. 6.

[e] In bello Iugurthino.

[f] In Conjurat. Catilinæ.

storicis atque aliis Scriptoribus per omnia ferè secula agnitum ac tributum ostendunt. Alia quæ Maris Dominium ejusmodi, Iuri itidem consonum ex Iurisconsultis, Fœderibus, id genus aliis demonstrant. Quæ utraque, ut rerum ducit ordo, interserimus. Ita tamen ut quæ ad Mare Britannicum, sive Facti sive Iuris, attinent, cumulo in hoc testimoniorum prorsus prætermittantur, librum secundum seorsim occupatura. Atque sic demum tum quid *Civile Gentium jus*, tum quid *Gentium Commune plurium*, quid denique *Ius Naturale Permissivum* (ex Gentium scilicet moribus hâc in re eliciendum) de Dominio Maris Privato statuerit, simul erit apertissimum.

Ordo, quo è seculorum populorumque *complurium* moribus, Ius *de Dominio Maris privato* permissivum *elicietur. In* seculo Fabuloso, *expressa satis esse hujus testimonia. Et obitèr de Romanorum* Mari Mediterraneo, *cujus* imperium *Cn. Pompeio mandatum est.*

CAP. VIII.

SEcula è quorum monimentis gestisque Mores, Scita, Placita, quæ diximus, Populorum Gentiumque ediscenda sunt, bifariam tribuo. In tempus Fabulosum & Historicum. Fabulosum autem non illud quod Olympiadum initia prævertit totum, cum Varrone, appellamus; sed id quod vetustissimis duntaxat fabulis, fabularum saltem facie, obducitur. Dispertito interim Historico in illud quod vetustius est & Imperiorum atque Rerumpublicarum quæ aliquot abhinc seculis desiere, mores complectitur; & id quod est Recentius atque earum gentium, quæ etiamnum florent, usum hac in re ostendit. Ceterùm dum Fabulosum adhibemus tempus, non è fabulis, quà fabulæ sunt, argumenta

menta petimus; sed involutam Poëtarum & Theologorum gentium mysteriis historicam veritatem è vetustissimis historicis exhibemus. Nam etiam *Vera sunt quæ loquuntur Poetæ* (ut rectè Lactantius [a]) *sed obtentu aliquo specieque velata. Et sic veritatem mendacio velaverunt, ut Veritas ipsa persuasioni publicæ nihil derogaret.* Fabuloso, quod diximus, tempore devictis scribunt Titanibus, forte mundum divisisse Deos fratres, Iovem, Plutonem, Neptunum. Iovi Cælum, Plutoni Inferna, Neptuno Mare cessisse. Rejectis autem nugis illis de sydereo heic cælo seu Æthere, de Infernorum seu Mortuorum regno & demùm de Terra tota [b] fratrum omnium, post divisionem, communi, quibus patienter sibi imponi vulgus sinebat, res ipsa quam in larvatâ hâc historiâ latere veterum aliquot docuere, alia omnino erat. Non Deos hosce, sed homines fuisse asserunt. Nec Cœli sed plagæ Orientalis ex quâ Mortalibus lux datur (unde & superior visa est, ideoque Cœlum dictum) *Iovem* Regem fuisse. Plutonem autem Occidentis, quæ solis recessum Noctemque ostendit, unde Inferior ea dicta & Inferna. Maris denique & interjectarum Insularum dominum fuisse Neptunum. Ità dominium Maris privatum, non aliter ac Telluris ex distributione humana heic natum comperimus. Ità se rem habuisse docuit olim Euhemerus Messenius autor vetustus in historia de rebus eorum, qui Dii putati sunt, conscripta & ab Ennio versa. Lactantius *De Neptuno forte*, inquit, [c] *manifestum est, cujus regnum tale fuisse dicimus, quale Cnei Pompeii fuit infinitum illud imperium, cui totius oræ maritimæ senatus decreverat, ut Prædones persequeretur, ac mare omne pacaret. Sic Neptuno maritima omnia cum suis insulis obvenerunt. Quomodo id probari potest? Nimirum veteres historiæ docent. Antiquus author Euhemerus, qui fuit ex civitate Messana, res gestas Iovis & ceterorum qui Dij putantur collegit historiamque contexuit ex titulis & Inscriptionibus sacris quæ in antiquissimis Templis habebantur, maximèque in fano Iovis Triphylii, ubi auream columnam positam esse ab ipso Iove titulus indicabat: in qua*

[a] De falsa Religione lib.1.cap.11.

[b] Homer. Iliad, 15. seu a.

[c] Loco jam citato.

columnâ suâ gesta perscripsit, ut monimentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiam & interpretatus est Ennius, & secutus, cujus hæc verba sunt; Iupiter Neptuno imperium dat Maris, ut insulis omnibus & quæ loca essent secus Mare, omnibus regnaret. Sed intercidit tam Ennii versio, quàm Euhemeri Commentarii ipsi; nec sine Iovis cæterorumque Deorum Antistitum industriâ intercidisse putandum. Eò enim magis invisum procul dubio erat quicquid de Deorum originibus scriptum esset, quò id eas magis patefaceret, & magna quæ sacrariis venditabantur nomina ex magnorum sive Regum sive Heroum cœtu mutuò accepta & vulgo credulo obtrusa fuisse proderet. Nam hinc etiam Atheus cum Diagora & nonnullis aliis dictus est Euhemerus, qui non Lactantio solùm, sed Clementi etiam Alexandrino, Eusebio, D. Augustino, Arnobio, aliis, author est singularis; cui, in argumentis adversus futilem gentium theologiam consarcinatis, fidem haberi scimus maximam. Idem (puto) est, qui Plutarcho [a] Tegeata dicitur, ubi cum Diago a memoratur. Sed ab eodem etiam Messenius nuncupatur, ubi ut ingentem mendaciorum artificem cum suggillat [b] Majorum superstitionis cum primis tenacissimus, nec Triphylios aut Panchæos (Panchæa insula est in Oceano circa Arabiam Australiori sita, in quo fanum Iovis Triphylii, unde historia illa de regno Marino sumpta est, collocat Euhemerus) ullibi gentium, odio, ut videtur, in Euhemerum ductus, existimat extitisse. Sanè Diodorus [c] eodem, ut autore gravi, etiam utitur. Quin Iurisconsultus nuperus illud Neptuni apud Homerum.

Ἤτοι ἐγὼν ἔλαχον πολιὴν ἅλα ναιέμεν αἰεὶ
Παλλομένων——————

Ego verò ex eis quæ sorte tribuebantur accepi Cæruleum Mare ut in eo semper habitarem, ita interpretatur; ut de tribus Noachi filiis rem totam de tribus Diis narratam fidentèr capiat. Verba ejus [d] sunt; *Id proculdubio ex partitione terrarum inter tres filios Noachi, ex quibus Iapheto*

[a] *De Placitis Philosophorum lib.* 1. *cap.* 7.

[b] *Lib. de Iside & Osiride.*

[c] *Bibliothec. lib.* 6. *atque apud Eusebium de Preparat. Evangelic. lib.* 2. *cap.* 4. Adde *Gerard. Vossium de Historicis Græcis lib.* 1 *cap.* 11.

[d] *Io. Gryphiander, de Insulis cap.* 31. *§* 75.

pheto insulæ obvenerunt, causam traxit. Adeo ut Iapheto non solum Insularum [a] sed etiam Maris dominium, in fabula illa, velit assignari. Quod verò ait Lactantius de infinito Pompeii imperio, ut de Neptunii dominii exemplo, id ita intelligendum est, ut tam eorum qui imperium Pompeio mandarunt, quàm ipsius cui mandatum est, simul habeatur ratio. Nimirum *Cilices invaserant maria* (quod ait Florus) *sublatisque commerciis, rupto fœdere generis humani, sic maria bello quasi tempestate præcluserant.* Rei igitur frumentariæ maximè prospicientes Romani, ex senatusconsulto Gabiniano Pompeium emisere ἀφαιρησόμενον τῶν πειρατῶν τὴν θάλασσαν [b] *ad vindicandum à Piratis mare.* Et dabatur ei, ea lege, ἄρχειν τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν θαλάσσης, ἠπείρου δὲ πάσης ἐπὶ σταδίους τετρακοσίους ἀπὸ θαλάσσης *imperium Maris quod intra est Columnas Herculis; Continentis verò totius ad quadringenta à Mari stadia.* Inde classis ingentis præfectus, dispositis per imperii sui spatia pluribus legatis, Mare totum à faucibus Gaditanis ad litus Cilicium ita pacavit *ut neque* [c] *in terra neque in mari esset qui resistere posset.* Certè ipse Pompeius mandatum tantummodò habuit imperium, ut Admirallus Populi Romani; sicut biennio ante itidem M. Antonius, quod docet Paterculus. At verò ipse qui mandavit Populus, Maris hujus, ut territorii Romani, æquè dominus erat ac stadiorum Continentis quadringentorum, quæ cum Mari in imperio mandando sunt pariter conjuncta, ut non magis, atque Mare, dominum ferentia. Et Florus [d]; *Tiberius Nero* (qui è legatis erat Pompeianis) *Gaditanum fretum, quà primum Maris Nostri limen aperitur, obsedit.* Nostrum Romanus (uti etiam Sallustius [e] non semel) rectè appellat, quod ita in Romanorum potestatem prorsus redactum. Et Dio Cassius [f]; Θάλατταν τὴν τῶν Ῥωμαίων πᾶσαν *Mare universum, quod Romanis parebat, pacavit.* Et Mela, de Mari Mediterraneo, *Id omne,* inquit [g], *quà venit, quàque dispergitur, uno vocabulo Nostrum Mare dicitur.* Sic alii [h]. Et Nostri maris nomine sic utitur Mela sæpissimè posteà.

[a] *Genes.* 10.

[b] *Plutarch. in Pompeio, & Appianus Alexandrin. in Mithradaticis.*

[c] *Dio lib.* 36

[d] *Lib.* 3. *cap.* 6.

[e] *In bell. Iugurthino.*

[f] *Lib.* 42.

[g] *De situ Orbis lib.* 1. *cap.* 1.

[h] *Orosius lib.* 1. *cap.* 2.

Sed hac de re plura inferiùs, ubi de Romano maris imperio fusiùs agitur. Neque in Piratas, ut humanæ societatis hostes, jurisdictio tantùm à Pompeio exercebatur (quemadmodum in Piratas, qui in mari quocunque nondum occupato deprædantur, exerceri indies videmus) sed ipsum territorium marinum, quod invaserant Cilices, armis recipiebatur. Vnde Manilius [a]

[a] *Astronomic. lib. 4.*

Quis te Niliaco periturum littore Magne,
Post victas Mithridatis opes, pelagusque receptum
Crederet? ——

Itaque non tam Pompeii, quàm ipsius Populi Romani, utpote Maris Domini; similis habendus erat à Lactantio Neptunus ille. Alia sunt in Fabuloso tempore, quæ de Diis dicta, quid de hominum heic jure sentirent Veteres, etiam iudicare videantur. Nàm ubi Deos hominum personis induunt, quæ humana sunt de iis fermè loquuntur. Vnde Hesiodus Iovem ait Hecatæ permisisse.

Μοῖραν ἔχειν γαίης τε ϗ ἀτρυγετοῖο Θαλάσσης

ut partem haberet tam Maris, quàm Telluris. Huc spectat item, quod habet Oppianus [b] de Amphitrite Reginâ maris à Neptuno constitutâ,

[b] *Halieutic. lib. 1.*

——— ἁλὸς βασίλειαν ἔθηκεν

Reginam maris eam constituit. Quin Nonnus [c],

[c] *Dionysiac. lib. 43.*

——— Βερόη κράτος ἔσχε Θαλάσσης

Beroë imperium seu *Dominium habuit Maris.* Similia sunt innumera. Et de Tempore Fabuloso, hactenus.

Primum apud Græcos *in* Tempore Historico Maris dominium; *id est, Minois, seu Cretense.*

CAP. IX.

Historici Temporis partem priorem; seu quæ Regna ac Respublicas, quæ aliquot ab hinc seculis desiere, complectitur, ab Imperio *Cretensium* Marino

Marino auſpicamur. Dein verò non ſolùm complurium veteris Græciæ populorum, aliorumque in Oriente olim illuſtrium, imperii ac dominii ſimilis in Mari Syriaco, Ægyptiaco, Pamphylio, Lydio, Ægæo, ejuſque viciſſitudinum recenſionem perſequimur; verùm etiam & Romanorum & Carthaginienſium in maribus circumvicinis, veluti Supero, Infero, Orientaliori etiam, aliorum id genus in Occidente dominium planè conſuetum, atque, ut juri conſonum, in mores receptum eſſe oſtendimus.

I.

MInos Lycaſti filius, Iovis dictus, Cretæ Rex, Mare circumquaque Creticum & magnam Ægæi partem ut dominus obtinuit. Thucydides [a], *Minos*, inquit, τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησε, *Maris Græci partem maximam ut Dominus obtinuit.* Ita ſanè κρατεῖν tum heic, tum in ſequentibus interpretandum. Neque ſic *imperium habere* (quod ſonat vulgò κρατεῖν) quenquam ut navium aliorum numero, tranſitui, vectigalibus, per maris ſpatia terminata, modum & leges præſtituat, (non aliter ac ubi agri uſus, pro ſuo arbitratu ſive impeditur ſive permittitur colonis) aliud omninò fingi quidem poteſt, quàm planiſſimè Dominum eſſe, aut ſaltem ejus, qui Dominus eſt, ſeu procuratorem ſeu indultu agere. Quod in idem heic recidit. Vtcunque non neſcimus θαλασσοκρατεῖν, interdum duntaxat [b] *Copiis navalibus præſtare* interpretandum. De Minois dominio, expreſſè itidem Diodorus Siculus [c], Nicolaus Damaſcenus [d], Strabo [e], Cedrenus [f], Suidas [g], alii. Apud Senecam item Phædra [h].

> *O magna vaſti Creta dominatrix freti;*
> *Cujus per omne littus innumeræ rates*
> *Tenuere pontum; quicquid, Aſſyria tenus*
> *Tellure, Nereus pervium roſtris ſecat.*

Et primum Maris dominium, id eſt primam ejuſce, quod nondum occupatum erat ſed in vacuo relictum, occu-

[a] *Lib.* 1.
[b] *Iſ. Caſaubon. in Comment. ad Polyb. pag.* 209.
[c] *Biblioth.* 4.
[d] *Apud Stobæum Eclog. cap.* 42.
[e] *Geograph.* 10.
[f] *Pag.* 11.
[g] *In Minoe.*
[h] *In Hippolyto act.* 1.

occupationem (unde ortum dominium hujusmodi) Minoi plerunque tribuunt. Sed mendum est in Hieronymianâ Chronici Eusebii versione [a], de hâc re; nec prætermittendum, nisi id quod celeberrimo, & primario apud Græcos Maris dominatui apertis verbis reluctari videatur, oscitanter neglexerimus. *Minos* (ita versio illa) *Mare obtinuit & Cretensibus leges dedit, ut Paradius memorat, quod Plato falsum esse convincit.* Quid igitur? Falsúmne esse convincit Plato Minoem leges Cretensibus dedisse & maris imperium obtinuisse? aut Eorum alterutrum falsum esse? Locus planè fallit & corruptissimus est tum in ficto authoris *Paradii* nunquam alibi audito nomine, tum in ipsâ Græcorum Eusebii tralatione. *Paradius* nescio quâ oscitantiâ (de Hieronymo viro sancto & doctissimo credere nolim; sed scioli forte alicujus, qui breviusculas ejusce in Chronico illo periochas temerè adaugere ausus est) ex ipso *Para dios*, id est *ex Iove*, quod habetur in Eusebii Græcis, natum est. Nam ibi Eusebius, *Minos*, inquit [b], ἐθαλασσοκράτει *Mare obtinuit* & *Cretensibus* παρὰ Διὸς *à Iove leges dedit quas tulit ex antro ubi per novennium secesserat.* De legibus illis à Minoe acceptis, quæ nec ante Cretam à Cæcilio Metello triumphatam [c] desiere, & de antro ejus Idæo, & Novennio, res est notissima ex Homero, Platone, Porphyrio, aliis. Statim autem sequitur in Græcis Eusebii; ὅπερ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις ἐλέγχει, quod certissimum est heic sonare, *id quod Plato in Legibus adprobat*, seu *confirmat*. Nam ipsum librorum Platonis de Legibus [d] fundamen est Minois legum ejusmodi à Iove acceptio. Tantum abest, fuisse vertendū, *quod Plato falsum esse convincit*, aut *quod Plato refellit*. Quum tamen posterius minori multò quàm par erat, aut ipse adhibere est solitus, diligentiâ heic usus vir maximus Iosephus Scaliger substitui ibi velit. Nam utcunque ex vi & usu frequentiori vocabuli ἐλέγχειν, id rectè ita verti videatur; ipsa tamen res & alia vocabuli significatio versionem nostram esse veram manifestò convincit. Id ipsum verò quod habet versio Hieronymiana, le-

[a] *Euseb. Hieronym. num.* 765.

[b] *Chronic. Canon.* 110. *in Thesauro Temporum.*

[c] *Eutropius lib.* 6.

[d] *Plato de legibus lib.* 1

legitur, ut exscriptum, apud Marianum Scotum [a] & Florentium Wigorniensem, nisi quod in Florentio legatur *Plato falsum esse affirmat*.

[a] *Ann. Mundi 2944.*

Dominium Maris Syriaci, Ægyptiaci, Pamphylii, Lydii, Ægæi, Gentes *in Oriente illustres* Septendecim *invicem succedaneas, per complures quamlibet annos continuos, non aliter, ac Continentis seu Insularum, post Minoem Cretensem, obtinuisse.*

Cap. X.

POst Minois Cretensis tempora, recensitæ sunt, in Eusebii atque Africani Chronicis, Gentes septendecim Orientales, partim Europææ partim Asiaticæ, quę singulatim per annos plurimos Mare interius sibi circumvicinum uti domini ita obtinuere, ut, ex jure Gentium hisce universis Interveniente, privatum Maris dominium locum habuisse sit manifestissimum. Nam per vices & per diutinas occupationes, bello, victoriâ, cessioneque qualicunque mutantes, suam dominandi singulæ sunt periodum sortitæ, annos quingentos amplius sexaginta continuos simul implentes. Ab initiis autem Minois seu Cretensis imperii Marini ad proximum quod in Chronicis (quæ diximus) sequitur, intercedunt anni centum septuaginta quinque. Initia illa sub Iudicum Israelitarum ævo collocantur. Qui successere, ad hunc se habent modum.

II

SEcundò Lydi Maris fuere Domini. Græca Eusebii [b], Λυδοὶ οἱ καὶ Μαίονες ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ϟϐ *Lydi, qui & Maones, Domini erant maris annos* XCII. Sub Æneæ seculum, hujus Imperii initia habentur. Quod verò ad numerum attinet annorum, tametsi idem fuerit

[b] *Pag. 31. & pag. 115. Num. 940.*

fuerit tum, in universa Eusebii historia, tum in Canone ejus Chronico; cum tamen Pelasgorum imperium, quod proximè sequitur, annorum CXX aut circiter intervallo disjungatur, corrigendus forsitan fuerit & ρκ, seu CXX substituendus. Quod dubitantèr etiam monuit vir præstantissimus Isaacus Casaubonus in Commentario suo ad Polybium, ubi de illis, qui in Oriente Maris sunt dominati, doctissimè agit. Absque numero marinum Lydorum Dominium memorant etiam Marianus Scotus & Florentius Monachus, uti & Pelasgorum.

III.

TErtii in hac recensione Maris domini fuere Pelasgi. Eusebius [a] Πελασγοὶ δεύτεροι θαλασσοκράτησαν ἔτη πε, *secundò mare obtinuerunt Pelasgi annos* LXXXV. Quod ad Solomonis & quæ sequuntur tempora refertur. Sed Thracum, qui mox succedunt, initia poscunt ut anni heic potiùs LV putentur. Secundi autem fuere Pelasgi Maris domini, si aut Lydos primos cum nonnullis facias, aut primos à Minoë seu Cretensibus appellas. Nam ita Pelasgi planè secundi, alioquin tertii sunt. Quod in sequentibus etiam observandum.

[a] *Chronic. lib.* 1. *pag.* 34 *& Num.* 960.

IV.

QVartò Maris domini fuere Thraces, annos (ut in Eusebii [b] Græcis habetur) οθ seu LXXIX; qui tamen in versione Hieronymiana novendecim non excedunt. Sed putat Isaacus Casaubonus magis πθ seu LXXXIX rescribendum esse, ex initiis Rhodiorum, qui proximi domini, suasus. Marianus & Florentius, versionem Eusebii sequuti, annos tantum XIX Thracum imperio tribuunt. Atque apud hosce, ut in versione, quam diximus, Thracas dominos Maris fuisse, non semel adnotatur. Cum Ieroboamo Rege convenit.

[b] *Ibid & num.* 1014.

V.

V.

QVintò Rhodii Mare, ut domini, obtinuerunt annos $\overline{\text{XXIII}}$ [a]. Atque eorum hinc studium circa rem nauticam laudat Strabo [b], qui de Rhodo, ἐθαλασσοκράτησεν, inquit, πολὺν χρόνον καὶ τὰ λῃστήρια καθεῖλεν, *Domina erat Maris diu & Piratas sustulit.* In Latinis Eusebii, Rhodii dicuntur quartò mare obtinuisse. In Græcis verò quartos fuisse Maris dominos, & juxta nonnullos, quintos. Vnde discrimen illud ortum fuerit, liquet ex eo quod in Pelasgis est memoratum. Celeberrimi omnium sunt Maris Dominorum veterum Rhodii; inde imprimis quòd eis acceptæ feruntur leges Nauticæ in Pandectas à Iustiniano relatæ, quæ in utroque Imperio mirè obtinere solebant. Antoninus Imperator ad Eudæmonem Nicomediensem [c], τῷ Νόμῳ, inquit, τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τὰ Ναυτικά, *lege Rhodiorum decidantur lites Nauticæ.* Et sunt legum omnium Nauticarum, quæ non interciderunt, vetustissimæ, ut testatur Constantinus Harmenopulus [d] Iudex Thessalonicensis. A Tiberii [e] tempore in Romanorum mores sunt receptæ. Initia eorum sub Iehosaphati regnum collocantur. Sed prætermittuntur Rhodii tum à Mariano tum à Florentio.

[a] *Chron. Canon pag.* 128 *& num.* 1100.
[b] *Lib.* 4.
[c] *Ad legem Rhodiam ff. l* 9. ἀξίωσις. *De legibus hisce vide etiam Basilic. lib.* 53. *tit.* 8.
[d] *Prochir. Iuris lib.* 2. *tit.* 11.
[e] *Ius Græco-Rom. tom.* 2. *pag.* 265.

VI.

SExtò Maris sunt dominati Phryges, annos $\overline{\text{XXV}}$; sed (ut habent Eusebii [f] Græca) secundum alios $\overline{\text{VI}}$. Latinis occurrunt tantum $\overline{\text{XXV}}$, uti in Mariano & Florentio. Sed verò cùm, in Græcis Eusebii, Quinti numerentur (ratione superiùs dicta) Maris domini Phryges, numerum illud senarium non annos sed Imperii ordinem rectè (opinor) animadvertit Isaacus Casaubonus denotare. Lycurgi seculo Dominatus hic tribuitur.

[f] *Chron. Canon. pag.* 129 *num.* 1127.

VII.

SEptimò Cyprii Mare obtinuerunt, ut alii, annos $\overline{\text{XXIII}}$; ut alii, $\overline{\text{XXXI}}$. Hoc enim in nonnullis

[a] *Edit. Basil. 1549.* Hieronymianæ Eusebii versionis exemplaribus [a] reperitur. Illud in Mariani & Florentii Chronicis, ex Eusebio & Hieronymo plerunque compilatis. Sed neque in Græcis, quæ extant, Eusebii, neque in versione quam edidit Iosephus Scaliger, locum habent Cyprii. Nec sanè in Isaaci Casauboni recensione. Cum Ioasi seculo convenit.

VIII.

[b] *Euseb. Num. 1192.*

Octavò Phœnices Mare [b] obtinuerunt. Sic Eusebius, Marianus, Florentius; nisi quòd septimos faciant, ob diversam, quæ ostensa est, numerandi rationem. De horum dominio Maris satis apertè loquuntur Sacræ literæ: quod & suprà notavimus, ubi de Iure divino verba fiunt. Collocatur hujus dominii memoria sub Vziâ Iudææ Rege. Quin ipsa gens Phœnicum in gloriâ magna navalium artium; quod docet Plinius, alii. Atque huc forsan referendum est illud ab Antipatro Tarsensi & Mnaseâ, scriptoribus vetustis, traditum de Gatide regina Syrorum, (qui & ipsi Phœnices) quam ideo Atergatin dictam volunt quoniam edicto jusserit [c] ἄτερ Γάτιδος μηδένα ἰχθὺν ἐσθίειν (ut Antipater) id est, *sine Gatide* seu *ejus injussu neminem piscem comedere*, ἀλλὰ πρὸς αὐτὴν ἀναφέρειν *sed ut quisque pisces captos ad ipsam perferret*, quemadmodum Mnaseas. Quod de etymo habent ridiculum satis videtur, dum nomen Syrum seu Phœnicium è Græco petunt fonte. Res autem ipsa, quam (opinor) voluere, hæc est; Atergatim non Syriæ modò seu Phœniciæ (quæ maritima Syriæ pars) sed & præjacentis Maris ita Reginam seu Dominam fuisse, ut neque liberè piscari in eo, saltem non piscationis Commodo frui, nisi ea annuente, cuiquam liceret. Vnde etiam ei, apotheôsi postea donatæ, aureos & argenteos pisces sacrare consuetum.

[c] *Apud Athenæum Dipnosoph. 8.*

IX.

[d] *Euseb. num. 1230.*

Nonò Ægyptii post Phœnices mare [d] obtinuerunt sub Regibus suis Psammide & Bocchoride, qui Olympiadum

piadum initia proximè antevertunt. Habent etiam Marianus & Florentius.

X.

DEcimò Maris sunt dominati [a] Milesii. Annorum numerum non exhibent codices Eusebiani. Cæterum tam apud Marianum, quam Florentium legitur, *Mare obtinuerunt Milesii annis* XVIII. Stephanus de Vrbibus, *Naucratis*, inquit, *Vrbs Ægypti condita est* ἀπὸ Μιλησίων τότε θαλαττοκρατούντων *à Milesiis tum mare obtinentibus.* Et civitatis illius conditum, cum imperio horum Marino, memorat simul Eusebius, sub tempora Romuli. Ab illis item Sinope, ad Pontum Euxinum sita, condita est, quæ ὑπῆρχε (quod ait Strabo [b]) τῆς ἐντὸς Κυανέων θαλάττης *in sua habuit potestate Mare, quod intra Cyaneas insulas volvitur.*

[a] *Idem.num.* 1265.

[b] *Lib.* 12.

XI.

VNdecimò Mare obtinebant [c] Cares. Horum dominii Marini meminit etiam Diodorus Siculus [d]. Sub Ezekiæ Regis ævum.

[c] *Euseb.num.* 1284.

[d] *Biblioth.* 5.

XII.

DVodecimò, & Caribus proximi, obtinuerunt Mare Lesbii [e] annos LXIX. Sic in latinis Eusebii. Sed Marianus habet, *annis* LVIII.

[e] *Euseb.num.* 1341.

XIII.

DEcimotertiò Phocæenses mare obtinuerunt. Circa captivitatem Babylonicam. In annos XLIV. protenditur eorum imperium. Græca Eusebii [f] Φωκαεῖς ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη μδ *Phocæenses domini Maris fuere annos* XLIV. quibus verbis præfigitur numerus ιϛ seu duodenarius, quo duodecimos eos à Lydis fuisse, & à Minioë decimos tertios, denotatur.

[f] *Chron. lib.* 1. *pag.* 42.

XIV.

DEcimoquartò Corinthii fuere Maris domini. Eos ita collocatos quidem non reperio. Sed manifestò liquet ex Thucydide [a], mari præpotentes eos fuisse, & copiis navalibus latrocinia maritima ita coercuisse, ut tam à Mari, quàm à terrâ emporium sibi nanciscerentur amplissimum. Et egregiam eorum in re Nauticâ instaurandâ industriam idem memorat Author. Nec refragatur tempus, quin rectè hunc locum occupent ipsi, uti & Iönes proximum. Sed decimos quartos hos & decimos quintos nondum in eorum, qui ita mare obtinuerunt, catalogum à Scriptoribus receptos comperimus.

[a] *Lib.* 1.

XV.

DEcimoquintò Iönes vicini Maris domini fuere, seu Ionii. De iis Thucydides [b], *Multò pòst* (scilicet post Corinthiorum vires maritimas) *penes Iönes res navalis fuit, ætate Cyri primi Persarum Regis ejusque filii Cambysis;* τῆς τε καθ' ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησαν τινὰ χρόνον, *Etiam & cum Cyro pugnantes suo Mari aliquandiù potiti sunt.* Vbi adnotat scholiastes vetus, γείτονος· οὐ γὰρ πάσης *Mari vicino: Neque enim toto.*

[b] *Lib. cit.* 10.

XVI.

DEcimosextò domini Maris fuere Naxii. Eusebius [c]; Νάξιοι ἐθαλασσοκράτησαν ιε' ἔτη ι'. *decimoquintò Mare obtinebant Naxii, annos decem.* Sub Cambysis tempora. De Naxiis insulæ cognominis, quæ è Cycladibus una est, dicitur.

[c] *Chronic. lib.* 1. *pag.* 43

XVII.

DEcimoseptimò Eretrienses in dominium hoc marinum successere. Eusebius ubi de Naxiis loquitur, καὶ μετ' αὐτοὺς, inquit, Ερετριεῖς ις', ἔτη ζ', *& post illos Eretrienses, decimoseptimò, annos* VII. Eretia urbs erat olim insignis opibusque potens in Eubœâ insulâ.

XVIII.

XVIII.

ET demum in hac recensione ultimi seu decimi octavi Maris domini fuere Æginetæ. Latina Eusebii[a]; *Mare obtinuerunt Æginetæ annos* XX, *usque ad transitum Xerxis*; quod in Olympiadis LXVII anno IV adnotatur. Ceterùm Olympiade LXXV transiit Xerxes, ejusque anno primo. Intercedunt igitur anni XXVIII. Sed verò animadvertit heic Iosephus Scaliger, ex hâc in annis putandis supinitate, nugatoria esse quæ habent Latina. *Et ex Græcis*, inquit, *arguuntur*, in quibus legitur tantum, Αἰγινῆται ἐθαλασσοκράτησαν ἔτη ι. *Æginetæ Maris dominium obtinuere annos* X. Quod quidem occurrit tam in Chronico Eusebii priore, quàm in Canone; nec aliter collocatum ac in Latinis. Horum item potestatis marinæ meminere Strabo[b] & Ælianus[c].

[a] Num. 1508

[b] Lib. 8.

[c] Var. Histor. lib. 12.

De Laconico *atque* Attico dominio marino; *quin & hoc non à* Græcis, *verùm etiam à* Persis, *in fœdere*, *agnito*.

CAP. XI.

NEque solùm in moribus dominioque Marino tot Gentium illustrium (quorum Imperiorum anni à Mari subjugato putari soliti) ita invicem continuato reperiuntur quæ ex Oriente huc afferenda, sed in aliorum etiam, quæ sanè & illustriores; tametsi recensione ejusmodi nullibi contexantur. Notissimus ille Samiorum Rex Polycrates, sub imperii Persici initia, devictis navali prælio Lesbiis & Milesiis, adeo Maris dominium adfectasse scribitur, ut dominii id capax esse palàm interim agnosceretur. Herodotus, Polycrates, inquit[d], ἐστὶ πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, παρὲξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος ἦρξε τῆς θαλάσσης, *primus est eorum, quos novimus, qui Maris imperium sibi adquirere in animum induxerat, præter Minoëm Cnossium & siquis*

[d] In Thalia.

siquis alius illo prior mari potitus est. De Regibus loquitur, puto. Nam aut Democratici aut Aristocratici formulâ imperii gubernabantur ferè Græci illi, penes quos dominium Marinum (ut suprà ostensum est) toties variabatur. Neque eorum dominium, opinor, ignorare potuit Herodotus magis, ac Minöis Regis. Etenim floruit ipse post finitum Æginetarum (quod diximus) imperium, seu sub Olympiadem LXXX. Aut igitur de Regibus tantùm est locutus, aut mirè hallucinatus.

Circa Olympiadem LXXX, & sequentia in Monarchiam Græcam tempora, nobilissimi illi Græcorum populi, non solùm Athenienses, sed & Lacedæmonii, interdum dominium circumfluentis Maris occupavere. De Lacedæmoniis Demosthenes[a]; θαλάττης, inquit μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης *Maris dominabantur & terræ universæ.* Alii tantundem. De Atheniensibus sive Idem, sive Hegesippus, in Oratione illâ de Haloneso, verba faciens de Philippo Macedonum Rege maris imperium affectante, *De Prædonibus,* inquit, *æquum esse ait Philippus ut communiter & ille nempe & vos eos, qui in mare delinquunt, pellatis,* οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο ἀξιῶν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὴν θάλατταν καταστaθῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς, ὡς ἄνευ Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν τῇ θαλάττῃ φυλακὴν δυνατοί ἐστε φυλάττειν, *nihil aliud quàm hoc postulans, ut à vobis Mari ipse præficiatur, utque confiteamini vos sine Philippo nec Mare* (hactenus vestrum) *tueri & custodire posse.* Modum etiam qualitati & quantitati navigiorum, quibus Vicinis uti liceret, fœdere ponebant. Caput est fœderis cum Laconibus icti[b]; Mari quidem Laconas & socios uti posse, sed πλεῖν μὴ μακρᾷ νηΐ, ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα, *minimè navigare navi longa, verùm alio navigio quod remis actum vecturam talentorum quingentorum non excederet.* Non scilicet navi uno remorum versu, nedum biremi triremi aliisque bellicis, sed navigiis utcunque remorum paribus aliquot agendis & onerariis, illisque satis exiguis. Id genus sunt alia apud Thucydidem. Huc spectat illud Æmylii Probi, de Timotheo Atheniensium præfecto illustri. *Corcyram,* inquit, *sub imperium Atheniensium redegit,*

[a] *Philippic. 3. vide etiam Themistoclem. Epist. 14.*

[b] *Thucydid. lib. 4.*

redegit, sociosque idem adjunxit Epirotas, Athamanas, Chaonas, omnesque eas gentes quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione destiterunt, & sua sponte Atheniensibus imperii maritimi principatum concesserunt, pacemque his legibus constituerunt, ut Athenienses mari duces essent. Quæ Victoria tantæ fuit Atticis lætitiæ, ut tum aræ PACI publicè sint factæ, eique Deæ pulvinar sit institutum. Et Demosthenes [a] de Archebio & Heraclide, οἱ Βυζάντιοι παραδόντες Θρασυβούλῳ, Κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν Δεκάτην ἀποδόσθαι *qui Byzantium Thrasybulo cum tradidissent, Dominos vos* (Athenienses alloquitur) *Maris fecerunt, adeo ut Decimam venderetis.* Vectigalia scilicet ἐκ τῶν φορτίων τῶν ἐμπόρων τοῦ Ἑλλησπόντου *Mercium Mercatorum qui Hellesponto uterentur*, quod adnotat ibi Vlpianus rhetor. Hinc etiam manâsse vult Cicero durius illud Populi hujus decretum de Æginetis, Maris interdum dominis. *Duriùs*, inquit [b], *Athenienses, qui sciverunt, ut Æginetis, qui classe valebant, pollices præciderentur.* Ne scilicet in posterum classe valerent, aut Mare jam Atheniensium occuparent. Nam in Codicibus nonnullis legitur, *quia classe valebant*, quod notat Carolus Langius. Tametsi ab Æliano [c] intelligatur decretum ideo factum, ut hastam non ferre, remos verò adhuc agere possent. Crudelitatem detestantur Scriptores. Sed manifestum est maris usum liberum eis ita esse præreptum. Neque tantùm inter ipsos Græciæ populos, dominium hujusmodi marinum comprobatum est; verùm etiam à Persis, qui tunc rebus Orientis potiebantur, idque in fœdere illo nobili post victoriam ad Eurymedontem icto. Nimirùm devictis Artaxerxis Longimani Persarum Imperatoris copiis navalibus (quæ mare circa insulas Chelidonias infestum reddiderant) à Cimone Atheniensium duce, adeo fractus est Regis animus ὥστε συνθέσθαι τὴν περιβόητον εἰρήνην ἐκείνην, ὅπως ἵππου μὲν δρόμον ἀεὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀπέχειν θαλάσσης, ἔνδον δὲ Κυανέων καὶ Χελιδονίων μακρᾷ νηῒ καὶ χαλκεμβόλῳ μὴ πλεῖν *ut nobilem illam Pacem iniret* (Sic Plutarchus [d]; & Aristides [e] ferè idem) *ut semper à Mari Græco curriculum equi*

[a] *Orat. advers. Leptinem.*

[b] *De officiis lib. 3. sic. Valerius Maximus lib. 9. cap. 2.*

[c] *Var. Hist. lib. 2. cap. 9.*

[d] *Ex Cratero, in Cimonis vita.*

[e] *In Panathenaico.*

equi abstineret, neque intra insulas Cyaneas & Chelidonias longam navem vel rostratam haberet. Toto igitur abstinendum erat Regi à mari Ægæo Rhodio, Carpathio, Lydio, & quod inde in Occidentem versus Athenas vergit. Quippe cujus planè domini Athenienses. Nam mare Græcum, quod antiquitus Caricum [a] dictum à Cariâ seu Occidentalioris Asiæ partis littore, latissimè diffunditur. Etiam servitus imposita est Mari Pamphylio ac Lycio, uti etiam Ponto; ut nec in hoc, citra Cyaneas insulas, nec in illo citra Chelidonias, navis Regia, quæ aut longa aut rostrata (id est bellica) foret, ex fœdere admitteretur. Id ipsum sanè voluit Isocrates [b], ubi de Atheniensi imperio verba faciens, barbaris non licuisse ait μακροῖς πλοίοις ἐπὶ τάνδον πλεῖν Φασηλίδος *longis navibus citra Phaselidem navigare.* Nam Phaselis eundem cum Chelidoniis rigorem in metiendo obtinet, sive Lyciæ sive Pamphyliæ oppidum. Contexuerat autem historiam περὶ τῶν θαλασσοκρατησάντων *eorum qui Maris dominium obtinuere* vetustus scriptor Castor Rhodius, quod memorat Suidas. Ex eo Iulium Africanum & Eusebium suos hausisse Maris dominos, superiori capite recensitos, meritò existimant viri docti [d]. Etiam & Atheniensium atque Lacedæmoniorum dominatus marinos adjecisse eum, vix dubitandum. Floruit Castor sub Augusti Cæsaris tempora. Opus ejus illud omnino periit.

[a] *Scholiast. ad Thucyd. lib.* 1. adde *Dionys. Halicarnass. lib.* 1.

[b] *In Panathenaico.*

[d] *Ios. Scaliger in Eusebianis ad num.* 840. *Gerard. Vossius de Historicis Græcis lib.* 1. *cap.* 25, *alii.*

Alia, quæ sparsim occurrunt, de Maris dominio in Orientalium moribus, *Testimonia.*

Cap. XII.

Etiam in Scriptis quæ ad Orientalium gentium mores attinent, plurima sparsim occurrunt, quæ receptissimam fuisse de privato Maris dominio sententiam luculenter comprobant. Antiochus Epiphanes Syriæ Rex, הלא הים והיבשה לי *Nonne* inquit [e], *& Mare & Tellus mea sunt?* De mari Syriaco locutus. Et Xerxes

[e] *Ioseph Ben. Gorion. lib.* 3. *cap.* 12. Edit. Munster. Ebræolat. in fol.

Xerxes ille Persarum, cùm ridiculè Hellesponto verbera infligeret, stigmata inureret, & in aquas par compedum demitteret, δεσπότης, ait [a], τοι δίκην ἐπιτίθει τήνδε; *Dominus tibi hanc pœnam irrogat.* Quin ubi Mare Rubrum seu Erythræum ita dictum tradit Agatharchides, Boxi Persæ narrationem secutus, ab Erythrâ Rege seu Erythro (id est ab Edomo accola qui ipse & Esau erat [b], atque idem quod *Erythrus* seu *Rubrus* Ebraicè denotat) innuere hoc etymon simul adjungit [c] χειρώσαντα τῆς θαλάττης ἄνδρα *Virum maris ejusce dominium obtinentem.* Certè & apud Philostratum [d] legitur vetus fuisse de Mari Rubro pactum, quod βασιλεὺς Ἐρύθρας ἐνόμισεν ὅτε τῆς θαλάσσης ἐκείνης ἦρχε, *Rex Erythras, quando mari illi dominabatur, contraxerat,* neminem Ægyptium mare illud navi longâ ingredi debere, oneraria verò unâ tantùm ibi uti. Et de Tyro urbe, Quintus Curtius, [e] *Condita* inquit, *ab Agenore, diu, Mare non vicinum modò, sed quodcunque classes ejus adierunt, ditionis suæ fecit.* Vnde & *Tyria Maria* pro Mari ita occupato vt, injussu domini, liber per id transitus non esset, abiit [f] in proverbium. Quid quod etiam in Oriente mos obtinuit veterrimus, ut cùm Reges Magni, gentes in suam potestatem redacturi, imperii ac Dominii arrhas sibi tradi imperarent, *Aquam & Terram* simul poscere solebant. Scilicet eas volebant φέρειν γῆν καὶ ὕδωρ *adferre Terram & Aquam*, & ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ *præparare Terram & Aquam?* Tam Maris quàm Telluris eorum dominium symbolo ejusmodi designari existimabant. Ita à Scytharum Rege Indathyrso poscebat [g] Darius Terram & Aquam; ita Xerxes [h] à Lacedæmoniis; ita uterque à Cöis, quod ipsi testantur Cöi in plebiscito seu Epistola qua Artaxerxi Hippocratem reddi imperiosissimè petenti respondent: Minas Regis Magni, negligentes Cöi, nullo pacto, quicquid periculi sibi imminere videretur, Hippocratem reddendum esse decernunt. Decreto etiam adjiciunt [i] καὶ γὰρ Δαρεῖος καὶ Ξέρξης ἀπὸ πατέρων ἐπιστολὰς γραψάντων, γαῖαν καὶ ὕδωρ αἰτεύντων, οὐχ εἵλωκεν ὁ δῆμος, ὁρῶν αὐτοὺς ὁμοίως τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους θνητοὺς ἐόντας ὑπ' αὐτοὺς ἰόντας, *Nam & cum Darius & Xerxes*

[a] *Herodotus lib.* 7.
[b] *Ios. Scaliger ad Festum, verb. Ægyptinos, & Nicol. Fuller. Miscellan. lib.* 4. *cap* 20.
[c] *Apud Photium cod.* 250.
[d] *De vita Apollonii lib.* 3. *cap.* 11.
[e] *De rebus Alexandri lib.* 4.
[f] *Afranius apud Festum, verb.* Tyria Maria.
[g] *Herodotus lib.* 4.
[h] *Polybius lib.* 9.
[i] *Hippocrates Epistol.* 9

decessores ejus epistolis suis Terram & Aquam postularant neutiquam reddidit populus Cous; quippe cui satis erat exploratum, illos qui ad se misissent, pariter ac homines ceteros, esse mortales. Atque in Græcis codicibus historiolæ Iudith, Nabuchodonosor bellum vicinis gentibus indicturus, deditionis, quam expectaret, formulam disertè ait esse *ut* [a] *preparent ei Terram & Aquam.* Nisi aquarum perinde ac Telluris dominos se esse putarent, quamobrem & Aquam & Terram velut universalis dominii insignia sibi poscerent, non satis video. Quin de Mari ex Indorum, Persarum, atque Ægyptiorum disciplinâ in Onirocriticis scribens Achmes Ben Seirim Arabs, εἰ δέ ἴδῃ τις (inquit [b]) ὅτι ἐδέσποσε τὴν Θάλασσαν, κληρόνομος ἔσται τῆς βασιλείας πάσης καὶ βασιλεύσει, *Si quis* (in somniis) *visus fuerit sibi factus Maris dominus, heres erit universi regni & imperabit.* Accedat huc Delium illud de Atheniensium dominio Marino oraculum. Delo sacrificantibus Atheniensibus, puer, dum lavandis manibus aquam hauriebat, è phiala simul cum aqua pisces effudit. Inde à vatibus oraculum redditum ὡς κυριεύσουσι τῆς Θαλάττης *Maris fore eos dominos.* Author est scriptor vetustus Semus apud Athenæum [c], ubi Phylarchus etiam memorat, cum Patroclus Ptolemæi Lagi filii dux ad Antigonum regem Pisces simul & recentes ficus misisset atque ambigerent adstantes quid illo munere significaretur, Antigonum lepidè dixisse, satis ipsum intelligere quid sibi vellet Patroclus. Aut enim, inquit vult Patroclus Θαλαττοκρατεῖν ἡμᾶς, ἢ τὰς σύκας τρώγειν, *imperium seu dominium Maris nobis esse potiundum, aut rodendas ficus.* Aut ignavum & mollem videri, aut Maris dominum fieri. De dominio igitur Maris privato non dubitabat. Atque ibi etiam gulo apud Antiphanem comicum, nec vitæ conducibile esse, ait, nec ferendum

Τῆς μὲν θαλάττης ἀντιποιεῖσθαί τινας
Ὑμῶν, ἀναλίσκειν τε πολλὰ χρήματα &c.

Mare quosdam ex vobis peculiare sibi vendicare ac in id pecuniæ multum impendere; obsonii verò adnavigare nihil, ne gry quidem. Adjice Theocriteum illud de Ptolemæi Philadelphi

[a] *Iudith. cap. 2. 7. græc.*

[b] *Cap. 178.*

[c] *Dipnosoph. lib. 8.*

ladelphi Ægypti Regis dominio marino æquè ac Telluris;

Πολλᾶς[a] δὲ κρατέει γαίης, πολλᾶς δὲ θαλάσσης

Multa Telluris eſt dominus, multi item Maris. Et paulò pòſt.

——Θάλασσα δὲ πᾶσα καὶ αἶα
Καὶ ποταμοὶ κελάδοντες ἀνάσσονται Πτολεμαίῳ,

Mare totum (de Lycio, Pamphylio & quod interius eſt reliquum, loquitur) *& Tellus & fluvii ſonori regno Ptolemæi ſubjecti ſunt.* Et Philo Iudæus, Non glorientur, inquit[b], principes ob devictas multas gentes, aut quod omnia flumina καὶ τὰ ἄπειρα πλήθει καὶ μεγέθει πελάγη προσεκτήσαντο *et maria numero & magnitudine diffuſiſſima in ſuam poteſtatem redegerunt.* Dein, tametſi in Oratione de Pace velle videtur Iſocrates Imperium ac dominatum Marinum, quod retinere ſtudebant Athenienſes, malorum eis non paucorum eſſe cauſam, etiam & interdum tyrannidem ab eis in Civitates Græciæ vicinas inde exerceri; id tamen, ut quod ſub utilis atque inutilis, &, ex accidenti, injuſti ratione in examen veniat, diſputat; nec omnino ex rei ipſius naturâ injuſtum eſſe contendit. Immo alibi Dominatum illum ſatis laudat, quanquam non omnia in eo conſervando. Et de utrâque civitate & Laconicâ & Atticâ diſertè Idem[c], Συνέβη, inquit, ἑκατέραν κυρίαν γίνεσθαι τῆς ἀρχῆς τῆς κατὰ θάλατταν· ἣν ὁπότεροι ἂν κατάσχωσιν ὑπηκόους ἔχουσι τὰς πλείστας τῶν πόλεων, *Evenit ut utraque civitas maris imperio potiretur; quod utri tenuerint, urbium pleraſque dicto audientes habent.* Etiam diſceptationem legimus apud Ariſtotelem[d] περὶ τῆς πρὸς τὴν θάλατταν κοινωνίας *de Maris communione*; utrum ſcilicet civitati bene inſtitutæ commoda fuerit necne. Utrum conducibilius eſſet manere illud omnium hominum commune, adeo ut nemini omnino tranſitus, negotiatio, mercatura, piſcatio negaretur; an ita uſum ejus coërceri ut in Civitatis dominium, quo Exteri arcerentur, recipiendum eſſet. Quà hoc utile inutiléve fuerit, diſputat; non omnino quà injuſti ne ſpeciem quidem obtenderit, ex gentium circumquaque poſitarum

H 2 moribus

[a] *Idyllio* 17.

[b] *Lib. de Plantatione Noe.*

[c] *In Panathenaico.*

[d] *Politic. lib.* 7. *cap.* 6.

moribus de maris non minus ac Telluris proprietate abunde edoctus. Quin discipulus ejus Alexander Macedo, Victoria in Oriente potitus, expeditionem moliebatur in Europam ὅπως γῆς τε ἁπάσης καὶ θαλάττης κύριος γένοιτο *vt cunctæ Telluris ac Maris dominus fieret*, quod ait Iulianus [a] Imperator. Et sanè apud Græciæ populos in primis, Maris accolas, atque ejusmodi in Oriente alios, idem ferè habitum est summum præ cæteris imperium & dominatum obtinere, & Maris dominatu potiri. Neque sine hoc illud assequendum existimabant. Vnde consilium illud Themistocleum, quod Cn. Pompeius etiam Romæ amplexus est; *Qui* [b] *Mare teneat eum necesse esse rerum potiri.* Et *omnino magnæ potentiæ præsidium & quasi pignus est semperque fuit Maris dominari* (sic in Polybium Isaacus Casaubonus [c]) *quod Græcis* θαλαττοκρατεῖν *dicitur. Propterea antiqui Chronicorum apud Græcos scriptores, quum nullum extaret summum imperium ullius Græci populi cujus factis, ante Olympiadum institutionem, doctrina temporum inniteretur, inter alia tempora quibus ad seriem temporum designandam sunt usi, istud non prætermiserunt, sed Populos diligenter recensuerunt, penes quos Imperium Maris quondam fuisset, atque omnes Mutationes quæ in ea re contigerunt accuratè in suis Chronologiis adnotarunt.* Sed de receptis in Oriente circa Maris dominium moribus, satis superque.

[a] *In Oratione 3, seu Eusebia encomio.*

[b] *Cicero ad Atticum. lib 10. epist. 7. Plutarch. in Themistocle.*

[c] *Comm. in Polybium pag. 199.*

De Spinetis, Tyrrhenis, Carthaginiensibus, *aliis in* Occidente *Maris dominis.*

Cap. XIII.

NEc luculenter minùs in Occidentalium Moribus vetustis, Dominium, quale diximus, Marinum comperitur. Spinetæ, quibus Urbs cognominis ad Padi ostium, diù Maris superi seu Adriatici domini fuere, Delphos ex proventibus maritimis decimas magnificas Apollini mittere soliti. Ita Strabo [d] & Dionysius Halicarnasseus [e]; qui itidem de Tyrrhenis, eos Maris inferi,

[d] *Lib. 5.*

[e] *Orig. Rom. lib. 1.*

inferi, ſeu quod Auſtralem Italiæ plagam alluit, fuiſſe θαλαττοκράτορας diſertè ſcribunt; id eſt planè *Maris dominos*. Et Diodorus Siculus, Tyrrheni, inquit, [a] πολλοὺς χρόνους θαλαττοκρατήσαντες *diu Mari ut Domini obtinentes, à ſe illud denominarunt*. Poſtmodùm autem Maris ferè totius Mediterranei quod Occidentalius eſt, Siculi ſcilicet & Africani, Domini fuere [b] Carthaginienſes, quibus prælio devictis, eodem jure temporis aliquantò potitus eſt Agathocles Siculorum Rex; à quo deficientibus Africanis, Dominatus ille citò Carthaginienſibus reſtitutus eſt. Sub Olympiade CXVIII hæc geſta ſunt. Per quadraginta aut circiter annos dein fuere Domini Maris eique leges dabant Carthaginienſes, uſque nimirum ad bellum Punicum primum, quod Olympiadis CXXVIII anno ultimo incepit. Ita Polybius [c] τῆς θαλάττης ἀκονιτὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπικρατούντων *Carthaginienſibus Maris dominium citra controverſiam obtinentibus*. Et paulò poſt; habebant Carthaginienſes τὴν κατὰ θάλατταν ἡγεμονίαν ἀδήριτον ἐκ προγόνων *Maris Imperium ſine omni controverſia à Majoribus acceptum*. Sed & diu ante Agathoclis tempora idem obtinebant Carthaginienſes, quod ſatis liquet ex fœdere illo inter eos & Romanos omnium primo, ſub Conſulum initia, ſeu circa Olympiadem LXVIII icto. Ejus, unum eſt apud Polybium, qui ſolus illud memorat, caput; μὴ πλεῖν Ῥωμαίους μήτε τοὺς Ῥωμαίων συμμάχους ἐπέκεινα τοῦ Καλοῦ ἀκρωτηρίου, ἐὰν μὴ ὑπὸ χειμῶνος ἢ πολεμίων ἀναγκασθῶσιν, *Ne navriganto Romani Romanorúmve Socii ultra pulchrum promontorium, extra quam ſi tempeſtatis aut hoſtium vi fuerint coacti*. Africæ eſt promontorium illud; adeoque domini erant maris Carthaginienſes, ut nec Romanis ſociiſve eorum ultra illud promontorium navigare vellent eſſe fas. Id quod icto fœdere juſtum eſſe agnovere Romani. In ſecundo autem illuſtrium horum in Occidente populorum fœdere cautum inſuper eſt, ne quis Romanorum aut Africam aut Sardiniam appelleret, niſi aut commeatûs accipiendi gratiâ aut naves reficiendi, quod docet itidem Polybius. Maris igitur uſus ſublatus, aut temperatus. Atque huc ſpectat illud Pompeii Feſti [d] de Pœnis; Tiro

[a] *Biblioth. lib.* 5.

[b] *Diodorus Siculo: lib.* 20.

[c] *Hiſtor. lib.* 1 & 3. adde *Appian. Alexandrin. ſub initiis Belli Punici.*

[d] *In verb. Tyria Maria.*

Tyro oriundi Pœni adeò potentes Maris fuerunt, ut omnibus mortalibus navigatio esset periculosa, Nam Carthaginienses Pœnorum primarii fuere. Quinetiam de Venetis Galliæ Occidentalis, circa Ligeris fluvii ostium, populo, rerum Nauticarum olim præ accolis studioso, Julius Cæsar, *In magno*, ait [a], *impetu Maris atque aperto, paucis portubus interjectis, quos tenent ipsi, omnes ferè qui eodem Mari uti consueverunt, habent vectigales*. Ob usum vicini Maris, vectigalia pendebantur illis, ut dominis. Nec prætereundum heic quod de Authari Langobardorum Rege habet Paulus Warnfredus [b]. Intra Maris undas Rhegium alluentes columna posita erat. *Usque ad eam* (inquit Paulus) *equo sedens accessit Autharis, eamque de hastæ suæ cuspide tetigit dicens, Usque hic erunt Longobardorum fines*. De Populo autem Romano, omnium illustrissimo morum jurisque exemplo proximè agendum.

[a] *De bello Gallico lib. 3. cap. 8.*

[b] *De Gestis Langobardorum lib. 3. cap. 33. quod memorat etiam Sigonius de Regno Italiæ lib. 1.*

Populi Romani, *& qui in* Orientali imperio *mores eorum sunt secuti, Dominium Marinum.*

Cap. XIIII.

Paribus utrique, Carthaginienses & Romani, viribus votisque imperium Orbis agitabant ante bellum Punicum primum; nisi quod ex dominio illo Maris tot annos obtento potentiores illi viderentur. Tunc autem navium CLX classis intra sexagesimum diem, quàm cæsa fuerat sylva, in anchoris stantis armisque instructæ C. Duillius Imperator Carthaginem ferè in ipso mari delevit, atque in Romanorum potestatem hoc prorsus redegit. *Et pudebat* (quod ait Florus [c]) *nobilem populum, ablato Mari, raptis Insulis, dare tributa quæ jubere consueverat*. Ita, exutis dominio hujusmodi Carthaginiensibus, acquirebant jure Belli ac Victoriâ Romani. Tanto Imperatori & tam perpetuo, hoc nomine, honore habito, ut revertendi semper à cænâ tibicines canerent & funale præferretur. Quin & Phœnicii & Cilicii Maris dominabantur Romani, quod ex Fœdere

[c] *Lib. 2. cap. 6.*

ab

ab Antiocho Syriæ Regi cum eis inito manifestum fit. In eo cautum est ad hunc modum. *Tradito Antiochus naves longas armamentaque earum; neve plures quàm decem naves actuarias (nulla quarum plus quam XXX remis agatur) habeto, neve Monerem ex belli causa, quod ipse illaturus erit. Neve navigato citra Calycadnum neve Sarpedonem promontoria; extrà quàm siqua navis pecuniam, stipendium, aut legatos, aut obsides portabit.* Sic Livius [a]; Sed apud Polybium [b] legitur, *nullam habeto triginta remis actam navem.* Annibal item in oratione ad Scipionem habitâ, *Non recusamus*, inquit [c], *quin omnia propter quæ bellum initum est vestra sint, Sicilia, Sardinia, Hispania, quicquid Insularum toto inter Africam Italiamque continetur mari. Carthaginienses inclusi Africæ litoribus, vos (quando ita Diis placuit) externa etiam Terra Marique videamus regentes imperia.* Et paulò post pace initâ, quingentæ Carthaginiensium naves quæ remis agerentur, ab eis sublatæ sunt & incensæ. Ne scilicet Mari, quod jam alieni esset dominii, uterentur. Postea etiam castigatus est Senatus Carthaginiensium [d] *quod, contra fœdus, exercitum & navales materias haberent*; Et *Placuit, quòd extra fines exercitum duxissent &c, bellum iis indici.* Et disertè Plinius de Cn. Pompeio; *Oram maritimam*, inquit, [e] à *Prædonibus liberavit & Imperium Populo Romano restituit.* Quin, de latissimo Populi Romani dominio Marino, Dionysius Halicarnasseus; πάσης, inquit [f] κρατεῖ θαλάσσης, οὐ μόνον τῆς ἐντὸς Ἡρακλείων στηλῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς Ὠκεανίτιδος, ὅση πλεῖσθαι μὴ ἀδύνατός ἐστι, *Universi Maris domina est* (Roma) *non solùm illius quod intra Herculis columnas habetur, verùm & ipsius Oceani quicunque est navigabilis.* Hyperbole quidem est. Sed amplissimi dominii Marini interea testimonium luculentum. Uti & illud. Appiani Alexandrini [g], *Maris Mediterranei totius tenent* (Romani) *dominium.* Ejusmodi sunt alia. Neque sanè admittendum est illud viri præstantissimi qui de Exemplis ejusmodi, *hæc*, inquit [h], *non docent occupationem Maris aut juris navigandi. Possunt enim ut Singuli, ita & Populi pactis non tantùm de Jure quod propriè sibi competit sed & de eo quod cum omnibus*

[a] *Decad.* 4. *lib* 8.

[b] *In excerptis legationibus cap.* 35.

[c] *Liv. lib* 30

[d] *Epit. Liv. lib.* 48. & 49.

[e] *Nat. Hist. lib.* 7. *cap.* 26.

[f] *Orig. Rom. lib.* 1.

[g] *In præfatione.*

[h] *Hugo Grotius de Iure Belli & Pacis lib.* 2. *cap.* 3. § 15.

omnibus hominibus commune habent, in gratiam ejus cujus id interest discedere. Et ad Ulpianum se refert qui ex bonâ stipulationis fide, non ex servitute Mari imponendâ pendere vult illam piscationis in Mari Thynnariæ [a] cessationem, de qua infrà [b]. Certè ejusmodi, cujus quidem author est Ulpianus, distinctione idem dici potest de omnimodo (quod vocamus) sive dominio sive servitute. Privatim uti frui, alios jure impedire, arcere, si dominium non est, nihil est. Quin Cassandra, apud Lycophronem, dominium ejusmodi Populo Romano fore prædixit, ubi ei tribuit

[a] L. 13. ff. tit. Communia Prædiorum.

[b] Cap. proximo.

Γῆς καὶ Θαλάσσης σκῆπτρα καὶ μοναρχίαν,

Telluris & Maris sceptra & Monarchiam. Huc spectant tum quæ habemus suprà de Cn. Pompeii imperio à P. Romano delegato, tum quæ obiter occurrunt apud Scriptores de Romanorum dominio marino alia. De Augusto Cæsare Suetonius [c]; *Classem Miseni, & alteram Ravennæ ad tutelam Superi & Inferi maris collocavit.* Aristides autem dominium hoc Romanis, non (quemadmodum olim Atheniensibus) certis finibus definitum esse ait [d], sed ut cingulum eorum imperio circumfundi. Et Themistius de Imperatore Theodosio seniore, τί φαίης ἄν, inquit [e], περὶ τοῦ πάσης σχεδὸν βασιλεύοντος γῆς καὶ θαλάττης, *Quid de eo diceres qui Imperator seu Rex est ferè universæ Telluris ac Maris.* Procopius item de Imperatoris Romani figurâ urbem lævâ tenente loquutus, cælatoris mentem fuisse ait [f], ὅτι γῆ τε αὐτῷ καὶ θάλασσα δεδούλωται πᾶσα *universam Tellurem ipsi æquè ac Mare deservire.* Tantundem fermè Nicephorus Callistus in præfatione ad historiam Ecclesiasticam. Et Iulius Firmicus de iis quorum in thematis Genethliacis luna crescens tricesimam Tauri partem occupaverit, prospera Iovis radiatione accedente; *Maris*, inquit [g], *& Terræ dominia possidentes, quocunque feliciter exercitum ducent.* Oppianus ad Antoninum Imperatorem [h]

[c] In Augusto. cap. 49.

[d] In Roma Encomio.

[e] Orat. 5.

[f] De Ædificiis Iustiniani, cap. de Augusteo.

[g] Matheseos lib. 6. cap. 1.

[h] Halieutic. lib. 3.

——τοῖς μὲν γὰρ ὑπὸ σκήπτροισι Θάλασσα
Εἱλεῖται καὶ φῦλα Ποσειδάωνος ἀμύλων,

Tuis

Tuis enim sub sceptris seu *legibus Mare volvitur & piscium turba per Mare dispoſita.* Et Venus ad Iovem [a] de futuro Romanorum imperio

> *Certè hinc Romanos, olim volventibus annis,*
> *Hinc fore ductores, renovato ſanguine Teucri,*
> *Qui Mare qui Terras omni ditione tenerent,*
> *Pollicitus: quæ te, genitor, ſententia vertit?*

Vnde idem Poëta alibi [b] de Auguſto Cæſare

> *An Deus immenſi venias Maris, ac tua Nautæ*
> *Numina ſola colant; tibi ſerviat ultima Thyle,*
> *Téque ſibi generum Tethys emat omnibus undis.*

Et de Scipione Africano Claudianus [c];

> *Ergo ſeu patriis primævus Manibus ultor*
> *Subderet Hiſpanum legibus Oceanum,*

Seu quid aliud caſtris faceret, hærebat lateri ejus ſemper Ennius. Iohanni item Epiſcopo Euchaitenſi, in Iambicis, [d] Conſtantinus Monomachus Imperator quidem Orientis, ſed ex Occidentalis Imperii moribus nuncupatur;

> Γῆς ϰαὶ Θαλάσσης Κύριος ϰαὶ Δεσπότης
> *Telluris & Maris dominus.*

Uti etiam Leo Auguſtus à Varadato [e] *Terræ Mariſque dominus.* Unde in Imperio Conſtantinopolitano, Occidentalis mores ſequuto, ipſum Pelagus Ægæum inter Themata ſeu Provincias, non aliter ac Samus, Cyprus, aliæúe inſulæ ſeu territoria qualiacunque recenſitum eſt. Id liquet ex Thematibus Conſtantini Porphyrogenneti [f], ubi etiam Helleſpontus expreſſim Ægæi Maris præfecto adſcribitur cum territoriis circumjacentibus. Atque ingens ſanè proventus erat fiſcalis ex hoc Mari, piſcationis tantùm nomine. Decem interdum aureorum millia, interdum duodecim ex ea annuatim conflabantur. Diſcimus ex decreto quo Andronicus Palæologus imperii inſignia retinens, ſed in thalamis Palatii otioſus, in victum ſui & aſſeclarum annuum habuit πρόσοδον τῆς ἁλιευτικῆς ἡ πρὸ τοῦ Βυζαντίου τελεῖται δέκα χιλιάδων τέως ἔγγιστα οὖσαν *proventum Piſcationis ante Bazantium pendi ſolita uſq; ad*

I *decem*

[a] *Virgil Æneid.* 1.

[b] *Georgic. lib.* 1.

[c] *Præfat. in lib.* 3. *de laudibus Stilic*h*onis.*

[d] *Euchait. pag.* 51.

[e] *Concil. Chalced. part.* 3. *tom.* 2. *part.* 1. *edit. Biniana* 1618.

[f] *Lib. them.* 17.

decem tunc aureorum millia, quod ait Nicephorus Gregoras [a]. Idem nonnullis *Topiaticum* [b], *Topicum*, *Piscinica* etiam nominatur & *Topice*. Atque hinc evenit ut Insulæ Italiæ pars [c] Italiæ essent; uti etiam cujusque Provinciæ; & quæ modico freto, ut Sicilia, Italiâ dividerentur, ex magis inter continentes provincias [d] essent censendæ. Interjacentia maria non obstabant quo minùs ex continente ac insulis unum & continuatum territorium efficeretur. Idque autore Ulpiano, qui Mare tamen omnium hominum commune esse dicere amat. Sed eâ de re infrà in Responsis ad Objecta. Etiam idem alibi Ulpianus [e]; *Si quis me probibet in Mari piscari, vel everriculum (quod Græcè σαγήνη dicitur) ducere, an injuriarum judicio possim eum convenire? Sunt qui putent injuriarum me posse agere, & ita Pomponius, & Plerique, esse huic similem eum qui in publicum lavare vel in cavea publica sedere, vel in quo alio loco agere, sedere, conversari non patiatur, aut si quis re mea uti non permittat. Conductori autem veteres interdictum dederunt, si forte publicè hoc conduxit. Nam vis ei probibenda est, quo minùs conductione sua fruatur.* Inter publica igitur, id est quæ sunt Populi [f] Romani propria & privata, non omnium hominum communia, aliter ac balnea publica, caveæ; id genus cetera, censebatur Mare quòd à Populo occupatum est. Et quid est heic publicè conducere, nisi Maris, quà ejus Dominus erat ac locator Populus, conductorem fieri? Neque locari aut conduci quid posse, quod non ita unius sit ut alterius non sit, quenquam affirmare opinor. Quoniam verò loca publica privatorum, ex jure Civitatis, usibus deserviunt [g], ideo & injuriarum agi potuisse heic censuit Pomponius cum aliis. Edictum insuper Prætoris erat, *Nequid in loco publico facias inve locum immittas qua ex re quid illi damni detur*. Ad hoc Ulpianus, *adversus eum*, inquit [h], *qui molem in Mare projecit interdictum utile competit ei cui forte hæc res nocitura sit. Si autem nemo damnum sentit, tuendus est is qui in litore ædificat, vel molem in mare jacit, Si quis in mari piscari aut navigare probibeatur, non babebit interdictum; quemadmodum nec is qui in campo publico ludere*;

[a] *Lib. 9.*

[b] *Vide I. Cantacuzenum hist. lib. 2. cap. 1. & lib. 4. cap. 42. præter Io. Meursium in Glossario, verb. τοπικὸν & Iul. Cæs. Bullenger. de Imperio Romano lib. 9. cap. 72.*

[c] *L. 9. ff. tit. de Iudiciis, de qua vide I. Grypiand. tract. de Insulis cap. 15.*

[d] *L. 99. ff. de verb. Signif.*

[e] *L. 13. § si quis ff. tit. de Injuriis.*

[f] *L. 15. ff. de V. S.*

[g] *L. 2. ff. Ne quid. in loco § 2.*

[h] *Loc. citat. § 8. & 9.*

ludere, vel in publico balineo lavare, aut theatro spectare arceatur. Sed omnibus his casibus injuriarum actione utendum est. Interdicto igitur prohibitorio utendum erat, ubi moles in mare jactæ non aliter ac ubi damnum loco cuicunq; publico, theatro, balneo, circo, foro illatum. Hisce, quæ planè populi Romani, non communia omnium hominum fuere, æquiparatur omnimodò Mare, etiam ab ipso Ulpiano. Quin litorum & Maris [a] apud eos, qui de Maris communione loquuntur, eadem est ratio. Neque nonnullis, seorsim de iis agentibus [b], minùs communia dicuntur, ut Neratio Ulpiano. At verò Celsus, *Litora*, inquit [c], *in quæ Populus Romanus imperium habet, populi Romani esse arbitror.* Quod verò ibi sequitur, *Maris communem usum omnibus ut aëris, jactasque in id pilas ejus esse qui jecerit,* apertè temperatur atque intra rationem dominii Populi Romani manifestò coercetur verbis statim subjunctis; *Sed id concedendum non esse;* (ita ibi Celsus) *si deterior litoris Marisve usus eo modo futurus sit.* Certè si de omnium hominum communione verba fierent priora, qualis nempe privatum dominium aut jus alterius non omnino permitteret, quidnam est id, *usum fore deteriorem?* Nam si ita occupantis fieret locus, ut id quod nullius antea in bonis fuerat, nec alterius dominii seu juris ratio heic haberetur, non licitum minùs ei esset qui occuparet, usum facere aliis deteriorem in sui commodum, quàm ei qui agrum nondum occupatum insederit. Ita igitur voluit Celsus esse litora & Mare Populi Romani, ut eorum, privatorum hominum omnium usibus deservientium (idque ut dictum est, ex ipso Civitatis jure & secundum temperamenta ex Prætorum edictis aliisque id genus adjecta) conditio in fraudem Reipublicæ deterior, sine injuriâ fieri nequiret. Ad eam mentem Scævola [d], *In litore jure Gentium ædificari, nisi usus publicus impediret.* Et Aristo [e] *quod mari occupatum est fit publicum.* Transit in Populi Romani patrimonium. Nam sic *Publicum* donotat; quod Δημόσιον seu *quod populi est*, non omnium homium pariter commune, nuncupant Iurisconsulti Græci, quibus etiam ipsum

[a] *Instit. de Rer. Divis. §. litorum. Marcianus l. 2 ff. de Divis. rer.*

[b] *L. 14 ff. de acquir. rer. dom. l. 13. ff. de Injuriis § 7*

[c] *L. 3. ff. Ne quid in loco publico.*

[d] *L. 4. ff Ne quid in loco publico.*

[e] *L. 10. de Rer. Divisione.*

Mare [a] eo sensu publicum appellatur. Id genus sunt alia. Unde manifestum fit tam ex Iurisconsultorum pronunciatis, quàm Fœderum, Historicorum, Oratorum, Poëtarum scriptis, Maris apud Romanos, quemadmodum Telluris, dominium esse receptum.

[a] *Glossæ vet. Iuris verb.* Δημόσιον.

Privatorum hominum *in* Imperio Romano *dominium marinum, cum* Imperatoriâ in Oriente sanctione, *quâ abrogatâ prorsus Maris communione, quæ à nonnullis obtendebatur, perpetuâ, idque* ut re injustâ, *etiam* Privatorum *in eo dominium stabilitur.*

Cap. XV.

Quæ Capite superiore, de dominio Maris, traduntur, ad populi Romani seu universitatis dominium, id est patrimonium publicum (in quo non minùs ac in singulorum hominum dominium privatum cernitur) attinent. Sunt verò de singulorum etiam hominum dominio Marino in Romanorum moribus, testimonia satis ampla. Hominum scilicet singulorum, quibus aut Populus aut Princeps Maris sui partem aliquam ex Civili Romanorum Jure usuque permiserit, locaverit, concesserit. Immissum in prædia Mare, suum, in piscinas latè diffusas, faciebant lautiores, nec minùs illius ac prædii adjacentis domini habebantur. Varro [b]; *cum Piscinarum genera sint duo, dulcium & salsarum; alterum apud Plebem & sine fructu, ubi limphæ aquam piscinis nostris villaticis ministrant; illæ autem maritimæ piscinæ Nobilium, quibus Neptunus ut aquam sic & Pisces ministrat, magis ad oculos quàm ad vesicam, & potius marsupium domini exinaniunt quàm implent.* Neque erat hoc aliud quàm Maris, quatenus immissum est aut inclusum, fieri dominos. Et refert Columella (qui sub Claudio vixit) seculis vetustioribus Romanos piscinis tantummodò Mediterraneis plerunque usos esse,

[b] *De Re Rustica lib.* 3. *cap.* 17.

esse, easque maximis seminibus replesse. *Mox*, subjicit ille [a], *istam curam sequens ætas abolevit & lautitiæ locupletum Maria ipsa Neptunumque clauserunt*. Atque ejusmodi sive vivaria sive clausa Maria, veluti prædia, lacus, Vineæ, reditus villarum maritimarum annuos augebant. Idem Columella, *Sed quoniam*, inquit, *sic mores obcalluere, ut non hæc usitata* (de vivariis istis Marinis loquitur) *verùm ut maximè laudabilia & honesta judicarentur, nos quoque ne videamur tot jam seculorum seri castigatores, hunc etiam quæstum villaticum patrisfamilias demonstrabimus. Qui sive insulas sive maritimos agros mercatus, propter exilitatem soli quæ plerunque litori vicina est, fructus terræ percipere non poterit, ex Mari reditum constituat.* Villaticus igitur colono ex Mari quæstus erat, uti ex agris. Nec horum magis ac illius dominus habebatur. Usitatum hoc dominii marini jus memorat etiam D. Ambrosius [b]. *Pro singulari* (sic ille) *libidine inciditur terra, mare infunditur, ut insulas faciant, ut possideant freta. Spatia maris sibi vendicant jure mancipii; pisciumque jura, sicut vernaculorum, conditione sibi servitii subjecta commemorant. Iste, inquit, sinus maris meus; ille alterius. Dividunt elemento sibi potentes.* Exempla sunt in lautissimi Luculli piscinis. Is, perfosso sub Neapoli monte, mare clausit, & dominus erat cursuum marinorum, quos τροχοὺς θαλάσσης καὶ ἰχθυοτροφοὺς διαδρομὰς *cursus Maris & piscibus alendis curricula* vocat Plutarchus [c]. Quin Lucullum *ob injectas moles mari & receptum suffossis montibus in terras mare, haud infacetè* (quod scribit Paterculus [d]) *Magnus Pompeius Xerxem togatum vocare assueverat.* Et Plinius [e], *Lucullus*, inquit, *exciso etiam monte iuxta Neapolim majore impendio quam villam ædificaverat, Euripum & Maria admisit. Qua de causa Magnus Pompeius Xerxem togatum eum appellabat.* Id quod, apud Plutarchum, Tuberoni Stoico attribuitur. Notissimum est illud de Xerxe [f],

Hoc terræ fiat; hàc Mare, dixit, eat:

Cùm Athos mari erat circumeundus. Et Caius Sergius Orata, *ne gulam Neptuni arbitrio subjectam haberet, peculiaria sibi* (inquit Valerius [g]) *Maria excogitavit, æstuariis intercipiendo*

[a] *De Re Rustica lib.* 8. *cap.* 16. & 17.

[b] *Hexaemer. lib. cap.* 5. 10. & *lib. de Nabuthe cap.* 3.

[c] *In Lucullo.*

[d] *Histor. lib.* 2.

[e] *Nat. Hist. lib.* 9. *cap.* 54.

[f] *Epigr. Vet. lib.* 2.

[g] *Lib.* 9. *cap.* 30.

intercipiendo fluctus, piscium que diversos greges separatos molibus includendo; ut nulla tam sæva tempestas incideret, qua non Oratæ mensæ varietate ferculorum abundarent. Ejusmodi jure in litore Forminano usus est Apollinaris ille, de cujus piscinâ Martialis [a],

[a] Lib. 10. epig. 30.

> *Si quando Nereus sentit Æoli regnum,*
> *Ridet procellas tuta de suo Mensa.*
> *Piscina Rhombum pascit, & Lupos vernas.*

Quicquid ampliora maris spatia obsoniorum habent, id præstò exhibet piscina Apollinaris, id est Mare ex litore immissum & occupatum.

> *Contracta pisces Æquora sentiunt,*
> *Jactis in altum molibus*——

Ait Horatius [b] qui & alibi,

[b] Lib. 3. od. 1. & 24.

> *Cæmentis licet occupes*
> *Tyrrhenum omne tuis & Mare Ponticum.*

Et Sallustius; *Quid [c] ea memorem, quæ nisi iis qui vidêre, nemini credibilia sunt; à privatis compluribus subversos montes, Maria constructa esse?* Hujusmodi fuere Piscinæ, mari immisso confectæ [d] Philippo, Hortensio, aliis. Imò & inter indulta Principum, Maris imperium dominiumque interdum erat concessum. Tharso urbi concessit Trajanus Augustus, præter territorium circumjacentium agrorum, leges, Honorem, ἐξουσίαν τοῦ ποταμοῦ, τῆς θαλάττης τῆς καθ' αὐτὴν *Ius, potestatem, ac dominium fluvii* (scilicet Cydni) *& Maris adjacentis*, quod legitur apud Dionem [e] Chrysostomum. Atque ad hujusmodi originem spectâsse τὰ τῆς πόλεως θαλάσσια *jura urbis maritima*, quæ contexuisse Metropolitanum Neocæsariensem testatur Theodorus Balsamon [f], veri est simile; etiam θαλάσσια δίκαια Iura Maritima quæ concessit Emmanuel Comnenus Imperator Cænobitis quamplurimus, eodem authore. Neque de singulorum hominum dominio Marino silent Iurisconsulti veteres. Disertè Paulus, isque celeberrimus, *sanè si Maris*, inquit [g], *proprium jus ad aliquem pertineat, uti possidetis interdictum ei competit, si probibeatur jus suum exercere.*

[c] In Conjurat. Catilinæ

[d] Varro de Re Rustica lib. 3. cap. 3.

[e] Orat. 34.

[f] In Concil. Chalcedon. can. 4. & in can. 12. Synod. 7.

[g] L. 14. ff. de Injuriis.

exercere. Quoniam ad privatam jam causam pertinet, non ad publicam hæc res. Vt pote cum de jure fruendo agatur, quod ex privata causa contingat non ex publica. Ad privatas enim causas accommodata interdicta sunt, non ad publicas. Apertiùs nil dici potest. Privatum etiam singulorum hominum citra controversiam admittit in Mari dominium. Etiam & morem ita obtinuisse ac fuisse receptum agnoscit satis Vlpianus, cujus tamen animo toties obvolitabat id de perpetuâ Maris communione. *Si quem* (ita ille[a]) *ante ædes meas, vel ante prætorium meum, piscari probibeam, quid dicendum est? Me injuriarum judicio teneri, annon? Et quidem mare commune omnium est, & litora, sicut aër. Et est sæpissimè rescriptum non posse quem piscari prohiberi. Sed nec aucupari, nisi quod ingredi quis agrum alienum probiberi potest. Vsurpatum tamen & hoc est, tametsi nullo jure, ut quis prohiberi possit ante ædes meas vel prætorium meum piscari. Quare si quis prohibeatur, adhuc injuriarum agi potest.* In morem receptum agnoscit & usurpari, servitutem ita in Mari constitui, adeoque dominium ejus privatum admitti. Quod tamen ne à Maris ita sibi dilectâ communione recedat, nullo jure factum ausus est pronunciare. Sed verò & ipse alibi[b], *Venditor*, inquit, *fundi Geroniani fundo Botrojano, quem retinebat, legem dederat ne contra eum piscatio thynnaria exerceatur, quamvis Mari, quod natura omnibus patet, servitus imponi privata lege non potest; quia tamen bona fides contractûs legem servari venditionis exposcit, personæ possidentium aut in jus eorum succedentium per stipulationis vel venditionis legem obligantur.* Renunciat heic juri suo piscandi Botrojani agri dominus. Etiam & dixerat Ulpianus servitutem adjacenti Mari impositam (quæ res est ipsa) nisi adeò tenax fuisset ipse perpetuæ illius communionis marinæ. Immò eousque præjacentis Botrojano maris dominus est Geroniani emptor, ut, ex hâc servitute reverâ territorio marino constitutâ, piscatio thynnaria jure postmodum, ejus injussu, à Botrojani possessore exerceri nequeat. Unde appositè Stephanus Forcatulus, Tholosæ olim legis Cæsareæ professor, *Nil vetat*, inquit[c], *Mare*

[a] *L.* 13. *ff. de Injuriis* § 7.

[b] *L.* 13. *ff. Communia prædiorum.*

[c] *In Cupidine Iuris perito, cap.* 9. § 3.

Mare, omnibus commune, lege publica fieri Principis eo dominio quo finitimum regnum tenet, cùm & lege privata fere idem eveniat. Per legem privatam, illam de fundi Geroniani emptore innuit; ut ipse ibi disertè. Ceterum ita invaluit in Orientalis Imperii Iurisconsultorum sententiis Ulpiani illa de perpetuâ Maris communione, ut nullo jure præjacens mare, occupari, aut piscatio cujuscunque à prædii, quod alluebat, domino prohiberi apud illos posset. Etiam impeditum, injuriarum agere. Quod satis liquet non solùm ex Basilicis [a] (quæ corpus erat, antequam mutilarentur, Juris Græcanici seu Imperii Orientalis) verum etiam ex Leonis Augusti sanctionibus, quibus abolitâ prorsus illa, quæ inoleverat, de Maris communione sententia ut æquitati minimè consonâ, recepta est vetusta illa atque aliorum Iurisconsultorum illustrium judicio firmata, de præjacentis Maris legitima occupatione & dominio privato. Etiam & sanctione Imperiali ita hæc stabilita est, ut postmodùm citra controversiam passim in mare Ægæo obtineret. Lex (inquit Imperator ille [b], qui sub annum salutis DCCCC Orienti præfuit) quæ maritimorum prædiorum jus ita tollit, ut dominum, si illic piscantes prohibeat, injuriarum actioni subjiciat, nobis οὐ δίκαια ἐπιτρέπουσα ἐφάνη *non æqua aut justa statuere visa est.* Rationem adtexit; quia quicquid non iniquo titulo in cujuspiam dominium devenit, sive ex successione sive ex artificio, aliove ex Iure modo recepto, curnam id aliis, injussu domini, inserviret? Exploratissimi (re, ut oportet, perpensa) juris voluit fuisse titulum ejus qui maris ita partem aliquam tenuisset. Τοιγαροῦν inquit, θεσπίζομεν τῶν ἰδίων προθύρων ἕκαστον ἀκωλύτως δεσπόζειν καὶ κύριον εἶναι· τοὺς δὲ εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς, τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. *Sancimus igitur ut quisque vestibula sua*, seu *Maria præjacentia, inconcusso jure possideat eorumque dominus sit, & si qui sine ipsius permissu illorum emolumento frui velint, hos propellere possit.* Et in iis quæ sequuntur parilem omnino facit proprietatem Maris & Telluris. Præjacentia hæc prædiis Maria appellabantur πρόθυρα τὰ θαλάττια *vestibula marina*

[a] *Eclog. lib. 53. tit. 6. περὶ ἁλιέων seu de Piscatoribus.*

[b] *Leo Imperator in Novell. 56.*

marina. Neque sanctio hæc Leonina pristinos solummodo sive singularis occupationis sive alios titulos firmabat, sed generatim voluit ut unusquisque maris vicini quod prædium alluerer seu præjaceret, tametsi nondum occupatum, dominus in futurum esset. Sic disertè intelligitur Constantino Harmenopulo judici Thessalonicensi. Περὶ προθύρων, scribit ille [a], Θαλαττίων ἡ τριακοστὴ ἡ παρὰ τοῦ Καίσαρος Λέοντος φησὶν, ὥστε δεσπόζειν ἕκαστον τοῦ παρακειμένου αὐτῷ· καὶ κύριον εἶναι τοῦ, εἴ τινες βουληθεῖεν χωρὶς τῆς αὐτοῦ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν προθύρων ἀπολαύειν ὠφελείας, ἐκδιώκειν. *De Vestibulis Marinis illud statuit tricesima Leonis Cæsaris Novella, ut quisque ejus dominus sit quod sibi adjaceat, atque potestas ei detur, si qui forte voluerint absque ejus permissu vestibulorum commodis frui, eos pellendi.* Tricesimam Novellam vocat Harmenopulus quæ in Codicibus editis est quinquagesima sexta, alium ordinem earum secutus. Quantum autem Maris in fronte, in adjacentis prædii domini sive more anteà usitato sive ex hujus sanctionis vi transierit, nondum est compertum. Neque ad rem nostram, id necessarium est. Verùm in latitudine, ac si in agro diceres, eosdem habebant prothyra seu vestibula Marina limites, quos adjacentia prædia. Et frequens erat dominos singulos suas habere Epochas sive remoras piscatorias (quas Γράνας Græci recentiores [b] dixere, id est retia confixis in mari palis extensa) hâc tamen lege coactas, ut quælibet Epocha à viciná distaret, ubi prædii latitudo commodè permittebat, trecentis [c] sexaginta quinque ulnis. Distantiâ utrinque æqualiter ita sumptâ, ut à cujuslibet domini Epocha centum octaginta duo & semis in prothyri sui extremitatem exporrigerentur. Cui tamen limitum legi per decennalem præscriptionem derogabatur. Annuus ex hisce, uti ex rebus aliis, fundi, proventus villæ maritimæ domino augebatur, quod προθύριον κέρδος *Vestibularium è Mari lucrum* & τοπιατικὸν, quod *Locarium* verti potest, Iurisconsultis Orientis dici solebat. Merces nempe, quam conductor stabuli, talbernæ, fundi, solvebat, Locarium etiam Latinis [d] dictum. Sua ita habe-

[a] *Prochir. Iuris lib.* 2. *tit.* 1.

[b] *Michael. Athalsates, Pragmatic. tit.* 95.

[c] *Leonis Novella* 57, 102, 103, 104. & *Athalsates loco jam citato.*

[d] *Varro de Lingua latina. Et de Topiatico videsis Iac. Cujacium. Observat. lib.* 14. *cap.* 1

bant privati, ex Mari præjacente, Topiatica seu Locaria; atque ex illis vectigalia Principi annua eodem nomine indigetata, valoris non contemnendi (ut suprà ostensum est) reddebant. Adeo ut tam privatorum hominum quàm Principis dominium (de quo quæritur) Marinum in Imperii Orientalis moribus citra omnem controversiam, etiam id sancientibus edictis publicis & quæ illud negarent ut injusta abrogantibus, obtineret per DL amplius annos. Tot enim ad Constantinopolim captam intercedunt à Leonis sanctione quam diximus, quæ non solum ad Bosphorum Thracium, Hellespontum, Mare Ægæum, aut quæ angustiora Maria sunt, attinet; sed ad universa, quæ Imperatori Constantinopolitano suberant. Et de Tempore Historico, quod vetustius est, seu Mores & Iura Regnorum Rerumpublicarúmve, quæ desiere, complectitur, hæc dicta sunto.

De Maris dominio in Gentium *qui etiamnum florent*, moribus. *Primò* de Venetorum Mari Adriatico, Genuensium Ligustico, Tuscorum Tyrrheno, *&* *demum* Mari Ecclesiæ Romanæ, *seu* Romani Pontificis.

Cap. XVI.

Qvod ad tempus attinet Recentius, seu ad mores ac jura Gentium quæ etiamnum florent; illustrius in eo nihil est ad rem, quam dispicimus, dominio Maris Adriatici, quo per tot secula amplissima Venetorum Respublica est gavisa. Testantur illud & agnoscunt non solum Historici passim & Chorographi, sed & Iurisconsulti quàm plurimi[a], Bartolus, Baldus, Angelus & illustriorum cætus qui ultra triginta excrescit; quemadmodum numerasse se memorat Franciscus ille de Ingenuis in epistola ad Liberium Vincentium ante annos aliquot conscriptum, pro Venetorum Maris Adriatici Dominio, adversus Iohannem Baptistam Valenzolam

[a] *Ad ff. tit. rer. divis. & ad l. fane 13. tit. de Injuriis.*

zolam

zolam Hispanum & Laurentium Motinum Romanum, qui Principis (uti ille ait) Offunensis, Proregis Neopolitani), mancipia, ius Venetorum maritimum scriptis impugnâssent. Passim *Domina Maris & Regina Maris Adriatici* (de cujus tamen limitibus lis agitatur) vocantur Venetiæ. Et Sannazarius [a] de hac Vrbe,

Viderat Hadriacis Venetam Neptunus in undis
Stare urbem & toto ponere jura Mari.

Neque dominium hoc ex Iurisdictione in personas aut navigantium Tutelâ (ut volunt aliqui [b], verbis Vlpiani toties mare esse omnium hominum ex Naturæ jure commune proferentis, miserè addicti) conflatur; aut quodammodò dominium est; (quod ait Angelus Matthæacius, etiam professor Patavinus) sed ita Venetorum proprium est hoc mare, ut eorum injussu aliis eo uti frui omnino sit minimè fas. Etenim navigantes impedire, vectigalia eis imponere possunt, cætera quæ in prædiis, quà Aquæ proventus reddunt aut serviunt, facere. De navigatione in eo mari, pro eorum arbitratu, idque jure comprobato, impedita, testantur Iurisperiti non pauci. Angelus de Vbaldis, *Negari non potest*, inquit [c], *quod per tempora longissima Veneti & eorum signoria fuerunt & sunt in quasi possessione dicti Gulfi. Vnde ratione possessionis longissimæ in qua fuerunt & sunt, circumscripta forma pactorum, possunt Veneti Januensibus & aliis quibuscunque interdicere potentiam navigandi navigare volentibus per eorum Gulfum.* Sic alii citati Benevenuto Stracchæ [d], Antonio Peregrino [e], Martæ Neapolitano [f], Iulio Pacio [g], Mantuæ Patavino [h], Francisco de Ingenuis, Fulgentio Monacho Veneto, qui omnes singulariùs Venetorum Iura asseruerunt. Et exempla sunt quibus constat Principes, & vicinos & alios veniam à Republica Venetorum petiisse per mare illud navigandi, quæ nunc impetrata nunc negata fuit. Petiit ab ea Radulphus [i] Salensis Comes (anno MCCCXCIX, Decembris XII) Vladislai Regis Neapolitani & Guilielmi Austriæ Archiducis nomine, ut sororem Regis Archiduci desponsatam per mare Adriaticum ex

[a] *Epigr. lib.* 1.
[b] *Vide Iul. Pacium de Dominio Maris Hidriatici, Alb Gentil. de Iure belli lib.* 1. *cap.* 19. *Roderic. Suarium, de usu Maris, Angelum Matthaeacium, de via & ratione artificiosa Iuris universi, lib.* 1, *cap.* 36.
[c] *Consil.* 290. *Idem. ad l.* 13. *ff. tit. de de Injuriis.*
[d] *Tract. de Navigatione* § 8.
[e] *De Iure Fisci. lib.* 8. § 14.
[f] *De Iurisdictione. lib.* 1. *cap* 33. §. 25. & 26.
[g] *Lib. de Dominio Maris Adriatici.*
[h] *Fragment. de Venetiis subnex. epitome de Iurisconsultis Illustr.*
[i] *Franciscus de Ingenuis in Epist. de Venet. Iure.*

ex Apulia ad Sponsi territoria cum triremibus & aliis navibus liceret deducere. Neque negavit Respublica. Sed hanc adjecit conditionem, ut in Navibus illis nullus aut Venetiis proscriptus aut sceleris capitalis in eam admissi reus exciperetur. Quod Tergeste soluentes Austriaci tam in itu quàm in reditu bona fide præstiterunt. Binæ etiam literæ extant [a] quibus Fredericus Cæsar III, annis MCCCCLXXVIII & MCCCCLXXIX, à Principe Venetiarum Ioanne Mocenico & Republica postulat licentiam sibi fieri per Mare Adriaticum ex Apulia frumentum transvehendi. Ejusmodi alias memorat Franciscus de Ingenuis ad eundem Ducem datas à Regibus Hungariæ. Et ut rem, quæ sibi foret gratissima & meritò compensanda, licentiam hujusmodi poscunt. Quin Mathias Hungariæ Rex, literis ad Mocenicum Principem anno MCCCCLXXXII missis, Rempublicam solitam, ait, singulis annis licentiam facere Comitibus Frangipanis, Zengæ, & aliorum locorum maritimorum dominis advehendi per mare illud ex Apulia certam frumenti copiam. Et quandoquidem in ista ipsa loca jam successerit ipse, petit idem libertatis sibi indulgeri. De jure verò Venetorum, vectigalium navigantibus, ut prædia sua transeuntibus, imponendorum, frequens apud Iurisconsultos occurrit testimonium. Decretum memorat Salicetus [b] Venetorum, quòd navigantes per Mare illud Venetias afferre debent merces, & vectigalia ibi solvere. Et Bartholomæus Cæpola, *Veneti*, inquit [c], *in eorum imperio habent regalia & jura fisci, nec superiorem saltem de facto recognoscunt. Ideò in mari prædicto possunt imponere gabellas & confiscare merces & Bona, sicut in civitate Venetiarum; quia tantam jurisdictionem habent in Mari, quantam in Civitate Venetiarum*. Antonius item Peregrinus, (advocatus erat ille fiscalis Cameræ Patavinæ) hac re fusiùs disputata, *Sit*, ait [d], *conclusio, Piscationes & jura Piscariarum in Adriatico esse de Regalиis Principis Veneti : ac ideo vetare permittere & super eas gabellas indicere posse.* Iulius Pacius Marta, alii tam recentiores quàm veteres eadem de re affatim. Et Neapolitanorum aliquot, qui maximè

[a] *Anton. Pergrin. de Iure Fisci lib.8.§.19.*

[b] *Ad l.3. C.de Nautico fœnore.*

[c] *De servitutibus Rusticorum Prædiorum cap.26. § 10.*

[d] *De Iure Fisci lib.8.§ 43. & lib 1. cap. § 18.*

maximè heic adversantur, rationes [a] ex sententiâ illâ quæ tot ab hinc seculis è Gentium moribus evanuit, Mare naturaliter omnium esse commune, & è nescio quo universali Imperatoris Romani dominio tantùm adducuntur. Certè Marta ipse Neapolitanus Iurisconsultus, Veneti, scribit [b], *sunt domini Maris Adriatici, quod mensuratur LXXX passuum millia, & incipit ab Aquis olim graduatis usque ad Lauretum oppidum nunc Pado proximum.* Et Franciscus Capiblancus, item Neapolitanus, fatetur [c] *hodie flumina & Maria esse appatronata.* Memoratur etiam in literis [d] Ludovici II. Imperatoris ad Basilium Imperatorem Orientis, Nicetas Patricius *Hadriatici freti servator.* Et Cardinalis Tuschus [e]; *Gulphus Maris est Venetorum, quia longa possessione præscripserunt & ita inter Venetos & Ianuenses extitit in pace narratum & conventum.* Cui rei citat Angelum & Iasonem. Transeuntibus autem Mare Adriaticum vectigalia primò aiunt imposita anno Salutis MCCLXIII, Laurentio Theopulo Venetiarum Duce. Genuensium armis & fame afflictâ Republicâ, nec annonâ juvantibus vicinis, Theopulus ille *Nova Mari* (sic Flavius Blondus [f]) *Adriatico navigantibus tunc primùm vectigalia, &, ut certiore dicam vocabulo, frena imposuit. Lex enim tunc superinde lata in hanc usque diem servata est, ut intra Histrum Phanatici ad Polam promontorium & Ravennatium plagam navigantes ad vectigal solvendum, mercesque & onera (si Magistratibus collibuisset) deponendum, Venetias se conferrent. Creatusque Magistratus cum barchiis attributis, ne legi fiat fraus, die noctuque utriúsque litoris plagas portusque perlustrat.* Atque imprimis est adjiciendum illud de controversia intra Anconitanos & Venetos, in concilio Lugdunensi Generali, sub id tempus mota. Hos illi Mare, Vectigalia, alia, contra jus occupâsse querebantur. Causam Abbati Nervosiæ Gregorius Pontifex decimus commisit cognoscendam. Is Anconitanos nil satis solidè probantes rejecit, permissâ (quod ait idem Blondus) Pontificis authoritate Venetis cura, eam, de qua diximus, Maris Adriatici oram à Saracenis Piratisque, simul cum vectigalium portoriorumque

[a] *Franciscus de Ponte, de Potestate Proregis Collateralis Consilii, tit.* II § 19. *& seqq.*

[b] *De Iurisdictione part.* I. *cap.* 33. § 25.

[c] *De Iure Baronum Pragmatic.* 14 § 27.

[d] *Apud Goldastum in Constit. Imperialib. tom.* I. *pag.* 198. *& Baronum Annal. tom.* 10. *ann.* 871.

[e] *De Iure statuum in Imp. Romano membro* 25.

[f] *Decad.* 2. *lib.* 8.

rumque suorum juribus, defensandi. Neque intercessêrunt Principum legati, qui affuerunt. Sed res, nemine præter Actores dissentiente, definita est. Ceterùm antiquius multò est Venetiarum in Mari illo dominium, cujus insigne quidem annuum deberi aiunt Alexandro III[a] Pontifici Romano. Usum dico Annuli, quem festo Ascensionis Domini quotannis ritu solenni Dux navi Bucentauro dicta vectus, comitante amplissimo Senatu, *ad perpetuandum sibi Maris dominium* (quod ait Paulus Merula[b]) in medias undas projicit, verbisque conceptis, eo munusculo, Mare in manum sibi convenire justæ loco sponsæ declarat. *Desponsamus te*, inquit, *Mare in signum veri & perpetui dominii.* Quid igitur obstat quo minùs optimo plenoque jure ut agrorum, ut urbis, sic Maris dominos Venetos habitos esse non ab ipsis solùm sed à Principibus vicinis censeamus? Ejusmodi sunt aliis Italiæ populis jura Maritima. Benedictus Bonius[c]; *Principes in litoribus Maris census constituere valent; quia quod Natura liberum esse voluit, servum & proprium fecere; ut est Mare Tyrrhenum, quod Pisis & Tusciæ inservit, Adriaticum Venetiis, & Ligusticum Januensibus.* De quibus itidem Angelus[d], Baldus[e], Cæpola[f], alii. Etiam & Pontifici Romano suum est mare, quod & *Mare Ecclesiæ* dicitur. In Bulla, quam vocitant *Cœnæ Domini*, pridie Parasceues quotannis in delinquentium excommunicationem promulgari solita[g], habetur, *Item excommunicamus & anathematizamus omnes Piratas, Cursarios, ac Latrunculos maritimos, discurrentes Mare Nostrum, præcipuè à Monte Argentario usque ad Terracinam.* Atque in excommunicationem hanc incidere ait Bartholomæus Ugolinus[h], Iurisconsultus celebris, *Piratas Cursarios seu Latrunculos maritimos discurrentes Mare Ecclesiæ, præsertim à monte Argentario usque ad Terracinam.* Idem aliis dicitur, Mare Pontificis Romani. Et tametsi non desit qui *Mare Nostrum*, Mare universim Christianorum ibi denotare[i] velit, Scriptorum tamen ad Bullam illam celebriorum veluti Toleti[k], Suarez[l], Vgolini, Antonii de Sousa[m], aliorum, consensus satis in hoc ponitur, ut Mare, quod

[a] *Anton. Peregrin. de Iure Fisci lib.8 § 18.*
[b] *Cosmograph. part, 2. lib.4. cap. 36.* de quo more item *Stephanus Forcatulus, de Gallorum imperio & philosophia lib.3, alii,* præter Scriptores de Venetorum Republicâ.
[c] *Lib. de Censibus artic. 16 §, 40.*
[d] *Consil. 290*
[e] *Ad l.1.C. de Sentent ex Brevic. recitanda.*
[f] *De servitutibus Rustic. pred. cap. 26.*
[g] *Laertius Cherubinus in Bullario tom.3.p.251*
[h] *De Censuris Pontifici reservatis part 2.cap.3.§.1.*
[i] *Graffius lib.4. Decis. cap.18 n.53.*
[k] *Summa lib.1.cap.20.*
[l] *De Censuris Disp.21.sect. 2 num. 18.*
[m] *Relect. de Censuris Bullæ Cœnæ cap. 4. disp. 25.& seqq.*

quod singularis est patrimonii Pontificis pars, nomine illo significetur. Quin non modò ex deprædatione, sed ex simplici per hoc mare latrunculorum transitu, veluti ex injuria per Ecclesiæ solum patrata, excommunicationis hujus labem contrahi, volunt, ex autoribus jam dictis, aliqui. Adeò ut jure Pontificio dominium hujusmodi marinum apertè admittatur. Quod itidem firmant quæ in glossa corporis illius occurrunt. Alecia in diebus festis capta si fuerint, congrua ex Jure Pontificio portio Ecclesiis circumpositis debetur. Ibi glossa [a] adjicit, *præcipuè illis in cujus territorio captio piscis facta fuit.* Ex Canone etiam Concilii Generalis Lugdunensis, si moriatur Papa extra Civitatem, convenire debent Cardinales in Civitate in cujus territorio seu districtu is mortuus est, ad successorem eligendum. Moritur Papa in Mari. Ejus Electio fiet, ex eo Canone, in Civitate seu Loco cui subest Mare [b]; quod in Glossa docetur atque ab aliis agnoscitur. At intereà Maris Ecclesiæ, (quod vocant,) seu Pontificis Romani, usus civibus Romanis piscantibus permittitur liber; ut compascui agri (cujus tamen alius est dominus) sive ex pacto, sive ex consuetudine, sive ex lege, herbam depascunt accolarum non rarò animalia. Lex est Romanæ urbis; *Cuilibet* [c] *Romano Civi & habitatori Urbis & Districtus liberè liceat in cursu tam Tiberis quàm Anienis, & Mari, quatenus fluminum ripæ & Maris litus se extendunt, quocunque tempore & quocunque artificio piscari; nullique prohibendi aut ab iis auferendi aliquid jus sit, dum tamen à prædiis, ædificiis, & piscariis, quæ proprios dominos habent, se abstineant; & pariter à ripis regionis Arenulæ, videlicet Sanctæ Severiæ & Pauli, in quibus sine licentia Syndici piscari non licet.* Et libertas hujusmodi, sive concessione, sive fœdere, sive moribus temperata, sæpissimè ubi Maris habetur dominium, reperitur.

[a] *Gl. ad c. licet. 3 tit. de Feriis.*

[b] *Gl. ad c. ubi periculum 3 § porro. 6 de Electione, & ibi Io. Andreas.*

[c] *Statuta Urbis Romæ lib. 3 cap. 72.*

De

De receptis apud Lusitanos *&* Hispanos, *circa Maris Dominium, moribus.*

Cap. XVII.

IN Lusitanorum moribus, nemo nescit Maris dominium agnosci, qui solennem Regum eorum stylum observaverit. Emmanuel Rex in Legum Lusitanicarum procemio; *Dom Manuel, per grace de Deos, Rey &c. Senhor de Guinee & da conquista & Navegaçam & commercio d' Ethiopia, Arabia, Persia, & da India a todos &c.* Quod alibi [a] barbaro Latinè ad hunc modum legitur; *Emmanuel Dei gratia Rex &c. Dominus Guineæ & conquistæ Navigationis ac commercii Æthiopiæ, Arabiæ, Persiæ &c.* Ubi conquista (quod & Hispanicum est & Lusitanicum) id, quod acquisitum est bello, denotat. Idem titulus sæpiùs occurrit in Regum veterum Lusitaniæ diplomatis; unde eos *Commerciorum, Negotiationis, & Navigationis Dominos & Heros & esse & agnosci* scribit Jacobus Valdesius [b] Dominum verò quem esse posse Navigationis in Mari & commercii, absque Maris dominio; non aliud est quàm agro uti frui, alios omnes jure arcere, nec tamen dominum esse. Sed verò disertiùs etiam, Maris dominium privatum agnoscunt leges Lusitanicæ; idque Atlantici ipsiúsve Oceani. His enim vetatur cuilibet sive extero sive Lusitano (verba Legis sunt [c] *Assi Natural como estrangeiro)* quibuscunque in navigiis adire *ditas partes, terras, mares de Guinee & Indias, & qualsquer outras terras & mares & lugares de nossa conquista, tratar, resgatar, nem guerrear, sem nossa licença & autoridade, sob pena que fazendo ho contrario moura por ello morte natural & por esso mesmo feito percapera nos todos seus beens moveis & de rays*: id est, *dictas regiones, terras, maria Guineæ & Indiarum aut quascunque alias terras, Maria loco nobis subacta, in commercium seu negotiationem seu ad arma inferenda, absque licentia nostra & authoritate. Pœna capitali ei qui contra fecerit infligenda, bonisque ejus universis*

[a] *Contil. General. Latcran. sub Leone 10. sess. 9.*

[b] *De dignitate Regum Hispan. cap. 12.*

[c] *O quinto libro des Ordennaçones, tit. 112.*

versis fisco applicandis. Adjicitur etiam potestas classium præfectorum (quibus navigandi illuc libertas à Principe indulta) omnes quos in Mari legi huic adversum quid committentes repererint, in judicium deducendi. Acquiri igitur ipsius Oceani dominium jure potuisse nec ipsa Gens Lusitana dubitavit. Quin ad exteros æquè ac Regis subditos Lex hæc, quà vim habuit, attinebat. Acquisitum autem ejusmodi Lusitano jus esse exteri non agnoscunt. Sed nihil obstare in jure Naturali, quod Obligativum est, quò minùs acquiri jus ejusmodi poterit, omnes (puto) præter aliquot forsan quibus pelagus nondum est ullum legitimè occupatum, fatentur Gentes Europææ; saltem si quid fateantur, ex receptis eorum moribus ritè sit eliciendum. Et acris sanè de Atlantici Maris & Australis quod ad Indias Orientales ducit, dominio (quod obtendebant Lusitani) disceptatio habita est[a] inter Elizabetham Angliæ Reginam ac Sebastianum Regem Lusitaniæ, sub initiis Elizabethæ. Qua tamen non est disputatum, utrum Navigationis aut Maris dominus esse potuerit Sebastianus, sed utrum dominium ejusmodi legitimè acquisivisset. Jure autem Hispanico seu Castellano communi, tametsi liberrimus est quidem Maris usus, idque perinde ferè ac si Naturali[b] ejus communione nondum Ius Positivum derogâsset; Iurisconsulti tamen Hispanici, nec sanè obscuri, dominii capax illud esse, etiam & Principi esse adquisitum verbis pronunciant expressissimis. Gregorius Lopez ad Alphonsinas, *Potest*, inquit[c], *Princeps per privilegium alicui concedere piscationem in certa parte Maris.* Ioannes item Garcias Hispanus, *Mare est*, inquit[d], *cujus est terra cui adjacet*, de Mari aliquo Hispanico locutus. Nam in universum dictum, futile est. De Principis item dominio alii apertè, ut Didacus Couvaruvias[e], Ioannes de Hevia[f] tam quoad Navigationem liberam quàm quoad piscationis usum communem interdicendum. Et frequentia sententiæ hujusmodi inter Iurisconsultos tam Hispaniæ quàm Lusitaniæ agnoscitur à Fernando Vasquio; (qui

[a] *In schedis ejusd. Temp. in Biblioth. Cottoniana.*

[b] *Vide Alphons. Azeved. ad Constit. Regias lib. 7. tit. 8. Partid. 3. tit. 28. l. 3. Recopilat. lib. 7. tit. 16. l. 9. & Partid. 5. tit. 9. l. 7. & 8.*

[c] *Partid. 3. tit. 28. l. 11.*

[d] *Lib. de Expensis & Meliorationibus cap. 21 num. 34.*

[e] *In relect. c. peccatum part. 2. § 8.*

[f] *Laberinto de Commercio lib. 3. cap. 1. § 12.*

tamen ipse mirè heic reluctatur) ut ex verbis ejus capite secundo superiùs allatis constat. Etiam & exerceri sive ex consuetudine sive ex Principum indultu à Privatis jura, quæ dominium Maris comprobant apud Hispanos, satis liquet ex Roderico Suario [a], qui tamen veteris de communione perpetua sententiæ, non tam Gentium mores receptos quàm Scholarum dictata Iuris secutus, tenacior est. Etiam Titulus Regis Hispaniarum in se habet quod ipsum Oceani Regem se nuncupare, videatur asserere ; maximè si verba, quæ in Caroli Quinti Cæsaris, & Hispaniarum Regis titulo occurrunt interdum apud Germanos, advertas. In præfatione ad Constitutionem de Judiciis publicis in Imperio Romano-Germanico, vocatur is —*Insularum Canariæ, nec non Insularum Indiarum & Terræ firmæ, Maris Oceani &c. Rex, Archidux Austriæ &c.* Et in sanctionibus Imperialibus Germanicè editis Konig-under Insulen *Canariæ*, auch der Insulen *Indiarum*, und *Terræ firmæ*, dess Maers *Oceani &c.* quod ita sexcenties est obvium. Adjicitur Oceani vocabulum, ac si Oceani Regem se inscriberet. Sed hallucinatio est. Et Hispanica sunt *Rey &c. de las Islas, y terra firma del mar Oceano &c.* id est, *Rex &c. Insularum, & Terræ firmæ Maris Oceani.* Scilicet sive Insulas sive Continentes Oceani seu in Oceano positas spectes (quas Ferdinando V Hispaniarum Regi concessit [b] Alexander sextus Pontifex Romanus, universas à primo longitudinis circulo, in Occidenti positas) earum se Regem nuncupat, non ipsius Oceani.

[a] *Consil. de usu Maris § 13.*

[b] *Laert. Cherubin. Bullar. tom. 1. pag. 392; de qua donatione fuse Ioannes Solorzanus, de Iure Indiarum, lib. 2. cap. 22.*

Quatenus, in Gallorum *moribus sententiisve, admittatur Maris Dominium privatum.*

Cap. XVIII.

Quod ad dominium Maris in Gallorum moribus attinet; vetustissima ejus vestigia nonnullis haberi forsan videantur, *in Comitibus ad custodiendam mariti-*

maritimam deputatis, qui in Capitularibus [a] occurrunt atque in Rotlando illo *litoris Britannici* (id est Aremorici) *præfecto*, in Caroli Magni vitâ ab Eginharto scriptore contemporaneo, memorato. Sed dignitates illæ non tam ad Mare ipsum, quàm ad litus & tractum maritimum, seu maritimum Telluris limitem attinent; utcunque Gallis superioris & hujus ævi Rotlandus tam *præfectus* [b] *Maris* quàm *litoris* (perinde ac si discrimen inesset nullum) temerè appellari soleat. Ceterùm fatendum est, in litore illo Aremorico Principes olim (ut Venetos in eodem litore; de quibus supra diximus) vectigalia Navibus, proximo velut æstu utentibus, imposuisse aliaque ejusmodi jura sibi vendicâsse, quæ *Nobilitates super Navibus* appellatæ. Sic disertè legitur in Instrumento Veteri de Procerum Britanniæ Aremoricæ inter se loci prærogativâ, anno MLXXXVII, sub Alano Duce, confecto. Secundum in eo locum habet Vicecomes Leonensis; *qui pro tunc* (Instrumenti verba legis [c]) *habebat quamplures Nobilitates super Navibus per Mare Oceanum in costeriis Occismorensis seu Leoniæ navigantibus*, *quas* (ut dicebatur) *Budicius quondam Rex Britanniæ* [Aremoricæ seu Minoris,] *concesserat & dederat uni prædecessorum suorum in matrimonio pro ipsius Vicecomitis probitate; fidelitate, & valentia; de consensu tamen Prælatorum, Comitum, Matibernorum & procerum Britanniæ.* Qualesnam fuerint *Nobilitates* hæ, partim explicat Bertrandus Argentræus, Redonensis olim provinciæ Præses, earumque originem aperit, ubi de breviculorũ commeatûs (quæ *brefs de conduicte* nominant) jure, etiamnũ eo in litore usitato, agit. *Id*, inquit [d], *cum pridem Principum proprium jus esset, Leoniis Baronibus doti dixere* (qua de re jam ex Instrumento superiùs allato dictum est) *mansitque id jus illi familiæ gentilitium, quoad Ioannes Ruffus Dux de Guynomario Leonio id grandi pecunia redemit, cùm armis Petrus Druydensis Mauclerc* [Britanniæ Dux] *ante asserere* (*sed frustrà*) *contendisset. Origo traditur, cum Principes nostri & Reges prisci scopuloso & pleraque importuoso litore crebra naufragia fieri prospicerent, lege sanxere ne injussu suo freto excedere liceret. Sol-*

[a] *Capitular. Caroli & Ludovici. Impp. lib.* 4. *tit.* 5.

[b] *Choppinus de Domanio lib.* 1. *tit.* 15; *Pasquier*, en les recerches de la France *lib.* 2. *cap.* 14. *Simon Marion*, Plaidoye, 5. *edit. Paris.* 1598. *Tilius, alii.*

[c] *Apud Bertrand. Argentræum in hist. Britann. Minoris lib.* 1. *cap.* 13.

[d] *Ad Consuet. Brit. art.* 56. *S.* 44.

ventibus periti Maris & litorum duces, venia symbola brevicula navigaturis dabantur. Aspernantibus publicatio Navis & armamentorum indicta; naufragio facto, etiam merces publicabantur. Venia facta, periculum rebus nullum à fisco; naufragium etiam colligere licebat. Σῶστρα, quæ alibi diximus, adjutoribus præstabantur, quod vocant droit de salvage. *Talibus Breviculis suum nunc, ut olim, pretium est. Et inter ceteros fisci reditus, ea quoque mancipibus vectigalium elocantur.* Hactenus Bertrandus ille; unde etiam totidem ferè verba Renatus Choppinus [a]. Abrogatum autem ibi esse morem quo ita Naufragii bona omnia in commissum cecidere, idque ex edicto anni MDLXXXIII testis est Petrus Belordæus [b] Advocatus Curiæ Redonensis. Verum intereà hæc manifesta sunt in Occidui illius Maris parte aliquà litori proximante sive dominii sive servitutis in Mari indicia; quæ sanè ex accolarum moribus, Mare dominii esse capax satis comprobant. Etiam de Brevibus hisce, controversiæ interdum inter Britanniæ Aremoricæ Principes & Reges Angliæ ortæ sunt, quod videre est in Schedis aliquot [c] de rebus Aremoricis quæ ad tempora attinent Richardi secundi nostri, & Ioannem quartum Aremoricæ Ducem. Hoc verò certò scimus, in pactis inter Edwardum nostrum quartum Regem, & Franciscum secundum Aremoricæ Ducem, anno MCCCCLXVIII, de mutuis Commerciis & subditorum hinc inde transeuntium libertate triginta [d] annorum induciis, expressim quidem cautum esse de Naufragorum bonis; sed ita cautum, ut parile utrinque eorum jus esset, neque ab eo; quod à priscis seculis in Anglicano litore obtinet omninò dissimile. Nullâ Breviculorum, quæ diximus, sive juris sive usus (veluti rei ab Anglo neutiquam admissæ) habita in Induciarum formula mentione. At verò Jurisconsulti Gallorum quidam nuperi, non solum fluctuum aliquot prædiis Aremoricis vicinorum, sed & universi, quà Galliis circumfunditur, adeoque Britannici seu Anglicani dominum, Regem suum esse perperàm asserunt. Quod dum aiunt, satis quidem dominum esse posse maris

[a] *De Domanio lib.1. tit.15.§ 10. & Thom. Cormer. Cod.Hen. 4.lib. 7.tit. 1.cap.6.§. 106.*

[b] *In Consuetud. Britan. art.51.*

[c] *In Bibliothec. Cottoniana.*

[d] *Ibid. & Rot.Franciæ 8. Ed. 4. membran. 20. & seqq.*

maris intereà affirmant. Charondas Caronæus *Rex*, inquit[a], *est dominus supremus Marium; quæ circa regnum ejus diffunduntur. Quod ex eo evenit, quia in ejus potestatem translatum est jus universum rerum quæ Iure sive Naturali sive Gentium fuere communia.* Alia habet ferè similia; uti etiam Stephanus Paschasius[b], Ludovicus Servinus[c] Regius olim procurator generalis, Popellinerius[d], alii. Si de Mari Massiliensi seu Narbonensi loquuntur, non reluctamur. Sed quod ad Septentrionalis Gallis Occiduive illis Maris corpus attinet, seu quod Gallias & Britannicas insulas interluit (nam etiam id quod in litore illo arcuate occiduum eis est, seu sinus Aquitanicus, Britanniarum nostrarum Galliarumque partes occidentaliores revera interluit æquè ac Boreale illis mare Angliam & Normanniam) nec testimonia ulla anterioris ævi afferunt, nec omninò habent. Nisi quod de Venetis Aremoricis ex Cæsare, & quod de proximo Britanniæ minoris litori Mari superiùs dictum est, velis heic excipiendum. Quorum tamen utrunque magis Servitutem, *Nobilitates super navibus* olim dictam, quàm aliquod dominium sapiunt. Quin Regibus Angliæ dominium interluentis hujus Maris omnino cessit, ut Libro proximo ostendimus. Immo sanè ex moribus Gallorū plerunque domi receptis seu jure eorum civili nondum derogatum est veteri Maris communioni; sed restat eis hactenus non occupatum mare, atque omnium hominum commune, adeoque non in Regiis bonis seu patrimonio eis censendum; si nimirum credere sit fas libro illi Iuris Civilis Romani Gallicique à Thoma Cormerio Francisci Andium Ducis in supremis ejus Curiis Alenconiis Consiliario, nuper edito. Ius Romano-Gallicum tradere instituit. Sæpe mores Gallicos, Principum sanctiones, Privilegia immiscet. At verò sub lemmate[e], *De rebus Communibus omnium*, Mare & litora Maris, ex veteri Romanorum Iurisprudentia, acsi non omninò hac in re à Gallorum discreparet, omnium communia facit. Quod certè Gallorum dominio Marino refragatur. Nec prætereundum est, Constitutiones olim

[a] *In not. ad Codic. Henrici 3. lib. 20 tit. 7. constit. 28. & constit. 1.*

[b] *Recerches liu. 2. chap. 14.*

[c] *Playdoies tom. 2. playd. 11.*

[d] *L' Amiral de France.*

[e] *Cod. Hen. 4. lib. 3. tit. 1. cap. 2.*

olim obtendi in Galliis binas, alteram Henrici Regis secundi [a], alteram Henrici tertii [b]: quibus voluere, ut Naves exterorum per mare Galliis conterminum transeuntes summa vela Navibus Regiis summitterent, in Imperii scilicet Gallorum marini recognitionem. Neutram tamen à Patribus admissam seu (quod aiunt) simpliciter verificatam, immo nec in morem receptam. Quin & posteriorem, quantum ad effectum aliquem Iuris planè rejectam. Quod & ab ipsis Gallis Iurisconsultis traditum est in causa illustri [c] Hamburgensium aliquot Mercatorum Actorum, & Michaelis Butardi, aliorumque reorum in Parlamento Parisiensi, sub Henrico Rege IV, Turone habito. Id tamen Regum Angliæ navibus honoris gratiâ atque in dominii recogniti signum, ex jure antiquissimo præstari solitum est; ut libro docetur sequenti, ubi etiam hac de re fusiùs. Scio quidem Regiâ Gallorum lege [d] cautum esse, tertiam partem omnium quæ è pelago extrahuntur, ad Regem pertinere; alteram ad Maris præfectum; tertiam demùm ad classiarios repertores. Maris item præfectos, seu Admirallos numerare Gallos quàmplurimos, idque serie nunc continua, nunc intermissa; quam à Philippi Divi Ludovici filii temporibus, id est ab anno MCCLXXXIV plerunque auspicantur; ut videre est apud Ioannem Feronium [e], Stephanum Paschasium [f], alios. Sed verò divisio illa rerum è pelago extractarum, simpliciter considerata, non magis asserit dominium ullum in ipso mari, quàm prædæ cujuscunque maritimæ ab hostibus ereptæ decima [g] Præfecto Classis, ex indultu etiam Regio, persolvenda. Personarum, nempe subditorum, consensu in Regem tralato nituntur jura hujusmodi, non dominii aliquo titulo, quo Mare ipsum acquiri obtendatur. Neque aliter ac portoria & vectigalia mercium quæ importantur, exportantur, hæc soluta. Ex portoriis autem aut vectigalibus mercium ejusmodi, viarum, per quas transeunt antequam adveniunt Mercatores, dominium asseri nemo (puto) existimabit. Neque sanè ante Franciscum primum Regem, hujusmodi apud Gallos mos invaluit

[a] *Ann.* 1555.

[b] *Ann.* 1584.

[c] *Lud. Servinus in Placit. vol. 2 placit. 11. 12. Dec. 1592, pag. 262 & edit. 1609.*

[d] *Edict. Francisc. 1. promulg. 1543, art. 11 Choppin. de Dom. Franc. lib. 1. tit. 15. & edict. Franc. tom. 3. tit. 2.*

[e] *Catalog. Admirall. Franc.*

[f] *Recerches lib. 2 cap. 14*

[g] *Edict. Franc. tom. 3. tit. 2. constit. 4. & 5.*

invaluit. Scilicet planè non dominus Maris, eorum quæ à subditis è pelago quocunque extraherentur, particeps esse voluit & factus est. Cum, ex ipso Maris dominio, Rex Magnæ Britanniæ quod in Mari suo derelictum habetur, præter alia ejusmodi emolumenta, idque ex jure vetustissimo nec (quantum scimus) Regni initiis recentiori, percipere soleat. Neque Admiralli illi Gallorum, in mari saltem Gallias & Britannias interluente, alii fuere quàm classium & personarum armorumque maritimorum & tribunalium domesticorum præfecti. Non ut provinciæ Marinæ seu territorii præsides, quales *Custodes ipsius Maris* apud Anglos & Admiralli Angliæ. Sed hàc de re, ampliùs libro secundo. Ex iis autem quæ è Gallorum sive moribus, sive sententiis, sive Constitutionibus jam adjecimus, satis (arbitror) liquet dominium maris Privatum Iure sive Naturali sive Gentium non adversum esse eos admittere; quod indagini, qua versamur, omnino sufficit.

Dominium Maris privatum in Danorum, Norwegorum, Suecorum, Polonorum, Turcarum *moribus receptis.*

Cap. XIX.

ALiarum etiam gentium Europæ moribus testimonia reperimus luculenta, de dominio Maris privato; Danorum, Norwegorum, Polonorum, quibus insuper accedat & Turcarum. Danorum & Norwegorum vidimus in vectigalibus quæ ex ipsa Maris Baltici navigatione Regi Daniæ proveniunt (quæ notissima sunt) atque ex Norwegici maris dominio Norwegiæ Regi (qui & ipse, seculo nostro, Daniæ est) tributo. Nam & Fredericus II Daniæ & Norwegiæ Rex Mercatoribus nostratibus corporis Moscovitici, anno MDLXXXIII, ita usum temporalem Maris Hyperborei seu Norwegici indulsit, ac si usum fructum agri (cujus sibi

sibi plenum vindicâsset dominium) concessisset. Etiam, ex suo arbitratu, indultum conditionibus temperavit. Extant de hâc re Tabulæ publicæ[a]; quibus annuo vectigali compensatur Regis beneficium, mercatoribus aliis denegatur, & induciarum inter Moscum & Regem pactarum fine terminatur. Etiam in vetustis Danorum historiis de Haraldo Hildetano Rege legitur, *Sed nec quisquam Maris dominationem absque ejus nutu usurpare præsumpsit.* Et proximè subjicitur quod est, inprimis ad hanc rem notandum, *Quippe quondam in Danorum Republica dividuum Terræ & Pelagi imperium fuit.* Et Olo (qui postea Rex) à Patre *receptâ Pelagi dominatione* LXX *maritimos Reges nauticarum virium certamine consumpsit.* Quæ scribit Saxo Grammaticus[b], uti & ejusmodi alia. Et in transactione Hafniæ[c] habita, inter Christiernum Daniæ IV & Gustavum Adolphum Sueciæ, *renunciat Rex Sueciæ Iuri & superioritati & dominio Maris, aliisque Regalibus quæ in Norwegia, Norlandia & Districtu Wardhusensi ad dictum Oceanum vendicaverat.* Sed de Norwegorum Mari, quà Septentrionalius est, plura sub finem libri secundi. Ditionis item Polonicæ Mare, ejusque dominium, memoratur in promisso Oratorum quod nomine Henrici III Galliarum Regis, in Polonorum Regem electi, conceptum est. *Promittunt Oratores prædicti, nomine ipsius Regis serenißimi electi, quàmprimùm Deo volente ad regnum suum venerit, classem necessariam & sufficientem ad tuendos portus & dominium Maris ditionis Regni & Provinciarum adjacentium (quatenus se porrigit omnis ille tractus Polonicæ ditionis) suo sumptu alere;* Quod legitur apud Ianum Ianuszowskium in Statutorum Poloniæ[d] syntagmate. Turcarum autem Imperator (qui in imperatorum Constantinopolitanorum jus victor successit, adeoque Mare Ægæum simul adquisivit cum Ponto; quorum hic Mare nigrum illis dicitur, illud Mare album) stylo sibi solenni nuncupare se solet *Dominum Maris tam albi quàm nigri,* quod etiam videre est in fœdere ab Achmete Imperatore Ottomanico & Henrico Galliarum Rege quarto ante

annos

[a] *In Thesauro Cottoniano.*

[b] *Daniæ hist. lib.* 7.

[c] 20. *Ian.* 1613. *in Rot. Tract. Amicit. Temp. Iacobi Regis.*

[d] *Lib.* 3 *tit* 1. *fol.* 109.

annos triginta, inito [a], excusoque & Gallicè & Turcicè. Quin, eodem in fœdere, Gallis indulget Turca liberam piscationem & corallium indagandi veniam in fretis ac sinubus aliquot Maris Africani intra regna sua Algerianum & Tunetanum. Atque insuper confirmat quæ à decessoribus, in piscandi ibi libertatem, eis fuerant concessa. Coriolanus item Cippicus [b] in gestis Petri Mocenici Imperatoris Veneti; Imperator Ottomanicus, *ubi* (inquit) *maximè Hellespontus coit, duo munitissima Castella ex utrâque parte invicem opposita ædificavit, ad quæ multas bombardas miræ magnitudinis constituit, præfectisque castrorum mandavit, si qua Navis illis invitis transire vellet, bombardis fractam submergerent.* Quod planè est maris dominari & Titulo Domini Maris Albi & Nigri congruum. Neque omnino contemnendum est heic quod occurit in literis Davidis Æthiopiæ seu Abassinorum Imperatoris, ad Emmanuelem Lusitaniæ Regem. Inscribit illum [c] *Imperatorem Africæ & Guineæ & Montium atque insulæ Lunæ, & Maris Rubri, Arabiæ & Persidis & Armutiæ, Magnæ Indiæ &c.* Hyperbole, pro more Principum Africanorum, utitur; & Emanueli quæ sua non fuere tribuit. At interim non minùs admittit eum esse potuisse dominum Maris Rubri, quàm cujuscunque alius territorii, nec titulum illum juri Naturæ aut Gentium magis atque hunc reluctari. Ut tandem hanc, de Dominio maris inter legitima admisso gentiumque in Mores recepto, partem concludamus; non solùm numerosissima de eo habemus (ut ostensum est) passim testimonia; sed nec quid omnino in Gentium, quarum res seculis floruere recentioribus, more (puto) occurrit quod heic adversetur: extra quàm ubi Ipsarum aliquot, Marium alieni dominii & potestatis accolæ, Naturalis & perpetuæ (quæ toties ex Ulpiano inculcari solet apud scriptores sententiam illam obsoletam moribus Gentium diffusissimis vetustissimisque nimiùm anteferentes) communionis obtentu vicinorum jura violare aut infringere contendunt. Quod genus sanè sapit caput primum fœderis ante viginti aut circiter

[a] 20 *Martii* 1604; *Parisiis* 1615.

[b] *De bello Asiatico lib.* 2.

[c] *Apud Francisc. Alvarum de rebus Æthiopicis, & Damian. à Goes lib. de Æthiopum moribus.*

annos ab Ordinibus Fœderatis Belgiæ & Hanseaticis aliquot civitatibus initi: *Quòd conjunctio hæc aut unio* (ita fœdus ipsum [a] è Belgico sermone à Belgâ versum) *non debeat esse directa ad offensionem ullius, sed tantum ad conservationem & sustentationem liberæ Navigationis, Commerciorum & Mercatorum in Orientali Septentrionalique Mari, simul ac in fluminibus omnibus & fluentis se in Orientale Septentrionaleque Mare exonerantibus; nec aliud quid acceptum heic esse debeat; ita ut respectivè confœderati eorum cives & subditi jure omnium Gentium & impetratis ac obtentis libertatibus, juribus, privilegiis & à majoribus traditis consuetudinibus in prædicto Orientali & Septentrionali Mari usque ad capita extenso & in prædictis fluminibus omnibus & aquis absque impedimento ullo uti & frui queant.* Et mutuas promittunt operas resistendi eis qui liberam hujusmodi impedirent navigationem in Septentrionali illo atque Orientali Mari; Baltico scilicet, & quod Daniam, Lituaniam, Pomeraniam aliasque Poloni ditiones alluit. Ubi non solùm libertates & jura antiquitus privatim concessa, verùm etiam ipsum omnium jus gentium obtendi videmus. Quo spectaret fœdus illud difficile non est conjectare; Nam, sub id tempus, in Mari Baltico vectigalia auxerat Rex Daniæ, & in territoriis suis marinis itidem Poloniæ Rex. Idque ratione, quo fruebantur, dominii; cui reluctari visum est, ad hunc modum, Hanseaticorum & Fœderatorum Ordinum illud fœdus. Sed verò, his omissis, cùm è Moribus tot Gentium illustrium, tum veterum tum recentiorum, id est, ex eorum *Jure* tam *pluribus Communi* quam singulis *Civili* seu *domestico*, Dominium Maris privatum, de quo quæstio fit, tam luculenta sortiatur testimonia (quibus etiam non pauca accedent alia obiter, ubi de Mari Britannico libro proximo agitur) nil, puto, obstat quo minùs Mare æquè ac Tellurem dominii capax esse tam ex *Iure Naturali permissivo*, quàm *Gentium plurum* tum *Civili* tum *communi*, passimque fere *Intervenienti* (quod Naturalis Permissivi index est in rebus hujusmodi certissimus) statuamus, nisi maneat quod impediat in Objectis de quibus proximè videndum.

[a] *Eman. Meteranus Histor. Belgic lib. 36. & apud Gaspar. Klockum lib. de Contributionibus, cap. 14.*

Res-

Respondetur ad Objectionem de libero Mercatoribus, Peregrinis, Navigantibus, transitu.

Cap. XX.

QVæ objici solent, (ut Capite secundo superiore est fusiùs ostensum) alia ex commerciorum, peregrinationis, transeundi libertate omnium (ut prætexitur) communi: alia ex ipsâ Maris Naturâ: atque ex Scriptorum testimoniis alia petuntur. Quod ad genus primum attinet; Humanitatis quidem officia exigunt, ut hospitio excipiantur peregrini, etiam ut innoxius non negetur transitus. Atque ex D. Augustino [a] Gratianus [b], *Notandum est quemadmodum justa bella gerebantur à filiis Israel contra Amorrhæos. Innoxius enim transitus denegabatur, qui jure humanæ societatis æquissimo patere debebat.* Et Cicero [c]; *usu urbis prohibere peregrinos, sanè inhumanum est.* Alia sunt id genus plurima quæ objectionem illam firmant; quà nimirum humanitatis officia bello, timore, suspicione, inimicitiis, id genus ceteris non turbata spectat. At verò quid hoc ad dominium rei, per quam transeundum est sive Mercatoribus sive Peregrinis? Huic non magis derogaret ejusmodi transeundi libertas (si modo circa controversiam eo nomine cunctis pateret) quàm actus, via, iter, aliæve ejusmodi servitutes in agro constitutæ, ejus reluctarentur dominio. Detur, ex Jure Gentium omnium, liberum esse transitum Hispanis per Pyrenæos in Gallias, Gallis per Alpes in Italiam, Italis in Germaniam. Quid hoc ad Pyrenæorum seu Alpium dominium? Et quæ de lumine ex lumine accendendo, non prohibendo aquarum usu, id genus aliis dici solent, heic afferre, est planè à *Juris* disquisitione in eam quæ *Charitatis* est transire. Charitatis gratiâ, carcere & pœnâ imminente eximebantur aliquot, qui Naves conficiendi incognitam antè peritiam barbaris tradiderant, impetrante scilicet Asclepiade Chersonesitanæ Civitatis Episcopo, sub Arcadio [d] &

[a] *In Numer. q.* 41.

[b] *Caus.* 23. *quæst.* 2. *cap.* 3. *& videsis Hug. Grotium de Iure Belli & Pacis lib.* 2. *cap.* 2. § 13.

[c] *Offic. lib.* 3.

[d] *C. Theodos. lib.* 10. *tit.* 40. *l.* 24. *& C. Iust. tit. de Pœnis l.* 25.

& Honorio Augustis. Nec docentium ars minuta est, ob eam quam docti lucrifecerant. Attamen, ex præstituto jure, capitale erat artem illam barbaris tradere. Ejusmodi hodieque alia. Adeo ut nihil de suo deperdere, dum alius participat, ad dominium aut sui potestatem nihil omninò attineat. Atque ut hanc rem paucis absolvamus, manifestissimum est ex omnium seculorum moribus, liberum (quem vocant) transitum ita semper à Principibus, territorii dominis, temperari solere, ut pro variante commodi publici curâ, nec aliter omnino, permittatur interdicatúrve. Albericus Gentilis, ad illud de Amorrhæis; *Teneo*, inquit [a], *cum Augustino, si nec timendum sit ne noceatur & certum sit noceri non posse.* Cura illa Principibus incumbit, ut nec peregrinos nec commercia admittant aliter ac, pro re natâ, ne quid detrimenti Respublica interim capiat, prudenter caveant. Unde etiam in fœderibus non rarò cautum est [b], *non esse jus appellendi ad portus, plagas, promontoria alterutrius partis* (idque ubi viæ, per quam transitur, neuter est dominus) *cum tali numero Navium aut armatorum, ut justi timoris suspicio generari possit vim parari; nisi ex permissu ejus, sub cujus ditione loca illa sita sunt, aut nisi tempestatibus aliaque necessitate delati illuc fuerint, ad majorem vim aut naufragii periculum effugiendum.* Ex timore aut suspicione domini ejusque judicio justè arceantur peregrini, mercatores, advenæ qualescunque, nisi jus aliud interveniat singulare. Et Aristoteles apertè ait [c], Legibus cavendum esse τίνας δ' δεῖ ϗ τίνας ἐπιμίγνυσθαι δεῖ πρὸς ἀλλήλους *quibuscum communicare cives oporteat & cum quibus non oporteat.* Et rectè Bodinus [d]; *Singularibus pactis Populorum ac Principum conventis commerciorum jura contineri. Et, peregrinum finibus arcere, atque etiam fines prætervectum ejicere licet, non modò si bellum indictum sit, verùm etiam ipso pacis tempore, ne vel civium mores peregrinorum consuetudine corrumpantur.* Bella autem ob commercia negata, nisi contra fœdus pristinum negarentur aut ex præeunte aliquo titulo commercandi singulari, libertas illa penderet, justè suscepta fuisse, tam facile negamus quàm

quis

[a] *De Iure Belli lib. 1. cap. 19.*

[b] *Induciæ Hispan. & Ordin. Federat. Belg. ann. 1609. art. 12 &c.*

[c] *Politic. lib. 7. cap 6.*

[d] *De Republica lib. 1. cap. 7. & 6. & vide eum lib 4. cap. 1. & lib. 6. cap. 2.* ubi de aditu ad Moluccas.

quis alius asseruerit. Et quantumvis ex Francisci Victoriæ [a] sententiâ, jus dicatur competiisse Hispanis, Indos, ob commercia & hospitium negatum, debellandi, quem item inprimis sequitur Iohannes Solorzanus I. V. D [b]; disertè tamen eis adversatur Ludovicus Molina [c], qui nullam gentem seu Rempublicam teneri vult, sive cum periculo sui sive sine periculo, commercia aut hospites exteros admittere nisi gravi imminente necessitate, aut fœdere aliòve jure singulari interveniente. Et alii sunt non pauci, quos afferunt Hispani, de Indis subactis tituli. Ius etiam prætexunt inventionis, occupationis, conversionis, id genus alia, præter Pontificis Romani donationem. De quibus universis, fusè Solorzanus ille. Et mirum est ex commercio negato ortum esse Hispanorum jus Indias acquirendi, cum & ipsos & Lusitanos commercia jure posse se prohibere in utrisque Indiis apertè profiteri, sit [d] compertissimum. Nec obstat, quòd ex jure Romano-Germanici Imperii Princeps vel, ex ejus concessione, habens Regalia, transeuntibus viâ publicâ interdicere [e] nequeat sine justâ causa, de qua in Camera Imperiali decernendum; quod tamen nonnulli ad Maris navigandi libertatem perperàm trahunt. Nam id evenit ex jure singulari, in quod Imperii status convenere; qui item Cameræ subsunt. Sed nondum convenere Gentes ceteræ singulis Imperiis supremis subjectæ, ut libera semper sit hinc inde transeundi facultas; nec in Judicem (ut Germani, & si qui alii suo in territorio) compromisere.

[a] *Tit. de Indis.*

[b] *De Iure Indiarum lib. 2. cap. 20. §. 55.*

[c] *De Iustitia & Iure tract. 2. disputat. 105.*

[d] *Georgius de Cabedo Decis. Lusitan. part. 2. decis. 47. & Diploma Regis Hispan. Mari Libero Hugonis Grotii subnexum.*

[e] *Rothensal de Iure Feudali cap. 5. de Regalibus, conclus. 21, Sixtinus de Regalibus lib. 2. cap. 2. &c.*

Respondetur Objectioni de Naturâ Maris fluxili *& perpetim mutante.* Flumina *etiam &* Aërem conterminum (*quæ magis fluxilia*) *in proprietatem transire.*

Cap. XXI.

Naturam autem Maris dominio privato adversari aiunt tum ex eo quòd perpetuo est in fluxu, nec omnino idem manet; tum quia desunt finium

in

in eo distinctionis idonea tam materies, quàm instrumenta; sine quibus dominia privata non bene consistunt. Etiam & quia omnibus ex amplitudine perpetuò sufficit. Quod ad fluxilem ejus naturam attinet, nonne Flumina & Fontes multò magis in perpetuo fluxu? In declive feruntur semper Flumina, quibuscum Mare collatum, ἀκλυὴς seu *immobile* ferè stat, quod ait Strabo [a]. Et Homerum ideo Mare τῆς λίμνης seu *paludis* nomine vocitare ait Eustathius [b], διὰ τὸ μὴ ἀποῤῥέειν κατὰ ποταμοὺς, ἀλλὰ λίαν μένειν· *eo quòd non fluxu fertur, (ut fluvii) sed perquam stabile est.* Atque Alter [c]; *stat immotum Mare, &c, quasi deficientis in suo fine Naturæ pigra moles.* Sed detur adeò fluxile esse, quod de Maribus maximè Septentrionalibus & Euripis dici solet; Certè Alvei & loci è quibus effluunt aquæ, iidem semper manent, variantibus perpetuò aquis ipsis. Nec tamen inde juri dominii privati Fluminum ullibi derogatum esse existimatur. In Imperio Romano-Germanico Flumina usu, ex jure Civili, publica sunt; in privato tamen Cæsaris patrimonio [d], atque inter Regalia seu Jura Fiscalia recensentur. Unde & piscationum in eis similiter reditus, sive Cæsari sive aliis quibus ipse concesserit. Qua ratione fit ut Longobardiæ & totius Italiæ populi singulares suorum territoriorum Flumina omnia sibi propria habeant ex præscriptione, quod docet Cæpola [e]. Nec quid magis obvium est, quàm Fluminum dominium non minùs ac riparum asseri in legibus Hispanorum, Gallorum, Polonorum, Venetorum, Gentium denique, quarum mores habemus exploratos, omnium. Nec quantum ad hanc rationem (quæ è naturâ fluxili petitur) attinet, alia est minoris, alia majoris, alia privati, alia publici fluminis natura. Etiam ipse Ulpianus [f] de Flumine; *Nec differt à ceteris locis privatis, flumen privatum.* Et Martianus [g]; *Si quis in fluminis publici diverticulo solus pluribus annis piscatus sit, alterum eodem jure uti probibet.* Quin in agri assignati modum, uti partes sæpe olim in Imperio Romano cedebant flumina. Siculus Flaccus *in quibusdam*, inquit [h], *regionibus Fluminum*

[a] *Geograph. lib.* 1.

[b] *Ad Iliad. v.*

[c] *Senec. suasor.* 1.

[d] *Feud. lib.* 5. *tit. quæ sint Regalia. Rothensal de Iure Feud. cap.* 5. *conclus.* 23. & 24. *Sixtinus de Regalibus lib.* 2. *cap.* 3. &c.

[e] *De servitut. Rustic. Prædiorum. cap.* 31.

[f] *L.* 1. §. 4 *ff. de Fluminibus.*

[g] *L.* 7. *ff. de divers. temp præscript. vide l.* 45. *ff. de usucapionibus.*

[h] *Lib. de Conditionibus Agrorum.*

minum modus assignatione cessit. In quibusdam verò tantùm subsecivus relictus est, aliis autem exceptus, inscriptumque Flumini illi tantum. Quemadmodum etiam Aggenus Urbicus [a]. Neque enim unquam existimatum est flumina aliter ac adjacentes agros Populo Principive Romano acquiri, juxta illud Danubii fluvii ad Augustos;

> *Danubius [b] penitis caput occultatus in oris,*
> *Totus sub vestra jam ditione fluo:*
> *Et quà dives aquis Scythico solvo ostia Ponto,*
> *Omnia sub vestrum flumina mitto jugum.*

Scimus, tum insulam in flumine natam, cum alveum relictum jure veteri [c], etiam communem esse eorum qui ad fluminis ripam prædia, non limitata possident, pro modo scilicet prædiorum, nisi lex aut consuetudo singularis obsistat. Et de divisione hujusmodi insulæ, pro ratione sive plurium ad alteram ripam prædiorum sive ad utranque, scripsit olim Bartolus in Tiberiade, & recentiùs Iohannes Buteo, Baptista Aymus, Antonius Maria, Iohannes Gryphiander, alii. Alvei igitur adeoque fluminis (utcunque ex Iure civili etiam publici, quoad usum; ut agri, in quo via publica) communis erat antea in eo casu proprietas dominis utrinque positis. Qualis fermè rationis etiam analogiâ, insula nata in Mari nondum occupato, & si quid inædificatum fuerit, occupantis fit. Universorum enim hominum primò alveus & Mare illud. Ex pacto autem (quod superiùs diximus) universali, quo rerum nondum occupatarum proprietas occupaturo cederet, is qui ita occupaverit, velut à dominis pristinis suo juri ita renunciantibus, insulam & fundum ædium accipit. Cùm igitur Fluminum proprietas & dominium privatum nullibi non agnitum fuerit, cur non itidem & Maris cujuscunque agnoscendum est dominos esse posse? Non magis in hoc, quàm in illis reluctante naturâ fluxili. Immo ipsa Flumina sunt Maria minora, uti etiam Paludes & Lacus; quemadmodum Mare ipsum aliud non est quàm flumen, palus, lacus à ceteris magnitudine duntaxat (quantum ad fluorem) dis-

[a] *Comm. ad Iul. Frontin. de limitibus Agrorum.*

[b] *Ausonius Epigr. 4.*

[c] *L. 7. 29, 30, 65 ff. de acquir. rer. dom. & Instit. de Rerum divis. §. Insula.*

Ll. citat. & l. 1. §. 18. ff. de operis novi nuntiatione.

discrepans. Atque ita veteribus est acceptum. In ipsa Creationis historia omnes aquarum congregationes Maria dicuntur; quod & Patres [a] ad hanc rem observarunt. Etiam exempla sunt in sacris literis illustria de lacubus binis Asphaltide & Tiberiade, quorum uterque pariter & Maria dicta. Asphaltitis Plinio, Ptolemæo, Iosepho, Solino, Vitruvio, lacus est: Mosi verò Mare salsum [b]; recentioribus plerunque, Mare mortuum. Tiberiadis item veteribus lacus dictus, ut & D. Lucæ [c], cæteris Evangelistis Mare nominatur, quemadmodum etiam Syro & Arabi in D. Lucæ versione. Et Aristoteles sub Caucaso, inquit [d], lacus est seu λίμνη, καλοῦσι δ' οἱ ἐκεῖ θάλατταν, *sed accolæ appellant mare.* De palude loquitur Mæotide; quæ etiam ob aquarum copiam quas per Bosphorum Cimmerium in Pontum Euxinum evolvit, Mater Maris, seu Ponti Mater nuncupatur apud veteres [e]. Vnde & ita se habuisse Mæotidem ad Pontum, Propontidem, & Mare Ægæum; ut Oceanus ad Mare Mediterraneum se habet, putabant aliqui.

Oceanumque negant solas admittere Gades;

quod, de eâ Lucanus [f]. Quin, Iustiniani ævo, Parvum Mare dictum fuisse, scimus ex Agathia [g]. Et Festus Avienus [h], ad Probum

Interrogasti (si tenes) Mæotici
Situm quis esset æquoris ——

Quo factum est ut etiam hodiè *Mar delle Zabach & Mar della Tana* appellitetur. Sic in Italia paludes Eridani septem, *Septem maria* [i] nuncupari solita. Et in Larium Galliæ Cisalpinæ lacum Adduam fluvium (ut in proprium Mare) devolvi legitur apud Cassiodorum [k]. Hinc est quòd Hesychio & Suidæ Lacus seu Λίμνη denotet Oceanum & Mare, & ποταμὸς seu Fluvius ipsum Oceanum. Neque heic nefas est, ut ποταμὸς θαλάσσῃ ἐρίζοι *fluvius cum Mari contendat*; utcunque aliàs in proverbium

[a] *Eucherius ad Genes.* 1. *D. Hieronymus, alii.* Adde *Ioh. Philoponum de Mundi creatione lib.* 4. *cap.* 6.
[b] *Genes.* 14. 3.
[c] *Cap.* 5. 1.
[d] *Meteorologic. lib.* 1. *cap.* 13.
[e] *Herodot. in Melpomene, Plin. lib.* 6. *cap.* 7. *Dionys. Afer & ad eum Eustathius.*
[f] *Pharsal.* 3.
[g] *Histor. lib.* 3.
[h] *In Oris Maritimis.*
[i] *Plinl. lib.* 3. *c.* 16. *Herodian. lib.* 8.
[k] *Variar. lib.* 11. *Formul.* 14.

um

um abiit in eos qui cum potentioribus certant. Etiam Homero [a]:

——βαθείης βένθεσι λίμνης

Profundo alti lacûs, uſurpatur pro profundo Maris. Et alibi περικαλλέα λίμνην, *perpulchrum lacum* pro Mari habet ille, quod & advertit Olympiodorus [b]. Immò ipſum Oceanum ſtatuêre veterum aliquot unum eſſe [c] ex quatuor fluminibus illis maximis quæ ex Tartaro ſeu ejuſmodi barathro quale fingunt nonnulli [d] ad ſeptentrionem reperiri, effluunt; cæteris tribus ad occultos terræ meatus damnatis. Quin Oceanum Britannicum

——*incerti ſtagna profundi*

appellat Lucanus [e]. Et barbaro-latine paſſim uſurpatur *Mariſcus* [f] pro palude, ut Maris diminutivum, quod etiam in alias aliquot linguas tranſivit, pro idiomatum varietate mutatum. Alia ad hanc rem obſervant alii [g]. Adeò igitur re, naturâ, nomine eadem ſunt maria, flumina, congeries cæteræ aquarum, (quantum ad id, quod diſputamus, pertinet) ut quicquid de his, de illis etiam ſit pariter dicendum; niſi ex amplitudine & anguſtiis tantummodò diſcrimen inducatur, quod in ratione dominii (ubi occupationi locus eſt) locum habet nullum. Accedat id quod de fluxili horum naturâ, ſeu aquis ſemper in alveo mutantibus dici ſolet, ex ipſa dominii & poſſeſſionis ratione heic non magis obſtare, quàm fluidam Aëris naturam dominio & poſſeſſioni Spatii fundo ſeu ædibus ſurſùm conterminæ. Spatium illud planè velut alveus eſt aëri perpetuò fluitanti; cujus tamen civiliter dominus planè eſt qui fundum & ædes poſſidet. Inde ſervitutes de ædibus non altiùs tollendis, de luminibus non officiendis, ſeu de proſpectu, id genus aliæ, conſtitutæ ſunt in ipſo aëre contermino. Unde in opere novo nuntiato, *Tam ſoli quàm cœli menſuram eſſe faciendam*, ait Pomponius [h]. Et obvium eſt, ejus eſſe Cælum ſeu Aërem, cujus eſt ſolum. Vnde ad illud Pauli, arborem in confinio natam dominis utrinque eſſe communem [i], *pro*

N *qua*

[a] *Iliad.* 1.

[b] *Ad Ariſtot. Meteorologic. lib.* 1. *prax.* 16.

[c] *Plato in Phædone.*

[d] *Vide Girald. Cambrenſ. Topograph. Hibern. diſt.* 2. *cap.* 14.

[e] *Pharſal.* 2.

[f] *Claud. Salmaſ. in Plin. exercit. ad Solinum pag.* 577.

[g] *I. Druſ. Obſervat* 9. *cap.* 20. & *ad difficil. loca Numer. cap.* 133. & *Albericus Gentilis in lectionibus Virgilianis, cap.* 17. *Cal. Rhodigin. lect. Antiq. lib.* 26. *cap.* 14.

[h] *L.* 21. *ff. tit. quod vi aut clam* §. 2.

[i] *L.* 83. *ff. tit. Pro ſocio.*

qua parte in fundo fuerat; Iohannes Buteo in quæstione de divisione fructûs ejusmodi arboris; *Intellige*, inquit[a], *fundum aerem ipsum fundo superfusum*, quem perpendicularis à ramorum extremitate metitur ipse. Et sanè ideò Domini sumus fundi, ædium, spatii quod singulatim Domini occupamus, ut, ex eorum commodis, suo quilibet contermino utcunque fluitante aere (quod hominum elementum est) ejusque spatio ita liberè & beatè utatur fruatur, aliosque inde pro libitu arceat, ut maximè ejusce dominus etiam habeatur & sit. Multò minùs igitur aquarum fluor, qui adeò minor est, dominio aliquatenus reluctatur. Et quæ ita fluitant naturaliter, manent tamen civiliter semper eadem, ut Thesei navis, domus, universitas; toties refecta, ut primarum partium ne unica jam reperiatur. Sed subtilitate hac futili Maris dominium impugnantes, ad Philosophos ablegandi sunt, maxime Heraclitum[b] & Epicharmum, qui in momenta rem quamlibet ita mutari, variari, novari docuere; ut nihil omnino in Terrarum Orbe restet jam nunc idem cum eo, quod, ipso jamnunc præterito momento temporis, fuerat. *Nemo* (inquit Seneca[c], Heraclitum imitatus) *est mane qui fuit pridie. Corpora nostra rapiuntur fluminum more. Quicquid vides currit cum tempore. Nihil ex his quæ videmus, manet. Ego ipse, dum loquor mutari ista, mutatus sum.* Nec solùm idem flumen hominem bis non accipere, sed nec eundem hominem bis in eundem gurgitem ingredi posse, solenne erat Heracliti dictum. Vnde εἰς τὸν Ἡράκλειτον ἅπαντα ποταμὸν πράγματα ἐμβάλλων *Omnia in Heracliti fluvium conjicere* usurpatum, pro eo quod est, continentem & perpetuam uniuscujusque rei à se ipsâ mutationem asserere. Horum autem, in Civili rerum consideratione, amplexentur sententiam ii, qui fluxilem Maris Naturam dominium Maris privatum refellere somniant; & nec ipsos quid sive fundi, sive ædium, vestium, pecuniæ aut rei cujuscunque ut dominos possidere, necesse est ut simul fateantur.

[a] *Tract. de Divisione fructûs arboris in confinio natæ.*

[b] *Diog. Laert. in Heraclito, &c.*

[c] *Epist. 58.*

Objectiu

Objectis de Finium, & Terminorum *Maris* defectu, *ejusque* magnitudine *&* inexhaustâ abundantiâ, *respondetur.*

CAP. XXII.

SEquitur quod de Limitum ac Finium defectu objicitur. Et sanè adeo optandi sunt passim, ubi dominia distinguuntur, limites aperti, ut nihil magis. Nec immeritò Terminus, Iustitiæ Deus, Romanis [a] olim habitus. Finium autem ratio aut in litoribus consideratur, aut in diffuso æquore. Cur litora non tam fines sint legitimi quibus innitatur Maris dominii distinctio, & dicendi & censendi, quàm fossæ, vepres satæ, supercilia, arborum antemissarum ordo, maceriæ, alia à Gromaticis in agrorum finibus regundis adhiberi solita, non omninò capere possum. Nec Sylvanus ita magis tutor finium est, quàm Neptunus. Attamen Vir magnus; *Est*, inquit [b], *Naturalis ratio quæ Mare consideratum ut diximus proprium fieri vetat; quia occupatio non procedit nisi in re terminatâ; unde Thucydides terram vacuam vocat* ἀόριστον interminatam, *&* *Isocrates terram ab Atheniensibus occupatam* τὴν ὑφ' ὑμῶν ἀφορισθεῖσαν à vobis terminis finitam. *Liquida verò quia per se non terminantur* (τὸ ὑγρὸν ἀόριστον οἰκείῳ ὅρῳ, inquit Aristoteles) *occupari nequeunt, nisi ut contenta in re alia; quomodo lacus & stagna occupata sunt, item flumina quia ripis tenentur. Mare verò terra non continetur, par Terræ aut Terra majus; Unde Terram Mari contineri veteres dixere.* Et testimonia veterum dein affert, quibus Oceanum cingulum seu vinculum esse Orbis terrarum, ejusque ambitu terras omnes convallare non semel affirmatur, & Terram aquâ seu Mari contineri, finiri; acsi Terra tota velut insula unica esset Mari [c] circumfusa, quod toties Veteribus dictum. At verò detur id recipiendum (quod, puto, neque doctissimum illum virum nec quem alium con-

[a] *Plutarch. in Numa.*

[b] *Hugo Grotius, de Iure Pacis & Belli lib. 2. cap. 11. §. 3.*

[c] *Cicero in Somnium Scipionis & vide Ioh. Philoponum de Mundi creatione, lib. 4, cap. 5.*

cessurum) non omnino video, cur tam id quod continet non reverà finiatur eo quod continetur, quàm hoc illo. Nonne corpus sphæricum, seu qualiscunq; figuræ minus, à majori quod circumquaque contiguum est, contentum, finis & limes est dicendus majoris concavo, æquè atque hoc convexo minoris? Verùm de Mari ac Terrâ rectissimè Iulius Scaliger[a]; *Non ab altero alterum ita continetur, quin illud quoque contineat. Neque inter se adeo sejunguntur, quin vicissim tum subeant tum abscedant.* Flexibus sinuosis vicissim se amplexantur Mare & Tellus; hæc porrectis peninsulis & promontoriis atque sinubus reductis; illud spiramenta magnitudinis suæ circùm exæstuans. Ita alterum alteri planè fines indiscriminatim constituit, non aliter ac Ripæ & lacus aut flumina; quod & in Mari Caspio tellure circumdato manifestius est. Uti & in Mediterraneo; antequam ab Hercule seu (ut volunt Arabes[b]) ab Alexandro Magno, incisis montibus, immissus est per fauces jam dictas Gaditanas, Oceanus Atlanticus. Inde globus ille unicus conficitur, in quo Maria compluria terminantur, ut insulæ ipsæ seu continentes. Quod ex sacris literis liquidiùs constat. Congregantur ibi aquæ & locis suis terminisque[c] finiuntur. Et Dominus ipse de Mari; *Circumdedi*[d] *illud terminis meis & posui vectem & ostia; & dixi, Usque huc venies, & non procedes ampliùs.* Alibi[e]; *Circumdabat Mari terminum suum, & legem ponebat aquis ne transirent fines suos.* Adeo ut dubitari nequeat quin suos habeat in litore terminos Mare quodcunque, ut Tellus ipsa. Nec hâc de re verbum fecissem, nisi rem à tanto viro impugnatam comperissem. In diffuso autem æquore vix est difficilius Terminos & limites, quibus distinguantur privata dominia, invenire. Scopulos eminentes, brevia, adversa invicem promontoria, insulas hinc inde sparsas habemus, è quibus linearum rigores, versuræ, coxæ, gammata sumantur, ad territorium Marinum terminandum.

Mille jacent mediæ, diffusa per æquora, terræ;
Innumeri surgunt scopuli, montesque per altum.

[a] *Exercit.* 37.

[b] *Geograph. Nubiens. Climat.* 4, *part.* 1.

[c] *Damascen. de Orthodoxa fide lib.* 2. *cap.* 9.

[d] *Iob*, 38, 10.

[e] *Proverb.* 8. 29.

Nume-

Numerantur item veteribus Orbis terrarum Maria non aliter ac Oppida, Flumina, Insulæ, Montes; veluti non minùs invicem disterminata. Æthicus, *Omnis*, inquit[a], *Terræ Orbis habet Maria* XXX, *Oppida* CCCLXX *Insulas* LXXII, *Flumina* LVII, *Montes* XL *&c.* Dein etiam, Maria Oceani Orientalis, Occidentalis, Borealis, Australis sigillatim, eodem modo quo Provincias ac insulas eorum, recenset. Quàm verè, non disputo; sed satis nominibus ac terminis distingui interea Maria, non dubitavit. Accedit egregiæ Nauticæ pyxidis & Graduum cælestium sive Longitudinis sive Latitudinis, atque, ex hisce, doctrinæ Triangulorum auxilium. Etiam in coloniis ex Europâ in Americam ævo nostro deductis, Latitudinis & Longitudinis gradus sunt Possessoribus termini; quales in Mari non difficiliùs habentur. Tropicus item Cancri & Æquator in mari fuere termini quibus finiri voluere aliqui[b] fœdus inter Ordines Belgiæ fœderatos & Austriacos anno MDCVIII contrahendum. Et in fœdere inter Magnæ Britanniæ & Hispaniarum Reges nupèro[c] Æquator est in Mari terminus. Ejusmodi alia occurrunt. Sarpedon & Calycadnus Ciliciæ promontoria sunt ad Marinum dominium distinguendum termini in fœdere[d], à Romanis & Antiocho Syriæ rege, inito. Ulnarum etiam in objacente prædiis mari numerus epochis piscatoriis statuitur in Leonis imperatoris sanctione, de quâ suprà. Similitèr Cyaneæ & Chelidoniæ insulæ, in fœdere Attico[e] cum Persarum rege icto. De quibus etiam antè. Quin de finibus hujusmodi non dubitarunt aut Alexander VI & Cardinales sui, aut Regis Catholici procuratores, cùm impetrabatur bulla illa decantatissima, quâ Orbis Occidentalior concessus est Regi; ita finiendus, ut lineâ à Polo Arctico ad Antarcticum fictâ *quæ distaret à qualibet Insularum, quæ vulgariter nuncupantur* de los Azores y cabo verde, *centum leucis versus occidentem & Meridiem* (quæ sunt Bullæ verba[f]) res donata, parte citeriori, terminaretur. Unde Hieronymus de Monte[g], *Termini in cælo & aëre positi sunt*, inquit, *tempore Alexandri Papæ* VI

[a] *In Cosmographia.*

[b] *Apud Emanuel. Meteranum Rer. Belgic. lib. 28.*

[c] *Ann. 1630 art. 2.*

[d] *Polyb. in Eclog. de legationibus, cap. 35. & Livius Decad. 4. lib. 8.*

[e] *Plutarch. in vita Cimonis.*

[f] *Laert. Cherubin. Bullar. tom. 1. pag. 393.*

[g] *Tract. de Finibus Regundis cap. 7. 8.*

VI *inter Lusitanos sive Portugalenses & Castellanos, dividendo insulas Indiæ tunc noviter repertas, per lineas Graduum Cæli; & quicquid reperiebatur à parte Orientali erat Portugalensium, & à parte Occidentali erat Castellanorum.* Certè heic non magis Telluris partes, sive Insulæ sive Continentes, quàm Maris spatia mensurabantur finiebanturque. Quin obvium est apud Iurisconsultos, etiam eos qui interea Maris omnimodi communioni sunt addictissimi, centum Milliariis [a] Iurisdictionem Domini adjacentis regionis præfinire. Interdum sexaginta occurrunt. *Iure quodammodò* (inquit Bodinus [b]) *Principum omnium Maris accolarum communi receptum est, ut sexaginta milliaribus à litore, Princeps legem ad litus accedentibus dicere possit; atque id judicatum est in causa Ducis Allobrogum.* Quod ex Decisionibus Cacherani Pedemontanis observat. Etiam & pro maris confinibus Finium regundorum agi posse docent Iurisconsulti Cæsarei [c] celebres. Mensuræ igitur & Terminorum, etiam in Mari, usum satis hi agnoscunt. Quod verò ad illud D. Ambrosii attinet; *Geometram audivimus, Thalassometram nunquam audivimus*; lusus sanè est vocabulorum magis, quàm argumentum in rem, quam tractamus. Et de variis variorum piscium sive antris sive regionibus à Deo destinatis in Oceano, non de Civili Maris distributione ibi loquitur vir sanctissimus. Neque erat cur de Thalassometra, ut prorsus inaudito, ita loqueretur. Scimus enim apud Græcos, quibus dominia Marina eorumque distinctiones fuere frequentissimæ & perquam variæ, etiam & Thalassometras repertos esse; nec minùs ex Geometriæ principiis Mare, quàm Tellurem mensuratam. Proclus Mathematicus insignis, de Geometriæ præstantiâ agens, *Locorum*, inquit [d], *situs cognitos fecit* μέτρα τε ὑφηγήσατο τὰ μὲν τῶν κατὰ γῆν ὁδῶν, τὰ δὲ τῶν κατὰ θάλασσαν, *Mensuras item itinerum tam per Mare quam per Terram.* Quin instrumenta habuere Thalassometrica, quas θαλασσοδομέτρας *Maritimorum itinerum mensuras* appellitarunt Græci, saltem recentiores, & ex Archimedea doctrina didicisse atque posteris tradidisse Heronem,

[a] *Bartol. tract. de Tiberiade & DD. in l. insulæ Italiæ ff. tit. de Iudiciis.*

[b] *De Republica lib. 1. cap. 10.*

[c] *Hieronym. de Monte, Tract. de Finib. Regundis cap. 39, Baldus, alii ibi citati.*

[d] *In Euclidis lib. 1. lib. 2. cap. 3. in græcis pag. 18.*

nem, Anthemium, Mathematicos alios veteres ſcripſere. Hoſce ſcilicet ait Ioannes Tzetzes [a] ex Archimedis libris Hydrica & Pneumatica hauſiſſe inſtrumenta,

[a] *Chiliad.* 13. *cap.* 457.

Βαρȣλκά τε Σύμπαντα ϗ θαλασσοδομέτρας

Et machinas quibus Gravia traherentur, & Inſtrumenta Maris itineri menſurando Thalaſſodometras dicta. Nil igitur ex Maris menſurandi ratione obſtat, quò minùs tum materies tum inſtrumenta, quibus diſtinguantur ejuſce dominia, habeantur. Id demum quod de magnitudine Maris atque inexhauſtâ abundantiâ dicitur, omninò parum heic valet. Detur inexhauſtum eſſe, adeò ut qui privatim ſibi vendicaverit, nil inde damni ex aliorum uſu tulerit; quid hòc ad jus dominii magis, àc detrimento nòn eſſe Dominò ignis aut candelæ, ut alius lumen de ſuo lumine accenderit? Ergóne is minùs ignis aut candelæ ſuæ dominus. Sed verò ex aliorum piſcatione, navigatione, commerciis ipſum Mare deterius Domino cæteriſque èjus jure gaudentibus fieri non rarò videmus. Scilicet minui, quod aliàs inde percipi poſſet, commodum. Quod manifeſtius cernitur in Marium uſu, quorum fructus ſunt Uniones, corallium, id genus cætera. Etiam minuitur in horas Marium hujuſmodi abundantia, non aliter àc ſive Metalli fodinarum àc lapicidinarum, ſive Hortorum, quandò fructus eorum auferuntur. Atque non minùs hoc nomine quam ſive piſcationis ſive navigationis proventu, ſolenne habetur Mahumedanis (gentibus diffuſiſſimis) Maria ſua æſtimare, quod videre eſt apud Pſeudoprophetam illum, ubi de Numine ait [b] ſanctiſſimo وهو الذي سخر البحر لتاكلوا منه لحما طريا . وتستخرجوا منه حلية تلبسونها *ipſe eſt qui in uſum veſtrum preparavit Mare, tum ut ex eo in cibum carnes ſumatis recentes* (ut piſcatu utamini) *tum ut ex eo extrahatis ornamenta quibus veſtiamini.* Ornamenta illa interpretatur præſtantiſſimus Alcorani paraphraſtes Mahumedes Ben Achmed per اللولو والمرجان *Corallium & uniones*, quæ verba etiam

[b] *In Alcorano, Azoara* 16. *in Cod. Arab.* 26. *in Latino.*

in ipso Alcorano alibi [a] pro primario Maris commodo usurpantur. Unde item Corallii indagandi venia in fœderibus Imperatoris Turcarum interdum concessa, ut suprà notatur. Etiam Plinius, de Maribus Orientalioribus maximè; *Parum*, inquit [b], *fuerat in Gulas condi Maria nisi manibus, auribus, capite, toto corpore, à fœminis iuxtà virisque gestarentur.* At vero etiam in Maribus Occidentalibus margaritas & uniones reperiri sæpius satis scimus; & olim repertos crebriùs, docet ille. Quin *in Britannia* (ita scribit) *parvos atque decolores nasci certum est* (id quod etiam nunc ignoratum est nostratium nemini) *quoniam Divus Iulius thoracem quem Veneri Genetrici in templo ejus dicavit ex Britannicis Margaritis factum voluerit intelligi.* Imo Britanniam petiisse Cæsarem spe margaritarum, multi prodiderunt, quod testatur Suetonius [c]. Pretium ejusmodi transitus in Britanniam, ipsorumque sive unionum sive concharum, è quibus illi germinant, qualicunque in mari frequentiam minui posse ex promiscuo maris usu nemo non videt. Vbinam igitur inexhausta commodorum maris ejusmodi abundantia, quæ deterior fieri nequit? Et similis sanè ratio qualiscunque piscationis. Sed ea de re quid multa? Nonne ad ravim usque passim apud Iurisconsultos, maximè Imperii Romano-Germanici, hodie inculcatum esse comperimus, atque olim florente Romanorum Imperio millies dictum, *Cæsarem* [d] *esse Mundi*, seu *totius Orbis Dominum*? Pro Romanorum more, Ovidius [e],

Gentibus est aliis tellus data limite certo:
Romanæ spatium est Vrbis & Orbis idem.

Mare (puto) non est magis inexhaustus, quàm orbis totus. Magnitudine, abundantiâ huic illud, ut pars Toti, plurimum cedit. Non igitur ex hac causâ impugnandum Maris dominium; nisi & non solùm effatum illud de universo Cæsaris dominio manifestò falsum (ut oportet) sed etiam ipsi naturali rationi adversum ob orbis magnitudinem & abundantiam pariter asseramus. Rectiùs igitur ii, qui ut Mundi seu Telluris dominus

[a] *Azoar.* 55. *sed in cod. Latin.* 65.

[b] *Hist. Nat. lib.* 9. *cap.* 35.

[c] *In Iulio, cap.* 47. & *videsis G. Camden. in Britannia pag.* 630 & 721.

[d] *L.* 9. *ff. tit. ad legem Rhodiam &c.*

[e] *Fastorum lib.* 2.

dominus est, ex Jure veteri, Imperator Romanus (partis scilicet ejus amplæ) ita etiam esse eum Maris dominum [a] volunt. Neque obstat illud Antonini Augusti, ubi se Mundi Dominum, sed Legem (ut vulgo intelligitur) Maris appellat dominam; quod non aliud (si detur responsum ejus [b] ita intelligendum esse) significat, quàm ita in Rebus Nauticis obtinere leges Rhodias, ubi Romanis non adversarentur, ut suis rescriptis non omnino contra easdem (utcunque utrarunque Moderator ipse & dominus) dijudicare vellet. Neque aliter ferè Alciatus [c], alii viri doctissimi illud interpretantur. Sed de responso illo Antonini, plura mox [d]. Adeo ut non minus aut angustius Romanorum Imperium in decantatissimo illo, de universali dominio, pronunciato esse intelligerent veteres, quàm inter eos Petronius Arbiter [e]; ubi hisce rem explicat;

> *Orbem jam totum victor Romanus habebat;*
> *Quà Mare, quà Terræ, quà sidus currit utrunque.*

Et vetus Inscriptio [f] de Octavio Augusto, ORBE MARI ET TERRA PACATO, IANO CLUSO &c. quemadmodum item historici [g] *Ianum Quirinum Terra Marique pace parta ter clusit.* Tam Maria quam Tellurem amplissimâ ditionis Romanæ magnitudine contineri (quod & superiùs ostensum est fusiùs) volebant.

[a] *Io. Griphiander de Iurisdictione Insulæ cap. 14. §. 65. &c*

[b] *L. deprecatio 9. ff. ad legem Rhodiam.*

[c] *Dispunctionum lib. 2. cap. 5.*

[d] *Infra cap. 25.*

[e] *In satyrico.*

[f] *Emeritæ; apud Gruterum pag. 149, 4.*

[g] *Suetonius in Octavio cap. 22.*

Testimoniis, quæ Scriptoribus aliud agentibus *excidêre & in Maris dominium afferri solent; respondetur.*

Cap. XXIII.

Restat, ut adversas heic Scriptorum sententias superiùs exhibitas, quà authoritatem in se ferant, expendamus. Quod ad illa Plauti & Phœnicidis poëtarum attinet; joculariter quidem agere Trachalionem servum nequam cum Gripo piscatore, apud Plautum

tum liquet. Generatim commune esse omnium ait Mare, quod tam nondum occupatum significat, quàm necessariò & naturaliter commune. Et quàm hoc, illud potiùs eo in loco. Quin communem seu nondum occupatam piscationem esse, intelligi potest; id est, populi sive Romani sive Græcorum cujuscunque (nam utrique, ut ex superioribus liquet, dominium erat alicujus Maris ante Plauti tempora) dominium ejusmodi fuisse, ut pro suo libitu quidem Mari suo uti possent; præter navigantes &, si quæ fuerint commerciorum in eo incommoda impediendo arcendoque. Piscatione tamen nemini hactenus eos ita eo in æquore, (de quo verba fiunt apud Plautum & Phœnicidem) interdixisse, quin communis ea sive civibus sive vicinis maneret, velut agri compascui usus; cujus tamen reverà possit esse dominus singularis cetera sibi commoda percipiens, quod passim evenit. Sed & postmodum etiam, maximè in Imperio Orientali, seu apud Græcos, piscationis Marinæ privatum jus in patrimonium tam privatorum quàm Principis transiisse, ex suprà ostensis est manifestum. Adeo ut hujusmodi dictorum vis in privatum Maris dominium adducta, evanescat citò omnis. Quod verò ex Ovidio habetur, *Quid prohibetis aquas?* &c. (quo hâc in re disputandâ usitatius ferè nihil est) id non tam communionis aquarum assertio est, quàm vehemens & hyperbolica rusticæ turbæ Lyciorum inhumanitatis increpatio. Haustum sitiens & fessa petiit Latona; idque ex lacu. Negant barbari. Increpat eos meritissimò illa. Sed non aliud facit hæc vehementer, quàm Ampelisca apud Plautum [a] placidè, Sceparnioni servo aquam neganti;

[a] In Rudente act. 2.

Cur tu (inquit Ampelisca) *aquam gravare amabò, quam hostis hosti commodat?*

Quicquid enim sine detrimento possessoris commodari, communicari poterit, id ut etiam ignoto poscenti seu peregrino tribuatur, exigitur sæpe ex officio humanitatis. Hostis enim ibi peregrinus est, ut priscis [b] non raro;

[b] Festus in verb. Hostis & Cicero de offic. lib. 1.

rarò : Quod etiam ex Scepamionis quæstione, quâ puellam ludificatur, dignoscitur.

> *Cur tu*, ait ille, *operam gravare mihi, quam civis civi commodat?*

Civem peregrino opponit. Ex eodem humanitatis officio manant illa, Non prohibere aquâ profluente, pati ab igne ignem capere, lumen de lumine accendere, ejusmodi alia, quæ accipienti utilia, danti seu permittenti non molesta. Atque hoc morum duntaxat præcepto, quod Charitatis est, nituntur tam Latonæ quàm Ampeliscæ postulata. Dominium aquarum privatum non negant. Non Latona lacûs; (cujus privatum dominium esse fatentur omnes) non putei, unde aquam Veneris sacerdoti poscebat, Ampelisca. Etiam de lacu mediocris aquæ, Latonæ illa verba fiunt. Ovidius ibi

> *Forte lacum mediocris aquæ prospexit in imis*
> *Vallibus* ———

Et postquam se in publica munera venisse dixerat, subjungit

> *Quæ tamen ut detis, supplex peto.* ———

Non magis quid ibi reluctatur Aquarum dominio quàm rerum quaruncunque, ad quas spectare possit illud Ennii;

> *Nibilo minùs ipsi lucet, quum illi accenderit.*

Atque hominum communia videntur quæ sunt ejusdem generis omnia, ut monet Cicero. Quæ tamen communio dominio, quod dispicimus, non omnino derogat; nisi amicitiæ (qua omnia Philosophis communia dicta) Charitatis, liberalitatis jura, Dominio privato adversari quis temerè dixerit. Neque magis contrà facit quod è Virgilio affertur. Quid hoc est? *Cunctis patere undam;* dixit Virgilius, seu apud eum Ilioneus, de Mari Tyrrheno locutus. Ergo unda non potest omnibus unquam jure non patere. Argumentum satis futile. Nulla tellus fuit in primariam distributionem non ve-

niens quæ ante occupationem particularem cunctis non pateret. Quin non jus apud Virgilium, sed officium humanitatis tantummodò à Latino Rege petitur. Etiam & compensatio promittitur.

> *Non erimus* (inquit) *regno indecores; nec vestra feretur*
> *Fama levis, tantique abolescet gratia facti.*

Beneficium igitur ex indultu Principis accipiendum erat, agnoscendumque; non ex Naturæ omnibus communi jure exigendum, juxta Poëtæ mentem. Etiam interdum pro ipso aquæ usu vectigal seu pensionem præstari passim scimus. Quin apud Batavos habetur jus *Grutæ* dictum in tractu Delphensi; quod penes comites Plumarios semper extitit (**Pluymgraven** vocitant) quo coctores Cerevisiarii pro usu aquæ centesimam (ut memorat Hadrianus Iunius [a]) illis persolvunt. Ejusmodi sunt alia obvia. Quod demùm occurrit apud Magistros Hierosolymitanos de Alexandro, id tantum evincit existimasse eos Alexandrum Maris dominium nactum non fuisse. Non jure potuisse nancisci, neutiquam ajunt; nec sanè nisi suo, in Mari Magno seu Phœnicio, juri (de quo supra ex eorum scitis jam diximus) renunciarent, sine incogitantia crassa id dicere quiverunt. Et quicquid illi de Alexandro Hierosolymitani obiter; certè Flavius Iosephus ipse Iudæus & Jurisconsultus apud Ebræos sui ævi (si ipsi fides) celeberrimus, appellat Vespasianum Cæsarem δεσπότην [b] ϗ γῆς ϗ θαλάσσης *Dominum tam Maris quàm Telluris*. Atque affectasse regnum tam Maris quàm Telluris Alexandrum ait Iulianus [c]: Quod & in deliberationem venit in Senecæ Suasoriis [d]. Sed hæc omnia ex Scriptoribus aliud agentibus, quod & animadvertendum est. De Iurisconsultorum igitur, quæ reluctantur, sententiis postremò videamus.

[a] *In Historia Batav. cap.* 19.

[b] *De bello Iudaico lib.* 3. *cap.* 27.

[c] *Orat.* 3.

[d] *Suasor.* 1.

Ad Objectionem ex Iurisconsultis Veteribus *depromptam Responsio.*

CAP. XXIV.

IUrisconsultorum, qui adversi, sunt veteres alii, alii recentiores. Si Veterum quantacunque introspiciamus testimonia, hoc solum ex illis de Maris communione eliciendum est; existimâsse quidem nonnullos, magni nominis viros, Mare ex jure Naturali & Gentium esse omnium hominum semper & necessariò commune; quod tamen dum plurimorum seculorum, gentium plurimarum Mores & Iura, sive Civilia sive Intervenientia, diligenter circumspicimus, omnino aliter se habere apertissimè comperitur. Nam id satis superque in jam ostensis comprobavimus. Idque non solùm ex Historicis classicis (quorum, in Populorum moribus, maximè publicis, indagandis aliisque ad ipsa Jura spectantibus, sæpissimè usus est maximus [a]) verum etiam ex ipsis Fœderibus seu Jure plurium Gentium Interveniente, etiam & Iurisconsultis aliis non minoris nominis, Principalibusque in Imperio Constantinopolitano edictis, præter alia non pauca, unde quid ex Iure Naturali permissivo sit hâc in re statuendum facilè quis possit ediscere. Etiam & ex Iure Naturali seu Gentium licere voluere veterum aliquot [b] in alienâ sylva vel agro venari & aucupari, atque in stagno alieno vel lacu, nedum flumine, piscari, ni dominus præoccupans interdiceret. *Hæc*, inquit Cujacius [c], *Romani prudentes, qui jus Gentium propiùs subsecuti sunt, ita censuerunt. Mores tamen ubique passim jus Gentium subegerunt, adeo ut ne in flumine quidem publico piscari, neque in agris liberè venari aut aucupari liceat.* Atque idem alibi [d]; *Usurpatione tantum defendi potest fiscus, qui sibi vendicat piscarias, ut privati, contra jus Gentium.* Cum tamen Piscationum reditus, Legibus in Feudalibus, inter Regalia numerentur; quod & viri docti inter Vectigalia vetera Fisci Romani [e] cen-

[a] *Vide Gaspar Klockium lib. de Contributionibus cap. 20. § 463. & seqq.*

[b] *L. 3. ff. de acquir. rer. dom. & Instit. de rer. divis. §. Feræ igitur bestiæ & l. injuriarum 13. ff. de injuriis §. ult.*

[c] *Observat. lib. 4. cap. 2.*

[d] *Ad lib. 5. Feud. tit. de Regalib.*

[e] *Guid. Pancirol. variar. lect. utriusque Iuris lib. 3. cap. 31.*

censent, ipsum Ulpianum testem adhibentes. Nam is inter publica vectigalia habet vectigalia *piscariarum* [a], quemadmodum legendum volunt nonnulli. Aliis potiùs *picariarum* [b] substituentibus pro locis unde effoditur Pix. Certè in censibus ipse etiam Ulpianus [c] habet lacus piscatorios. Utcunque verò, Mores gentium recentiores vetustius illud liberè piscandi & venandi aucupandique jus, sive Naturale (quod vocabant) sive Gentium, subegere; Quod scimus satis ex Vivariorum, quæ vocant *Forestas* & **de wildt bahne** seu *Bannum ferinum* Fluminumque diversimodè se habente passim [d] jure. Et absque interdicto Domini præoccupante, libertas illa vetus multis abhinc seculis ex more receptissimo sublata est. Quod itidem dicendum de Mari; quicquid sive Veteres illi, sive eorum sequaces in adversum scriptitaverint. Etiam in Orientali imperio jus illud vetus de communione necessariâ Maris non sine injustitiâ obtensum esse, disertè (ut monstravimus) pronunciavit in edicto Leo Imperator. Unde malè sanè Michael Attaliates, & si quis alius Orientis Iurisconsultus Leone posterior, dominio ejus privato est reluctatus. Nec melius sanè vir magnus, qui contra juris rationem illud Leonem mutâsse scribit. Et inprimis cavendum est heic illud, quod nonnulli de præstantissimis illis Iustiniani libris, qui corpus veteris Iuris conficiunt, ausi sunt asserere; *Ius* [e] *illis præscriptum libris non civitatis tantùm esse sed & Gentium & Naturæ; & aptatum sic esse ad Naturam universum, ut Imperio extincto ipsum jus diu sepultum, surrexerit tamen & in omnes se effuderit gentes humanas. Ergo & Principibus stare; etsi est privatis conditum à Justiniano.* Quasi jus Naturale & Gentium ex illis duntaxat libris esset hauriendum. Nam ut mittam non solùm quàm plurimas in ipso Imperio Romano-Germanico alibique passim sanctiones moresque introductos, mirum in modum non pauca quæ in illis habentur libris mutasse, verùm & occurrere, principes aliquot tam Hispaniæ [f] quàm Galliarum [g] omnimodum

[a] *L. 17 ff. de V. S.*

[b] *Civac. ad lib. 5. de Feudis; alii.*

[c] *L. 4. §. 6. ff. tit. de Censibus.*

[d] *Vide Sebastianum Medicem tract. de venatione &c. Edict. & consuetud. de Aquis & Forestis* Galliarum *collect. per Sanctyonium, Andream. Gaill Practic. Observat. lib. 2, 67. Matthæum Stephani de Iurisdictione lib. 2. part. 1. cap. 7. §. 432; ejusmodi alios, de venationis Iure in imperio* Romano-Germanico, *&c.*

[e] *Alberic. Gentilis de Iure belli lib. 1. cap. 3.*

[f] *Gregor. Lopez in Alphonsin. 3. tit. 4. l. 6. Azevedo ad Reg. Constit. in rubric. tit.* De las leyes.

[g] *Choppinus de Domanio lib. 2. tit. 15. §. 5. & Bodin. de Republica lib. 1. cap. 8.* & vide *Guil. Burlaum in proœm. ad Comm. in Aristotelis Physica.*

eorum olim usum foro interdum prohibuisse; nonnulla sanè sunt in ipso jure Gentium Europæarum (quibus recepti sunt idque meritissimò tum in Scholas tum in forum libri illi, quà singularia regnorum jura permiserint) jure inquam earum communi, seu Interveniente, quæ non omnino jure nituntur Iustinianeo, sed ex moribus ei planè adversis, justitiæ tamen ad trutinam satis exactis, sunt orta. Capti in bello non fiunt servi, nec jura Captivitatis aut postliminii quoad personas [a] hominum omnino in usu, quæ tamen titulum occupant in Digestis. Naufragio naves expulsæ ad litus, aut ad dominos pristinos pertinent ex Iure Iustinianeo [b] (in Imperio Romano-Germanico [c] etiam firmato) aut ut derelicta seu vacantia, ad repertores; nec fiscus sese interponit; cùm tamen, ex Gentium non paucarum jure, ipsis vicinisque interveniente, sæpiùs pro consuetudinis varietate fisco eas applicatas esse sit certissimum. Veluti apud Anglos, Aremoricos [d], Siculos [e], Italiæ litorum accolas aliquot [f], alios. Et tametsi de re tam luctuosa compendium sectari crudele nonnullis [g], uti & Imperatori, sive Constantino sive Antonino, qui de eâ re legem tulit, existimatur; etiam &, præter Interdictum Concilii Lateranensis [h], Bulla *Cœnæ Domini* quotannis fulmine excommunicationis Pontificiæ eos ferit, qui naufragorum bona sibi rapiunt [i] quocunque in Mari & qualicunque obtenso jure; attamen fisci juris hac in re origo ex seculis barbaris natum non est, sed ex vetustissimis Rhodiorum legibus maritimis (quæ, florentibus Græcorum rebus, in usu) id primum manavit, ut infrà ostenditur atque inde à compluribus principibus est receptum. Et *cum Legatus Cæsaris* (quod ait Bodinus) *coram Henrico II. Francorum rege questus esset duas Naves ad litus ejectas, & ab Iordane Vrsino* (Principis nomine) *captas esse, easque restitui postularet;*

[a] *Bærius Decis. 178. Alvarus Velasc. Consult. tom. 1. 30. Franciscus Suarez de Legibus lib. 2. cap. 20.*

[b] *C. tit. de Naufragiis & l. 1. & 3. ff. De Incendio, & l. 21. §. 1. ff. tit. de adquir. vel amitt. possessione.*

[c] *Frederic. 2. in C. de Furtis c. Navigia & Constit. Caroli. 5. de Indiciis Capitalibus cap. 118.*

[d] *Bertrand. Argentraeus in Consuet. Brit. art. 56. § 45.*

[e] *Choppinus de Domanio lib. 1. tit. 15. §. 10.*

[f] *Luc. de Penna ad C. tit. de Naufrag. Matth. de Afflict. in cons. Neapolit. lib. 1. consuet. 59. vide Garsiam Mastrillum de Magistratibus lib. 3. cap. 10. §. 393.*

[g] *Andr. Gail Practic. Observat. lib. 1. cap. 18. Bodin. de Repub. lib. 1. cap. 10, Stat. Romæ Urbis lib. 3 cap. 85.*

[h] *Sub Alex. 3. c. Excommunicationi extr. tit. de Raptoribus.*

[i] *Bartholomæus Ugolinus de Censuris Pontifici reservatis pars. 2. cap. 4.*

Annas

Annas Mommorensius Magister equitum respondit, ea quæ ad litus fuissent ejecta, gentium omnium jure, ad Principes qui litoribus imperarunt pertinere. Ita jus invaluit, ut ne Andreas quidem Doria questus sit de Navibus in litus Celticum ejectis & à præfecto classis Galliæ direptis. Sic ille. Balenæ etiam aliique pisces grandiores in litus ejecti non occupantis fiunt ex jure apud Anglos, Lusitanos [a], alios, receptissimo, sed aut fisci sunt aut eorum quibus Princeps (quod idem est) jus ejusmodi indulserit. Alia possent adduci; quibus satis constet jus Gentium & Naturale non omne ex sententiis seu scitis in Corpore Iustinianeo occurrentibus eruendum. Adeòque nec quod de Maris communione ibi interseritur, vim receptorum Gentium seculorumque tot morum aliquatenus minuere. Quin observandum est, commune in illis dici mare, ut aër, ut feræ sunt communes. Quasi verò non ipse aër conterminus in privatum dominium, ut occupatum flumen, transeat, & feræ captæ.

[a] *Georg. de Cabedo Decis. Lusitan. part. 2.48.*

De Responso Antonini Augusti, Se Dominum esse Mundi, Legem autem *(ut vulgo vertitur)* Maris, *in L. Deprecatio, ff. tit. de Lege Rhodia.* Verus *ejusdem responsi* sensus *&* nova versio, *sed* genuina. *In eo nihil comperiri quod* Maris Dominio *omnino refragetur.*

Cap. XXV.

QVoniam verò inter ea, quæ, ex Iureconsultis priscis, contra Maris Dominium solent depromi, locum habet adeò primarium, Antonini Augusti ad Eudæmonem responsum illud aliquoties suprà memoratum; ideò visum est seorsim de eo agere atque genuinum ejusce sensum perscrutari, quem hactenus tum omninò fugisse interpretum turbam, tum nullatenus Maris dominio reluctari, quicunque diligentius rem totam introspexerit, persuasissimum sibi opinor habebit.

Libello

Libello supplice Eudæmon naufragus ab Imperatore petierat, ut Bona Naufragii sui à Publicanis direpta sibi restituerentur. Verba sunt, ex Uolusio Mætiano [a] ab intimis Imperatori consiliis; Κύριε Βασιλεῦ Ἀντωνῖνε· ναυφράγιον ποιήσαντες ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, διηρπάγημεν ὑπὸ τῶν δημοσίων τῶν τὰς Κυκλάδας νήσους οἰκούντων *Domine Imperator Antonine; Naufragium in Italia* (sed de ea lectione statim plura) *facientes, direpti sumus à Publicanis Cyclades insulas habitantibus.* Responsum tulit ab Imperatore, hujusmodi plerunque, in libris vulgatis, punctis distinctum. Ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος, ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης. τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται· τοῦτο δὲ αὐτὸ καὶ ὁ θειότατος Αὔγουστος ἔκρινεν. Quod verti solet; *Ego quidem Mundi dominus, lex autem Maris. Lege id Rhodia quæ de rebus nauticis præscripta est, iudicetur quatenus ei nulla nostrarum legum adversatur. Hoc idem Divus quoque Augustus judicavit.* Nec de versione aut lectione Responsi controversia aliqua habita est, præterquam in verbis illis ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης, quibus respondet *lex autem Maris* periodo clausum; ut plerunque sumitur, atque ut recepta tralatione nos in Objectis superiùs [b] memoravimus. Eorum qui ita verti volunt, fuere non pauci qui ex adversativo δὲ *autem* innui existimarunt, Imperatorem reliqui Terrarum Orbis dominium quidem se esse respondisse, non autem Maris; sed hujus legem tantum, non hominum quenquam esse Dominum. Andræas Alciatus, *Dum dicitur*, inquit [c], *Ego quidem Mundi Dominus, Lex autem Maris; quidam Gallici Doctores existimabant propter adversativum, Maris imperium ad Imperatores non pertinuisse.* Subjicit verò; *quod sanè perridiculum est: tametsi Baldus* [d] *& Jason* [e] *hac ratione existimaverint Venetos Romano Imperio subditos non esse. Sensus autem hujus legis is est* (scilicet, res maritimas lege Rhodia finiendas; ut paulò ante ipse explicat.) *Nam cum Imperator sit Mundi Dominus, certè non terra tantum sed & Mare ipsius legibus parere debuerat, & ipse in eis leges statuere: cum tamen in Mari non lege propria judicet, sed Rhodiâ, quæ ab eo approbata est. Intellige ergo, dum dicitur,* Ego Mundi Dominus, *quia orbem terrarum ex lege mea*

[a] *L. 9. ἀξίωσις ff. de Lege Rhodia.*

[b] *Cap. 2.*

[c] *Disputationum. lib. 2. cap. 5.*

[d] *In rub. de rer. divis.*

[e] *L. ex hoc jure, ff. tit. de Iustitia.*

rego. Lex autem, *intellige Rhodia*, Maris; *quoniam ex ea jus in Mari redditur. Huic accedit quod particula hæc δὲ, id est, autem non ita adversatur, ut præcedentia semper excludat*. Ideo etiam vertit Alciatus, *Lex autem Maris, qua lege Rhodiorum nautica judicetur, &c*. Meritissimò sanè perridiculam appellat eorum sententiam qui hinc Maris imperium ad Imperatores non pertinuisse elici velint. Nam detur ita respondisse Imperatorem, ut vulgò vertitur. Sibine ideo negat Maris Dominium, quia Legem esse affirmat Maris Dominam? Nonne ipse intereà Mundi (ita scilicet respondit) adeoque Legis ipsius Dominus & arbiter? Quod illi placuit, lex[a] erat. Cujuscunque igitur rei Lex Domina esset, ipsius Imperatorem (cui suberat ipsa lex) dominum non fuisse dicere, adeo absurdum est ut nihil supra. Alii sensum verborum ad hunc modum reddunt. *Quamvis ego sim mundi Dominus & Imperator atque ita legibus solutus, neque tenear ex præcepto aliquo subditis respondere, adhuc tamen lex sit Domina & Regina Maris, id est, rebus quæ in mari acciderunt, imperet mari, cum pertineat ad res Nauticas, neque Fiscus præferatur cum subditorum damno, sed fisci & privati æqua lance debet tractari justitia, & ideò respondere tenebitur Fiscus*. Ita Franciscus de Amaya[b] in regio Granatensi senatu fisci Regii patronus. Dominii Marini negationis ne vestigium quidem ita admittitur. Sunt etiam qui sensum esse velint, ut Antoninus expressim dicat tam Maris legem quàm Mundi dominum seipsum esse. *Ego quidem mundi dominus, lex autem sum etiam & Maris*. Sic Ioannes Igneus. Atque alii aliquot[c] hac propendunt. Quibus si assensum præbuerimus, etiam ipsum Maris dominium Imperatorem sibi satis tribuisse necesse est ut fateamur. Vir doctissimus autem Samuel Petitus Gallus, *non negat*, inquit,[d] *Antoninus se Maris dominum esse, ut non possit leges dicere iis, qui navigant; vides enim velle jus dici Eudæmoni & Publicanis qui in Cycladibus Insulis, ex lege Rhodia; neque item dicit se ita teneri hac lege Rhodia, ut non possit omnino Eudæmoni succurrere adversus hanc legem, si quid illi fiat injuriæ, sed vult Eudæmoni judi-*

ium

[a] *L.1.ff.tit. de constitut. Principum.*

[b] *Observat. Iuris lib.1. cap.1.§16.*

[c] *Forcatulus in Cupidine Iurisp.cap.9. Mendoza, apud Amayam, loco citato.*

[d] *Miscellan. lib.3.cap.11.*

cium reddi ex hac quidem lege, ita tamen ut Romanarum legum nulli adversetur hæc lex. Ita interpretatur ille etiamsi vulgata lectio retineatur; quam ille potius rejiciendam vult, atque legis nomen ibi dispungendum. Scilicet id quod est ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης *Lex autem Maris* depravatum esse ex ὁ δὲ ἄνεμος τῆς θαλάσσης, *ventus verò Maris.* Quasi Imperator Mundi quidem se dominum dixisset, sed ita ventorum nihilominus imperio atque tempestatibus subesse Mare, ut naufragia ne ipse quidem, etiamsi dominus, præpedire quiret. Etiam & cosmographiam Deprecationis emendat Petitus. Verba illa ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ex librariorum incuria irrepsisse putat pro ἐν τῇ Τηλίᾳ (supple θαλάσσῃ) *in mari Telio* seu Ægæo quod circa Telum insulam. *Quid hic monstri est*, ait ille, *eos qui in Mari ad Italiam naufragium fecerunt, à Publicanis qui Cycladibus sunt insulis direptos fuisse? Quænam hæc est cosmographia? Vnde Publicani Cycladum Insularum ad Italiam?* Quod appositissimè dictum. Nam manifestum videtur de Italiæ ibi mendum. Et certissimum est Telon insulam, sive ex Cycladibus sive Sporadibus unam, in Mari Ægæo ita positam esse (id quod ex Strabone [a], Plinio [b], Stephano de urbibus, scimus) ut sibi res optimè constet, publicanos Cycladum naufragi in Mari Telio bona invasisse, quod de Mari seu litore Italico dicere, à ratione nimis est dissonum. Et fortè in recensione illa Marium apud Æthicum cosmographum priscum, *Mare Ionicum & Ægæum, Mare Lautades* (quod pro *Leucadium* depravatè legi putant viri docti) *Mare Tillæ*, ipsum Mare Telium, etiam ex hac deprecatione, antequam depravata est, sumtum, innuebatur nomine Tillæ. Atque de Responso illo & libello supplice seu deprecatione Eudæmonis, ad hunc ferè modum, quantum ad rem quam tractamus, viri docti. Ego verò cosmographiæ emendationi libentissimè assensum præbeo. Sed lectionem veterem receptamque Responsi mutandam non existimo, exceptâ duntaxat interpunctione. Punctorum sæpissimè ratio nulla habita est in codicibus priscis, neque usus ullus. Unde posteris subinde Syntaxis confusio. Per-

[a] *Lib.* 10.
[b] *Lib.* 4. *cap.* 12.

quam exigua autem eorum heic mutatione (etiam & in libris editis [a] ſane ipſa heic ſunt) ſenſus mihi redditur non ſolùm in deprecationis rem appoſitus & manifeſtus, verum etiam tum ſomnio illo de Maris dominio Imperatori ibi negato, tum commento de Marino legis dominio expreſſim ibi tradito plane liberatus. Nec quod voluit Imperator ſatis aſſecutos eſſe hactenus interpretes, in animum poſſum inducere. Nam quid hoc ad rem? *Ego ſum Mundi Dominus quidem, lex autem Maris domina.* Si de lege generatim dicatur, certe lex æquè erat & Continentis domina. Etiam in Continente, ut in pelago, legis omnimodæ dominus ipſe Cæſar. Atque ita ſane nihil ad deprecationem hactenus attinuiſſet reſponſum. Si de lege Rhodia intelligas, eo ſenſu vt eam legem eſſe maris dominam vellet Imperator (quemadmodum Alciatus) quid illud eſt quod ſequitur? lege Rhodia finiendam rem, quatenus Romanarum legum nulla aduerſetur. Anne lex Rhodia ſimpliciter Maris domina, quæ nihilominus, etiam dum eo inſignita eſt titulo, legibus Romanis eſt coercenda? Concoqui hæc nequeunt. Interpunge igitur, aut ad hunc modum; Ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος. Ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης. Τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων κρινέσθω τῷ ναυτικῷ, ἐν οἷς μή τις τῶν ἡμετέρων αὐτῷ νόμος ἐναντιοῦται, *Ego quidem Mundi dominus. Sed vero hujuſmodi* ſeu *illa lex* ſeu *Mos* eſt *Maris. Lege Rhodia decernatur nautica, quatenus eidem noſtrarum legum nulla adverſatur.* Aut ſic; ἐγὼ μὲν τοῦ Κόσμου Κύριος. ὁ δὲ νόμος τῆς Θαλάσσης τῷ νόμῳ τῶν Ῥοδίων &c. *Ego quidem Mundi ſum Dominus. Sed verò lex* ſeu *Mos ille Maris, ex lege Rhodiorum nautica, judicetur ſeu decernatur quatenus* &c. Eudæmon Aſiaticus, Nicomediâ Bithyniæ urbe oriundus, Mari in Telio (ſeu Ægæo quod circa Telum) naufragium paſſus conqueritur bona ſua publicanos Cycladum invaſiſſe, opem Auguſti implorans, perinde ac ſi injuriâ ſummâ publicani ex ejus calamitate compendium ſibi feciſſent. Dominum eum ſalutat & Imperatorem. Reſponſo autem Dominum ſe libentèr agnoſcit Imperator, adeoque dominum ut orbis Terrarum, etiam ipſius Mundi dominatu

[a] *Vide Alciat. Diſp. lib. 2. cap. 5.*

natu ſuo contineri aiat. Quo etiam innuit ſuum eſſe ſupplicibus, qui injuriâ afficerentur, ſuccurrere. At verò, quod ad rem attinebat querelæ, ſeu deprecationem de Naufragii bonis à publicanis direptis, utrum injuriâ id factum eſſet à publicanis, id non ſatis conſtare. Quippe (ſi prior lectio noſtra, ſeu interpunctio admittatur) generatim, inquit, & regularitèr mos obtinet maritimus, ſeu lex Maris qua Naufragorum bona ad publicanos pertinent. Nam ita ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης *ille vero mos* ſeu *lex illa hujuſmodi eſt maris* refertur ad rem à publicanis geſtam, quà in deprecatione brevitèr narrabatur. Quoniam verò mori ſeu legi huic maritimæ poterant eſſe, ſive ex privilegio, ſive ex bonorum qualitate, ſive ex alia aliqua non minùs, pro re nata, obtinente lege, temperamenta aliquot, quorum ratione forſan aut publicanis eſſet, hac in cauſa, bonis abſtinendum, aut conquerenti ob temporalem aliquam exceptionem non agendum; ideò legebus Rhodiorum navalibus, rem tam ſuccinctè nulliſque adjectis circumſtantiis in libello expreſſam, rectè voluit decernendam; ſed quatenus intereà leges Romanæ non adverſarentur. Neque multum diſcrepat ſenſus, ſi poſterior admittatur interpunctio & verſio. Mundi quidem ſum Dominus, & ditione meà tam Mare quam Tellus continetur. In utroque injuria affectis, ut jus exigit, libentèr ſuccurro. Sed verò quodnam ſit hac in cauſa jus maritimum, & an querenti fuerit ſuccurrendum, decernatur ex Rhodiorum legibus quæ in mari, permittentibus nobis, obtinent, ubi noſtris non reluctantur. Ad priorem autem ſenſum, quo lex maritima de Naufragorum bonis ac Jure Publicanorum (id eſt Fiſci, cujus jus in eos tranſlatum) aſſeritur, firmandum, haud parum facere mihi videtur, ſi conſtiterit ejuſmodi legem ſeu morem tunc temporis obtinuiſſe. Quod interpretes heic admittere non ſolent. Id certum quidem eſt, Jure Cæſareo (quà nunc libris in Iuſtinianeis illud conflatum habemus) Naufragii bona [a] dominis priſtinis ſervari, adeoque & fiſcum & publicanos inde arceri. Etiam & morem

[a] *L. 3. & 21. ff. tit. de adquir. & amittend. poſſeſſ. l. 44. ff. de adquir. rer. dom. l. 1. 3. & ſeqq. ff. tit. de Incendio. l. 1. C. de Naufragiis.*

morem, quo fisco applicantur, velut à jure maximè alienum, tum in Romano-Germanici Imperii sententiis receptis, tum in jure Pontificio damnari, quod superiore tetigimus capite. Ceterùm ipso Antonini hujus Augusti ævo (Antoninum Pium intellige; quem scribit Iulius Capitolinus, in jure sanciendo usum fuisse, Volusio Mætiano Iurisconsulto, è cujus libris deprecatio & Responsum quod tractamus in Pandectas transscriptum est) legem seu morem de Naufragorum bonis fisco applicandis vim habuisse, non obscuris colligitur ex indiciis. Omnia ferè quæ in Pandectis occurrunt de eis pristino domino servandis, è Paulo, Callistrato, Ulpiano, qui compluribus annis post Antoninum hunc floruere, desumta esse [a] manifestum est. Nonnihil etiam ad eandem rem è Prisco Iavoleno [b], qui Antonino huic coætaneus. Sed imperavit Augustus hic annos XXII, & sanctione, ut videtur ex Iavoleno, fiscalis, hac in causa rigorem mitigavit. Unde facilè evenire potuit, ut sub eodem & vis inesse potuerit legi seu mori qualem diximus, atque sub eodem potuerit sive abrogari, sive mitigari Constitutio principalis, quæ, in Codice Iustinianeo [c], fiscum, hac in specie, nolit se interponere, ab Antonio Contio, Iureconsulto præstantissimo, Antonino Augusto ex autoritate codicis veteris Ms. tribuitur; tametsi in editis Constantini nomen præfigatur. Verba sunt; *Si quando Naufragio navis expulsa fuerit ad litus, vel si quando aliquam terram attigerit, ad dominos pertineat. Fiscus meus sese non interponat. Quod enim jus habet fiscus, in aliena calamitate, ut de re tam luctuosa compendium sectetur?* Etiam & sub Adriano, hujus, per adoptionem, patre, ejusmodi quid rescriptum esse docet Ulpianus. *Licere unicuique* (sic Ulpianus [d]) *naufragium suum impunè colligere constat, idque Imperator Antoninus cum Divo patre suo rescripsit.* Liquidissima sunt in hisce vestigia usûs, sub id tempus, juris, quale diximus, fiscalis; quod & contra vim rescriptorum veterum, repullulare solitum esse certò scimus. Nam & sub Theodosio seniore in usu fuisse illud aliquo elicitur ex Valgii, seu Victoris, nau-

fragio

[a] Locis superius citatis.

[b] L. 21. ff. tit. de adquir. & amitt. possess. §. 1.

[c] L. 1. C. de Naufragiis.

[d] L. 12. ff. tit. de Incendio.

naufragio apud D. Paulinum [a]. Exempla etiam similia sunt in Imperii Romano-Germanici litore [b]. Alia adferri queunt, ubi tamen leges aliquot in contrarium latæ. Quin & Rhetores prisci, tam Græci quam Latini, dum de forensium quæstionum statibus exempla adducunt, hanc ipsam legem seu morem de naufragio moribus aliis in Græcia ac Romano Imperio usitatis ac vetustis immiscent, velut id quod erat receptissimum. Sopater & Syrianus [c] in Hermogenem; Νόμος, τὰ εὑρισκόμενα λάφυρα τοῦ στρατηγοῦ εἶναι· καὶ νόμος, τὰ ναυάγια τῶν τελώνων εἶναι. Λάφυρα, χειμῶνος γενομένου, ἐπὶ τοὺς λιμένας ἠνέχθη, καὶ ἀμφισβητοῦσι περὶ αὐτῶν οἱ τελῶναι καὶ οἱ στρατηγοί. Ενταῦθα οὐ δεῖ τῇ τῶν νόμων ἀναγνώσει προσέχοντας πλανηθῆναι, ἀλλὰ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων σκοπεῖν. *Lex est, spolia quæ reperiuntur, ad Ducem exercitus attinere; lex item, Naufragium esse Publicanorum. Mari procelloso, spolia in portum inferuntur. Controversia de eis oritur inter duces & publicanos. Hac in specie non oportet legum lectione frustrà torqueri, sed ipsam rerum naturam introspicere.* Quæstio scilicet est, spolia an naufragia jam dicenda hæc bona. Curius item Fortunatianus [d]; *Quæ est simplex definitio? Quum unam rem simpliciter definimus. Ut, Naufragia ad Publicanos pertineant. Cujusdam naufragi corpus cum ornamentis ad litus expulsum harena obrutum est. Id Publicani eruerunt. Rei sunt sepulchri violati. Hic enim simpliciter quæritur, quid sit violare sepulchrum.* Quin scripsisse deprecationem illam & responsum Volusium Mætianum, in *libris Publicorum ex lege Rhodia* liquet. Id est, in recensione jurium sive fiscalium sive Publicanorum, in quibus etiam & Naufragii è fisco applicandi sive Ius sive Mos. Quam accomodum est hisce, ut in responso illo Antonini Augusti verba illa ὁ δὲ νόμος τῆς θαλάσσης per *lex verò illa Maris* vertantur, seu *Mos ille maritimus*, quem ad leges Rhodias, voluit ita ille exigi atque decerni, ut intereà, si quod rescriptum aliave lex Romana adversaretur, ne Rhodiæ quidem vim obtinerent. Et qualisnam tunc esset Adriani rescripti (de quo Ulpianus in supra citatis) vis, fortè non satis erat, sine accuratiore examine ne jurisconsultis

[a] *Epist. 37 ad Micarium.*

[b] *Chronic. Albert. Stadensis ann. 1112. videsis Frederic. Findebrog. in Glossario pag. 1443.*

[c] Εἰς στάσεις *pag. 107. Venetiis 1509.*

[d] *Artis Rhetoricæ scholica lib. 1. pag. 46. edit. Paris. 1599.*

tis quidem, quorum opera in responso usus est Antoninus, exploratum. Sed, ut hanc rem demùm expediamus, sive vulgatam versionem, sive nostram quis malit, Dominium Maris in responso illo negari aut in eo quidquam vestigii, quod dominio ejus refragetur, comperiri, nemo hominum puto, nisi rationi ipse renuntiaverit, re tota ritè perpensâ, existimabit.

Recentiorum Iurisconsultorum sententiis, *quâ adversantur, maximè* Fernandi Vasquii *&* Hugonis Grotii, *respondetur.*

Cap. XXVI.

Sive solutis ad hunc modum, sive meritò submotis Iurisconsultorum Veterum aliquot sententiis, quæ ad perpetuam Maris communionem afferendam solent adduci: difficile non est Recentiorum authoritatem pariter reluctantem diluere. Nam si turbam eorum, satis quidem ingentem, qui sive ad corpus Iustinianeum sive seorsim de hâc re scribentes à communione illâ naturali nolunt recedendum, contemplemur; id planè eos facere deprehendemus, ut qui in Ulpiani seu cujuscunque id genus alîus magistri vetusti verba, quàm par est, fuerint addictiores. Nisi dicamus eorum nonnullos non tam jus ipsum hâc in re, quàm Iurisconsultorum, quâ traditæ sunt, opiniones explicâsse. Perinde ac siquis Astronomica Aristotelis, Thaletis sententiam, Terram Mari, ut discum, innatare, Stoicorum hoc illam ut cingulum ambire, Veterum de immenso sub Æquatore calore, & quæ sunt ejusmodi alia à Posteritate, cui illuxit observationum experientia, rejecta damnataque ita explicaret; ut non tam rem ipsam disquirere, quàm Authoris, cujus vestigia premeret, personam (ut quid ille tantum sentiret doceatur) induere videretur. Sed ut radice succisâ arbor corruit, ita summotâ Veterum illorum autoritate, recentiorum cuncta ab ea tantùm suffulta enervantur. Iam verò quod è Fernando Vasquio

Vasquio superiùs adducitur, rationibus nititur aut manifestò falsis aut ad rem non pertinentibus. Nam quid hoc est? *Mare ab origine Mundi* (sic ille) *ad hodiernum usque diem esse fuisséque semper in communi nulla ex parte immutatum, ut est notum.* Certè notissimum est eis, qui gentium seculorumque mores receptos juraque introspexerint, id quod maximè est contrarium. Id est, Maria aliquot tum in Principum tum in Privatorum dominium patrimoniumque, jure exploratissimo, transiisse; ut ex suprà ostensis luculenter comprobatur. At verò & Præscriptionem cessare inter invicem exteros, neque in jure Gentium, sed Civili tantùm, locum vult [a] habere; adeo ut inter eos qui Civili, quod præscriptionem admittit, juri communiter non subsunt (veluti inter Principes binos supremos) præscriptio juxta ejus sententiam vim fortiatur nullam. Quo, quid absurdius dici, ne cogitari quidem potest. Omnia ferè Iuris Gentium Intervenientis capita ex Præscriptione seu inveteratâ consuetudine, annoso utentium consensu stabilita, pendent. Ut taceamus de Principibus, quorum territoria olim Romano suberant imperio, posteà non Armis solùm sed & Præscriptione (quæ in Iura Gentium passim admittitur) sui juris factis. Undenam fit ut Servi jam non fiant, qui apud Chrstianos in bello capti, nisi quia ante secula aliquot [b] Christianæ fraternitatis causâ jus illud exolescere cœpit, & Præscriptione inter Gentes est firmata? Vnde redemptionis Captorum pretia alia Principibus, aliâ capientibus solvenda? Scilicet ut ubi decem millia aureorum non excesserit pretium, capienti; ubi excesserit, Principi sit solvendum. *Quia*, inquit Nicolaus Boërius in Decisionibus Burdegalensibus [c], *si excedit, ut est quando quis cepit unum Ducem aut Comitem vel alium Principem aut Baronem, tunc est Principis; & ita servatur in regno Franciæ, & Angliæ, & Hispaniæ.* Temporis præscriptione servatum est inter Principes; ideo & in jus transiit. Et præscriptionis sanè titulum prorsus inter Principes negare, est ipsa Iura Gentium intervenientia planè tollere. Quæ habet Vasquius cætera

[a] *Illustrium controvers. lib.* 1. *cap.* 51. § 23. *unde & V. Cl. Hugo Grotius in Mari Libero cap.* 7.

[b] *Suarez de Legibus lib.* 2. *cap.* 20.

[c] *Decisione* 178. *num.* 4.

tera de Charitate & de inexhaustâ Maris abundantiâ (unde discrimen facit inter Flumina & Maria) atque id genus aliis, ad dominii rationem non omnino attinent; de quo antè satis monitum est. Ad alterum illum devenimus, Virum ingentis eruditionis, & rerum humanarum divinarumque scientissimum, Hugonem Grotium; cujus nomen passim in ore hominum arripitur ut naturali & perpetuæ Maris communioni mirè patrocinantis. Rem illam tractavit ille libris in binis; *Mari Libero*, & in opere illo eximio *De Iure Belli & Pacis*. Quod ad Mare Liberum attinet, in Lusitanos de commerciis per apertum Mare Atlanticum & Australe Indicanis conscriptum; haber quidem in eo, quæ Iurisconsulti veteres de Maris communione. Eos etiam in partes, ad amplianda patriæ commoda disputans, trahit; adeoque nec dominii priuati capax Mare esse probare nititur. Sed hoc argumentum est ei aliis ita prudenter circumvallatum, ut hoc utcunque sive suadente sive corruente, cætera rem, quæ præ manibus habuit, sustinerent. In titulum insuper (quem obtendunt Lusitani) Inventionis, Occupationis, item eum qui est Donationis Pontificiæ, disputat. Et ferè à communione illâ naturali & perpetuâ, quam mordicùs tenere volunt Iurisconsulti Cæsarei quamplures, ipseque firmare in rem suam nixus est, aut interdum recedere videtur aut ægrè sustineri posse fateri. Nam de Maribus apud veteres Romanos inclusis; *Maris*, inquit [a], *natura hoc differt à littore, quòd Mare nisi exiguâ sui parte nec inædificari facilè nec includi potest; & ut posset, hoc ipsum tamen vix contingeret sine usus promiscui impedimento. Si quid tamen exiguum ita occupari potest, id occupanti conceditur.* Partis exiguæ & majoris discrimen in dominio privato, statuendo locum (puto) non habet. Sed & diverticulum Maris disertis verbis excipit. Et paulò pòst; *Non de Mari interiore hic agimus, quod terris undique infusum alicubi etiam fluminis latitudinem non excedit, de quo tamen constat locutos*

[a] *Mari libero cap. 5.*

Romanos

Romanos Iurisconsultos, cum nobiles illas adversus privatam avaritiam sententias ediderunt. De Oceano quaritur, quem immensum, infinitum, rerum parentem cœlo conterminum antiquitas vocat. Et dein, *In hoc Oceano non de sinu aut freto, nec de omni quidem eo, quod de litore conspici potest, controversia est.* Inferiùs etiam [a], *adjungendum est, eorum qui dissentiunt autoritatem huic quæstioni* (de Præscriptione loquitur) *non posse accommodari. Illi enim de Mediterraneo loquuntur, nos de Oceano, Illi de sinu, nos de immenso Mari, quæ in ratione Occupationis plurimùm differunt.* Et sanè ut occuparetur totus Oceanus, nemo existimare potest non esse difficillimum. Si tamen occuparetur, ut fretum aut sinus, ut totus Orbis veteribus occupari à Principibus dictus est, æquè etiam in dominium occupantis posset transire. Vtcunque fuerint etiam alii [b] qui expressim Maria interiora ac vicina ab aperto pelago seu diffusiore Oceano, heic ex ipso jure itidem distinguant. Sed nec prætereundum est, eos in quorum gratiam libellum istum conscripsit Hugo Grotius, id est, Ordines Hollandiæ suæ fœderatos, non illibentèr, seu potiùs (ut videtur) secundùm ipsorum vota, audiisse de Maris communione atque libero in eo ex jure Naturali seu Gentium piscatu sententiam (inprimis quà Grotii erat) à Legato Iacobi Regis Magnæ Britanniæ, publicè in Hollandiâ habita oratione, damnatam; aliosque, ne similem tuerentur, graviter ex ejus infortunio monitos. Cujus rei Grotius ipse testis est. *Pro navigatione*, scribit ille [c], *Indicana, pro servanda apud nos pannorum politura laboravi quantum alius quisquam. Pro libero verò piscatu in Oceano tantum, ut Carletonus Regis Britanniarum legatus, cum ab inimicis meis incitatus esset ut contra me jam captum* (carceri traditus est rebus Barneveltianis immistus) *aliquid publicè diceret, nihil quod diceret aliud invenerit, quàm me principium fecisse sermonum de ea libertate ut quæ & jure Gentium & omnem memoriam excedente usu niteretur; cùm tamen à me in eo argumento nihil dictum scriptúmve*

[a] Cap. 7.

[b] Io. Gryphiander de Insulis cap. 25, §. 52.

[c] In Apologetico eorum qui Hollandiæ præfuerunt ante mutationem 1618. pag. 387. edit. Heidelberg. cap. 19. pag. 257.

 fuerit

fuerit diversum ab iis, quæ anno MDCX *federatorum Procerum legati in Britannia defenderant; atque antehac majores nostri, etiam ante ferula aliquot. Et tamen aiebat is Legatus Meî infortunii exemplo terreri alios debere, ne eam sententiam tuerentur.* Verum quidem est licentiam in reos effundendi, quicquid potentioribus placuerit, usurpari solere. Sed dicta hæc fuere non tam in Hugonem Grotium, quàm in ipsum (quod perperam obtenditur) communionis Marinæ jus Naturale: cui expressiùs & simpliciùs multi, quàm ipse, patrocinantur; tam doctè & ingeniosè, nemo. Nec, quantum scimus, ut res se tunc habuêre, displicuit Legati oratio Hollandiæ proceribus. In libris autem de Iure Belli & Pacis [a], positâ quidem originis privati Dominii ratione in eo quòd est, Loca privatim assignata universorum commodis non sufficere, propter Maris magnitudinem & abundantiam inexhaustam quæ sufficiat omnibus, in proprium id jus abire non posse concludit. Alia item adjicit de interminata Maris natura; de quibus utrisque satis est dictum superiùs. Sed tandem receptis populorum moribus se dedit, & de Maris proprietate seu dominio privato, ut re extra controversiam interdum concedenda, non semel loquitur. *Terræ*, inquit [b], *& Flumina, & si qua pars Maris in proprietatem alicujus populi venit, patere debet his qui transitu opus habent ad justas causas.* Postea etiam de [c] Fluminum proprietate verba faciens; *Ad hoc exemplum videtur & mare occupari potuisse ab eo qui terras ad latus utrunque possideat; etiamsi aut supra pateat, ut sinus, aut supra & infra, ut fretum: dummodò non ita magna sit pars Maris, ut non cum terris comparata portio earum videri possit. Et quod uni Populo aut Regi licet, idem licere videtur & duobus, aut tribus, si pariter Mare interfitum occupare voluerint. Nam sic flumina quæ duos Populos interluunt, ab utroque occupata sunt ac deinde divisa.* Alia affert de Maribus occupatis, ita tamen ut intra diverticula & freta plerunque se contineat. Neque ex Naturali jure seu ratione,

a *De Iure Belli & Pacis lib. 2. cap 2. §. 2. & 3.*

b *Ibidem §. 13.*

c *Ibid. cap. 3. §. 8.*

ratione, sed ex instituto provenisse ait [a] Mare non occupatum esse, aut occupari jure non potuisse. Mutato instituto, si quod dominio Maris privato in Jure veteri obstaret, mutari etiam communionis rationem. At satis illud mutatum esse ex iis quæ hactenus demonstravimus, abundè (ni fallor) liquet. Etiam ipsa Jura tam Civilia, quàm Intervenientia plurimarum gentium huc faciunt abundè, ut est ostensum. Quibus insuper, ne quid trutinæ præponderationi desit, accedat, præter Iurisconsultorum Cæsareorum, è Galliis, Hispaniâ, Italiâ sententias superiùs, pro Maris privato dominio, allatas, Mantissa hæc quæ ex ejusmodi etiam Iurisconsultis generatim de Mari disputantibus sumta est. Eam, ut conflavit Iurisconsultus in Imperio Romano-Germanico non incelebris, Regenerus Sixtinus, ipse quidem privato Maris dominio reluctatus, exhibeo. *Quæstionis*, inquit [b], *de Mari & ejus litore est, an sicut flumina navigabilia & per quæ alia navigabilia fiunt, inter Regalia referantur* (nam quicquid in Regalibus est, ita est Principibus privatum, ut subditis quod suum est; unde res fiscales ita privatæ sunt) *ita etiam ipsum Mare ejusque litus de Regalibus sint? Cacheranus decis.* 155. *n.* 81. *& Ferrarius Montanus De Feud. lib.* 5. *c.* 7. *versic. Tametsi Jus piscandi; Maris administrationem & ipsum etiam domonium ad regalia refert, nec inter Mare & Flumen publicum discrimen constituit. Et Mynsingerus Resp.* 1. *nu.* 162. *decad.* 11. *Proprietatem Maris regalium speciem esse ait.* Sed ipse Sixtinus subjicit; *Sed verius est Maris & litoris proprietatem de Iure communi non esse de Regalibus*, rem pro more eorum, qui Ulpiani verbis addictiores heic quàm par est, disputans & autores, qui adversantur, enumerans. Cæterùm universis, quæ hactenus ex tot seculorum Gentiumque moribus, ac *Iure* tam *plurimarum Civili* quàm *communi* seu *Interveniente* deprompta sunt, ritè perpensis, nemo (puto) dubitabit quin neque in natura

[a] *Ibidem* §. 10.

[b] *De Regalibus lib* 2. *cap.* 4. §. 97.

naturâ ipsius Maris neque in *Iure* sive *Divino*, sive *Naturali*, sive *Gentium* quid maneat, quod ita Dominio ejus privato reluctetur, ut id non jure omnimodo atque exploratissimo queat admitti; adeóque quin jure qualicunque Dominii privati capax sit qualecunque Mare, quod erat demonstrandum.

Libri Primi
Finis.

MARE

MARE CLAVSVM

SEV

De *Dominio* MARIS

LIBER SECVNDVS.

Dicendorum *in libro hoc* ordo. Oceanus Britannicus *quadrifariam partitus*.

CAP. I.

DEmonstrato, superiore in libro, Mare pariter ac Tellurem dominii privati capax esse, idque ex Jure omnimodo, sive Divinum, sive Naturale, sive Gentium qualecunque accuratiùs perpendamus; restat ut de dominio Serenissimi REGIS Magnæ Britanniæ in Oceano circumambiente, & cumulatissimis quibus id firmatur fulciturque testimoniis, dissertatio instituatur. Quâ in re is ordo servabitur, ut præmittatur primò Maris circumflui tum Distributio tum varia Appellatio, quæ dissertationi inserviat. Dein ostendetur, à seculis vetustissimis per omne ævum, in nostra usque continenter tempora, Dominium Maris illius perpetuâ occupatione, id est utendo privatim & fruendo, signatum, propagatumque

velut

velut nunquam non individuam sive Corporis totius patrimonii regni Britannici, sive partis ejus, pro ratâ dominantium, portionem, seu ut Telluris appendicem nunquam disjunctam, eos, qui per toties mutantes rerum status heic regnarunt, sive Britannos scilicet, sive Romanos, sive Anglosaxones, sive Danos, Normannos, adeóque Reges insequentes (quoslibet pro diversa Imperii amplitudine) obtinuisse. Regum denique Magnæ Britanniæ, Maris circumflui, ceu termini eorum imperii non terminantis sed terminati (ut agrimensorum verbis utar) dominium, perinde ac ipsius Insulæ cæterarumque quas possident circumvicinarum, esse proprium.

Circumambiens Magnam Britanniam Oceanus, quem Britannicum universim nuncupamus, quadrifariàm partitur; idque ad quatuor Mundi plagas. Ab Occidente Vergivius alluit, qui & Deucaledonii nomen induit, ubi Caledonum oras pulsat. Et Vergivii, in quo Hibernia sita est, pars censetur Mare Hibernicum, olim *Vallis Scythica* [a] dictum, nunc Canalis Sancti Georgii appellatum. Tam scilicet id quod plagam Hiberniæ Occiduam alluit, quàm quod Magnam Britanniam (jam ita dictam) & Hiberniam interfluit, Britannicum dicendum. Neque enim hæc solùm, (quæ etiam antiquitus Magna Britannia, atque interdum *Insula* simpliciter *Magna* [b] dicebatur) sed etiam Hibernia Insula, cæteræque circumjacentes, Britanniæ vocitatæ. Vnde sæpiùs Albion & Hibernia insulæ Britannicæ & Britannides æquè appellantur. Quod videre est apud Strabonem, Ptolemæum, Marcianum Heracleotem, Plinium, Eustathium in Dionysium Afrum, alios. Quin Hibernia Μικρὰ Βρεττανία dicta est Ptolemæo [c]. Et vetustus Scriptor Ethelwerdus, *Hiberniam*, inquit [d], *petunt, Britannidem olim à Iulio magno Cæsare vocatam.* Forte usus fuerat is codice J. Cæsaris integriori. Nam nullibi in commentariis ejus quibus utimur, dicta est eo nomine Hibernia. Et mutilum esse interpolatumque librum illum idque à Iulio quodam Celso, cujus nomen exemplaria Mss. inter-

[a] *Gildas Epist. de Excidio Britanniæ.*

[b] *Aristides in Oratione Ægyptiaca.*

[c] *Magnæ Constructionis lib. 2.*

[d] *Lib. 4. cap. 4.*

interdum præ se ferunt, observarunt viri docti [a]. Ad Septentrionem Oceanus hic, Hyperboreus, Caledonius & Deucaledonius nuncupatur; in quo sparsæ insulæ Orcades, Thule, aliæ, quæ Britannicæ seu Albionicæ item & Britannides [b] dictæ, mari alluenti nomen tribuêre. Et Thule quidem (quam alii Islandiam esse; alii, idque optimè [c], Shetlandiarum seu Zetlandiarum maximam, Thilensell nautis [d] dictam, aliter alii coniectantur) non solùm Britannica insula antiquitus vocitata, verùm etiam in ipsâ Britannia à nonnullis expressim collocata est. Mahumedes Acharranides Arabs, qui & Aracensis & Albategnius dictus, Mathematicus egregius, qui ante annos DCCCC floruit, *Terræ latitudinem*, inquit [e], *observantes à loco lineæ æqualitatis* (Æquinoctialis) *versus septentrionalem partem, insula Tile quæ est in Britannia, ubi est majoris diei longitudo XX horarum, eam determinari deprehenderunt*; Ptolemæus [f] scilicet & ejus sequaces, qui parallelum per Thules seu Shetlandiarum Septentrionalia, id est, per gradum latitudinis Borealis LXIII præter quadrantem, ductum, Orbis habitabilis terminum esse statuerunt. Etiam & alii Thulen pro ipsa Britannia usurparunt seu Anglia. Aderant olim Imperatori Constantinopolitano fidi Custodes seu satellites Barangi dicti, idque assidui. Ex Anglia desumptos esse liquet, tum ex Niceta Choniate [g], tum ex Codino Curopalate [h], qui eos Ἰγκλινιστὶ *Anglicè* vociferationes in salutem Imperatoris edere solitos scribit. Atqui in historia Annæ Comnenæ [i], Alexii filiæ, disertè ἐκ τῆς Θούλης νήσου *ex Thule insula* eos advenisse memoratur. *Britannicæ* demùm dictæ sunt pariter omnes insulæ quotquot in Mari hoc septentrionali sive cognitæ sive auditæ; quarum ultimas oras, etiam & ipsius Thules, ad latitudinis LXVII graduum aut circiter pertigisse volebant aliqui veterum. Et Albategnius de Oceano quà ab Hispanis respicitur verba faciens, *In eo*, inquit [k], *à Septentrionali parte sunt insulæ Britannicæ quæ sunt* XII; *& post hæc ab inhabitationibus elongatur; & quò procedat, ignoratur.* Ori-

[a] *Lips. Epistolicar. quæst. lib. 2. cap. 3. & Elect. lib. 2. cap. 7.*

[b] *Io. Tzetzes chiliad. 8. cap. 218.*

[c] *Guil. Camden in Insul. Brit. pag. 850.*

[d] *Gaspar Peucerus lib. de Terræ dimensione.*

[e] *De Scientiis Stellarum lib. cap. 6.*

[f] *Geograph. lib. 2.*

[g] *Hist. Græc. lib. 2.*

[h] *De officiis Constantinop. cap. 7.*

[i] *Alexiados lib. 2.*

[k] *De Scientiis Stellarum cap. 6.*

entalis Britanniæ pars Oceano Germanico (Ptolemæo ita dicto, quia Germanico litori præjacet) pulsatur. Ab Austro Galliam & Britanniam interfluit, qui Bri-

tannicus singillatim Ptolemæo indigetatus. Verùm & Britannicum appellabatur totum illud Mare, quod per lunatum Gallici litoris recessum seu sinum Aquitanicum in

in Hiſpaniarum litora Septentrionalia porrigitur. Teſtis eſt Mela, qui Pyrenæi promontoria in Oceanum Britannicum procurrere ait. *Pyrenæus,* inquit [a], *primò hinc in Britannicum procurrit Oceanum; tum in terras fronte converſus Hiſpaniam irrumpit.* Quem tamen ſive Gallicum, ſive Cantabricum, ſive Aquitanicum à litoribus quæ alluit, itidem dici nemo neſcit. Sed ab ampliſſimâ ſive Britannorum in Mari dominatione, ſive eorum qui jura Britannici regni acquiſierant (quod heic idem eſt). eouſque etiam protenſum eſt Maris & Britannici & Anglicani nomen. Quod etiam veterum nonnullis ad promontorium Nerium exporrigitur. Geographus Arabs, *ab Aquilonari* [b] *parte,* inquit, *Andaluziam* (ita Hiſpaniam nominare ſolent Arabes) يحيط بحر الانقليسيين

من الروم *ambit mare Anglorum, qui ex Romanis,* id eſt qui ex Europæis ſunt. Nam tum Romanos tum Francos generatim Orientalibus dici Europæos ſolenne eſt. Et dein

من طليطلة الى سنت ياقوب على بحر الانقليسيين

تسع مراحل *A Toleto ad S. Jacobum, quod ſitum eſt ſuper Mare Anglorum, novem ſtationes.* Et locum, ubi ſita eſt S. Iacobi urbs, vocat [c] *promontorium Maris Anglorum.* Alia habet ille ejuſmodi. Ita demùm velut in corpus unicum civile Britannia Magna, inſulæ circumjacentes & Mare circumquaque alluens coaluêre, ut Britannici nomine ſimul totum contineatur. Et mutua ſibi ſanè invicem velut dignitatis nomina reddidere Oceanus hic atque Magna Britannia. Hæc ſcilicet Oceani inſula ſeu *Inſula Cæruli* [d] ſimpliciter veteribus dicta eſt, ut ille Oceanus Inſulæ ſeu Britannicus.

His ita præparatis; primò de Britannorum, antequam in Romanorum poteſtatem ſunt redacti, dominio Marino; dein de ejuſmodi Romanorum heic imperantium dominio Imperium Inſulæ & aſſiduò & neceſſariò comitante, agitur in ſequentibus. Poſtmodùm verò, Anglosaxonum atque aliorum qui in Britanniis ſummâ rerum, ante Normanni adventum, ſunt potiti, dominium ejuſmodi,

[a] *De ſitu Orbis lib.* 2. *cap* 6.

[b] *Climat.* 4. *part.* 1.

[c] *Climat.* 5. *part.* 1.

[d] *In Catalectis Virgilii,* de Sabino.

di, secundùm ea quæ suppetunt apud Veteres testimonia, explicatur. Postremò, ad quadripartitam Oceani Britannici divisionem, singillatim cujuslibet Maris (cis Normannorum tempora) enarratur occupatio, & diutina atque assidua possessio; Vnde verum & legitimum dominium juráque quæ præ manibus sunt Marina, usq; in Nostra tempora, filo velut continuo, deducantur. Sed verò, cùm & Septentrionalis & Occiduus Oceanus latissimè excurrat (hic ad Americam; ille non ad Islandiam solùm & Groënlandiæ litora, sed ad metas planè incognitas) neque totus sit Britannicus dicendus: Quoniam tamen Iura sua amplissima tam in hoc quàm in illo Mari, etiam ultra Britannici nominis metam, habet serenissimus Rex Magnæ Britanniæ, ideo neque hæc visum est omninò prætermitere.

Britannos Oceanum *cognominem, maximè qui* Australis *est &* Orientalis, *in* Romanorum potestatem nondum redactos, *ut dominos, cum Insulà, occupâsse.*

Cap. II.

Verum quidem est illud quod habet Vir præclarus, *Non* [a] *ex eo solo, quod terras populus occuparat, Mare occupatum esse, nec animi actum sufficere; sed actu externo esse opus, unde occupatio possit intelligi.* Non igitur à nudâ terrarum, quæ Oceano pulsantur, occupatione seu dominio argumenta sunt omninò desumenda. Sed ab ipso Maris usu ejusmodi privato, qui in Mari navibus ad dominium sive tutandum sive vindicandum sternendo, navigationis modo transeuntibus præstituendo, cæteris, quæ dominii cujuscunque marini fructus sunt, percipiendis, aliisque, quod caput est, sive arcendis sive pro arbitratu admittendis consistit. Quâ de re, per secula anteriora ad ævum præsens, ea, quæ Britanniam spectant, diligentèr exequemur.

[a] *Hugo Grot., de Iure Belli & Pacis, lib. 2. cap. 3. §. 11.*

Vetustissimam memoriam, cui de rebus Britannicis fides

fides ferè ulla sit habenda, Caii Iulii Cæsaris tempore antiquiorem non esse meritò statuitur. Seculis, quæ præcedunt, squallore fabularum nimiùm obductis. Sub illius autem adventum, non ita obscura circumflui Maris, maximè Australis Orientalisque, à Britannis occupati atque ut à dominis possessi, velut perpetuæ Insulæ imperii appendicis, vestigia reperiuntur. Etenim ii non duntaxat Navigantes & Piscantes Mari suo tunc usi sunt, verùm etiam Neminem præter mercatores, suo injussu Insulam Adnavigare sinebant; nec quenquam omnino portus & oram maritimam explorare. Certè rem ita se habuisse, non leve est argumentum quod ex Cæsare subjiciemus. Quin argumentis & conjecturis, de seculis adeò retro dissitis, venia semper danda est; maximè ubi insequentium seculorum usus atque testimonia adstipulantur. Et quemadmodum in longinquo nimis positorum spatia, quæ oculis admodum in incerto sunt, ex propinquioris trianguli certiori ratione solent deprehendi; Ita ferè quicquid incerti fuerit in probationibus illis ex adeò longinquâ vetustate adducendis, id ex continuato inde citeriorum seculorum more & Iure certiore, (quod in sequentibus fusè aperietur) satis manifestum redditum iri non dubito. Quod attinet ad singularem, prisco illo in ævo, Britannorum Navigationis usum, sine quo Maris hujusmodi occupatio haberi nequit; Utcunque adpulsu J. Cæsaris primo, inusitatior longarum navium species [a] timorem iis injiceret, & secundo, navium omnigenûm numero (quippe quæ ad DCCC; ut nonnullis placet, ad M [b] excreverant) perterriti à litore discederent, minimè ad navale bellum, quale tunc imminebat neque assuetum eis erat, satis armati; suas nihilominus naves eos habuisse, quibus per vicinum Mare discurrere solerent, adeoque illud corporalitèr occuparent, certissimum est. Celebriora præ aliis sunt quidem apud Scriptores Navigia eorum, quæ suo more vimine contexta (ut in populis vetustioribus alii) & coriis bubulis circumtecta in usu habebant frequenti.

[a] *Cæsar de Bello Gallico lib.* 4. & 5.

[b] *Guil. Pictaviensis in gestis Willielmi Regis* I.

Etiam

Etiam de vetustis OEstrymnidum insularum (Britannicarum, quæ, Belerio promontorio adversæ, **Sillyes** & veteribus Syllinæ [a] dicuntur, & circumjacentium) incolis, Festus Avienus [b];

——rei ad miraculum,
Navigia junctis semper aptant pellibus,
Corioque vastum sæpe percurrunt salum.

Et quod habet ille de negotiandi illorum jugi curâ adeoque navigandi usu, ad ceteros qui Britannici fuere juris æquè pertinet. Nec præliis sane maritimis (pro seculi & populorum finitimorum more) gerendis coriacea hæc atque viminea Britannorum Navigia fuisse cuncta imparia sentiendum est, nec itineribus illius ævi longis minùs idonea. Nam cum illis sex dierum spatium in Oceano eos emensos interdum fuisse scribit expressè Plinius [c]. Etiam in historia legitur Britannica [d] Luidum, sub Cæsaris ævum, Britanniæ Regem, multas insulas Maris bello occupasse, quod potestatem navalem insignem classemque non inermem denotat. Verum quidem est naviculas in his fuisse (ut nullibi non sunt) quæ præliis & tempestatibus proculdubio fuere impares; quales scilicet I. Cæsar in angustias ab Afraniano exercitu redactus, construxit ad milites flumen transportandos, quemadmodum *eum* (quæ ejus verba sunt [e]) *superioribus annis usus Britanniæ docuerat. Carinæ primùm & statumina ex levi materia fiebant. Reliquum corpus navium, viminibus contextum, coriis integebatur*, de quibus item Lucanus [f]

Primùm cana salix, madefacto vimine, parvam
Texitur in puppim, cæsóque inducta juvenco,
Vectoris patiens, tumidum circumnatat amnem.
Sic Venetus stagnante Pado, fusoque Britannus
Navigat Oceano.————————

Et de his alii. Sed puppes, quæ sex dierum spatium per Oceanum emetiri solebant, parvæ (puto) eo saltem seculo, non sunt dicendæ, nec quales militum tantùm

tra-

[a] Andr. Schott. Observat. Historic. lib. 3. cap. 22 §. 6.

[b] In Oris Maritimis.

[c] Hist. Natur. lib. 4. cap. 16.

[d] Henric. Huntindon. hist. lib. 1.

[e] De bello Civili lib. 1. cap. 54. & videsis Solinum cap. 25.

[f] Pharsal. 4.

trajectioni construxit Cæsar, carrisque junctis per millia passuum XXII devexit, uti memorat ipse. Dubitari igitur nequit, quin tunc fuerint etiam Britannis navigia & magnitudine & usu Oceano peridonea, etiam è materia jam dicta. Sed verò & è materia quæ multò commodior esset firmiorque, Naves eis bellicas construi Oceanoque suo insulisque tuendis parari solitas fuisse, meritò existimandum erit ex iis quæ mox de vicinis æquore alluente arcendis dicetur. Frequentis autem Piscationis usus inde apud eos asseritur (tametsi non desint qui Septentrionaliores Britannos pisces minimè gustasse [a] scribant) quod piscium grandiorum dentibus, eorum cultiores, ensium capulos insignire assueti sunt. *Qui student* (inquit de eis Solinus [b]) *cultui, dentibus Mari nantium belluarum insigniunt Ensium capulos. Candicant enim ad eburneam claritatem. Nam præcipua viris gloria est in armorum nitela.* Absque immensa hujusmodi belluarum copia, quæ sine frequenti piscatorum tum numero tum opera capi non posset, ornatui huic materies minimè (puto) suffecisset apud gentem bellicosissimam; in qua nullus mas nascebatur, cui in os primos cibos, in bellici studii auspicium, paterni gladii mucrone inferre non solebat puerpera. Et solennia erant matrum vota, ut non aliter ac in bello & inter arma mortem filii oppeterent. Scio hæc apud Solinum plerunque Scriptoribus capi, ac si de Hiberniæ incolis tantùm dicta fuissent. Qua in re, si quid video, planè hallucinantur. Caput habet Solinus de Britannia. Verba ejus sunt; *Finis erat orbis ora Gallici litoris; nisi Britannia insula, non qualibet amplitudine, nomen penè orbis alterius mereretur. Octingentis enim & amplius millibus passuum longa porrigitur, ita ut eam in Caledonicum usque angulum metiamur, in quo recessu Vlyssem Calodoniæ appulsum manifestat ara Græcis literis inscripta voto. Multis insulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Inhumana est, ritu incolarum aspero; aliàs ita pabulosa, ut pecua nisi interdum à pascuis arceantur, in periculum agat satias. Illio nullus Anguis, avis rara, gens inhospita*

[a] *Dio Cassius lib.* 76.

[b] *Polyhist. cap.* 25.

hospita & bellicosa. Sanguine interemptorum hausto priùs, victores vultus suos oblinunt. Fas ac nefas eodem animo ducunt. Puerpera, si quando marem edidit, primos cibos gladio imponit mariti, inque os parvuli summo mucrone auspicium alimentorum leviter infert & gentilibus votis optat, non aliter quam in bello & inter arma mortem oppetat. Qui student cultui, dentibus Mari nantium belluarum, & cetera quæ superiùs sequuntur. De Insulis dein aliquot circumjacentibus, veluti Thanato, Hæbudibus, Orcadibus, Thule agit; &, quantum ad mores attinet, concludit Britanniam partim tenere barbaros quibus per artifices plagarum figuras jam inde à pueris variæ animalium effigies incorporantur. Quæ res satis est ex Cæsare aliisque Scriptoribus nota. Iam verò si ea quæ periochen illam, qua prima Hiberniæ mentio fit, sequuntur, de Hibernis non de Britanniæ Magnæ indigenis intelligenda forent, sequeretur sanè Solinum ibi, prorsus instituti in ipso limine oblitum, ad Hiberniam insulasque vicinas è Britannia Magna statim transiisse; neque de hujus indigenarum, in ipsa insula, moribus quidquam, præter figuras cuti incorporatas, idque sub capitis calcem, meminisse. Quod mihi nullo pacto credendum videtur. Nec fert ipsa sermonis ratio tam Hiberniam quàm Britanniam Magnam heic intelligi. Nam de Britannia hac, *Multis*, inquit, *insulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Inhumana est, ritu incolarum aspero &c.* Morum hæc descriptio quæ statim subjungitur fusior, non aliter Hiberniæ mentioni contexitur in editione Delriana & plerisque aliis quas in citatis sequuti sumus. Et quis non videt descriptionis illius initium, adeoque insequentia, majori multo ratione sic ad Britanniam, de qua ex instituto verba fiunt, quam ad Hiberniam, cujus nomen obitèr tantùm interseritur, referri. Nec omninò obstat quod de Angue ibi legitur. Notissimum quidem id esse, fatendum est si de Hibernia dicatur, in qua animal nullum venenosum. Falsum, si de Britannia. Ceterum id etiam ipsum de Britannia nostra creditum est, idque

in

in splendidiori superioris ævi literarum luce. Ut scimus non solùm ex Hieronymi Cardani libris de Subtilitate (in quibus [a] negatur, Britanniam ejusmodi animal aliquod admittere) verum etiam ex Iulii Scaligeri in eum Exercitationibus [b] qui hoc itidem admittit & ad causas quare Britannia careat venenatis frustrà transit. Quod mirum sanè est, cum in illum hic tam acriter scripserit, & utrique viri sanè præstantissimi, naturæque callentissimi, aliquandiu in Britannia egerint. Sed hallucinationes hujusmodi (quemadmodum etiam quæ apud Solinum occurit de avibus apibusque) infrequentes, apud Scriptores, non sunt. Et Romanum Scriptorem summam exteris gentibus, quibuscum amicitiam non colerent Romani, barbariem tribuere (quod facit heic Solinus) solenne erat. Quod verò in editionibus nonnullis habetur; *Multis insulis nec ignobilibus circundatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine, inhumana* [c], *ritu incolarum aspero &c.* ac si ita etiam sensu & ordine continuato, quæ sequuntur, ad Hiberniam planè spectarent; id sane contra veterum aliquot codicum spectatarumque editionum fidem, ex eo natum opinor quòd de Hibernia sola in sequentibus lineis aliquot agi, cum vulgo perperam creditum est. Attamen & sic etiam, quæ τὸ *magnitudine* sequuntur, æquè possunt, & debent ad Britanniam, non ad Hiberniam attinere. Quin & expressim Tacitus de Hibernis illius seculi, *Ingenia*, inquit [d], *cultusque hominum haut multum à Britannia differunt.* Iam verò, ut ad cultum illum, qui ex piscium dentibus erat, redeamus; Gallicis adversus Romanos bellis ferè omnibus (quod ait Cæsar) ex Britanniis subministrari solebant auxilia. Aut igitur Britannorum sordidos & incultos, etiam & inertes plerosque fuisse est dicendum (quod falsissimum esse constat) aut hinc conjectandum est Piscandi usum genti fuisse frequentissimum, qui, simul cum Navigationis & commerciorum frequentiâ, Oceanum corporaliter ab eis occupatum esse demonstret. Hujusmodi autem occupationi corporali, si adjiciamus etiam ita Mare aliis ab iis in-

[a] *De Subtilitate lib.* 10.

[b] *Exercitat.* 200.

[c] *Edit. Claudii Salmasii. Atque ita sane Cod. Ms. vet. in* Bibliotheca Cottoniana.

[d] *In vita Iulii Agricolæ.*

terclusum esse ut pro arbitratu transitum & aditum præpedirent, quid vetat quo minùs eos, tam ex Animi quam Corporis possessione, dominium manifestum sibi acquisiisse concludamus? Ita autem interclusum fuisse ab eis Mare satis apertè docere videtur Cæsar. Cum enim is primùm in Britanniam trajicere contendens, de litore ac portuum situ diligenter in Galliis disquireret, idque convocatis undique Mercatoribus Gallicis; adeò eâ in re frustra fuit, ut ad hæc exploranda, prorsus scilicet incognita, C. Volusenum cum longâ navi necesse ei esset præmittere. Horum enim prorsus ignari erant Galli, quia aditu prohibebantur, adeoque libero Maris usu. Nam disertè, horum *neque temerè*, scribit ille [a], *præter Mercatores illò adit quisquam; neque iis ipsis* (mercatoribus) *quidquam, præter oram maritimam atque eas regiones quæ sunt contra Galliam, notum est.* Neque igitur adpellere, invitis Britannis, ad litus quis jure usitato potuit præter Mercatores; neque ipsis Mercatoribus fas erat aut loca litoris exscensioni idonea aut incommoda, aut quibus exciperentur portus, operosiùs & penitiùs observare. Quanquam enim oram maritimam novisse hos dicit; attamen, *qui essent ad majorum navium multitudinem idonei portus*, omnino nesciebant; quod idem affirmat Cæsar. Et oras maritimas, prænavigando atque in ipso mari commercia cum Insulæ incolis exercendo, invisere Mercatoribus tantùm, ut videtur, permissum. Quin vetus Cæsaris interpres Græcus ibi; ἄλλος μὲν γάρ τις οὐ ῥᾳδίως τοῖς Βρετανοῖς ἐπιμίσγεται πλὴν ἐμπόρων *alius quisquam, præter mercatores, Britannis non facilè miscebatur.* Nec Tellure scilicet, nec Mari; cujus (ut ostensum est) frequentissimus eis erat usus, & à quo velut à territorii, cujus erant domini, parte, exteros omnes, præter Mercatores, arcebant. Unde sequitur etiam eos qui in Britanniam è Galliis Druidum disciplinæ discendæ causâ frequenter trajicere soliti, id non nisi temeritatis pœnæ obnoxios, veniâ ab Insulæ Regulis non impetratâ, fecisse. A Regulis, inquam, maritimis. Nam non unius imperio tunc suberant Britanni.

[a] *De bello Gallico lib.* 4.

Maris

Maris domini fuere, qui maritimis civitatibus seu Provinciis imperabant: veluti Cingetorix, Carvilius, Taximagulus, Segonax in Cantio; alii in Regnis, Belgis, Durotrigibus, Damnoniis, Trinobantibus, Icenis, Coritanis (populis qui Sussexiam, Surriam, agrum Hamtoniensem, Dorsetiam, Devoniam, Cornwalliam, Essexiam, Norfolciam, Suffolciam, Lincolniensem agrum occupabant) id genus ceteris. Nam & Cæsar ipse interiorem partem insulæ ab iis incultam ait quos inibi natos proditum dicebant; maritimam autem partem ab iis *qui prædæ ac belli inferendi causa ex Belgio transierant, qui omnes ferè iis nominibus civitatum appellabantur, quibus orti ex civitatibus eò pervenerunt, & bello illato ibi remanserunt, atque agros colere cœperunt.* Sed ille pro quantitate Insulæ exiguâ sibi cognitâ, maritimas civitates, seu provincias, illas tantummodò appellavit, quæ Thamesi fluvio Australes sunt: Maximè Cantium, Regnos, & Belgas. Tametsi verò ita in singularia distraherentur imperia tunc oræ maritimæ, nihilominus adversus hostem, seu ad mare (cujus tutela ad omnes harum Principes spectabat) tutandum, dubitari nequit, quin communi uterentur simul consilio; quemadmodum itidem in aliis rebus in externos hostes bellicis, ut videre est apud Cæsarem [a], ubi summa Imperii bellique administrandi communi Britannorum consilio permissa est Cassivellauno. Nec dominatui hujusmodi Britannorum Marino obstat, quòd apud Cæsarem de Venetis, Galliæ sub Ligeris ostium populo, legitur; eorum scilicet [b] amplissimam fuisse oræ maritimæ Galliæ occidentalis authoritatem, & scientiâ usuque rerum nauticarum cæteros (scilicet vicinos Galliæ populos) eos antecessisse, atque naves eis fuisse, in prælio navali cum Decio Bruto commisso, totas ex robore factas, apprimè erectas, &, sive vela pellicea, sive catenas ferreas pro funibus, sive trabes spectes, ad quamvis vim perferendam accommodatas; & numero circiter CCXX, paratissimas atque omni armorum genere ornatissimas è portu profectas, Classi Romanæ adversas constitisse. Credendum

[a] *De bello Gallico lib.* 5.

[b] *Cæsar de bello Gallico lib.* 3. *cap.* 8. & 12.

 certè

certè non est, harum plerasque non fuisse subsidiarias è Britanniâ Venetis petitas, aut quantacunque fuerit Venetorum potentia navalis, majorem tamen non fuisse quam Britannorum; etiam ipso authore. Nam non solùm accersita ex Britanniâ à Venetis tunc auxilia disertè scribit ille, verùm etiam plurimas fuisse illis naves quibus in Britanniam navigare consueverunt. At verò ut superiùs ex ipso ostensum est, nemo temerè Britanniam, seu Britannorum injussu, adnavigabat. Præter pelliceas igitur seu vimineas Britannorum naves, fuisse eis dubitandum non est classem strenuam, quæ etiam pro libitu arceret Venetorum naves illas armatissimas. Aliter quî fieri potuit ut, præter Mercatores, nemo ex Galliis in Britanniæ oram maritimam admitteretur? Quin omni Venetorum Senatu necato à Cæsare, superstites fuere post Bruti victoriam cæteri, inter quos tamen ne repertus quidem est qui portum Britanniæ aliquem haberet exploratum; ut ex eodem liquet Scriptore. Quod ut admitti posset, si aut Venetorum qui illuc navigare consueti, potentia navalis Britannicæ præstitisset, aut illorum non multò superasset Britannica, non omnino capio. Ratio autem cur in sequenti Cæsaris adpulsu nulla ejusmodi navis in Mari seu litore Britannico comperta sit (quod valde miratur Petrus Ramus [a]) nec de aliis ac vimineis Britannorum navibus Scriptores Romani loquantur, obscura non videtur. Nam Navium quod ubique fuerat, unum in locum, ad prælium jam dictum, coëgerant Veneti, ut expressè Cæsar. Si igitur, ut credendum est, in iis esset classis Britannica in subsidium accersita, certè tota ante Cæsaris adpulsum amissa est. Nam periere universæ Venetorum vires in prælio illo navali. Quin & P. Ramus, de tempestate ingenti qua Iulii Cæsaris naves magno cum periculo in Oceano hoc usquequaque disjectæ sunt, verba faciens, *Hæc tempestas*, inquit, *Maris, Britannos fines veluti ulciscentis fuit & novum ac peregrinum regem indignantis.* Ac si dixisset in ipso Oceano fines fuisse Britannici imperii, quod ad alium principem tunc transferri indignaretur

[a] *De C. Iulii Cæsaris Militia, cap.* de prælio Navali.

Oceanus

Oceanus ipse. Quod verò habet Panegyristes ille [a], de Iulii Cæsaris ævo; *illa ætate nec Britannia ullis erat ad navale Bellum armata navigiis*, aut oratorie tantum dictum est, atque ad Constantii Chlori Cæsaris victoriam (qua C. Allecto, qui Britanniam invaserat, occiso recepta est Insula simul cum Oceano, ut inferius ostenditur) impensius attollendam, aut de ipso duntaxat Cæsaris adpulsus tempore capiendum. Aliter sanè rationibus jam adductis, ac autoribus bonis subnixis, planissimè adversatur; nec pro vero admittendum. Postquam autem in Romanorum potestatem redacta est Insula, naves proculdubio armatæ Britannis, ut in officio faciliùs continerentur, interdictæ sunt. Unde posteà Scriptores de Vimineis tantùm verba faciunt.

[a] *In Panegyrico Maximiano dicto;* Si mihi.

Septentrionalis Maris *dominos fuisse* Britannos, antequam subjugati sunt Romanis. *Et Mare & Tellurem* unicum Imperii Britannici corpus *constituisse.*

Cap. III.

Septentrionalis item, seu Deucaledonii, dominos fuisse Britannos sub id ævum, res est satis testata. Hanc Oceani partem *Maris sui Secretum* dixere. Tacitus, ubi Julii Agricolæ in hanc plagam navigationem memorat, *Britannos*, inquit, *ut ex captivis audiebatur, visa Classis obstupefaciebat, tanquam, aperto Maris sui secreto, ultimum victis perfugium clauderetur.* Atque in animosâ Galgaci Caledonii oratione, qua milites ad pugnam hortatus est, *Nunc terminus*, inquit [b], *Britanniæ patet.* Maris sui secretum seu territorium in septentrione Marinum, terminum suum appellabant. Quin idem Galgacus, *Nullæ*, ait, *ultrà terræ, ac ne Mare quidem securum, imminente nobis classe Romana.* Hujus tutandum æquè ac insulæ dominium, innuens; utpotè anteà acquisitum. Quid quod Scriptoribus illius seculi, *vincula dare Oceano*, & Britannos subjugare, idem ipsum denotabat.

[b] *Tacit. in vita Agricola.*

tabat. Ita Lucanus intelligendus [a], ubi enumerat quas Victoriæ facies pompa potuisset Cæsar præmittere in urbem regressus, Gallorum tantùm populis Arctoque subactâ;

—— ut vincula Rheno,
Oceanóque daret! celsos ut Gallia currus
Nobilis, & flavis sequeretur mista Britannis.

Attamen nondum vincula Oceano nostro data erant à Romanis. Insulam potiùs ostendit tantùm, quàm posteris tradidit Iulius Cæsar. Neque ante Claudium, pars ejus aliqua in Romanorum potestatem satis redacta est. Neque Maris imperium aliò devolutum. Et tametsi sub Augusto, Drusus Germanicus per eam Oceani partem, quæ Rheni ostia & Cimbricam interjacet Chersonesum, navigans [b], Frisios subegit, eâ nihilominùs victoriâ nulla pars Oceani Imperio Romano adjuncta est. Totus Britannis, nondum omnino devictis, manebat. Neque indignum est quod heic observetur, C. Caligulam, qui Britanniæ imminebat, ad transmarinas Oceani nostri oras ex Germania interiori profectum ὡς ἐν τῇ Βρεττανίᾳ στρατεύσαντα *velut in Britannia bellum gesturum* (quæ verba sunt Dionis [c]) directâ in litore circa Rheni ostia acie, balistis machinisque dispositis, signoque pugnæ dato, nemine gnaro aut opinante quidnam esset cœpturus, repentè ut conchylia legerent, galeasque & sinus replerent, imperasse. Atque hæc Oceani spolia Capitolio Palatioque debita vocantem animos sustulisse, ac si Oceanum ipsum subegisset. In indicium tandem seu trophæum ludicræ victoriæ altissimam turrem, è qua (ut ex Pharo) noctu ad regendos navium cursus ignes emicarent, juxtà excitasse; cujus nondum penitùs vastatas ruinas, sed aquis plerunque prope Cattovicum opertas, rariùs nudatas, **Britenhuis** & **T' huis te Britten** id est (ut volunt aliqui) *domum Britannicam* vocant Batavi accolæ, seu *Britannicam arcem*. Certè de turri à Caligula tunc ibi extructâ, res certa est ex Suetonio [d]. Etiam & ruinas hasce ejusdem fuisse turris

[a] *Pharsal. lib.* 3.

[b] *Dio Cassius lib.* 54. *Plin. lib.* 2. *cap* 67. *Sueton. in Claud. cap.* 1.

[c] Adde *Aurel. Victorem*, ut emendatur *ab Andrea Schotto Observat. Histor. lib.* 3. *cap.* 21.

[d] *In Caligula cap.* 45.

turris contendunt viri docti, Hadrianus Iunius Batavus[a], Guielmus Camdenus noster[b], & Richardus Vitus[c]; aliis, ut Ortelio, Goltzio, Cluverio[d] refragantibus. Et tum de origine nominis, tum de significatione est dubitatum. Qua de re nos non disputamus. Sed fallor nimiùm, nisi Caligula non tam victoriam de Britannia ipsa speratam, saltem cogitatam, dum hoc fecit, neglexerit, quàm ejusmodi victoriæ compendium jocula-riter invenisse sibi visus fuerit. Rem gessit ut Britanniam subacturus. Et conchylia, Oceani spolia ei dicta, marini Dominii insignia, ac velut certissimam Imperii Britannici arram ratus est. Accedit, meritò existimandum esse, Territorium fuisse Imperii Brittannici unicum è Tellure seu Continente Magnæ Britanniæ, insulis circumjacentibus & Maribus variatim interluentibus conflatum. Quod tum ex unico nomine illo Britannico totum Territorii ejusmodi corpus complexo (ut superiùs narratur) elicere fas est, tum ex eo quod Mare ipsum nonnullis, ut Albategnio, Britanniæ pariter, ac Insula, vocabulo sit insignitum; ubi Thulen Oceani Insulam in Britanniâ collocat. Scilicet, quemadmodum Sicilia, Corsica, Sardinia, aliæ in mari Tyrrheno insulæ, partes[e] Italiæ etiam & ei continentes in jure dictæ sunt, & Sicilia etiam Suburbana[f] regio (postquam Maris interfluentis & contermini erant domini facti Romani) nominabatur; & simul omnes cum Italia & ipso Mari unum corpus seu Provinciam confecere; ita insulæ, quas diximus, omnes Britannicæ cum Britannia Magna atque interluentibus circumfluisque Maribus, unum Britanniarum seu Imperii Britannici corpus ritè erat indigetandum. Tam Maribus quàm Insulis in dominium eorum, qui rebus heic potiti, semper transeuntibus. Unde forsan evenit, quod Britannici Imperii seorsim æstimati magnitudinem tantam arbitrati sint Romani, *ut Britannia*[g] *non circumfusa Oceano sed complexa Oceanum ipsum videretur*, ut Panegyristes ille.

[a] *In Batavia cap.* 10.
[b] *In Insulis Britann. pag.* 852.
[c] *Historiar. lib.* 4. *not.* 56.
[d] *De Rheni alveis cap.* 14. *& videsis Ortelium in Thesaur. Geograph. verb. Britanni.*
[e] *L.* 9. *ff. tit. de Iuditiis & l.* 99. *ff. tit. de V. S.*
[f] *Cicero actione* 2. *in Verrem & Florus lib.* 3. *cap.* 19.
[g] *Panegyric. Maximiano dictus.* Si mihi.

Oceani Britannici dominium, ipsam Britanniam Magnam devictam sequebatur, *sub* Claudio *&* Domitiano *Augustis.*

Cap. IV.

DEbellatis postmodùm à Claudio Cæsare Australioribus Britannis & in deditionem accepta Insula Vectæ, accessit cum illis, velut Victoriam pars necessariò comitata, Romano Imperio Britannicus Oceanus; quà saltem subactæ insulæ parti prætendebatur. Inde ejusdem ævi Poëta [a] Anonymus ad Claudium de Britannia subacta

[a] Epigr. vett. lib. 2. & in Catalect. vet. Poet. lib. 1. tit. 7.

> *Ausoniis nunquam tellus violata triumphis*
> *Icta tuo, Cæsar, fulmine procubuit.*
> *Oceanusque tuas ultra se respicit aras;*
> *Qui finis Mundo est, non erat imperio.*

Et dein

> *Eufrates Ortus, Rhenus recluserat Arctos;*
> *Oceanus medium venit in Imperium.*

Ipsum Oceanum Imperio, cum Britannia, Romano tunc subjugatum ait; ut post etiam expressiùs.

> *At nunc Oceanus geminos interluit Orbes:*
> *Pars est Imperii, terminus ante fuit.*

Terminus erat Romanorum, per Gallias & Germaniam, imperio Oceanus Britannicus. Devictis Britannis statim imperii pars fiebat. Iterùm,

> *Oceanus jam terga dedit; nec pervius ulli*
> *Cæsareos fasces, imperiumque tulit.*

Et

> *Illa procul nostro semota, exclusaque cælo*
> *Alluitur nostra victa Britannis aqua.*

Nostram aquam Oceanum appellat non minùs, ac insulam ipsam, devictum. Unde & Romano cingi jam Imperium

Imperium Romanum Oceano scribit, postquam nempe subacta est Britannia

Quam pater invictis Nereus vallaverat undis.

Undarum imperium, insulæ dominium semper secutum est. Et Seneca [a] de eodem Cæsare & hoc Mari;

[a] *In Octavia act. 1.*

—— paruit liber diu
Oceanus, & recepit invitus rates.
En qui Britannis primus imposuit jugum,
Ignota tantis classibus texit freta.

Quin, in ejusdem Apocolocynthosi

Iussit & ipsum
Nova Romanæ
Iura securis
Tremere Oceanum.

Britannicus Oceanus palàm intelligendus. Et priscus autor Hegesippus, *Plus* (inquit [b], Agrippæ Regis personam induens, Claudium alloquentis) *fuit transiisse ad Britannos, quàm triumphasse de Britannis. Quid enim facerent, elementis jam Romanorum imperio subactis? Docuit illos Oceanus servitutis patientiam, postquam transfretantibus & ipse Romanorum navigiis insuetam sibi servitutem agnoverat.* Hinc etiam navalis Corona, in Principis honorem, fastigio domûs Palatinæ fixa est, *trajecti & quasi domiti Oceani insigne,* quod ait Tranquillus [c]. Verùm hæc ad Mare Australius tantùm pertinent. Septentrionalius haud navigatum est Claudii classi. Neque enim ejus eousque pertingebat victoria. Primùm autem sub Domitiano circumnavigata est insula à Romanis; & tunc primùm illud novissimum Mare ab eis cognitum domitumque. Tacitus de Iulio Agricolà in Britannia Proprætore, *Hanc,* inquit, *oram novissimi* (Caledonii) *maris tunc primùm* (sub Domitiano) *Romana classis circumvecta, insulam esse Britanniam affirmavit, ac simul incognitas ad id tempus insulas, quas Orcadas vocant, invenit domuitque.* Quod itidem Iuvenalis [d];

[b] *De Excidio Hierosolymit. lib. 2. cap. 9.*

[c] *In Claudio cap. 17.*

[d] *Satyr. 2.*

——— arma quidem ultra
Littora Iuvernæ promovimus & modò captas
Orcadas. ———

Modò captas dicit, id est sub Domitiano. Et error est manifestus apud Eusebium Hieronymianum, Claudium *Orcadas Insulas Romano adjecisse imperio.* Quem tamen secuti sunt Orosius, Cassiodorus, Eutroprius, Beda, Nennius, Ethelwerdus, alii. Sed contrarium ex unico Tacito, scriptore coætaneo & gravissimo, satis evincitur. Quæ verò occurrunt apud Valerium Flaccum[a], Silium Italicum[b], Statium[c], alios, de Caledoniis & Thule subactis ante Domitiani tempora, ita tantùm intelligenda sunt, ut aut more Poëtico Septentrionaliorum nomen pro Britannis quibuscunque per synecdochen usurpari existimemus ipsamque Thulen pro Britanniæ parte qualicunque, aut Romanis Caledonios generatim Britannos tantùm non Australi litori proximantes, denotasse. Nam & Iulius Florus[d] Australes Britannos Caledonias secutum esse in sylvas I. Cæsarem scribit. Id est, planè in sylvas Britanniæ Australioris. At verò cùm Iulius Agricola sub Domitiano insulam tam navali, quàm terrestri bello subegisset, & circumvecta classe, Oceanum Caledonium ita propriè dictum, quod *Maris sui Secretum* (ut observatum est suprà) appellabant Britanni, undique aperuisset, Orcadasque domuisset; adjectum tunc fuisse Romano Imperio mare etiam illud Septentrionalius, atque adeò Romanos Britannici Maris totius non aliter ac Insulæ Dominos fuisse par est ut censeamus. Quod & disertis ferè verbis testatur Tacitus. Is de Agricola, Caledonios armis petituro, verba faciens, *Classis,* ait, *ab Agricola primùm assumta in partem virium sequebatur egregia specie; Cum simul terra simul mari bellum impelleretur, ac sæpe eisdem castris pedes equesque & nauticus miles mixti copiis & lætitia, sua quisque facta, suos casus attollerent; ac modò sylvarum & montium profunda, modò tempestatum & fluctuum adversa, hinc terra & hostis, hinc auctus Oceanus militari jactantia compararentur. Britannos quoque (ut ex captivis audiebatur) visa classis*

[a] *Argonautic. lib.* 1.
[b] *Punic. lib.* 3.
[c] *Sylvarum lib.* 5 *in Protreptico ad Crispinum, Vectii Bolani Proprætoris, sub Vitellio, Britanniæ filium.*
[d] *Lib.* 3. *cap.* 10.

classis obstupefaciebat, tanquam aperto Maris sui secreto, ultimum victis perfugium clauderetur. Clarissimum dominii Maris Britannici testimonium; quod tam Britannos Caledonios antea, quàm Romanos posteà dominos agnoscit. Utrum *auctus* an *victus* Oceanus ibi legendum, dubitarunt viri docti. Sed utraque Lectio dominii acquisitionem palàm denotat. Et *auctus Oceanus* Mare Caledonium reliquo mari à Claudio, cum Australiori insulæ parte, Romano imperio adjecto jam accessisse significat. Quemadmodum *Auctum* dicebatur Circi spatium quod supra definitum modum victoriæ adjungebatur, ut habetur apud Festum [a]. Et Oceanum Britannicum ita in Romanorum potestatem tunc redactum; velut perpetuam insulæ ac individuam appendicem, cogitavit forsan Papinius [b], ubi Domitianum, sub quo hæc in Britannos victoria, ita alloquitur;

[a] *In verb. Auctum.*

[b] *Thebaidos lib.* I.

——*maneas hominum contentus habenis,*
Undarum Terræque potens.——

Certè & Scriptor nuperus [c] ipsum ait Iulium Cæsarem *Insulæ Fretique Britannici imperium sibi asseruisse.* Et tam summâ id dicit cum ratione, dum utriusque imperium, velut individuum conjungit, quam nullâ, dum Insulæ imperium Iulio Cæsari tribuit.

[c] *Iac. Chiffletius in Epist. dedicat. ad libellum* de Portu Iccio.

De Romanorum *dominio in Mari Britannico, ut* Insulæ appendice, *à* Domitiano *ad* Constantium Chlorum *Cæsarem, seu* Diocletianum.

Cap. V.

Subactis verò (ut dictum est superiùs) & Insula, &, qui circumvolvitur, Oceano à Romanis; ut terrestre imperium tuebantur præsides ac legati, ita Marinum Archigubernus cum classe numerosa. Eo enim nomine appellabatur præfectus Classis Britannicæ (seu, ut in Pandectis Florentinis [d], Archigubernius) quod sci-

[d] *Antoninus Augustin. de Nominibus propriis Pandect. Florentin.*

scimus ex Iavoleni I. C. sub Adriano & Antonino Pio Augustis, epistolis. *Seius Saturninus* (inquit ille[a]) *Archigubernus ex classe Britannica, testamento fiduciarum reliquit heredem Valerium Maximum trierarchum; à quo petiit ut filio suo Seio Oceano, cum ad annos sedecim pervenisset, hereditatem restitueret.* Verùm cum in perdomandis & retinendis Britannis Caledoniis, plurimùm laboris, emolumenti parùm fore perspicerent Romani, ita prætenturis terrestre imperium, in Austrum recedentes, relicta Barbaris Septentrionali Insulæ parte, limitabant, ut Oceani imperium juxtà illis minutum esse credamus necesse sit. Prætenturæ illæ, in historiis de Adriano, Antonino Pio & Severo Augustis, obviæ. Ea autem quam sive muro sive vallo ab Orientali litore ad Occiduum per Brigantes ducto statuit Adrianus & instauravit Severus, coercebatur Romanorum territorium intra eosdem penè fines qui Claudii victoriam terminarant. Altera verò quæ ad Glottam & Bodotriam æstuaria insulam intersecabant, Romanum imperium Britannicum sub Antonino Pio ac postea sub Valentiniano, & Valente, & sequentibus aliquot Imperatoribus finiebat. Unde forsan nec multò Septentrionalioris Oceani, quàm qui horum territoriorum oras allueret, postmodùm Romani erant Domini. Cæterùm post Seium Saturninum classis (quem diximus) sub Adriano aut Antonino Pio Britannicæ præfectum, de maritimis rebus Britanniæ usque ad Diocletiani tempora, penè etiam de ipsa Britannia, apud Scriptores altum est silentium. Infestantibus autem sub Diocletiano Mare Britannicum, per Armoricum & Belgicum tractum, Francis & Saxonibus, ad illud pacandum missus est C. Carausius genere quidem infimus[b], sed consilio & manu promptus. Et hanc Maris præfecturam popofcisse ipsum scribit Galfredus Monumethensis atque promisisse *tot & tanta se inde adepturum quibus Rempublicam magis augmentaret, quàm si ipsi regnum Britanniæ traderetur. Ille autem, multis barbaris sæpe captis*, (quæ sunt Eutropii verba; & de Mari Britannico, cui à Cæsare ut ejus Domino, quà Britanniæ

[a] *ff. tit. ad senatusconsult. Trebellian. l. 46.*

[b] *Eutropius hist. 9.*

Britanniæ imperium tenebat, præficiebatur, infestantibus fiunt) *nec præda integra aut Provincialibus reddita aut Imperatoribus missa, sed sibi soli retenta, cum suspicio esse cæpisset, consultò ab eo admitti Barbaros ut transeuntes cum præda exciperet, atque hac se occasione ditaret, à Maximiano jussus occidi purpuram sumsit & Britannias occupavit.* Firmatis demùm & Mari & Terrâ præsidiis, utriusque imperium, utpote semper conjunctum, septennio [a] obtinuit; extinctus à socio suo C. Allecto, qui, triennio idem successor possidebat. Hic autem ductu Asclepiodoti Præfecti prætorio (postquam ita incertus consiliique inops à Constantio Chloro Cæsare, qui in Britanniam ad eum reprimendum trajecerat ipse, redderetur, ut tunc denique senserit quod non munitus esset Oceano sed inclusus, ut loquitur Panegyrici author [b] ad Maximianum) tandem victus & occisus est. Atque ita & insula simul & Oceanus, quà Romanorum hic imperio prætendebatur, post decennium receptus est. Neque aliunde, quàm ab hoc decennii in Britanniis imperio, excusi sunt nummi illi & C. Carausii, & C. Allecti cum inscriptionibus IMP. C. CARAUSIVS P.F. AVG. & IMP. C. ALLECTVS. P. F. AVG. Ectypum autem ex æreis Allecti adjicimus, ut eorum inscriptio in parte aversa, Triremis cum VIRTVTE AVGVSTA, simul observetur, quâ imperium ejus Britannicum Oceani circumflui dominio maximè subnixum esse quin vellet, vix dubito. Restitutæ ita cum Oceano Britanniæ insigne etiam testimonium est Panegyricus ille cujus autorem alii Mamertinum, Eumenium alii putant. *O victoria multivaga*, inquit ille, *& innumerabilium triumphorum, quâ Britanniæ restituta, quâ gentes Francorum penitus excisæ, quâ multis prætereà gentibus in conjuratione illius sceleris deprehensis imposita est necessitas*

[a] *Orosius lib. 7. cap. 25.*

[b] *Panegyric.* Si mihi Cæsar.

cessitas obsequendi : denique ad perpetuam quietem maria purgata sunt ! Gloriare tu verò, Cæsar invicte, (Constantium Chlorum Cæsarem, jam memoratum, alloquitur) *alium te orbem terrarum peperisse; &, Romanæ potentiæ gloriam restituendo navalem, addidisti Imperio terris omnibus Majus Elementum.* Majus elementum oratorie dicit pro ipso Oceano Britannico, quem ita expressim ait cum Britannia restitutum. Et singulare sic est, Romanos de imperiis Britanniæ & Maris cognominis, veluti semper individuis, loqui. Et de lue illa, quam solis Britanniæ visceribus intabuisse ait, seu de periculo Romano imperio tunc imminente, *Nullo certe*, inquit, *fine montium aut fluminum terminabatur, quem dispositæ Limitis custodiæ non tuerentur. Sed ubique Navis, licet nobis virtutem felicitatemque vestram haberemus, magnis tamen terroribus imminebat, quà jacent Maria, quà venti ferunt.* Et mox; *Hac victoria vestra non Britannia solum servitute est liberata, sed omnibus nationibus securitas restituta quæ Maritimo usu tantum in bello adire periculi poterant, quantum in pace commodi consequuntur.* Allecti etiam imperium *vim nauticæ rebellionis* expressè nuncupat idem, *atque ipsam*, inquit, *Britanniam, quæ sedem tam diuturno sceleri præbuisset, constat victoriam sola sui restitutione sensisse vestram.* Simul cum Britannia ipsa devicta, concidit vis omnis nautica, quæ in hac plaga, Britanniâ ab Allecto, ita arreptâ, necessariò ut perpetua insulæ comes in Augustos invaluisset. Et pergit Panegyristes; *Ex aliis quidem partibus aliqua restant, quæ si voluntas vel ratio desiderent, possitis acquirere; ultra Oceanum verò quid erat præter Britanniam? quæ à vobis ita recuperata est, ut illæ quoque nationes Terminis ejusdem insulæ cohærentes, vestris nutibus obsequantur. Nulla progrediendi causa superest, nisi si (quod Natura vetuit) fines ipsius quærantur Oceani.* Quænam *Nationes Terminis Britanniæ cohærentes* heic sunt præter transmarinas, quarum litora terminis Imperii, quod tunc Britannicum censebatur, seu provinciæ Britannicæ terminis Marinis, id est, Oceano Britannico cohærebant? Veluti Gallorum, & confinium. Nam de insulis exiguis quæ proximant, in-

intelligendum non est. Neque enim eorum incolæ Nationes dictæ. Nec Panegyrici majestati consonum erat, è tam exiguis Imperatori gloriam adaugere. Quin Nationes illæ terminis Britanniæ cohærentes, seu cohærentes Britannici imperii corpori terminis, in paulò post subnexis, ipsos Galliæ continentis, cujus litora terminis Oceani cohærent Britannici (qui civiliter ipsius insulæ pars seu territorium cum eo conjunctum habebatur) incolas fuisse ostenditur. Nam sic pergit ad explicanda illa verba Panegyristes: *Per victorias tuas, (Constanti Cæsar invicte, quicquid infrequens Ambiano & Bellovaco & Trigastino Solo Lingonicoque, restabat, barbaro cultore revirescit.* Etiam ex eodem Carolus Sigonius, *Hac victoria*, inquit [a], *non solum ipsa est recuperata Britannia, sed Galliæ quoque, Hispaniæ, Italiæ atque Africæ oræ perpetuis piratarum incursionibus liberatæ.* Scilicet Britannia cum Oceano suo ac vi eidem tuendo nautica, receptâ, in tuto positæ sunt non solùm circumvicinæ sed & longè dissitæ provinciæ maritimæ, quarum universis impendebat hoc bellum seu rebellio nautica quæ *tam late vagari & flagrare poterat, quàm latè omnis Oceanus & mediterranei sinus abluunt*; quæ item Panegyrici verba. Britanniam restituere, recuperare, rebellionem nauticam heic comprimere, Oceanum hunc purgare, ejusmodi habita sunt ut, uno peracto, cetera (ob conjunctum perpetuò insulæ & Maris cognominis dominium) consequerentur. Et amissâ Britanniâ, copiæ Romanorum navales, quibus mare tutum, itidem amissæ. Restitutâ, etiam & hæ cum Oceano restituebantur.

[a] *De Occidentali Imperio lib.* 1.

De Dominio Maris Australis *&* Orientalis, Britannicum comitante Imperium, *à* Constantini Magni *tempore* usque dum Insulæ valedicebant Romani. *Id totum præfecturæ* Comitis litoris Saxonici per Britanniam *subfuisse.*

Cap. VI.

Ævo insequente, immutatâ sub Constantini tempora administrationis Imperii formulâ, quemadmodum sub Præfecto Prætorio Galliarum Vicarius Britanniæ Civili administrationi heic præerat, &, sub Magistro Militum Occidentis, Comes Britanniarum & Dux Britanniarum mediterranea Insulæ copiis tuebantur, ita sub ejusdem Magristri dispositione, Vir titulo Spectabilis, *Comes* [a] *litoris Saxonici per Britanniam*, præsidiis in litore Australi & Orientali Britanniæ dispositis, Mari universo quod Gallias, Bataviam, & Cimbricam Chersonesum, & Magnam Britanniam interfluit, veluti parti seu termino terminato Imperii Britannici, non aliter ac ejusdem imperii provinciæ alteri, præfici est solitus. Quod in ipso nomine dignitatis est signantissimè indicatum. Nam Dux Britanniarum, Comes Britanniarum, ut Comes Tingitanæ, Comes Hispaniarum, id genus alii plurimi à terris & regionibus, quibus præerant, denominabantur. Atque inter dignitates illas, quæ Limitaneæ fuere, eæ à limitibus nomen semper accipiebant. Unde Comes limitis Ægypti [b], Præfectus Euphratis [c], Præfectus ripæ Danubii [d], & Comes Danubii [e], & *quibus Rheni* [f] *mandata est custodia*, in officiis Augustalibus occurrunt. Scilicet fluvii hi Romani Imperii termini seu limites erant. Et Comites seu Duces Rheni verbis illis de Rheno innui putant meritò viri docti [g]. Quemadmodum autem Danubii, Rheni, Euphratis nomina fines denotabant Septentrionales Orientalesque Imperii Romani, ita planissimè litoris

[a] *Notitia Dignitatum Imperii Occidentis.*

[b] *Notitia Dignit. Orientis.*

[c] *Inscript. Gruter. fol.* 1090. 21.

[d] *Ibid. fol.* 490. 2.

[e] *Sidonius Apollinaris in Panegyric. Anthemio dicto.*

[f] *L. 9. C. Theodos. lib. 7. tit. 1.*

[g] *Marquard. Freher. Orig. Palatin. part. 1. cap. 3.*

litoris Saxonici nomen seu limes Orientalem Septentrionalemque finem Imperii Britannici, seu quod Britannici nomine in Romanorum, ut corpus unum, potestatem redactum est. Adeo ut quicquid ad limitem illum protendebatur, Comiti litoris Saxonici per Britanniam, ut præfecto territorii Marini, seu insulæ appendicis, propriè subjaceret. Iam verò protensum est territorium illud seu provincia huic dignitati singulari subjacens per Mare ipsum Britannicum, à Britannico litore usque in litora transmarina, seu quæ in Galliâ, Belgiâ, Bataviâ, Cimbricâ Chersoneso, Britanniæ nostræ adversa sunt. Ita ut quicquid à Britannico litore sive Maris sive Insularum interjaceret, Comitis (quem diximus) præfecturæ, veluti Admiralli provincialis seu territorialis administrationi, accederet. Litora autem adversa illa *Saxonici litoris* nomine tota cognita tunc fuisse, manifestum sit tum ex Ptolemæo, Marciano Heracleote, Zosimo, ejusmodi aliis, tum ex Notitiâ Dignitatum utriusque Imperii. Etenim juxta Albis fluvii ostium quod Cimbricæ Chersoneso seu Daniæ regni parti occidentali proximat, Saxones à Ptolemæo [a] & Marciano [b] collocantur, uti etiam in ipsa Chersoneso Cimbricâ. Atque à sedibus eorum primariis & vetustis litus illud Saxonici nomen desumsit. Gens autem inter Germanos præcipua, vicinis pulsis, in Austrum per Batavicum, Belgicum, Gallicum litus sedes ampliabat. Unde sub Rheni ostiis, Batavorum agros eam etiam sub Constantini tempora occupâsse scribit Zosimus [c]. Atque ex eo quod hæc insidebant litora Saxones, & crebris per Galliarum tractum totum maritimum exscensionibus factis & Mare & Tellurem inde infestabant, dictum est non solùm litus illud Saxonum ipsorum seu limes imperii Britannici orientalis, verùm & ipsum litus Belgicum & Gallicanum totum, quod Britanniæ nostræ adversatur, Saxonicum litus, & limes Saxonicus. De Cimbrico & Batavico litore, in quo sedes sibi fecerant ampliores, res manifesta est ex eis quæ jam memorantur. De Belgico & Gallicano expressim itidem testatur

[a] *Geograph. lib.* 2.

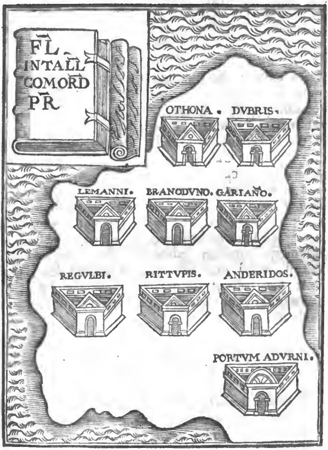
[b] *In Periplo.*

[c] *Histor. lib.* 3.

Notitia Dignitatum Imperii. Etenim in ea habetur sub dispositione Ducis Tractûs Aremoricani (qui totus est ab occidentali Gallia seu à Ligeris fluvii ostio ad Sequanæ ostium) *Tribunus cohortis primæ novæ Armonicæ, Grannona in litore Saxonico.* Ibi planissimè litus Britanniæ nostræ Australi in Galliis adversum, litus Saxonicum appellatur. Et in eadem Notitia sub dispositione Ducis Belgicæ secundæ (quæ à Sequanæ ad Mosæ fluvii ostium porrigitur & Flandriam complectitur) habemus *Equites Dalmatas Marcis in litore Saxonico.* Atque in insigniis ejusdem Ducis expressim item habetur *litus Saxonicum.* Ita totum quod à Cimbrica Chersoneso in occidentalem Galliam procurrit litus Saxonicum disertè in Notitia dictum. Quod non solùm a frequentissimis in ora ea maritima deprædationibus, quas exercere solebant [a] Saxones, sed ab eorum exscensionibus sedibusque per totum illud litus subinde adquisitis evenit. Adeo ut expressiùs nil dici potuerit, quàm Oceanum totum interjacentem, ut Insulæ appendicem, ab Australioris insulæ partis dominis tunc occupatum esse; nisi quis velit ea quæ à Comitis, Ducis, aliúsve præfecti limitanei sedibus propriis ad limites, à quibus ipse denominabatur, protenduntur, sive ejus imperio sive præficientium dominio non subjacuisse. Quod sanè absurdum est, & à solenni Imperii Romani administratione prorsus alienum. Sedes autem proprias habuit Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, tantummodò in Britannia; &, sub Romanis, Britannicus duntaxat erat ille magistratus. Neque Saxones ipsi alii quàm hostes. Et litus eorum, quà illud ipsi insidebant, planè hosticum erat. Sedes scilicet Comiti huic, suo pro arbitratu, fuere in quolibet præsidiorum, oppidorum, seu urbium maritimarum novem quas in litore Suffexiano, Cantiano, Essexiano & Norfolciensi sitas, pro insignibus, ad mare depictas & Principali diplomati adjectas, semper habuit. Nomina harum fuere *Othona, Dubris, Lemmanis, Branodunum, Garianum, Regulbis, Rittupæ, Anderidos,* (seu *Anderida*) *Portus Adurni.* Sua prætereà fuere & Vicario Britan-

[a] *Sidonius Apollinaris lib.8.epist.6.*

Britanniarum & Duci & Comiti Britanniarum insignia itidem cum imperio data. Huic, ipsa Insula arcis munitæ figura in Oceano depicta; Duci, oppida aliquot mediterranea; & Vicario, provinciæ quinque in quas insula à Romanis partita. Quod videre est in Notitia Dignitatum. Vbi Comitis litoris Saxonici (quem diximus) insignia hac formulâ,

eâ scilicet quæ in codicillis depingi solebat, habentur. Quod verò ad Urbes illas in insignibus hisce mari-

 timas,

timas seu oppida, attinet; si rerum Britannicarum peritis [a] credamus, Othona sita erat ad Trinobantum littus quod Centuriæ de **Dengy** in agro Essexiano prætenditur. Dubris idem est cum **Dover**. Lemannis circa **Hith** in litore Cantiano collocabatur. Branodunum non aliud erat à **Brancheſter** in litore Norfolciensi prope Metaris æstuarium. Garianum, aut **Gernemutha** erat, aut locus proximans. Regulbium seu Regulbis Cantii aquilonarem oram occupavit, **Reculver** jam nominatum. Rittupis seu Rhutupiæ in Cantio sub Wantsumi fluvii ostium sedes habuit, forte **Richborow**. Anderidos Rotheri fluvii ripam tenuit; **Newenden** jam appellatum. Et demùm Portus Adurni in viculum, nunc **Aldrington** vocatum, propè **Shoreham** in litore Suffexiano, transivit. Libri autem, in insignibus illis, figura, quæ in codicibus Notitiæ manuscriptis purpurea seu lutea est (ut testatur Guidus Pancirollus [b]) ipsa mandata Cæsariana denotabat. Et si Pancirollo fides habenda, literæ ei inscriptæ Notariorum linguâ significabant, *Felix liber injunctus Notariis laterculi, continens Mandata ordine Principis*, seu *Primicerii*, qui notariorum Princeps. Ipsissimæ eædem literæ in aliorum Præfectorum insignibus interdum habentur. Quosnam autem in Marini, quod diximus, dominii tutelam sub dispositione sua haberet Comes litoris Saxonici per Britanniam, quale item officium, indicatur in Notitia ad hunc modum;

[a] *Guil. Camden. in* Suffexia, Cantio, Effexia, Norfolcia.

[b] *Ad Notitiam Dignitat. Occidentis. cap. 72.*

Sub dispositione viri Spectabilis, Comitis litoris Saxonici, per Britanniam.

Præpositus numeri Fortensium, Othonæ.
Præpositus militum Tangricanorum, Dubris.
Præpositus numeri Turnacensium, Lemannis.
Præpositus equitum Dalmatarum Branodunensis, Branoduno.
Præpositus equitum Stablesiani Garrionensis, Gariannono.
Tribunus cohortis primæ Vetasiorum, Regulbio.

Præ-

Præpositus Legionis II Aug. Rutupis.
Præpositus numeri Abulcorum, Anderidæ.
Præpositus numeri Exploratorum, portu Adurni.

Officium autem habet idem Vir Spectabilis Comes, hoc modo.

Principem ex officio Magistri Præsentalium à parte peditum.
Numerarios duos, ut supra, ex officio supradicto.
Cornicularium;
Adjutorem;
Subadjuvam;
Regendarium;
Exceptores;
Singulares, & reliquos Officiales.

Tam de militum quàm ministrorum nominibus consulendus est Guidus Pancirollus. Neque heic locus est commentario, qui ea lectori inclinantis Imperii Romani historia non satis versato explicaret. Numerorum vero rationem à Guido subductam, ut præsidia sub hoc Comite, ad tutandam Britannici Imperii tunc temporis appendicem hanc Marinam adhibita, meliùs innotescant, adjicimus. *Sub hoc Comite* (inquit [a]) *erat una legio fortè* $\overline{\text{M}}$ *peditum, & seni Numeri, fortè* $\overline{\text{MCC}}$, *& duo ordines Equitum fermè* $\overline{\text{CC}}$. *Summa est peditum fermè* $\overline{\text{MMCC}}$, *& equitum* $\overline{\text{CC}}$. *Præfecturam enim mille peditum hoc tempore fuisse Constantinus Porphyrogenneta* [b] *scribit.* Sic ille. Naves & classiarii, hoc saltem nomine, non memorantur in Notitia. Sed, ut in hostium exscensiones (si fortè acciderent) dispositi fuere ordines equitum, ita in Numeris & Legione Classiarios contineri, non est quòd dubitemus.

[a] *Ad Notitiam Dignit. Occid. cap. 72.*

[b] *Lib. de Thematibus.*

Expenditur

Expenditur sententia virorum aliquot doctorum, qui litus Saxonicum *cujus* Comes *ille* per Britanniam *maritimus dictus est*, Litus *volunt esse Britannis* Cismarinum; *Et planè refellitur.*

CAP. VII.

SEd verò viri aliquot docti, sive aliud (ut plerunque) agentes, sive oscitantèr nimis rem perpendentes, Comitis litoris Saxonici per Britanniam dignitatem seu præfecturam aliter interpretantur; atque ita, ut si eorum sententia esset admittenda, argumentum seu testimonium de Maris dominio cum Insula sub Romanis in præfectura illa conjuncto superiùs allatum, palàm corrueret. Horum duplex est genus. Alii ipsum Litus Britannicum seu Cismarinum, Saxonicum in Dignitatis hujus nomine tantùm dici volunt; Alii tam Britannicum, quàm totum illud à Cimbrica Chersoneso in Galliam Occidentalem lunato recessu porrectum atque Britanniæ adversum. Sed utrique largiter sanè sunt hallucinati. Prioris sententiæ author est Guidus Pancirollus [a] qui à Saxonibus quos Vortigernus Britanniæ Australioris Rex huc sibi subsidio vocavit, ita denominatum intra Insulam litus seu limitem esse scribit. *Insulæ partem* (ita ille) *Saxones occuparunt, unde limes contra eos à Comite Creato erectus Saxonicus est dictus.* Quo nihil insciitius dici potuit, sive rem ipsam sive temporum rationem spectes. Nam ut prætercam in Notitia ipsa, non omnino de Limite Saxonico, sed de Litore verba fieri (utcunque etiam Pancirollo præfectus, de quo loquimur, dictus sit in Commentarii sui lemmate, *Comes limitis Saxonici per Britanniam*) scripta est Notitia sub Theodosii junioris tempora, seu annum CCCCX, ut ferè consentiunt viri docti. Id est, sub id tempus, Formula universæ Imperii administrationis, tam in Oriente quàm in Occidente, quæ jam antea in-

[a] *Ad Notitiam Dignit. Occid. cap.* 72.

inoleverat, summa cum diligentia velut in laterculum congesta est unicum. Iam verò Saxones, ut plerique veterum docent, primùm in Britanniam advenerunt anno Christi CCCCXLIX. Detur autem, quod ex meliore calculo est fortè recipiendum, adventum illorum annum CCCCXXVIII sortiri debere[a], id est XXI Theodosii Iunioris; id intereà (quod inprimis est heic advertendum) certissimum est, derelictam esse à Romanis præfectis Britanniam omnino, antequam illi acciti. Scilicet fuere à Vortigerno rege *ad retundendas Aquilonales gentes* (Pictos, & Scotos; non Romanos, qui Insulæ valedixerant) *intromissi*; quod scribit Gildas[b]. Neque Romanis eorúmve Ducibus aut Comitibus res erat intra Insulam omnino cum Saxonibus. Adeo ut historiarum & temporis rationum sit ignorantia crassa, Saxonicum quemcunque limitem aut Saxonicum litus, florente aut aliquatenus obtinente heic Romanorum Imperio, in ipsa Insula statuere. Manifestius igitur nihil est, quàm transmarinum Britanniæ Australi & Orientali adversum litus, ut superiùs designatum est, Saxonicum in ea dignitate dictum. Etiam & multò antiquior erat Comes ille litoris Saxonici per Britanniam, & *tractus maritimi* seu Maris ejus quod Romanorum per Britanniam imperio, seu in Britannicæ provinciæ corpore comprehensum est, adjectione notus. Nam sub Valentiniano I, seu circa annum Christi CCCLXX hac dignitate functus est Nectaridius; teste Ammiano Marcellino, ubi nuncium ait[c] indicasse, *Britannias Barbarica conspiratione ad ultimam vexatas inopiam; Nectaridiumque Comitem Maritimi tractus & Buchobaudem Ducem hostilibus insidiis circumventum.* Neque alia à Comitis litoris Saxonici, hoc sensu, per Britanniam, putanda est dignitas, quam accepit apud Bononiam (in Galliis) C. ille Carausius, de quo suprà, ad pacandum per tractum Belgicæ & Aremoricæ mare, quod *Franci & Saxones* (ut Eutropii & Orosii verba sunt) *infestabant*, Nam præsidia etiam ipsum & sedes præfecturæ in Britannia eum habuisse inde satis elicitur, quòd à Maximiano jussus

[a] *Apud Guil. Camden. in Brit. pag.* 95. & vide *Thomam Lidiat. in Temp. Emendat. pag.* 238.

[b] *In Epist. de Excidio Britanniæ.*

[c] *Histor. lib.* 27.

jussus occidi, in Britanniis statim purpuram sumpsit & per septennium inde imperavit. Ita Præfectus heic seu Comes tractûs Maritimi & Comes litoris Saxonici, iidem ipsi semper habiti, ad Britanniæ Marisque sui solius administrationem attinuêre. Suas autem ad tutandum mare & litus hoc transmarinum operas auxiliares ex instituto Principali præbuisse fatemur Ducem Belgicæ secundæ & Ducem tractûs Aremoricani, de quibus suprà fit mentio. Nam & præsidia habebant illi in litore hoc Saxonico, ut observatum est, disposita. Ceterùm id maximè heic observandum est, Duces hosce transmarinos non tam litus aut mare, quàm continentem ex ipsa Dignitatis naturâ curâsse; atque inde tantùm nomina, ut vides, sortitos. Hunc à tractu Aremoricano & Ebruicano [a], qui per provincias quinque, Aquitaniam primam & secundam, Senoniam, secundam Lugdunensem & tertiam (quæ Britanniam minorem & Normanniam complectitur) extensus totas ferè Gallias jam vulgò dictas continebat; Illum verò à Belgica secunda. Neque alium fuisse Mediterraneorum, alium litoris aut maritimi tractus in Galliis sive Comitem sive Ducem. In Britannia autem, distincta omnino fuisse munera sive Comitum sive Ducum Mediterraneorum, & Comitis tractûs Maritimi seu litoris Saxonici, distinctas copias, insignia prorsus distincta. Perinde ac si hoc ipso Romani Imperatores vellent denotatum, ut Mare ipsum ad insulæ semper Imperium, ita res maritimas earumque tutelam ad Britannicam litoris Saxonici seu transmarini præfecturam jure singulari pertinuisse; utrumque autem adversi Galliarum continentis Ducem subsidium adversus infestantes Saxonas, cum res postularet, ita præstare debuisse, ut intereà sola cura Maris ipsius, ut singularis mandatæ provinciæ, Comiti litoris Saxonici per Britanniam constituto incumberet. Et si quis sive Aremoricæ sive Belgicæ secundæ Dux seu Comes, Ducis seu Comitis litoris Saxonici (ut obiter volunt aliqui [b]) nomine appellabatur, id sanè inde fiebat, quia litus Saxonicum, nobis transf-

a Præter *Notitiam & Pancirollum*, vide *Ios. Scaligerum ad Ausonium lib. 2. cap. 6.*

b *Ios. Scaliger in lect. Ausonianis lib. 2. cap. 6. & Guil. Camden. in Brit. pag. 96.*

transmarinum, provinciam eorum terrestrem terminabat; quemadmodum & Comitis jam dicti per Britanniam, Marinam. Nec verò magis admittenda est sententia illa altera; tam Britannicum nostrum quàm adversum seu transmarinum litus, Saxonicum eo ævo dictum. Adeoque nomen illud in Comitis, de quo loquimur, dignitate cismarinum litus denotare. Hujus est Abrahamus Ortelius[a]; *Saxonicum litus*, inquit ille, *in libro Notitiæ, Cantii partem Orientalem designare video; cùm Dubrim, Rutupim, & alia Cantii oppida in eo describat.* Sequaces ejus sunt viri quidem præclari, Gulielmus Camdenus[b], Paulus Merula[c], Philippus Cluverius[d], alii aliquot. Et rationem adjiciunt; quia litus utrumque tam cismarinum quàm transmarinum à Saxonibus piraticam in hoc mari tantâ frequentiâ exercentibus nomen desumsit. Unde & in Comitis titulo, Britannicum litus designari. Sed hallucinatio est manifesta. Scimus quidem Scriptores illius ævi docere tam litus adversum, quàm Mare alluens, crebris deprædationibus Saxonum eorumque exscensionibus, sedibusque ibi collocatis (ut vetustas in litore Cimbrico & Batavico sedes prætermittam) esse infestatum. Ideoque Saxonicum inde denominatum fuisse, doctorum vix est qui dubitat. De Saxonibus autem litus illud ita frequentantibus testes sunt omni exceptione majores. Sidonius Apollinaris[e] de tractu Aremoricano,

Quin & Aremoricus piratam Saxona tractus
Sperabat. ——

Et Ammianus Marcellinus[f]; sub Valentiniano & Valente Augustis, Gallicanos, ait, *tractus Franci & Saxones iisdem confines, quò quisque erumpere potuit terra vel mari, prædis acerbis incendiisque & captivorum funeribus hominum violabant.* Adde & Saxones Baiocassinos in litore Aremoricano apud Gregorium Turonensem[g], ceu incolas vetustos, commemorari. Adeò ut res obscura non sit, quamobrem Saxonici nomen litori adverso inditum. At verò nullibi legitur Saxones tunc

X tem-

[a] *In Thesauro Geographico.*

[b] *In Cantio pag.* 230.

[c] *Cosmograph. part.* 2 *lib.* 3. *cap.* 31.

[d] *German. Antiqua lib.* 1. *cap.* 18.

[e] *Panegyric. ad Avitum August. seu Carm.* 7. *adde eum lib.* 8. *epist.* 6.

[f] *Histor. lib.* 27.

[g] *Lib.* 5. *cap.* 26.

temporis litora Britannica sive insedisse sive adpellere solitos, aut Britannicum quid, præter mare, infestâsse. Nec vestigium quidem occurrit, unde conjicias nomen *Saxonici* litori Britannico tunc temporis fuisse aut debitum aut tributum. Atque inauditum est (puto) litora aliqua, nominis sui celebritate notissima, à prænavigantium tantùm sive transitu sive nuda maris, sine exscensione, infestatione, novum nomen desumsisse. Maximè in Dignitatis indicatione quæ non fit sine Telluris etiam, cujus revera ita litus esset ipsum, nomine interim adjecto. Percurre quæ habentur in Notitia utriusque Imperii dignitates universas. Nulla reperitur aliâ denominatione signatum, quàm aut ipso limite, ut limitaneæ, aut à notiore & certiori provinciæ nomine, ut reliquæ. Scimus quidem portum qui in Morinis, seu transmarinus nobis est, dici oilm *Britannicum*, seu *Portum Morinorum Britannicum*, ut testatur Plinius [a]. Quod nomen à Britannia nostra derivatum volunt [b] viri docti. Sed ob J. Cæsaris ex illo portu in Britanniam trajectum (nam Iccium faciunt) ita denominatum volunt. Simili, aut æquivalente ratione litus, quod Britanniæ est, Saxonicum sub Dignitatis, de qua loquimur, tempore vocari, non est repertum. Certè nec à ratione est absonum, ipsum Britannicum in Morinis portum à statione navium quæ tuendo sub Romanis Mari contermino quà Britannicum erat & Britannicæ præfecturæ subjacebat, Plinij seu Vespasiani Augusti (quod idem est) ævo denominari. Quin verò si ipsum litus insulæ in Comitis, quo de agitur, limitanei dignitate intellectum fuisset, quàm compendiosè dictus fuisset *Comes litoris Britannici?* Undenam verborum illa periphrasis singularis, *Comes litoris Saxonici per Britanniam*, si litus ipsum fuisset Britannicum? Palàm est, quemadmodum in officiis Augustalibus habebatur *Magister militum per Orientem*, *Magister militum per Thracias*, *per Illyricum*, *peditum per Occidentem*; ita Comitem hunc dictum esse per Britanniam. Scilicet undiquaque per Britanniam, quantum ad ejus singulare ministerium attinebat, id est

[a] *Hist. Nat. lib* 4. *cap.* 23.

[b] *Iacob. Chiffletius in Portu Iccio, cap.* 6.

est, quantum ad tuendos fines Imperii Britannici ad ipsum litus Saxonicum seu transmarinum sitos. Atque ita verba, quibus exprimitur dignitas hæc, sunt distinguenda ut *Comes per Britanniam* planè dicatur; sed *litoris Saxonici*, seu *limitis transmarini*; quâ ratione ceteri Duces seu Comites limitanei designari soliti. Et egregium est ad hanc rem exemplum in Germanici Imperii, quod tenuere Romani, limite. Is erat Rhenus fluvius. Custodia Rheni mandari solita est præfecto; quod apud historicos [a] & ex codice Theodosiano [b] est manifestum. At verò ripa Transrhenana erat limes præfecturæ hujus, adeóque Imperii Germanici, non ripa citerior. Unde etiam Posthumius sub Gallieno Imperatore custodiæ hujus Præfectus, *Limitis Transrhenani Dux* nominatur à Valeriano Augusto in Epistola ad Gallos missa, quod discimus ex Trebellio [c] Pollione. Et *limes trans Rhenum*, id est ripa transrhenana, memoratur Flavio [d] Vopisco. Non alio certè modo Comes litoris Saxonici per Britanniam, litoris seu limitis transmarini adeoque totius interluentis maris, ut Magistratus in Britanniarum administratione constitutus, Comes habendus est.

[a] *Zonaras tom.2, alii.*

[b] *L. 9. C. Theodos. lib. 7. tit. 1.*

[c] *In Triginta Tyrannis.*

[d] *In Tacito Augusto.*

E Claudiano *&* Numismatis *aliquot* Antonini Pii *Augusti, indicia de Britanniæ* Insulæ & Oceani sui Imperio & dominio individuo.

Cap. VIII.

A Dominio Maris Britannici cum Insulæ semper conjuncto, ceu comite individuo (secundùm ea quæ dicta sunt) manarunt, ut veri est simillimum, illa Claudiani, qui vix de Britannia pacata, recepta, aut domita loquitur, quin Mare ipsum velut id, quod necessariò comitaretur, simul adjiciat. Ad Honorium Augustum de gentis suæ origine, quæ ex Iberia,

Panegyric. de 4. Consulatu Honorii.

——cunabula fovit, inquit [a];
Oceanus. Terræ dominos pelagique futuros
Immenso decuit rerum de Principe nasci.
Hinc processit avus——

Scilicet Theodosius, qui post Nectaridium litoris, ut supra memoratur, Saxonici Comitem & Buchobaudem insulæ Ducem cæsos, in Britanniam missus est ab Imp. Valentiniano I. Neque quod pelago, in rerum Theodosii hujus gestis, bene respondeat, habet Claudianus, præterquam quòd *debellator Britannici litoris* ei dicatur, & *maduisse Saxone fuso Orcadas* subjungat. Quod palàm de pacato Mari Britannico à Saxonibus infestari solito intelligendum. Mox item de Theodosio hujus filio, seu Honorii patre, id est Theodosio Augusto I;

Sed laudes genitor longè transgressus avitas
Subdidit Oceanum sceptris——

Quod ad recuperatam Britanniam, occiso Aquileiæ Maximo, qui per tyrannidem insulæ imperium invaserat, quin spectet, vix dubitari potest. Ad Flavium item Stilichonem Honorii minoris tutorem, apud eundem, ipsa Britannia, Munivit me, inquit [b], Stilicho

[b] *De laudibus Stilichonis lib. 2.*

——ne littore toto
Prospicerem dubiis venturum Saxona ventis.

Mare scilicet mihi pacatum reddidit; mihi tutatus est & servavit; ab ejus usu Saxonas abegit. Alibi etiam Pietas Dea ad Honorium [c].

[c] *In Eutropium. lib. 2.*

——Quantum, te Principe, possim;
Non longinqua docent: domito quod Saxone Tethys
Mitior, aut fracto secura Britannia Picto.

Maris tutamen cum Insulæ planè heic conjunctum. Idem Poëta ad Manlium Theodorum Cos.

——Hispana tibi, Germanaque Tethys
Paruit, & nostro diducta Britannia mundo.

Idem imperium, eadem victoria, tutela eadem semper

&

& Maris seu Tethyos Britannicæ & ipsius Insulæ. Germana enim Tethys heic Oceani Britannici pars illa est quæ Belgas, Batavos, Frisios, Iutas, & Britanniam interfluit. Hisce accedat Provinciæ (quæ Præsidialis sub vetustioribus Cæsaribus fuit) figura in Romanorum numismatis reperta. Ea est forma muliebris, pallâ seu supparo induta, nunc rupibus nunc globo in Oceano insidens cum signo militari, hastâ, scuto; uti ex æreis Antonini Pii nummis juxta habetur depicta. Britanniam circumambienti Oceano imperare ita notabant, & Romanum Imperatorem Britanniæ. Neque effigiem hujusmodi comperimus ante tempora Seii Saturnini, primi (de quo mentio apud veteres fit) Præfecti classis Britannicæ seu copiarum navalium, quibus Britannicum Oceanum tuebantur Romani. Is sub Adriano aut Antonino Pio hoc munus gessit, ut antè dictum est. Atque hinc est quod posteà Claudianus, ubi Britanniam (Cæruli seu Oceani, jure singulari, insulam dictam) personâ induit, velat eam amictu pelliceo adeò velut undulante & cæruleo glasti colore infecto, ut Oceani æstus omnino imitaretur; & pedibus ejus ipsum Oceanum subjicit. Ita scilicet ille, ubi plures provincias trabearum insignia Stilichoni Romæ petentes inducit: Hispaniam, Britanniam, Africam. Et de Britanniâ seorsim [a].

Inde Caledonio velata Britannia monstro,
Ferro picta genas; cujus vestigia verrit
Cæruleus, Oceanique æstum mentitur amictus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,

Munivit

[a] *De laudibus Stilichonis lib. 2.*

Munivit Stilicho; totam cum Scotus Hibernam
Movit, & infesto spumavit remige Tethys.

Hispaniæ antè ibi comas palmæ foliis ornat, & vestem Tago fluvio intexto. Africam spicis & ebore, quemadmodum in Antonini Pii nummis etiam designabatur. Harum utraque mari item alluitur, pene circumdatur. Sed ad neutram, ut ad Britanniam, adjacentis maris imperium spectâsse tum intellexit Poëta. Ceterùm ut Hispaniæ Palmæ & Tagus fluvius, ut Africæ Spicæ & Ebur propria; ita Britannicæ provinciæ Oceanum cognominem proprium fuisse voluit innuere. Verùm ita terminatum fuisse Romanorum in Oceano hoc dominium existimandum est secundùm litoris occupationem, ut in maris interim Britannici parte, quæ gentium Britannicarum eis minimè subjacentium alluebat litora, parum juris habuerint. Quod de Mari Hibernico, & quod reliquum est sub Cauro positum, maximè dicendum. Neque enim Hibernia solùm sed etiam Mannia, inclinante Romanorum imperio, insulæque occidui Maris ceteræ & Britanniæ magna pars Septentrionalior, à Scotis tenebatur Pictisque; unde par est ut iis etiam suum fuisse in alluente Oceano imperium avitum autumemus. Et de imperio seu dominio, sub Romanorum tempora, Oceani Britannici, velut ejus quod non minùs jure prisco ad Insulam ejusque imperium attineret, quàm sive Murus sive pomœrium ad Urbem, hæc dicta sunto. Ad Successorum tempora transimus.

De Maris Britannici dominio, postquam Romanorum imperium exuerant *incolæ*.

Cap. IX.

Inclinantibus, sub Theodosio juniore & Honòrio & Valentiano III Augustis, rebus Romanis, neque Urbis ipsius tutelæ sufficientibus præsidiis militaribus, liberabant se omnino eorum imperio, Britanni; circa

circa annum à Iulii Cæsaris adventu CCCCLXXX seu Christi CCCCXXX. Scilicet τῆς Ῥωμαίων, ut scribit Zosimus[a], ἀρχῆς ἀφέστησαν καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐβιότευον *Romanum imperium exuerunt, constitutâ pro suo arbitrio Republicâ.* Rediit igitur ad indigenas tam Maris quàm Insulæ partis à Romanis anteà occupatæ dominium. Huic interim inhiabant Saxones illi adversi litoris incolæ, quibus re piratica exercitatissimis propulsandis Comitem litoris Saxonici per Britanniam præficere (ut fusiùs est jam ostensum) solebant Romani. Quin verò & in subsidium adversus Scotos & Pictos à Britannis Australioribus, Romana omnimoda ope nudatis, illi accersiti, summā rerum sibi heic demū adepti sunt. Regnumque ita in notissima illa eorum Heptarchia semper ejusmodi habebatur, ut penes unum aliquem Regem esset, etiam ante Egberti Regis tempora, summum imperium quod ceteri omnes agnoscerent. Hos Dani excepêre. Atqui terrestri utrorumque imperio conjunctum fuisse marinum vix est cur dubitemus. Neque enim sentiendum est eos, qui adeò *assueti salo*, & quibus antea erat

——pelle[b] *salum sulcare Britannum*
Ludus, & assuto glaucum mare findere lembo;

Et *quorum quot remiges videsses, totidem te cernere putasses archipiratas*, ut de Saxonibus loquitur Sidonius Apollinaris[c]; & quibus *cum discriminibus pelagi non notitia solùm erat, sed familiaritas*: Quod idem de Danis etiam & Normannis (promiscuè enim hæc nomina usurpata eandem gentem sæpiùs denotant) dicendum, testantibus satis Reginone, Dudone, Monacho Malmesburiensi, Abbone, Gemiticense, aliis; non est inquam sentiendum hosce sive insulam sive litus, cui Maris imperium adeò affixum erat, nactos, Mare item præjacens jure dominii non itidem occupasse. Neque omnino forte contemnendum est, fuisse Saxonibus hisce tantam & tam singularem mirandamque Maris & rerum marinarum consuetudinem, ut ipsi soli artificiosa æstuum ac refluxuum Maris (hos *Ledones* seu *Lidmas*, illos *Malinas* ap-

[a] *Histor. lib. 6.*

[b] *Sidon. Apollinaris Panegyric. ad Avitam Aug. seu carm. 7.*

[c] *Lib. 8. epist. 6.*

appellitabant) observatione Menses sibi & Annos putare solerent, etiam & annorum cyclos inde conficere. Prorsus sine exemplo. Atque ut vetustiores agricolæ tempore interjungendi boves, dies horasque, & quemadmodùm cæteræ ferè Gentes Solis & Lunæ motu annos diesque mensurabant (utpote rebus, quarum in colendis quæ possidebant latifundiis varioque eorum usu ratio habenda erat præ ceteris maxima) ita hi soli ex solo Oceani, cui fuere adeò assueti, motu reciproco diversaque in fluxu & refluxu litoris pulsatione velut ex eo, cujus in eorum vitæ generis ratione primaria erat habenda ratio, annales ac menstruos periodos distinguebant. Quin ut Ægyptiis ex agrorum suorum, quos inundaverat Nilus suus, dimensione natam esse aiunt Geometriæ artem; ita Saxonibus nostris, ex Maris sui frequentissimo usu & perpetua observatione, ortum esse dubitari nequit artificium hoc alibi inauditum. De quo, qui plura velit, post Venerabilem Bedam nostrum [a], consulat Iosephum [b] Scaligerum, Dionysium Petavium [c], Olaum Wormium [d]. Totam verò gentem inde rebus nauticis apprimè assuetam fuisse, non tantum maris accolas, inde elicitur, quia aliter ægrè admittitur ex vario Oceani motu temporum rationes genti ipsi putandas fuisse. Nam qui ab Oceani usu alieni, certe quin iis computus hujusmodi aut inutilis aut difficilis nimis fuisset, fieri nequibat. Etiam causa proculdubio erat non exigua accersendi in insulam Saxones, ut rerum ipsi maritimarum peritissimi Mare, quod, quia Romana classis nuper id deseruerat, hostium incursibus undiquaque jam patebat, tutarentur. Tantundem sanè innuere visus est antiquus Scriptor Ethelwerdus, de eorum adventu verba faciens; *Illis diebus*, inquit [e], *agilem audierant Britanni esse in piratico genere gentem Saxonum in tota maritima à Rheno fluvio usque in Doniam urbem, quæ nunc vulgò* **Danemarc** *nuncupatur, ac in omni armaturâ robustam. His igitur immensa per nuncios munera mittunt, auxilia petunt, societatem pacis promittunt.* Qui antea Mare Britannicum infestare soliti, ad ejusdem tutamen & ad

[a] *De Natura Rerum cap.28.*

[b] *De Emendatione Temporum lib. 2. pag. 162. & in Appendice ad Conjectan. in Varronem pag. 181. editâ 1581.*

[c] *De Doctrina Temp. lib. 2. cap. 70.*

[d] *In Fastis Danicis lib. 1. cap. 11.*

[e] *Lib. 1.*

ad pacem invitantur. Et Britannis certè rerum navalium adeoque tutelæ Maris sui curam fuisse eo in ævo maximam inde liquet, quòd in historiâ Britannicâ de Arthuro illo rege decantatissimo & Malgone Principe legitur, eos *sex comprovinciales Oceani insulas* (ut Galfredi Monumethensis verba sunt) *Hiberniam videlicet atque Islandiam, Gotlandiam, Orcades, Norwegiam, Daciam dirissimis prœliis suæ potestati* sive adjecisse sive recuperâsse; etiam & *Groënlandiam & omnes alias terras & insulas Orientalis Oceani usque ad Russiam & multas alias insulas* [a] *ultrà Scantiam usque dum sub Septentrione.* Et de hoc seculo est illud apud Nennium [b] Elvodugi discipulum intelligendum, Cunedam nempe Maglocuni avum, Britannum australiorem, Scotos ex omnibus regionibus & insulis Britannicis expulisse. Certè ut hæc fierent, necesse est ut potestas navalis, quâ Mare proximum facile tutum semper redderetur, accederet ingens.

[a] *Vide Guil. Lambard. de Priscis Anglorum legibus.* pag. 137.

[b] *Ms.* in biblioth. Cottoniana.

Anglo-Saxonum & Danorum *Britanniæ Australis imperium occupantium, Dominium Marinum, tum* ex Saxonici regni initiis, *tum* ex copiis eorum victoriisque navalibus *elicitur.*

Cap. X.

PRæter jam dicta de Saxonibus heic rerum potitis, sunt etiam in veterum monimentis alia quæ tum eorum tum Danorum in Britanniâ regnantium Imperium marinum expressiùs indicant. Ea quadrifariam tribuo; In potentissimi *Saxonum regni initia; Copias* sequentis temporis & *victorias Navales; Tributa* & *fiduciariorum clientum officia* ad rem nauticam pertinentia; Et demùm *expressissima* aliquot, *de* Regum tunc temporis Anglosaxonicorum *dominio Marino, testimonia.* In initiis regni Anglosaxonum præcipuis censeo cum Octhæ & Ebissæ, quos suadente Hengisto Vortigernus invitarat, adventum, tum Ællæ Suffexiæ Regis adpulsum. Hic

Mare & litora Australia, illi Septentrionalia occuparunt. De copiis Octhæ & Ebissæ navalibus, ita Nennius [a] Elvodugi discipulus, sub Gildæ nomine etiam circumferri solitus; *Cum quadraginta Ciulis navigantes circa Pictos, vastaverunt Orcadas Insulas, veneruntque & occupaverunt plurimas insulas & regiones trans Mare Fresicum* (Bodotriam intelligit seu Fretum Edinburgense) *quod inter nos & Scotos, & usque ad confinia Pictorum. Et Hengistus semper Ciulas* (id est navigia Saxonibus plena, pandos myoparones Sidonio dictos) *ad se paulatim invitavit, ita ut insulas quas habitabant relinquerent.* Vix expressiùs dici potuit Gentem rebus nauticis bellisque maritimis assuetam, Britanniæ partem magnam ita adeptam, etiam appendicem illam Insulæ individuam, seu Mare, imprimis fuisse tutatam; numerosâ, quæ hoc præstare posset, vi traductâ. Quod ad Ællam attinet; is cum Cissâ & Cimeno filiis, classe militaribus copiis instructissima, ad locum litoris Suffexiani propè **Witering, Cimenshore** [b] olim ab hoc Cimeno dictum, adpulisse scribunt; oram [c] maritimam, pulsis Britannis, possedisse; novisque indies è Germaniâ accitis subsidiis, regnum tandem ad Humbrum fluvium, per litora Orientalia, dilatasse; primumque fuisse Anglosaxonum, qui tam diffusi Imperii heic potiretur. Quin ejus posteris durasse hoc regnum annos circiter septuaginta. At vix sanè evenire potuit ut ii, quibus re nautica insigniter pollentibus adeò feliciter res in litore processisset, ipsum etiam mare non obtinerent; maximè cùm, sub id tempus, alios quosquam re nautica in hoc tractu polluisse neutiquam omnino testatum habeamus. *Copias* autem *Navales* & *Navales victorias* insequentium Regum tam Danorum quàm Anglosaxonum, videre est passim apud Ioannem Asserium Episcopum Schirburnensem, Guilielmum Monachum Malmesburiensem, Henricum Archidiaconum Huntingdoniensem, Rogerum Hovedenium, Florentium Wigorniensem, Florilegum; præcipuè verò in Alfredi, Edwardi senioris, Athelstani, Edgari, Ethelredi & Haroldi regum gestis.

[a] *Ms. in* biblioth. Cottonian. & partim *apud Camden. in Brit. pag.* 91.

[b] *Cart. Cedwalla R. apud Camden. in Brit. pag.* 223.

[c] *Ethelwerd. lib.* 1. *&* 3. *cap.* 3. *Henric. Huntindon. lib.* 2.

gestis. Certè diu post Saxonici regni initia, rem Nauticam, qua Maris dominium tutum foret, haud parùm heic floruisse existimandum est tum ex Gentis moribus supra narratis, tum ex frequenti Navigationis usu qui utrinque negotiantibus interdictus est, ob ortum inter Carolum Francorum (postea Cæsarem) & Offam Merciorum apud Anglosaxones Regem, cui ceteri suberant, dissidium. Sed & restituta est ejusdem paulò post libertas, ex fœdere in Anglosaxonum maximè gratiam & commodum, quod ex Alcuino [a] & Guilielmo Malmesburiense scimus. At verò ante Alfredum Regem languescere cæpit potestas eorum maritima, idque præsertim sub Ethelulpho Rege, cùm Dani [b] seu Normanni non litora solùm verùm & totam pæne insulam gravissimè infestarent, & insulas plerasque Britannicas occidentaliores vi occuparent. Et patebant omnia piraticam exercentibus. Postquam autem Alfredus regnum adeptus est, instaurata est Maris tutela, firmatum dominium. De eo ita Asserius ille Episcopus Schirburnensis, præceptor ejus. *Jussit cymbas & Galeas, id est, longas Naves, fabricari per regnum, ut navali prælio hostibus adventantibus obviaret, impositisque piratis in illis, vias Maris custodiendas commisit.* Et paulò post, *Nautis quoque suis mandavit, ut in parte freti vitale hostibus subsidium denegarent.* Piratarum heic vocabulo (quemadmodum alii illius ævi) usus est, non pro prædonibus, ut vulgò; sed pro iis, qui hostium classes arte navali adgrederentur & Marinum defenderent territorium. De vocabuli etymo Scholiastes vetus ad Sophoclis Ajacem, πεῖρα inquit, ἀττικῶς δόλος καὶ τέχνη. ὅθεν καὶ Πειραταὶ οἱ κατὰ θάλασσαν κακοῦργοι, *Pira Atticè denotat dolum seu artem, unde & Piratæ dicuntur qui Mare infestant.* Cum verò, Alfredi tempore, Anglosaxones & Dani de summa rerum in Anglia subinde decertabant (nam tunc Gurmundus, seu Guthrunus, Rex Danorum, ut fiduciarius Alfredo cliens suas habuit in Northumbria & Anglia Orientali sedes atque territoria perampla) concertationes eorum maximè navales fuere, perinde ac si eum qui Oceano

[a] *In Epist. apud Guil. Malmesbur. de gestis Regum lib.* 1. *cap.* 5. & in Operibus Alcuini, *inter Epistolas, pag.* 1669.

[b] *Gesta Normann. ann.* 840. *Malmesb. lib.* 2 *cap.* 2. &c.

Britannico dominaretur, etiam Telluris seu præjacentis insulæ partis dominum fore, necessariò sequi existimassent utrique. Unde etiam fiebat ut invalescentibus in Mari Danis, Copias navales insigniter augeret Alfredus Rex, naves, Danorum navibus duplo longiores, altiores, celeriores, minúsque nutantes, adeoque naumachiis multò magis idoneas, construendo. Florentius monachus, *Eodem anno*, inquit, (scilicet Christi DCCCXCVII) *exercitus Paganorum in Eastanglia & Northumbria residentium, furtivam prædam circa ripas maris agentes, terram occidentalium Saxonum graviter vexabant maximè longis celeribusque navibus, quas ipsi ante plures annos fabricaverant. Adversum quos bis longiores, altiores, celeriores, minusque nutantes, ex præcepto regis Alfredi fabricantur naves, quarum violentia prædictæ hostium naves superari possunt.* Totidem verbis idem narrat Rogerus Hovedenius. Henricus autem Huntindoniensis de remorum numero quibus agerentur naves hæ Alfredi, expressim; *Rex*, inquit, *Alfredus naves longas scilicet* 40. *remorum vel plurium fecit parari, contra puppes Dacorum.* Sed de sexaginta remis navibus amplioribusque ab eo tunc constructis loquuntur Annales Saxonicè conscripti [a]; unde suos consarcinarunt ferè jam citati aliique scriptores ejusdem farinæ. Verba sunt Annalium; Þa het Ælfred Cing timbrian lange scipu ongen þa æscas þa wæron full neah twa swa lange swa þa oðre. Sume hæfdon LX ara sume ma. þa wæron ægþer ge swiftran geunwealtran ge eac hearran þonn þa oðre. næron hi naþor ne on Frisisc gesceapen ne on Denisc buton swa him selfum þuhte þ hi nyt weorþoste beon mihton, quod sonat, *Construi iussit Alfredus Rex naves longas quæ cum Danicis præliarentur. Fuere autem duplo illis longiores. Quarum nonnullæ remos habuere sexaginta, nonnullæ plures. Celeriores item fuere illis, minus nutantes atque altiores. Nec ad formam sive Frisicam sive Danicam fabricatæ. Sed eâ quam ipse existimavit præliis commodissimam.* Vnde dubitandum non est quin mirè instaurata fuerit, eo regnante, apud Anglo-Saxones res navalis quæ provinciæ marinæ tuendæ inserviret.

[a] *Ms. Codices bini, in* bibliotheca Cottoniana *ann.* 897.

serviret. Atque inita tam ab Alfredo quàm Edwardo filio suo cum Danis & Normannis prælia navalia, exitu ut fit vario, non sine classibus numerosis sæpiùs occurrunt. Sub Athelstano autem Rege copiis maritimis instructissimo *Gens Hibernensium* (ut habet Huntindoniensis [a]) *& puppium habitatores fatales corruerunt.* Anglo-Saxonica, quæ in vetustis Annalibus, unde ea transtulit Huntindoniensis, hisce respondent, sunt Scotta leode ⁊ scypflotan fæge feollan, quæ idem satis denotant. Nam Scotta leode seu *Gens Scotica* & Scoti pro Hibernis non raró apud veteres sumuntur. Is etiam, *confertissimum*, inquit idem, *duxit exercitum terrâ & Mari in Northumbriam & Scotiam, cui cum non esset qui resistere persisteret, ubique terrarum progrediens & pro libitu prædans cum triumphali rediit lauro*; unde Poëta [b] illius ævi,

> *Iam cubat in terris fera barbaries Aquilonis;*
> *Iam jacet in campo, pelago, pirata, relicto,*
> *Illicitas torvasque minas Analavus anhelans.*

Analavus hic Hibernensium [c] multarumque insularum Rex erat, qui Athelstani litora, ad Humbri fluvii ostium, cum classe DCXV navium adgressus, ingenti accepta clade, in turpissimam fugam conversus est. Edgarus verò Rex *cum ingenti classe* (sic Florentius Wigorniensis [d]) *Septentrionali Britannia circumnavigata, ad Legionum civitatem* (Cestriam) *appulit, ubi subreguli ejus octo, ut mandârat, occurrerunt; & quòd sibi fideles & Terra & Mari cooperatores esse vellent, juraverunt*: Seu, ut Huntindoniensis [e] de eâdem re; *omnes illi domino debitam dederunt fidem, se Terra & Mari servituros ei ad ejus imperium.* In Regulis hisce fuit Maccusius *plurimarum Rex insularum*; Hovedenio & Florentio dictus; & Florilego, *Rex Monæ & plurimarum insularum.* Eundem Archipiratam nuncupat G. Malmesburiensis. Quin idem Rex Edgarus perinde ac si in re navali & Maritimâ splendorem, magnificentiam, ac velut epitomen totius Imperii sui cerni voluisset, *Scapham* (cum Cestriæ agebat; ita Florentius & Hovedenius) *ascendit, regulisque illis ad remos*

locatis;

[a] *Histor. lib.* 5.

[b] *Apud Guil. Malmesbur. de gestis Regum* 2. *cap.* 6.

[c] *Roger. Hovedenius annal. part.* 1. *ann.* 937. *& Florent. Wigorn. ann.* 938.

[d] *In ann.* 937.

[e] *Anno Edgari* 13. *Huntindon. lib.* 5.

locatis, *ipse clavum gubernaculi arripiens*, *eam per cursum fluminis Deæ penitè gubernavit*, *omnique turbâ Ducum & procerum simili navigio comitante*, *à palatio ad monasterium S. Iohannis Baptistæ navigavit*, *ubi*, *facta oratione*, *eadem pompâ ad palatium remeavit*; *quod dum intravit*, *optimatibus fertur dixisse*, *tunc demum quemque suorum successorum se gloriari posse Regem Anglorum fore cùm*, *tot Regibus sibi subsequentibus*, *potirentur pompa talium honorum*; seu, *cùm tanta prærogativa honorum fruerentur*, ut scribit Malmesburiensis eandem rem narrans. Tot regibus, qui ut fiduciarii clientes tam Mari quàm Terrâ cum subsidiis ei præstò semper forent, quandocunque accirentur. Sed & insigne est apud eundem Florentium & monachum Malmesburiensem testimonium, quotannis Regem hunc & assidua cura & copiarum vi Mare suum circumfluum esse circumlustrando tutatum. *Omni*, inquit Malmesburiensis, *æstate*, *emensa statim Paschali festivitate*, *naves per omnia litora coadunari præcipiebat*; *ad occidentalem Insulæ partem cum Orientali classe*, *&*, *illa remissa*, *cum Occidentali ad Borealem*, *inde cum Boreali ad Orientalem remigare consuetus*; *pius scilicet explorator*, *ne quid Piratæ turbarent*, id est, *viriliter hoc agens* (ut ait, præter Hovedenium, Florentius) *ad defensionem contra exteros regni sui*, *& suum suorumque ad bellicos usus exercitium.* Manifestum est hoc imperii Marini tutamen. Classium autem, quas diximus, cuilibet naves erant $\overline{\text{MCC}}$, eæque, quod expressim aiunt scriptores, *robustæ*, adeò ut eo Rege, classis Britannica è navibus ejusmodi constaret $\overline{\text{MMMDC}}$, quemadmodum expressè Florentius [a], & Hovedenius. Alii autem quater mille Naves classes hasce confecisse scribunt; ut Ioannes Bramtonius [b] Abbas Iornallensis; aliis ...ribus hisce classem quartam adjicientibus, unde numerus ad $\overline{\text{MMMMDCCC}}$ excrescit; quod videre est apud Florilegum. Ita *Regni sui fines*, ut ait etiam Florentius, *prudentia*, *fortitudine*, *justitia*, *temperantia*, *quoad vixit*, *Deo auxiliante custodivit*, *& quoniam iram ferocis Leonis contra inimicos habuit*, *insularum principes & tyranni illum pertimuerunt.* De Haroldo etiam seu Heraldo Rege legitur

[a] *In Ann.* 975.

[b] *Ms. in bibliotheca* Cottoniana.

legitur apud Ordericum Vitalem; *Heraldus Mare navium militumque copia munierat ne quis hostium sine gravi conflictu introiret in regnum.* Adeo ut quin Mari tuendo custodiendoque, ut Anglosaxonici in insula imperii appendici, dispositas fuisse copias illo in ævo has navales, & naumachias commissas existimemus, fieri quidem nequeat. Maximè, si hæc jam ostensa cum iis quæ de eodem seculo ad hanc rem statim subjiciuntur, ritè componamus.

Imperium Marinum Anglosaxonum *&* Danorum *in Britanniis regnantium, ex* Tributis *&* Clientum fiduciariorum officiis ad rem nauticam pertinentibus, *itidem observandum. Et de Tributo seu stipendio* Danegeldo *dicto quod Maris tutelæ præstari solebat.*

Cap. XI.

Tributa sequuntur & *Clientum officia* ad rem Nauticam seu Maris Tutelam attinentia; quæ dominii item Marini in Anglosaxonum ævo indicia sunt. Tributa dico ad Navium incrementum & Classiariorum commeatus indici solita. Qualia fuere quæ, secundùm Civium fundos possidentium censum, indicta sub Ethelredo Rege ad naves construendas. Tunc enim quicunque CCCX *Cassatos* seu *Hidas* Terræ possidebat, is unius Navis fabricandæ sumptus præbuit. Et pro ratâ, ad hunc modum, omnes, qui plurium pauciorúmve *Hidarum Hidæve* partis domini. Hoc docent Marianus Scotus[a], Hovedenius, & Florentius, totidem quilibet verbis. *Rex Anglorum Æthelredus de* CCCX *Cassatis* (ita illi) *unam trierem, de novem verò loricam & cassidem fieri, & per totam Angliam naves intentè præcepit fabricari. Quibus paratis, electos in eis milites cum alimentis posuit, & ut ab exterorum irruptionibus fines regni sui defenderent, illas ad Sandwicum portum congregavit.* Henricus autem

[a] *Ms. anno* 1008. in bibliotheca Cottoniana.

[a] *Histor. Minor Ms. in* Biblioth. Cottoniana.

autem Huntindoniensis, uti etiam Mathæus Parisiensis [a] & Forilegus de eadem re; *Fecit Rex parari per totam Angliam ex trecentis & decem Hidis navem unam, &, ex octo Hidis, loricam & galeam.* Dein subjicit Huntindonensis, quid Hidæ nomine veniat. *Hida autem Anglicè,* ait, *vocatur terra unius aratri cultura sufficiens per annum.* Alii de Hidæ quantitate aliter statuunt. Et pro diverso regionum more, eam fuisse perquàm variam certissimum est; sed eandem cum *Cassata* & *Carucata.* Certè Annales Anglo-Saxonici [b] Monasterii Abingdoniensis Hidas heic expressim itidem habent. Sub anno MVIII, Her bebead se Cing (ita illi) þ man sceolde ofer eall angelcyn scipu fæstlice wyrcan, þ is ðonn of þrim hund Hidum ⁊ of Tynum ænne scegð. ⁊ of VIII Hidum helm ⁊ byrnan, Id est, *heic jussit Rex ut per totam Angliam naves sedulò fabricarentur, scilicet ut ex* CCCX *Hidis unica passim construeretur trieris, ex octo verò Hidis lorica præberetur & galea.* Et solenne est legibus nostris illius seculi Hidarum numero beatiores censeri; quemadmodum item passim videmus in Notitia illa Angliæ seu libro Censuali **Domes-day** [c] dicto, qui sub Guilielmo Rege primò conscriptus est. Addit item Huntindoniensis *Non fuisse tantum numerum Navium tempore alicujus in Britannia;* quod itidem testantur Annales, quos diximus, Saxonici. Igitur nec numerosissima illa Edgari Navium vis (de qua superiore in capite) cum hac comparanda. At verò ex vetustis illius seculi schedis Hidæ per Angliam apud Guilielmum Camdenum [d] virum præstantissimum atque ingens Britanniæ nostræ lumen ita numerantur, ut non ultra 243600 excrescant. Si ita res fuisset, certe Naves integræ ex hoc tributo tantùm 785. construi potuere; qui numerus millibus aliquot est Edgari Regis numero minor. Itaque alia est Hidarum ratio ineunda, cui locus heic non est. Huc spectat illud Huntindoniensis, de Caputo Rege & Haraldo filio ejus. *In diebus illis,* inquit, (scilicet Haraldi) *reddita fuerant* XVI *puppibus ab unoquoque portu* VIII *Marca, sicut & patris sui tempore.* Quin *tributum quod Classicæ manui penderetur* statu-

[b] *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana.

[c] *Ms.* penes Camerarios Scaccarii.

[d] *In Brit. pag.* 114.

statutum (cum Canutus & Edmundus Reges in insula Sabrinæ mediamni, Oleneja dicta, fedus percutiebant) memorat Hovedenius. Accedat, quod Hardecanuto Angliæ Regi, antequam biennium regnaverat, *sunt redditæ triginta duabus puppibus* 11048 *libræ* (scilicet triginta duabus navibus construendis) quod scribit Huntindoniensis. Is etiam *unicuique remigi suæ classis* (ita Matthæus Westmonasteriensis [a]) *octo Marcas, & singulis rectoribus decem Marcas de tota Anglia pendi præcepit.* Idem iterum de eo; *ministros suos per omnes fines regni destinavit, ut tributum, quod indixerat, nulli parcentes colligerent, & piratis suis* (classiariis) *inde omnia ministrarent.* Et Florentius; *Octo marcas*, inquit [b], *unicuique suæ classis remigi &* 12. (sic apud eum legitur) *unicuique gubernatori de tota Anglia præcepit dependi, tributum scilicet tam grave, ut vix aliquis id posset persolvere.* Sed hæc de Canuto, Haraldo filio ejus, atque Hardecanuto dicta, forte ad Tributum seu stipendium *Danegeldum* dictum attinent. Id scilicet ad rem navalem & territorio marino tuendo quotannis pendebatur. Inter priscas Angliæ leges occurrit; *Danegeldi redditio propter piratas* (sive deprædantes sive alios mare invadentes) *primitus statuta est. Patriam enim infestantes, vastationi ejus pro posse suo insistebant. Ad eorum quidem insolentiam reprimendam, statutum est* **Danegeldum** *annuatim reddi; scilicet duodecim denarios de unaquaque hida totius patriæ ad conducendos eos qui piratarum eruptioni resistendo obviarent.* Ita nonnullis legitur exemplaribus [c], aliis [d] *irruptioni* habentibus. Altera verò lectio denotare videtur, indictum hoc tributum, ad conquirendas alendasque copias Navales quæ ita Mare tutarentur, ut nec ex adverso litore erumpere possent piratæ hostésve. Nec aliter bene locum ibi habet Eruptionis vox. Adeo ut ipsissima Comitis litoris Saxonici Dignitas vetusta (de qua jam superiùs dictum est) in eo qui classibus illius ævi præesset ut Admirallus, non obscurè inde cernatur. Originem habuit tributum hoc sub Ethelredo illo Rege. Scilicet is à Swano Danorum Rege miseras tandem redactus in angustias, pace

[a] *Ann.* 1040.

[b] *Ann. eodem.*

[c] *Apud Rogerum Hoveden. part.* 2. *pag.* 344. *in edit. Londin. pag.* 603. *in edit. Francofurt.*

[d] *Apud G. Lambard. de priscis Anglorum legibus fol.* 128. *& G. Camden. Brit. pag.* 102.

ab eo emptâ, etiam ex fœdere conduxit puppes Danorum XLV, quæ regnum ſuum in mari excubando tutarentur, ſtipendia, quæ ex tributo hoc conflarentur, in commeatus annuatim accepturæ. Quod ut ritè intelligatur, advertendum eſt ex hiſtoria Angloſaxonica, tributum ſeu cenſum Danis perſolvi ſub id tempus ſolitum, non unius fuiſſe generis. Aliud erat tributum ſeu pecuniæ vis, qua pacem interdum Angloſaxones ab illis inſulam graviter infeſtantibus redimebant. Aliud verò quod claſſi Danicæ, ad tutandum mare oraſque defendendas maritimas conductæ, ut ſtipendium, præſtabatur. Primi generis tributum in illo tum Florentii tum Rogeri Hovedenii cernitur ſub Anno MVII; *Rex Anglorum Æthelredus cum conſilio primatum ſuorum nuncios ad Danos legans, eis nunciare mandavit, quod ſumtus & tributum eo tenore illis dare vellet, ut à rapinis deſiſterent & pacem cum eo firmam tenerent. Cujus poſtulationi conſenſerunt. Et ex eo tempore de tota Anglia ſumptus illis dabatur, & tributum quod erat* 36000 *librarum perſolvebatur*. Scilicet hoc tantum nunc fiebat, *ut pecunia pacem ad tempus, quam armis non potuit, adquireret*, ut rectè ait Florilegus. Elapſo item quadriennio, *Omnes Angliæ primates utriuſque Ordinis ante Paſcha Lundoniæ congregati ſunt & ibi tam diu morati ſunt quouſque Tributum Danis promiſſum, quod erat* 48. *millia librarum, perſolveretur*; quæ leguntur etiam tam apud Florentium quam [a] Hovedenium. Hoc autem ideo præſtitum eſt, *ut Dani omnes qui in regno erant pacificam haberent cum Anglis ubique cohabitationem, & eſſet utriuſque populi quaſi cor unum & anima una*, quemadmodum Florilegus ille. Ejuſmodi ſunt alia in illius ævi hiſtoria, etiam & anteriora. Neque quotannis pendi ſolebat hoc genus primum, ſed, pro re nata, ſubinde præſtitum eſt. Utcunque verum forſan fuerit quod ſcribunt [b] nonnulli, *pro pace ulterius ſervanda* XXXVI *Millium librarum Tributum Danis ſingulis annis perſolvere conceſſiſſe* Ethelredum in fœdere illo anni MVII de quo paulò ante dictum eſt. Conceſſiſſe heic legimus, juxta perſolviſſe itidem, nullibi. Quod vero ſecundi generis erat

[a] *Anno*.1012

[b] *Autor Chronici Melroſenſis Ms. in* bibliotb. Cottoniana.

erat classi Danicæ, ut dictum est, conductæ solvendum, id annuum fuit & eodem tempore, saltem eodem anno (scilicet Christi MXII) quo 48. millia illa librarum ad pacem redimendam solvebantur, præstitutum. Nec certa pecuniæ quantitate finiebatur, sed quanta classiariorum victui & vestitui sufficeret. Florentius & Hovedenius in anno jam dicto; *Post hæc, tributo soluto* (illo 48000 librarum) *& pace juramentis firmata, Danica classis ut priùs erat congregata longè lateque dispergitur. Sed cum rege* XLV *naves remansere eique fidelitatem juravere, & adversus exteros Angliam se Defensuros eo tenore promisere, ut eis victum tegimenque præberet.* Qua de re itidem Annales Anglosaxonici Monasterii Abingdonensis [a], Ða þ gafol gelæst wæs ⁊ frið aþas asworene wæron þa to ferde se Here wide swa he ær gegaderode wæs. Ða bugon to þam cynge of þam here fif ⁊ feowertig scypa. ⁊ him beheton þ hi woldon þysne eard healdan ⁊ he hi fedan sceolde ⁊ scrydon id est, *Tributo soluto & amicitiæ juramentis præstitis, exercitus, ut ante erat congregatus* (seu classis) *late dispergitur. Manebant vero cum Rege ex ipso exercitu quadraginta quinque Naves, ipsique fide datâ promiserunt se Terram hanc Defensuros, modò eas aleret & vestiret Rex.* Danorum Rex tunc Swanus erat, quocum ita pepigit Ethelredus. Utrunque autem præstationis, quam diximus, genus Danegelð, *Danegeldum* seu *Danageldum*, id est Tributum Danicum dicebatur. Hoc nomine expressim apud Ioannem Sarisburiensem [b] innuitur genus primum; ubi *Suanus*, inquit, *Britanniæ insulam quam ex magna parte occupaverat vastabat, spoliabat, & membra Christi persecutionibus multis affligebat indictione census quam lingua Anglorum* Danageldum *nominant.* Secundum verò quod pro classiariorum commeatu solutum est itidem eadem voce indigetabatur tum quia ex fœdere Danico natum, tum quia Danicæ classi Marino territorio tuendo conductæ, pendi solitum. Unde & idem retinuit nomen tam sub ipsis Regibus Danicis, veluti Canuto, Haroldo I. Hardecanuto, quam sub Anglosaxonibus seu Anglicanis. Atque ea quæ diximus fuisse hujus

[a] *In* bibliotheca Cottoniana, *Ann.* 1012.

[b] *In Polycratico* seu *de Nugis Curialium lib.* 8 *cap.* 21.

initia, testis item est omni exceptione major Ingulphus Abbas Crowlandensis, qui sub idem seculum floruit. Is de rebus agens Edwardi Confessoris, *Anno*, inquit [a], MLI (qui decimus erat Edwardi Regis) *cum terra non daret solita fertilitate fructus suos, sed fame plurimos habitatores devoraret, in tantum ut bladi carentiâ & panis inopiâ multa hominum millia morerentur, misericordia motus super populum piissimus Rex Edwardus tributum gravissimum, quod* **Danigeld** *dicebatur, omni Angliæ in perpetuum relaxavit. Ferunt quidam, regem Sanctissimum, cum dictum* **Danigeld** *Cubicularii collectum in regis Cameram intulissent & ad videndum tanti thesauri cumulum ipsum adduxissent, ad primum aspectum exhorruisse, protestantem se dæmonem super acervum pecuniæ saltantem & nimio gaudio exultantem prospexisse; unde pristinis possessoribus jussit statim reddere & de tam fera exactione ne iota unum voluit retinere. Quin in perpetuum remisit, anno scilicet* XXXVIII, *ex quo, tempore Regis Ethelredi patris sui Swanus Rex Danorum suo exercitui illud solvi singulis annis imperavit.* Putatis retrò ab anno 1051, annis 38, satis occurrit ipse annus 1012, quo, juxta superiùs dicta, collocatur Dangeldi hujus initium. Nec obstat, omninò quod annus unicus forsan superesse videatur. Nam discrimen ejusmodi in Monachorum Chronicis sæpe obvium esse, maximè ob indiligentem annorum Christi ac Regum (quorum initia variatim discrepare nemo nescit) commixtionem, satis norunt in illis versati. Nec ante annum proximum, seu 1013, de tributo stipendiisque satis conventum fuisse est verisimile. Nam de eo anno expressim Florentius, Hovedenius, aliique; *Interea Swanus tyrannus, suæ classi sumtus affluenter parari, & tributum fere importabile solvi præcepit. Similiter per omnia Turkillus classi, quæ apud* **Grenewic** *jacebat, solvi mandavit.* Classis illa puppium XLV in Thamesi juxta Grenovicum stationem subinde habuit, & jam primum stipendia promissa accepit. Id est, anno ipso qui trigesimus octavus est retrò putatus, ut vult Ingulphus. Unde nec anno in illo initium ejus malè positum. Aulicus certè erat Ingulphus ille

[a] Edit. Londin pag. 510. Francofurt. pag 897.

ille tempore Guilielmi primi Regis seu sub ipso, quo id quod narrat gestum est, tempore, non incelebris. Adeo ut hac in re fides ei cum primis sit habenda. Quod verò ait ille, in perpetuum Danegeldum remisisse Edwardum Regem; astipulantur etiam Rogerius Hovedenius, & Matthæus Monachus Westmonasteriensis; Hic, *anno*, inquit, *gratia* $\overline{MLI}$ *Rex Eadwardus à vectigali gravissimo Anglos absolvit, quod patre vivente, Danicis stipendiariis triginta octo millium librarum solvi consuevit.* Quæ itidem leguntur apud Matthæum [a] Parisiensem. Hovedenius autem; *Rex Edvardus absolvit Anglos à gravi vectigali trigesimo octavo anno ex quo pater suus Rex Ethelredus primitus id Danicis Solidariis solvi mandarat.* Alii tantundem. Eandem rem in anno sequente collocant Annales aliquot Anglo-Saxonici [b] adeoque annos 39. ab initiis tributi hujus (quod & Heregyld seu *Heregildum* id est *tributum Militare* seu *Navale* appellant) ad illam Eadwardi Regis abolitionem intercessisse testantur; idem interea cum Ingulpho & Hovedenio, quantum ad initia attinet, asserentes. In anno scilicet $\overline{MLII}$; Alede Eadward cyng (sic Annales illi) þ Heregyld þ Æþelred cyng ær astealde. þ wæs on þam nigon ⁊ þrittigoþan geare þær þe heht on gannon hæfde, id est *Abolevit Edvardus Rex Tributum illud militare, seu* Heregildum, *quod antea indixerat Æthelredus Rex; anno nimirum* $\overline{XXXIX}$ *à tempore quo incæpit.* At verò apud autorem Dialogi [b] de Scaccario sub Henrico Rege $\overline{II}$ conscripti (eum fuisse Gervasium Tilburiensem vulgo putatur) legitur solutum esse quotannis usque ad tempora Guilielmi Regis primi seu Normannorum adventum. Nempè per quatuordecim annos integros, qui abolitionem illam proximè secuti sunt. Nam tamdiu regnavit Edwardus Rex quem excepit Guilielmus ille. Verba autoris sunt; *Circumadjacentium insularum prædones, irruptione facta, maritima depopulantes, aurum argentum & quæque pretiosa tollebant. Verum cum Rex & indigenæ bellicis apparatibus instructi, in suæ gentis defensionem, instarent, illi fugas adgrediebantur æquoreas. Inter hos itaque penè præcipua & semper*

a *Hist. Minor. in Ms.* bibliotheca Cottoniana.

b *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana. *Compacti cum* Guil. Gisburnensis *annalibus.*

b *Ms.* penes Camerarios Scaccarii, c. 27. Idem habetur dialogus etiam in *Codice Rubro* penes Rememoratorem Regis.

per

per pronior ad nocendum erat bellicosa illa & populosa Gens Dacorum; qui præter communem raptorum avaritiam acriùs instabant, quia aliquid sibi de antiquo jure, in ejusdem regni dominatione, vendicabant, sicut Britonum pleniùs narrat historia. Ad hos igitur arcendos, à Regibus Anglicis statutum, ut de singulis Hidis Regni, jure quodam perpetuo, duo solidi argentei solverentur in usus virorum fortium, qui perlustrantes & jugiter excubantes maritima, impetum hostium reprimerent. Quia igitur principalitèr pro Dacis institutus est hic reditus, Danegeldum, *vel* Danegeldus, *dicitur. Hic igitur annua lege, sicut dictum est, sub indigenis regibus solvebatur usque ad tempora Regis Willielmi primi de gente & genere Normannorum.* Sic autor ille, qui tributum hoc nomen, vides, sortitum esse voluit à Danis quos maximè classis eo sustinenda Angliæ finibus arceret. Sed primam nominis rationem, quemadmodum ex suprà citatis adducta est, amplectendam esse non dubito; tametsi postmodum etiam simili classi ex eis qui Dani non essent seu Anglis, ad Danos ipsos reprimendos, stipendium solutum ac tributum pendi solitum idem nomen non immeritò itidem indueret. De hujus post Normannorum adventum solutione, plura inferius[a]. Quod verò dicit heic ille, ex Hida qualibet solidos binos argenteos quotannis præstari ad tributum hoc conflandum solitos, id alios habet autores veteres, Rogerum scilicet Hovedenium[b], & Matthæum Parisiensem[c]. Adeo ut præstatio ei quæ ex Anglosaxonum legibus superius adducitur, apud hosce sit dupla. Apud Matthæos item Westmonasteriensem & Parisiensem annua stipendii hujus Danici pensio triginta octo millibus librarum æstimatur, ut ex jam citatis liquet. Quod sanè temere nimis ab eis scriptum est. Nec meliùs illi quibus triginta millibus librarum taxatur illa pensio, velut Chronici Melrosensis[d] autori. Nam qualicunque census ratione, pro temporum varietate, tributum ipsum Regi penderetur, certissimum videtur stipendia classi Danicæ præberi solita adeo incerta fuisse, ut nunc ampliora multo, nunc angustiora, pro

[a] *Cap* 15.

[b] *Edit. Londin. pag.* 276 *Edit. Francofurt. pag.* 482.

[c] *Hist. Minore Ms. in* bibliotheca Cottoniana; *in Stephani Ramitus.*

[d] *Ms. ibid.*

pro Navium & classiariorum numero Tutelæ Maritimæ idoneo (quod nec aliter evenire potuisse credendum est) præstarentur. Id quod etiam exempla apud Historicos docent. Florentius in anno MXIV *Rex Ethelredus*, inquit, *classi quæ apud* **Grenewic** *jacuit tributum, quod erat 30 millia librarum pendi mandavit*; sic item Hovedenius. At Annales Abingdoniensis Monasterii, Anglosaxonici [a] de eodem anno; Se cynȝ het ȝyldan þam Here ðe on ȝrenawic læiȝ XXI þusend pund, *Rex mandavit solvi exercitui* (ita classis illa Anglosaxonicè passim vocatur) *qui Grenovici stationem habuit* 21000 *libras*. Haud exiguum heic in librarum numero discrimen. Utcunque vero si de annuo stipendio capiendum sit, minor multo erat hoc anno quam apud monachos illos, qui de 38000. libris loquuntur, æstimatur. Quadriennio inde elapso, sub Canuto Rege (qui ipse Danus erat) longe amplior pecuniæ vis classi huic sustinendæ præstabatur. Florentius ille sæpè memoratus; *Hoc anno* (scilicet MXVIII) *de tota Anglia* 72. *millia, & de Lundonia* 1050. *librarum exercitui Danorum sunt persoluta; & cum rege Canuto* 40. *naves remansere. Ceteræ vero Denemerciam sunt revectæ.* De quo anno Hovedenius; *De tota Anglia* 72. *&* *de Lundonia* 410. *libræ exercitui Danorum sunt persoluta. Et cum rege &c.* De summa discrepant, non de re, uti nec Annales Anglo-Saxonici, quos memoravimus. Sed certorum stipendiorum rationi quam afferunt Monachi quos diximus, satis adversantur hi simul omnes. De eodem autem tempore Matthæus Parisiensis [b], & alter ille Westmonasteriensis, *Cnuto classem Danicam*, inquiunt, *& milites stipendiarios* (præter 40. scilicet Naves, ut ex jam dictis liquet) *remisit ad Natale solum, datis eisdem ex tota Anglia Octoginta duobus millibus librarum argenti*: Item anno secundo Hardecanuti Regis, *redditus est census exercitui Danorum, scilicet* 21000. *libræ &* 89. *libræ*, quod ait Huntindoniensis. Quæ omnia satis, puto, demonstrant tum ex certa pensionis annuæ quantitate Danicum quod tractamus stipendium non constitisse, tum ingentem pecuniæ vim

ad

[a] *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana.

[b] *Histor. Minor. Ms. in* Biblioth. Cottoniana.

ad Mare Regibus hujus Angliæ tutandum (nam quorsum aliàs classis illa perpetua, & præstationes tantæ in ejusdem commeatus annuæ) quotannis impendi illo in ævo solitam. Sub Henrico autem II Rege, nomen Danegeldi in desuetudinem abiit, Tributis nihilominus ad mare tutandum, aliis nominibus notissimis pendi solitis; ut infra ostenditur. Sed falluntur nimium tam qui à priore Tributi Danis, pacis redimendæ causâ, soluti genere, Danegeldi annui, quod celebrius passim habetur, originem sive cum Ioanne Bramtonio [a] Abbate Iornallensi sive cum quopiam alio è quo ipse exscripserit, trahunt, aliisve ejusmodi, quam qui ob negatam Danis & Saxonibus navigationis libertatem, bellum, ab eis in Britannos susceptum esse volunt [b], ejusque exitum fuisse, ut genti subjugatæ eo nomine tributum hoc imponeretur. *Clientum* autem *fiduciariorum Officia* navalibus expeditionibus & Maris tutelæ illo in ævo præstanda habemus in iis quæ capite superiore de Edgaro rege dicta sunt. Iuramento obstringebantur ei Reguli insularum circumvicinarum, terrâ & mari servituros ad ejus imperium. Et in Notitiâ illa Angliæ celeberrima **Domesday** [c] dicta (quæ usitatos sub Anglosaxonibus mores plurimos, præter censum provinciarum, continet; Guilielmi primi tempore conscripta) legitur; *Consuetudo Warwici est; si Rex per Mare contra hostes suos ibat, vel* IV *Batsueins* (classiarios seu remiges) *vel* IV *libras denariorum ei mittebant*. Et de Exonia, *quando expeditio ibat per terram aut per mare, serviebat hæc civitas, quantum* V *Hidæ terræ*. **Barnestaple, Lydeford**, & **Totenais** *serviebant quantum ipsa civitas*. Hoc est tantùm præstabant hæc tria simul oppida, quantum Exonia sola. Quin, *reddebat Glocestria* XXXVI *dicras ferri &* C *virgas ferreas ductiles ad clavos navium Regis*. Leicestria item, *Si per Mare in hostem ibat Rex, mittebat ei quatuor equos de eodem burgo usque Londoniam ad comportandum arma vel alia quibus opus esset*. De **Lewes** etiam agri Sussexiani oppido primario; *Ibi Rex Edwardus* (Confessor) *habebat* CXXVII *Burgenses in dominio. Eorum consuetudo erat, si rex ad mare custo-*

[a] *Ms. in* Bibliotheca Cottoniana *anno* 13. *Ethelredi Regis*, seu *Christi* 991. *pag.* 57.

[b] *Apud Iacob. Thuanum. Historiar. lib.* 95.

[c] *Ms.* penes Camerarios Scaccarii.

custodiendum sine se mittere suos voluisset, de omnibus hominibus, cujuscunq; terræ fuisset, colligebant XX *solidos, & hos habebant qui in Navibus arma custodiebant.* Ipsius Maris tutelæ seu Custodiæ expressissima heic mentio est. Et in Colcestria Essexiani agri oppido insigni, morem illius ævi offendimus *reddendi de unaquâque domo per annum* VI *denarios, quos reddere potest, ad victum Soldariorum Regis ad expeditionem terræ vel Maris &c. & hoc fit si Rex Soldarios habuerit vel expeditionem fecerit.* Hæc omnia in Notitia illa. Atque ejusmodi sunt inibi alia. Quin expeditio per Mare in testimoniis hisce non bellum ad vicinorum continentes subjugandas gerendum, sed planissimè apparatum & profectionem militarem ad mare tutandum pacandumque, atque, ut Imperii Britannici partem, retinendum denotavit. Quod ex historiis illius temporis satis elicitur. Nam neque cum vicinis quibuscunque tunc temporis certamen aliud iniisse Anglosaxones Danósve nostros, præter id quod aut de Insulis Britannicis aut de Mari suo institueretur, legimus. Quod etiam est inprimis advertendum.

Edgari & Canuti *Regum Angliæ, aliaque expressissima de dominio eorum decessorumque Marino testimonia; Et de* adversi litoris, *illo in ævo,* Gentibus *monitum.*

Cap. XII.

Ut tandem quadruplicem de illius ævi testimoniis divisionem absolvamus, Edgari & Canuti regum disertas de dominio suo Marino sententias adjicimus. Quod ad Edgarum attinet; titulus ei solennis erat, *Ego Edgarus* [a] *totius Albionis Basileus nec non maritimorum seu Insulanorum Regum circumhabitantium.* Britannici imperii corpus ita sanè facit regna maritima circumquaque omnia, id est, in mari Britannico posita. Quod explicatius reddit, dum Oceani Britannici Regem se

[a] *Apud Guil. Malmesburi de gest. Reg. lib.2. cap.8.*

se expressim appellat in Tabulis, quibus Ecclesiam Wigorniensem anno DCCCCLXIV ditavit; saltem si eas rectè legerint, qui ante annos plurimos typis, quantum ad hunc titulum attinet, eas mandarunt. Verba sunt; *Altitonantis* [a] *Dei largiflua clementia qui est Rex Regum, Ego Edgarus Anglorum Basileus omniumque Regum insularum, Oceanique Britanniam circumjacentis* (sic legebat olim vir sanè doctrinâ multijugi, Iohannes Dee, nisi quòd *Britanniani* pro *Britanniam* habet ille; aliis legentibus [b] *Insularum Oceani quæ Britanniam circumjacent*) *cunctarumque nationum quæ infra eam includuntur Imperator & Dominus; gratias ago ipsi Deo omnipotenti Regi meo qui meum imperium sic ampliavit & exaltavit super regnum patrum meorum; qui licèt Monarchiam totius Angliæ adepti sint à tempore Athelstani (qui primus regnum Anglorum & omnes nationes quæ Britanniam incolunt, sibi armis subegit) nullus tamen illorum ultra ejus fines imperium suum dilatare aggressus est. Mihi autem concessit propitia divinitas cum Anglorum imperio omnia regna Insularum Oceani cum suis ferocissimis regibus usque Norwegiam, maximamque partem Hiberniæ cum suâ nobilissimâ civitate Dublinia, Anglorum regno subjugare. Quos etiam omnes meis imperiis colla subdere (Dei favente grátia) coëgi.* Quod ait patrum suorum neminem imperium suum ultra fines Britanniæ dilatare esse aggressum, ita planè intelligendum est ut de finibus Septentrionalibus Occidentalibusque Britannici imperii capiatur, quod ex Hiberniæ & Norwegiæ mentione satis constat. Adeo ut plures, quàm Britanniæ nomen complecteretur, jam insulas, seu insulas Oceani illius, cum ipso Oceano, subjugatas ipse haberet omnes. Canutus autem Rex suæ ditionis esse Oceanum Britannicum verbis expressissimis item est testatus. Is in litore Southamtoniensi [c], ad æstum maris, sedili posito discumbens, ut etiam Reges ipsos homines esse assentatoribus manifestaret; Mari æstuanti ad hunc modum imperasse fertur. *Tu* [d] *meæ ditionis es, & Terra in qua sedeo mea est. Nec fuit qui impunè meo resisteret imperio. Impero igitur tibi ne in terram meam ascendas, nec vestes,*

[a] Inspeximus. in *Rot. pat.* 1. *Ed.* 4. *part.* 6. Sic habetur aput *Ioannem* Dee, *in Monarch. Britannic. pag.* 58. & 60. & apud *Wilielm. Purchasium, in Peregrinantium, Anglicc editorum, part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 19, *pag.* 619.

[b] *Edwardus* Coke, *in Præfat. ad Commentariorum Iuris lib.* 4. & *Iacob. Vsserius, Archiepiscopus Armachanus, in Epistolarum Hibernicarum Sylloge, pag.* 121. *ubi vide item pag.* 163.

[c] *Guil. Camden. in Brit. pag.* 189.

[d] *Henric. Huntindoniens. lib.* 6. & *Florilegus anno*, 1035.

nec membra dominatoris tui madefecere præsumas. Mare verò (quod aiunt Huntindoniensis & Florilegus, qui hæc narrant) *de more conscendens, pedes Regis & crura sine reverentia madefecit.* Unde Rex resiliens neminem Regis nomine dignum esse pronunciavit præter eum unicum, cujus nutum tam Mare quàm terra observaret. Neque postea auream coronam induere voluit, sed imagini Servatoris cruci affixæ consecravit. Ipsum se intereà Maris Dominatorem, æquè ac Insulæ, esse palàm est heic professus. Huc sanè spectant Scriptorum aliorum testimonia aliquot, quæ, utcunque Anglosaxonum imperio recentiora, à viris nihilominus historiæ Anglicanæ receptissimarumque de dominio maris Anglicano sententiarum callentissimis, utpote à majoribus edoctis, posteritati relinquuntur. Habetur apud Galfredum Chaucerum, non celeberrimum tantùm Poëtam sed etiam virum sanè, pro seculo quo vixit, doctrina omnigena refertissimum, Fabula in itinere quod fingit versus Cantuariam à Iurisconsulto suo narrata quam ad Allæ Regis Northumbrorum ævum spectare voluit. Regnavit ille annos XXX. Cæpit autem anno salutis[a] DLIX. Fingitur ibi, Constantiam Imperatoris, nescio cujus, Romani filiam Syriæ Regi nuptam, nave in mare propugnaculo cuidam litoris Northumbrici vicinum devectam esse atque in arena hæsisse. Christianam eam fuisse, eoque nomine extorrem, atque à propugnaculi regio præfecto captam. Inter describendum autem Constantiæ infortunium, Christianismum ait (quod verum est) nondum fuisse territorio in illo ullibi receptum, sed Septentrionales illas plagas tam per Mare quam per terram à paganis devictas tunc esse atque occupatas. Uerba ejus quæ idem sonant, sunt

> In all that lond durlten non Christen rout;
> All Christen folk been fled from the Countre
> Through Paynims that conquerd all about
> The plagues of Northumberland by land and See.

Mare vicinum æque ac Tellurem victoribus hujus insulæ, cessisse apposite dixit, receptissimæ ea de re apud

a *Florentius Wigorniensis ann.* 559.

majores sententiæ non nescius. Floruit ante annos CCXXX, sub Richardi secundi tempora. Nec minuitur autoritas hæc, ex eo quod cetera sunt ibi fabulosa. Scimus enim ex fabulis Heliodori, Achillis Tatii, Theodori Prodromi, Eustathii, ejusmodi aliis sive Eroticis sive generis qualiscunque, ritus, mores, ac receptas sententias tum hominum apud quos agi finguntur, tum seculorum quibus tribuuntur, non inutilitèr subinde observari. Ioannes item Hardingus qui historiam de rebus Anglicis metricè sub Edwardo IV rege conscripsit, ubi principes memorat qui fidei juramenta, ut clientes beneficiarii, Canuto Regi præstitissent, adjicit [a]

[a] *Cap.* 117.

So did the Kings of Wales of hie parage
And all the North-west Occian
For their Kingdomes and for their landes than;

id est, *idem fecere tunc Cambro-Britanniæ Reges nobilissimi, uti etiam totius Oceani sub Cauro positi, nomine regnorum & territoriorum suorum.* Oceani illius Regum Rex ita erat Canutus, quod satis & ipse testatur ubi ditionis suæ Mare fuisse in superiùs adductis expressim affirmat. Et de Oceani Britannici à regibus tum Anglosaxonicis tum Danicis (præter ipsos Britannos, postquam Romanorum exuerant impirium) occupati testimoniis, hactenus. Quin eodem fermè usos hosce fuisse consilio videtur, in firmando tutandoque tam Oceani quàm Insulæ imperio, quod Germani veteres (quorum pars & Saxones & Dani) in civitatibus suis mediterraneis tuendis adhibere soliti. Apud eos enim *maxima laus erat* (quod scribit Cæsar [b].) *latissimas circum se vastatis finibus solitudines habere, hoc proprium virtutis existimantes, expulsos agris finitimos cedere nec quenquam prope se audere consistere; simul hoc se fore tutiores arbitratos, repentinæ incursionis timore sublato.* Ita sanè iis, qui in Britanniâ rerum sunt tunc potiti, visum est latissima circumambientis Oceani spatia sua reddere, circumnavigando aliosque arcendo, veluti ab Insulæ sive Muro sive Pomœrio. Neque civitates illæ Germanorum domini magis erant circumjacentium, in quibus nihil præter solitudinis, agrorum; quàm

[b] *De bello Gallico lib.* 6.

quàm Britanniæ reges Oceani cognominis. Ceterùm ut de Scotis & Pictis sub Romanorum tempora superiùs, ita heic etiam de ipsis iterum Norwegis, Normannis, (hi duo iidem sæpe sunt) aliis Septentrionalibus populis monendum est; insulas nimirum Britannicas in Occiduo & Septentrionali Oceano positas à Scotis Pictisque adeò fuisse interdum occupatas, uti etiam à Norwegis, atque id genus aliis, qui Mare Boreale infestum haberent insulasque interjectas invaderent, ut non dubitandum fuerit hos etiam pro vario terrestri suo imperio marinum simul (velut litorum qualiumcunque Britannicorum appendicem) dominium esse hoc temporis intervallo adeptos. Autor incertus [a] de anno DCCCXLVI, *Scothi à Normannis per annos plurimos tributarii efficiuntur, insulis circumquaque positis, nullo resistente, potiti immorantes.* Et de nauticis in Mari nostro rebus Normannorum, alia occurrunt apud Reginonem Abbatem, Aimoinum & Scriptores, de ævo illo, alios. Sed interea pro comperto satis est, ut per variantes rerum illo in seculo status ipsum Insulæ imperium in incerto sæpiùs positum est, ita etiam & Imperium Marinum pari aut simili modo affectatum esse, turbatum, invasum, receptum, defensum, velut id quod Insulæ imperium dominiumque nunquam non sequebatur. Scimus autem in historiis Francorum subinde quædam de eorum potentiâ navali hoc in seculo occurrere, quæ & collegit Popelinerius [b]. Sed in iis nihil habetur quod dominii seu Imperii Marini vestigium seu specimen exhibeat. Pauca sanè sunt ea; & quæ sunt, aut ad tutanda, adversus Normannos ac Danos per Mare nostrum tum circumcursitantes, fluminum [c] ostia, aut ad Frisonum [d] eisque vicinorum aliquot subjugationem tantùm ferè attinent. Quò etiam tantùm spectabunt nonnulla, quæ infrà de Francorum Admirallis dicemus.

[a] *In Gestis Normannorum pag.* 2. vide *Aimoinum de Gestis Francorum lib.* 4. *cap.* 90. *&* 100. de Normannis.

[b] L'Amiral de France, chap. 6. & 7.

[c] *Aimoin. Monach. lib.* 5. *cap.* 7. *& Eginhart. in vita Caroli. M.*

[d] *Appendix Gregorii Turonensis cap.* 109.

Testi-

Testimonia de Marino Regum Angliæ dominio, post Normannorum adventum, *per* Capita *generatim indicantur.*

Cap. XIII.

De Marino Britannorum dominio cis Normannorum in Angliam adventum (eò enim indaginis ordo deduxit) proximè dispicimus. Et primò de Oceani Anglicani, seu ejus quod Angliam & litora portusve vicinorum adversos interluit Dominio agemus. Cùm autem dominium omne justâ Possessione sive Occupatione ejusque Continuatione inprimis subniti in confesso sit, nec Possessionem adipiscamur sive per se Animo, sive per se Corpore (ut rectissimè Paulus [a] olim) sed tum Corpore tum Animo, & utroque ea optimè retineatur; unde in Civilem seu quæ jure est [b], & Naturalem seu Corporalem distribuitur; dominiumque illud ut insigniter firmetur necesse sit à Vicinorum, quorum maximè interest, per multa secula Adstipulatione & libenti atque publicâ Confessione seu Recognitione: Primò tam de Corporali seu Naturali Maris hujus Possessione, quàm de ea quæ Civilis seu Iure est atque animo retinetur, amplissima simul, de tempore quod Normannorum adventum sequitur, testimonia exhibebimus. Dein verò ejusmodi dominium Regum Angliæ Marinum etiàm ab Exteris seu Vicinis gentibus quarum maximè interest, Recognitum esse ostendemus. Quoniã verò quæ de Anglicano Mari generatim ita dicemus, ad Australe & Orientale, seu quod Gallias & Germaniam pulsans Angliæ litoribus prætenditur, potissimùm attinebunt; ideò tam de Occiduo Angliæ, quàm de eo, quod Scoticum est & Borealius, seorsim posteà differetur. Quod ad Maris hujus Anglicani tam Corporalem, quàm eam quæ ex Animo est, Possessionem in illo, quod jam tractamus, temporis intervallo, perpetuam, indeque natum & retentum non dissimile dominium spectat; Ejusce

[a] *L. 3. ff. tit. de acquir. vel amitt. possessione.*

[b] *Hugo Donellus de Iure Civili lib. 5. Cujacius Observat. lib. 9. cap. 37. l. 10. C. tit. de acquir. Possess. & retinenda.*

Ejusce sunt insignia seu Testimonia luculentissima, quæ, Methodi causâ, in Capita octo tribuimus. Horum est

I *Custodia, Præfectura,* seu *Admirallatus* Maris Anglicani, ceu *Territorii* sive *Provinciæ* Regiæ.

II *Dominium Insularum* litori Gallicano præjacentium.

III *Impetrata* Exteris *transeundi* per hoc Mare *venia.*

IV *Libertas Piscandi* in eo Exteris vicinisque *indulta,* & *tutela* Piscatoribus præstita.

V *Leges* & *Termini Exteris*, qui invicem hostes, Anglo utrique amici, per hoc Mare mutuò deprædarentur, *præstituti.*

VI *Tabulæ* in sacris Scriniis *publicæ*, quibus dominium hujusmodi obiter, idque tum à Rege ipso tum ab ordinibus Angliæ, Parlamentariis velut aliud agentibus, ut res certissima, disertè asseritur.

VII *Iuris patrii Commentaria moresque receptissimi*; quibus sive asseritur sive admittitur ejusmodi dominium.

IIX Veterum aliquot *notæ minoris Testimonia.*

Domestica quidem fermè sunt omnia hac in distributione comprehensa testimonia; sed adeo publica & tam certæ spectatæque fidei, ut, quod Possessionem tum quæ Animo est seu Civilem, tum quæ Corpore seu Naturalem luculentiùs comprobet, id quidem vix possit fingi. Ut intuenti cuivis facilè patebit. Maximè, si ipsis exterarum Gentium, quarum inprimis intererat, sententiam seu Recognitionem, quæ itidem mox subjicitur, adjungat. Sed de his sigillatim.

Reges

Reges Angliæ, post Normannorum adventum, *Maris circumflui dominos perpetuò fuisse; primò ex ejus veluti* Provinciæ *seu* Territorii, custodiâ *seu* præfecturâ, *id est*, jure Admirallatus Anglicani singulari, *probatur*.

CAP. XIV.

QVod ad Custodiam seu præfecturam Maris hujus attinet; Tria sunt de eâ maximè advertenda. *Nuda Custodiæ Maris* & *Custodum* seu *Admirallorum* in Tabulis publicis & Historiis *Mentio & Natura*; *Tributa & vectigalia ad Custodiam* ejusmodi sive indicta, sive pendi solita, seu postulata; Et demùm *Custodiæ* hujus & *Admirallatus Anglicani* seu præfecturæ Marinæ *diplomatum tenor & varietas*. Custodiæ seu præfecturæ ad tutandum Mare institutæ mentio est, post Normannorum adventum, frequens. Recolantur heic quæ superiùs [a] ex Notitia Angliæ Doomesday dicta, de Custodia hujusmodi adnotantur. Et Henricus Rex primus, inquit Florentius Wigorniensis [b], *Butsecarlis fuit præcepit mare custodire & observare nequis de partibus Normanniæ fines adiret Angliæ.* Totidem ferè verbis Rogerus Hovedenius, excepto quòd in impressis malè legitur *Buzsecarlis*, pro, *Butsecarlis*. *Butsecarli* seu Butescarles sunt Ministri Nautici seu classiarii ut *Husecarli* ministri domestici seu aulici, linguâ Anglorum veteri. Mare autem custodire heic, Mare ipsum classe, non regionem maritimam (ut interdum, sed raro) copiis terrestribus tueri denotâsse manifestum est ex Huntindoniensi, apud quem liquet hos ipsos, qui Mare ita custodirent, missos etiam fuisse à Rege ut navale bellum adversus Robertum Normanniæ Comitem in Angliam trajecturum gererent. Interciderunt autem tabulæ publicæ in quas referri solebant codicilli Regii quibus ejusmodi præfectura mandari solebat per totum tempus quod Normannorum

[a] *Cap. 11, hujus libri.*

[b] *Anno 1101.*

norum adventum & Ioannem Regem intervenit. At verò ex iis, qui ad sequentia secula etiam in præsens attinent, apertè constat Reges Angliæ Præfectos constituere solitos, qui Mare Anglicanum custodirent seu ejus Custodes essent sive Præfecti, non aliter ac Provinciæ cujuscunque terrestris. Primò autem Mari, *Maritimæ* & *Marinæ* (idque ubi his vocibus non regio solùm maritima, sed ipse etiam Oceanus Britannicus planè continetur; quod non semper fieri fatemur) præficiebantur [a] qui tuerentur & custodirent, nomine Custodum (ut interdum) navium, frequentiùs verò Maritimæ seu Marinæ, sensu jam dicto. Et sub Henrico tertio nuncupatur Thomas de Moleton [b] *Capitaneus & Custos Maris*, & præficitur ipse *ad Custodiam Maris & partium maritimarum* litoris Orientalis. Sub eodem etiam cives Quinque portuum *custodiebant costeram* [c] *Angliæ & Mare*. Sic Hugo de Crequeur *Custos* erat *Quinque* [d] *portuum & Maris in partibus illis*. Postea Custodum nomen sæpiùs in Admirallorum transiit. Edwardus primus *navigium ad custodiendum Mare in tres classes distinxit, tres præponens ei Admirallios, videlicet, Gernemuthensibus & cæteris illius partis navibus, Iohannem de* Botetort; *Portesmuthensibus Willielmum de* Leyburn; *Occidentalibus verò navibus & Hiberniciis, militem quendam de Hiberniâ oriundum*, quæ verba sunt Thomæ Walsinghamii [e]. Sed & Iohannes ille de Butetort Custos Maritimæ nominatur, in sacris illius temporis Scriniis [f], ut etiam alii. Edwardo dein secundo regnante, *tres Admirallii trium plagarum Angliæ, videlicet* (sic Walsinghamius [g]) *dominus Iohannes* Sturmin, *dominus Nicolaus* Kyriel, *& dominus Iohannes de* Felton *custodiam Maris habebant*. Et primaria Comitiorum Parlamentariorum ratio, anno Regis Edwardi tertii decimo quarto, est, *De treter sur la gard de la pees de la terre, & de la marche d'Escoce, & de la meer*, quod legimus in tabulis publicis [h]; id est, *ut tractaretur de Custodia Pacis Terræ, & limitis Scotici, & Maris*. Non alia habebatur tutelæ Maris quàm Telluris seu terrestris provinciæ ratio. Vnicum ex hisce constare innuebant,

[a] *Rot. pat. 6. Iohannis R. membr. 8. vide rot. Pat. 8. Hen. 3. part. 1. m. 3. & 4. Claus. 9. Hen. 3. membr. 15. Pat. 9. Hen. 3. part. 2. m. 9.*

[b] *Rot. pat. 48. Hen. 3. part. 1. memb. 3. & Rot. Claus. 48. Hen. 3. membran. 3.*

[c] *Rot. pat. 27. Hen. 3. part. 1. membran. 3 in dorso.*

[d] *Rot. pat. 19. Hen. 3, membr. 14.*

[e] *22. Ed. 1. seu anno. 1295.*

[f] *Rot. pat. 23. Ed. 1. m. 5.*

[g] *18. Ed. 2. seu ann. 1326* & vide *Rot. pat. 19. Ed. 2. part. 1. mem. 12. & 20. Ed. 2. mem. 22.*

[h] *Rot. Parlam. 14. Ed. 3 art. 2.*

regni scilicet Angliæ corpus. Ejusmodi alia expressim occurrunt in tabulis ejusdem Regis [a] Parlamentariis, seu in consultationibus Ordinum Regni ea super re subinde ita habitis, ut, dum *de la saufegard de la terre* seu *de Custodia* seu *tutela Telluris* sive Insulæ, & *de la saufegard de la Mere* seu *de Custodia Maris* consilium pariter ineunt, tam Hujus dominium quam Illius ad Regem suum pertinere, à majoribus edocti, manifestò testari videantur. Non enim de classe solum agunt, qua hostibus per mare resisteretur, sed de ipso Mari tuendo æque ac de tutela Insulæ, adeoque de Iure in utroque Regis, avito defendendo. Sub Richardo Rege II, Hugo **Calverlee** *factus est Admirallius maris* (sic Walsinghamius [b]) *& dominus Thomas* **Percy** *associatus est ei ad observandum semitas maris per unum annum.* Sub eodem etiam Rege & Henricis, qui sequuntur, quarto & quinto, *de Custodia Maris* agitur in Comitiis [c] Parlamentariis. Richardo item Comiti Saresburiensi, Iohanni Salopiensi, Ioanni Wigorniensi, Iacobo Wiltoniensi præter Baronem Sturtonium, sub Henrico Rege VI, *Custodia maris* [d] mandata est cum classe numerosâ, & postea Iohanni Duci [e] Exoniensi. Et frequentes erant illo in ævo literæ Regiæ, *Protectiones* verbo forensi dici solitæ, quibus indulgebatur litium vacatio eis qui maris Tutelæ hujusmodi incumberent; seu *super salvâ custodiâ & defensione* [f] *Maris morarentur*, ut verborum erat formula quæ in Archivis sæpe occurrit. Etiam in editis sanctionibus ejusdem Regis Parlamentariis [g] mentio fit *salvæ Custodiæ Maris*, seu *de la saufegard de la mier*, ut rei tum notissimæ, tum cui non aliter ac provinciæ cujuscunque præfecturæ in more erat Anglis prospicere. Quin legem rogat Plebs anno Regis ejusdem XX [h], quâ lectissima classis Maris tutelæ præficeretur, eò quòd **It is thought fit be all the commens of this Land that it is necessary the See be kept**, id est, *Necessarium visum est toti plebi Anglicanæ, ut Mare custodiretur.* Quàm plurima sunt ejusmodi alia. Quin ubi inter appositissimos elegantissimosque complurium hominum

[a] *Rot. Parlam. 13. Ed. 3. part. 1. art. 6, 9. & 11. & Rot. Parlam. 20. Ed. 3. artic. 21.*

[b] *2. Rich. 2.*

[c] *Rot. parlam. 2. Rich. 2. part. 2. art. 39. & 7. Rich. 2. membran. 9. art. 13. & 14. & 7. Hen. 4. art. 18. & 19. & 8 Hen. 5. art. 6.*

[d] *Rot. parl. 33. Hen. 6. artic. 27.*

[e] *Rot. Franciæ 38 Hen. 6. m. 4.*

[f] *Rot. Franciæ 32. Hen. 6. m. 4. & 6. &c.*

[g] *Stat. 20. Hen. 6, cap. 1.*

[h] *Rot. parlam. 20. Hen. 6. artic. 29.*

minum generum characteres Anglicè conscriptos, Mercatorem sui ævi Anglicanum describit Galfredus Chaucerus (floruit ille sub Richardo secundo rege, vir rerum patriarum scientissimus) id inprimis cupivisse eum air, ut mare custodiretur, seu tutela qua haberetur pacatum neutiquam careret. Quod ideò sane dixit, ut totum Mercatorum nostratium illius ævi sic depingeret genus; utpote cui solenne erat de Commerciis ante alia sollicitum esse, adeoque de Mari ipso, quod tutum eis iter navale non præberet, nisi reges Angliæ, pro more & jure suo, illud veluti provinciam, scilicet ejusdem domini, tutarentur. Chauceri verba sunt

> His reasons spake he full solemnely
> Shewing alway the encrease of his winning;
> He would the See were kept for any thing
> Betwixe Middleborough and Orewell.

id est, *rationes suas gravissimè elocutus lucri sui incrementa semper aperuit. Mari autem tutelam ante omnia præstari volebat inter Midleburgum & Orewellam.* Orwella portus est in maritimis Suffolciæ. Middleburgum in Zelandiis. Integrum Oceanum, qui interfluit Britanniam & Zelandias, tutandum voluere Mercatores Angli, id solenni effato optare soliti; utpote quod ipsum uti & tutela ejus Angliæ regum erat. Nam de transmarinorum Principum heic Tutela extra portus suos ac sinuosos forte, inter insulas quas sive Germaniæ sive Galliæ Belgicæ conterminas possidebant, flexus, anteriorum seculorum testimonia nihil omnino, quantum scimus, suppeditant. In seculis itidem sequentibus frequens est Custodiæ hujusmodi seu tutelæ Maris ejusdemque præfecturæ mentio, ut ampliùs patebit ubi de Tributis & Diplomatum Admirallorum tenore & varietate inferiùs agimus. Iam verò observandum est & Nomen & Naturam hujus Custodiæ non solum ex ejusdem vocabuli usu in Jure tum Cæsareo [a] tum Pontificio [b], quo diligentem rei, cujus is dominus est qui sive Custodi commodat sive eum præficit, curam denotat, verum etiam ex obvio ejusdem vocabuli, aliis in præfecturis, apud Anglos usu

[a] *L.* 5. *ff. tit. Commodati* § 5. & 8.

[b] *Extr. tit. de Officio Custodis Ecclesiæ.*

optimè dignosci. Nam constituti sunt olim, idque quando Custodum Maris nomen erat usitatius, *Custodes portuum* (quemadmodum hodiéque) *Custodes Comitatuum* (qui ipsi sunt provinciarum præfecti, Vicecomites dicti, & solenni verborum formulâ *custodiam comitatus* sibi habent mandatam) *Custodes Marchiarum* seu limitum, *Custodes Arcium* seu Castrorum, Vivariorum, ædium, ejusmodi aliorum. Etiam & Hiberniæ prorex *Custos Hiberniæ*, & dignitas ejus *Hiberniæ custodia* stilo solenni, Iohannis[a] & Henrici tertii[b] Regum maximè ævo, nuncupabatur. Quemadmodum & Iohannes Bedfordiæ & Humfredus Glocestriæ Duces, quibus vicissim regimen Angliæ, Henrico Rege quintò in Galliis absente, permittebatur, *Custodes Angliæ* vocitabantur, quod tum in historiis[c] tum in tabulis publicis[d] sæpissimè occurrit. Sic Arthurus Princeps Walliæ, *Custos Angliæ*[e] constitutus est, Henrico Rege septimo ex Anglia profecto. Sic Petrus Gavestonius *Custos Angliæ* erat, Edwardo secundo, Rege in Galliis agente. Sic alii. Et præfecti insularum Cæsareæ, Sarniæ (Jarsey & Garnesey) & adjacentium in hoc Mari *Custodes* itidem seculis vetustioribus[f] tantùm dicti, quemadmodum nunc *Gubernatores*, *Custodes*, *&* *Capitanei*. Quod cùm ita sit, quomodo fieri potest, ut non eàdem notione vocabuli Custodis & Custodiæ majores nostros usos esse existimemus in Custodis & Custodiæ Maris nomine, quâ in Custodia Insulæ & cæteris jam dictis dignitatibus uti solebant? Scilicet in hisce omnibus dominium imperiumque singulare præficientis apertissimè ita signatur includiturque, adeo ut non magis autoritas in personam quæ præficitur, quàm rei custodiendæ dominium nomine hoc planè innuatur. Nec prætermittendum est, seculis priscis antequam summorum Admirallorum Angliæ autoritas à Regibus nostris satis stabilita esset & ita distincta ut Maris præfectura ad eos tantummodò attineret; ipsos Provinciarum præfectos seu Custodes, quos Comitatuum Vicecomites appellamus, ex ipso Vicecomitatûs officio etiam Custodiam aliquam contermini

[a] *Rot. Cart. 2. Iohann. R. in dorf. & rot. pat. 17. Iohannis.*

[b] *Rot. pat. 3. Hen. 3. membran. 4. &c.*

[c] *Th. Walsingham. ann. 1420. &c.*

[d] *Rot parlam. 8. Hen. 5. &c.*

[e] *Rot. pat. 8. Hen. 7. part. 1.*

[f] *Rot. pat. 3. Hen. 3. in Iunio;* Philippo de Albiniaco, *&c.*

ni

ni provinciis suis Maris, velut regni Angliæ partis, habuisse. Quod sanè (ut alia mittam) inde satis probatur, quia tunc non rarò ipsi, qui, ex jure patrio ac ordinario, Regia in locis sibi tantum commendatis custoditisque exequi mandata, ut nunc, solebant, etiam in ipso Mari, non aliter ac in provinciâ quacunque mandantis terrestri, idem præstabant. Nimirum naves & classes Regias à portu alio ad alium, per Mare ut per provinciæ commendatæ territorium, ex jussu Regio ordinario nec qui alio jure ab eo quod custodiæ Comitatûs seu Provinciæ erat subniteretur, sæpenumerò deducebant. Quod seculis quidem citerioribus inauditum est. Sed rem se ita habuisse sub Henrico tertio & Edwardo I Regibus, docent eorum tabulæ [a] publicæ. Postea verò omnimoda maris Custodia, quæ extraordinaria non est, summis Admirallis Angliæ iisque solis eorúmve legatis à Regibus nostris permissa, jure nunc certissimo ad eos pertinet. Sed ubi quis Custodiæ præficitur, in ipsâ Præfecturâ, Regis, qui præficit, possessio ac dominium continetur. Quod etiam, ad ipsam quam tractamus rem, verbis expressissimis libelli, à plurimis gentibus vicinis, cognitoribus sub Edwardo nostro I & Philippo Pulchro Galliarum Rege exhibiti atque inferiùs [b] adducti comprobatur.

[a] *Rot. clauſ. 7. Hen. 3. dorſ. 6. 14. Hen. 3. Membr. 22. & 17. in dorſ. Clauſ. 17. Hen. 3. membr. 7. in dorſ. Rot. pat. 24. Ed. 1. membr. 17. & clauſ. 25. Ed. 1. memb. 12. in dorſo &c.*

[b] *Cap. 27. & 28.*

Maris Anglicani dominium ex Tributis *seu* Vectigalibus *ad ejusce* Custodiam, *seu* Tutelam, *post Normannorum adventum, indici, pendi, postulari solitis, firmatur.*

CAP. XV.

De *Tributis* seu *Vectigalibus* ad *Maris Anglicani Custodiam* indictis, pendi solitis, postulatis, testimonia sunt amplissima, vetustissima, omnisque ævi cis Normannorum tempora. Atque ea quæ de Custodiâ Maris jam dicta sunt, haud parum firmant. Tributum, Anglosaxonum tempore, Custodiæ Maris indictum quod

quod *Danegeldum* vocabant (de cujus initio ac usu superius [a] dictum est) etiam sub Normannicis regibus olim pendi subindè solitum esse liquet. Post verba ibi ex prisco Dialogo de Scaccario, de ejusdem ante Normanni adventum præstatione, adducta, statim sequitur in eodem Dialogo, *Ipso namque regnante* (scilicet Gulielmo primo) *tam Daci quam cæteri Terræ Marisque prædones hostiles cohibebant incursus, scientes verum esse quod scriptum est,* Cum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt ea quæ possidet. *Noverant enim quod acerrimæ virtutis homines impunitas non ferrent injurias. Cum igitur diu solvisset terra sub ejusdem Regis imperio, noluit hoc ut annuatim solvi quod fuerat urgente necessitate bellica tempestatis exactum. Nec tamen omnino propter inopinatos casus dimitti. Rarò ergo temporibus ejus vel successorum ipsius solutus est; hoc est cum ab exteris gentibus bella vel opiniones bellorum insurgebant.* Atque inter priscos Anglorum leges [b] docemur, Guilielmo Rufo à *Baronibus auxilium requirente, ad Normanniam requirendam & retinendam de Roberto suo fratre cognomine* Cortehose *Ierusalem proficiscente, concessum esse ei (non lege Sancitum neque firmatum)* Danegeldum; scilicet ex unaquaque Hida quatuor solidos, qui marinæ tuendæ provinciæ impenderentur. Nam ex sui natura ac origine id postulabat Danegeldum. Etiam in Stephani Regis tempora pendi solitum expressim testatur Rogerus Hovedenius [c]. De promissis ejus tempore coronationis suæ agens ille, *Tertiò*, inquit, *vovit quod Denegeldum, id est, duos solidos ad hidam, quos antecessores sui accipere solebant singulis annis in æternum condonaret.* Adstipulatur item præter Matthæum Parisiensem, Rogerus Wendoverius [d], è quo Matthæi Annales editi usque in annum decimum-nonum Henrici tertii, seu Christi MCCXXXV ominò desumti sunt. *Tertiò vovit*, sic illi de Stephano Rege, *quod* Danegeld, *id est de qualibet yda terræ duos solidos, quos antecessores ejus consueverant accipere in æternum annis singulis condonaret.* Ita nempe legitur in codicibus Matthæi hujus manuscriptis [e] unde corrigendi sunt editi qui habent tantum *tertiò vovit quod* an-

[a] *Cap.* 11.

[b] Apud *Rogerum Hovedeniam in Annal. part.* 2. *pag.* 344. *edit. Londin.* & 603. *in edit. Francofurt.* & apud *G. Lambard. in Archaeonomia pag.* 128.

[c] *Annal. part.* 1. *pag.* 276. *edit. Londin. pag.* 482. *edit. Francofurt.*

[d] *Ms.* in biblioth. Cottoniana.

[e] In bibliotheca Cottoniana.

antecessores ejus accipere consueverant, in æternum annis singulis condonaret. Subjicitur autem apud Hovedenium; *Hæc principalitèr Deo vovit & alia, sed nihil horum tenuit:* quod itidem testantur Parisiensis & Wendoverius. Igitur sub Willielmo primo, secundo, & Henrico primo Regibus, etiam & Stephano, Tributum hoc Maris custodiæ solvi solebat. Et sanè in proventus sacri ratiociniis sub Henrico II, subinde solutum fuisse reperitur. Quod postquam desiit, alia ad eandem rem ratio frequentissime iniri & pro moribus patriis usurpari est solita, ne stipendia & commeatus tuendæ regni Angliæ provinciæ Marinæ omninò deessent. Eâ de re occurrit in actis forensibus Edwardi I Regis *Terrarum* [a] *ad custodiam Maris agistatarum* mentio; id est pensione seu tributo onustarum. Scimus quidem etiam ad copiarum in litore terrestrium stipendia & commeatus, sub id tempus, nomine Maris itidem corrogari. Sed tam copiis navalibus Mare ipsum, quàm litus terrestribus tunc custoditum fuisse certum est, adeoque aut ad ipsum Mare, aut ad tam litus quàm Mare pensionem illam attinuisse. Et in publicis Regni comitiis subsidiaria pecunia à plebe poscitur *pour* [b] *la salvation du royalme & de eux mesmes & auxint de la Meer, de la march d'Escoce, de Gascoigne & des Isles;* id est, *ad custodiam Regni, sui, Maris, limitis Scotiei, Vasconiæ, & Insularum.* Pari æstimatur jure Mare ejusque custodia & dominium cum eo quod erat Regni, Limitanei agri, ac Insularum. Id genus sunt alia non pauca. Sed inprimis heic est observandum, quod in tabulis Parlamentariis Richardi secundi Regis occurrit de vectigali cuilibet Navi per Admirallatum Septentrionalem, id est in Mari quod Orientali litori Angliæ à Gernemuthâ in Boream prætenditur, transeunti, ad Maris custodiæ seu Tutelæ stipendia & commeatus imposito. Nec navibus solùm Anglicanorum sive Mercatorum sive Piscatorum, sed etiam jure non omnino dispari quorumcunque exterorum, non aliter ac si ob itineris, actus, seu viæ, per agrum, libertatem vectigal dominus quis irrogaret. Pro do-

[a] *Mich.*25. *Ed.*1. *coram Rege, rot.*72. *Rex;* penes Camerarios Scaccarii.

[b] *Rot. Parlam.*13. *Ed.*3. *art.*6.

doliorum, quibus mensurabatur navis quæcunque transeuns, quolibet, sex denarii pendendi erant. Exceptis solummodò navibus sive è Flandriâ merces Londinum sive aliunde intra Admirallatum illum lanam & pelles Caletum portantibus. Si Halecum piscaturam navis exerceret, hebdomadatim sex denarios pro quolibet dolio solvebat. Si aliorum piscium, tantundem singulis tribus septimanis præstandum erat; uti ab iis, quæ lithanthracas à Novo Castro huc portarent, singulis tribus mensibus. Si verò in Prussiam, Norwegiam, Scandiam, aut regiones aliquas adjacentes transiret navis, pro ponderis & mensuræ mercium ratione vectigal solvebat singulare. Atque à nolentibus, vi non injustâ, hæc exigere licuit. Scilicet exigendi autoritas mandata est iis, qui sex Navibus armatis ad hujusmodi tutelam præficiebantur. Sed rem totam ex autographo [a], eodem quo conscriptum est idiomate, id est illius ævi Normannico, fideliter exhibemus.

[a] *Rot. Parlam. 2. Rich. 2. part. 2. art.* 39. in Schedula.

C'est l'ordinance & grante, per laduis des Marchaunds de Londres & des autres Marchaunds vers la North, per l'assent de tout les Communes de Parlament, par devant le Comte de Northomberland & le maire de Londres, pur la garde & tuicion du mier & costers del Admiralté de North ove deux Niefs, deux Bargis, & deux ballingers armez & arraies pur la guerre sur les coustagis que s'ensuient.

Primerement, pur prendre de chescun Nief & Craier, de quel portage q' il soit, qe passe per la mier dedeinz la dicte Admiralté alant & returnant pur le voyage, de chescun tonnetight,

tight VI d. horspris Neifs charges ove marchandises en Flandres qe seront frettez & dischargez à Londres, & niefs charges ove leynes & peaulx à Londres ou ailleurs dedeins la dicte Admiralté que seront dischargez à Caleis; les queux niefs les Gardeins de la dicte mier ne seront tenus de les conduire sans estre allovez.

Item, de prendre de chescun vesseau pessoner qe pessent sur la mier du dite Admiralte entour harang, de quelle portage q'il soit, au un semain, de chescun tonnetight VI d.

Item, de prendre des autres niefs & vesseaux pessoners que pessont entour autres pessons sur la mier dedeinz la dicte Admiralte, de quele portage q'il soit, en trois semaignes de chescun tonnetight VI d.

Item, de prendre de tous autres neifs & vesseaux passanz par mier dedeinz la dicte Admiralte chargez ove Charbons au Novel Chastiel seur Tyne, de quel portage q'il soit, en le quarter de un an, de chescun tonnetight VI d.

Item, de prendre de touz autres niefz, Craiers & vesseaux, passanz per mier dedeinz la dicte Admiralte, chargez ove biens de Marchanz queconques en Espreux, ou en Nortwbay ou en Scone, ou en ascune lieu en mesme les parties de pardela, pur le voyage alant & retornant, de chescun last squar ou lastas graves VI d.

Sic tabulæ publicæ Parlamentariæ, quæ illo in ævo ferè omnes hoc idiomate concipiuntur. Non appellentes ad litora, velut ex litoris duntaxat jure, vectigalibus heic (ut plerunque alibi) sunt onusti; sed ipsi transeuntes, prætemavigantes, piscantes tam exteri quàm subditi. Quemadmodum etiam voluere sub Henrico V ordines Angliæ in legis Rogatione quam ex sacris scriniis inferius[a] integram exhibemus. Voluere scilicet, utpote juris ea de re vetusti regiique dominii scientissimi. Neque expressius qùid dici potest, unde Regem Angliæ ipsius Maris dominum esse asseratur. Pensiones enim territoriales & servitutes indicere planè loci domini est. Quin, sub Henrico Rege VI, Willielmus *de la* Poole Dux Suffolciensis inprimis accusatus est in Comitiis[b] quòd subsidia pecuniaria ad Maris tutelam indicta præstitaque aliorsum interverterat. Verba sonant Anglicè, For the defence and tuycion and saufe keeping of the Sea, ut in sacris Scriniis legitur. Postulantur etiam, in ejusdem Regis anni XXXII comitiis[c], quadragies mille libræ For the defence and saufegard of the See seu *In defensionem & Custodiam* seu *tutelam salvam Maris*; Quod itidem sacris in scriniis legitur. Sed quid eis heic utimur? In Sanctionibus[d] Parlamentariis, quæ typis editæ passim prostant, sæpius occurrit, ut Regni Ordinum in Comitiis ore dictum, Reges Angliæ à tempore omnem memoriam excedente, autoritate Parlamentariâ accepisse pecuniæ vim magnam nomine subsidii seu vectigalis mercium sive importatarum sive exportatarum For the defence of the Realme and the keeping and the saufegard of the Seas, for the entercourse of marchandise safely to come into and to passe out of the same (quæ solennis est verborum formula) id est, *ad tuendum regnum & tutò conservanda & custodienda Maria, ne mercatorum sive adeuntium sive exeuntium commercia omnino impediantur.* Scilicet verba hæc pars sunt anteloquii quod præfigi solet Legis rogationi quâ etiam vectigal seu Portorium illud notissimum à Dolio & Librâ (quæ ejus mensuræ sunt) denominatum, indici est solitum, For the keeping and sure defending of the

a cap. 23.

b Rot. Parlam. 28. Hen. 6. art. 38.

c Rot. Parlam. 32. Hen. 6. artic. 30. & 41.

d Stat. 1. Edwar. 6. 1. Mariæ Reginæ, 1. Elizabethæ, 1. Iacobi Regis.

the Seas against all persons entending or that shall entend the disturbance of us your said commons in the intercourse and the invading of this your Realme, id est, *ad custodienda & tutò defendenda Maria adversus omnes illos qui conantur seu fuerint conati sive commercia populi vestri impedire sive regnum hoc vestrum invadere.* Adeò ut per hæc Maria, commerciorum arbiter & dominus ita semper fuerit habitus Rex Angliæ, ut injussu ejus jure impediri ea nequirent. Quod sanè dominii, de quo disserimus, insigne est manifestum. Et Regni, id est, insulæ (nam interdum insula sola, interdum simul & Mare, ut infra ostenditur, eo nomine continetur) & Maris tutelam, ut eorum quæ non dispari possidentur jure, conjunctam heic etiam vides. Tributum seu vectigal, quale jam diximus ad Maris tutelam indici solitum atque integra solennis ejusdem indictionis formula, in parlamentariis Edwardi sexti Regis sanctionibus editis aliisque sequentibus habetur. Ex sacris autem scriniis, etiam & retrò putatos ab Edwardo hoc Reges quorum etiamnum tabulæ publicæ extant, eodem seu simili, pro vario seculorum more, gavisos esse sit certissimum.

Ex Codicillorum Regiorum *seu* Diplomatum, *quibus præfici soliti* Admiralli, tenore & varietate, *de Maris Anglicani & Hibernici dominio Observationes.*

Cap. XVI.

SOlennis diplomatum formula, quâ præfici solet Admirallus Angliæ summus in Maris tutelam, ad hunc modum se habet hodie, uti & per quamplurimos se habuit annos anteriores.

Damus & concedimus N. Officium magni Admiralli nostri Angliæ, Hiberniæ, Walliæ, ac Dominiorum & Insularum eorundem (quod interdum heic; uti etiam in sequentibus, ubi ite-

rantur hæc verba in diplomate, legitur *earundem*; plane indiscriminatim) *villæ nostræ Calesiæ & Marchiarum nostrarum eiusdem, Normanniæ, Gasconiæ, et Aquitaniæ; ac ipsum N. Admirallum nostrum Angliæ, Hiberniæ, & Walliæ, ac dominiorum & Insularum nostrarum earundem, villæ nostræ Calesiæ & Marchiarum nostrarum ejusdem, Normanniæ, Gasconiæ, & Aquitaniæ, nec non Præfectum generalem Classium & Marium dictorum regnorum nostrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum, & insularum nostrarum earundem fecimus, constituimus, & ordinavimus ac per præsentes facimus constituimus et ordinamus. Et ulteriùs sciatis quòd Nos de gratiâ nostrâ speciali ac ex certâ scientiâ &c. damus & concedimus eidem N. Magno Admirallo nostro Angliæ ac Præfecto classium & Marium nostrorum prædictorum, omnes & omnimodas jurisdictiones, autoritates, libertates, officia, feoda, proficua, vadia, emolumenta, wrecca Maris, ejecta, reg rda, advantagia, commoditates, præheminentias & privilegia quæcunque eidem officio Magni Admiralli nostri Angliæ & Hiberniæ ac aliorum locorum & dominiorum prædictorum qualitercunqne spectantia & pertinentia.*

Et dein sequuntur in codicillis regiis alia quam plurima præfecturam illam & jurisdictionem amplissi mam explicantia. Seculis anterioribus, ut suprà est ostensum, *Custodes Maris* præfecti hujusmodi vocitabantur, qui postea, sub Edwardi I tempora, *Admirallorum* nomen inducere cœperunt. Horum autem Præfecturæ plagarum limitibus coërceri

coërceri solebant. Adeò ut tribus, Occidentali, Australi, Boreali, singulis singuli interdum, plerunque verò Occidentali & Boreali plagis singuli, præficerentur. Rarò utrisque unicus; antequam Admiralli Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ nomen in diplomata venit, qua de re statim. Quemadmodùm verò Custos Maris ab ipso Mari, cui ut Provinciæ præfectus est, denominabatur, ita Admirallus (vocabulum, cujus etymon in incerto nimiùm est; Sed non in Occidente solùm verùm etiam in Orientali Imperio Ἀμηράλιος seu *Amiralius*[a] pro *Classis præfecto* antiquitus usurpatur) aut à Classe quâ provinciam suam Maris defendebat, (ut olim) aut à Tellure, quam sive alluit sive quacum conjuncta est ea provincia, ut in codicillorum formulâ recentiori, nomen Dignitatis sumsit. Unde ab Edwardi primi tempore usque ad Henricum quartum per annos circiter CL formulâ solenni creati sunt Admiralli *flotæ* (id est, *classis*) *navium nostrarum versus partes Boreales*, seu *versus partes Occidentales*, seu *Australes*, aut (ut interdum) plagæ simul utriusque. Nam Australis & Occidentalis plaga eandem, ut res ipsa fert, denotabat. Scilicet ab ostio Thamesis plagæ hinc inde porrectæ. Quemadmodum autem Dignitas Comitis & Magistri equitum Occidentis, Magistri equitùm per Gallias, Magistri militum per Orientem, Militum per Thracias, id genus alia in Officiis Augustalibus non minùs in provinciis imperium præficientis, qui antea provinciarum dominus erat, denotabant, quàm si Comes & Magister Occidentis, Magister per Gallias, per Orientem, per Thracias dicti fuissent: ita manifestum est Admirallos Classium (quibus Mare perinde, ac copiis terrestribus tellus possidetur, retinetur) non minùs in Mari imperium ac dominium civilemque possessionem præficientium (qui antea Maris domini) designabat, quàm si Maris ipsius Custodes, Præfecti, Admiralli fuissent in Codicillis nuncupati. Et qui utriusque plagæ, seu totius classis Anglicanæ Admiralli ita constituti fuere, generali nomine interdum *Admiralli Angliæ supra Mare* dicebantur[b], antequàm ea verborum

[a] *Georgius Codinus, de Officiis Constantinopolit. cap. 2.*

[b] *Rot. Pat. 10. Rich. 2. part. 2. membr. 19. & 11. Rich. 2. part. 2. m. 12.* ubi Richardus Comes Arundelliæ sic nuncupatur *in Protectionis Revocatione.*

borum formula in codicillos Præfecturæ regios est recepta. Et hujusmodi Admirallorum classium series habetur apud V.C. Henricum Spelmannum in Glossario, ubi & cæteri sequuntur. Mutatio autem talis evênit formulæ codicillorum sub Henrico quarto Rege, ut non solùm Classium sed Angliæ & Hiberniæ (cujus *flotæ navium*, id est, classi Mari Hibernico tuendæ, interdum Admirallus summus singularis, ut Thomas **Percy**[a] Comes Wigorniensis, præerat) etiam & Aquitaniæ & Picardiæ Admirallus disertis verbis simul unicus constitueretur. Quemadmodum Thomas Beaufortius (qui & Dux, sub Henrico quinto, Exoniensis) anno Henrici IV decimo tertio[b], postquam diplomati quo classium præfectus antè factus fuerat, renunciasset. Atque is primus erat (quantum scimus) qui hâc creatus est formulâ. Sed formulâ in proximâ omissum est Picardiæ nomen. Nimirum Iohannes Dux Bedfordiæ *Admirallus Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ* diplomate constituitur[c], anno Henrici VI quarto, seu Christi MCDXXVI. Ea formula duravit circa annos LXXXVIII seu per regna Henrici VI, Edwardi IV, Ricardi III, Henrici VII & priores tres annos Henrici Octavi. Et per id tempus decem Admiralli alii, plerunque perpetui, Angliæ, Hiberniæ, & Aquitaniæ itidem constituti; quorum postremus est Iohannes Comes Oxoniæ, qui eâ formulâ[d] anno Henrici octavi primo præficitur. Ejusdem autem Regis anno quarto seu Christi MDXIII alia secuta est mutatio, seu nominum accessio. Tunc Edwardus **Howard** Eques auratus, Thomæ Comitis Surriæ, posteà Ducis Norfolciæ, filius, constituitur *Admirallus*[e] *Angliæ, Walliæ, Hiberniæ, Normanniæ, Vasconiæ, & Aquitaniæ.* Quibus verbis, in diplomate Guillielmi **Fitzwilliams** (qui etiam Comes erat Southamptoniæ) anno Henrici Regis octavi vigesimo octavo Admiralli constituti, adjicitur[f] *Calesiæ & marchiarum ejusdem.* Toto inde Henrici octavi tempore ea obtinuit codicillorum formula, adjectis (ut antiquitùs) de Iurisdictione clausulis. Sub initiis autem Edwardi Sexti, Thomas Baro de S. Mauro (vul-

[a] *Rot. Pat. 21. Rich. 2. part. 2. m. 15.*

[b] *Ms. Formularum de Rebus Maritimis* in Bibliotheca Cottoniana. 3. Maii, 13. Hen. 4.

[c] *Rot. Pat. 4. Hen. 6. part. 2. memb. 11. 26. Iulii.*

[d] *Rot. Pat. 1. Hen. 8. part. 1.*

[e] *Rot. Pat. 4. Hen. 8. part. 2. 15. Augusti.*

[f] *Rot. Part. 28. Hen. 8. part. 2. 16. Augusti.*

vulgo **Seymour**) de **Sudeley**, Edwardi Ducis Somersetiæ frater, fit Admirallus [a] iisdem ferè verbis quibus Guilielmus ille Comes Southamtoniæ, interserto, post *Calesiæ* nomen, *Boloniæ & Marchiarum earundem.* Hunc secutus est Ioannes Comes Warwici, qui creatur ab Edwardo sexto, anno ejus tertio [b], *Admirallus noster Angliæ, Hiberniæ, Walliæ, Calesiæ, & Boloniæ & marchiarum nostrarum earundem, Normanniæ, Gasconiæ* & *Aquitaniæ, nec non præfectus generalis Classium & Marium nostrorum*; atque in eodem etiam diplomate nuncupatur posteà *Magnus Admirallus noster Angliæ & præfectus Classium & marium nostrorum.* Postmodum autem, Boloniæ nomine prætermisso, proximus Admirallus Angliæ summus eâdem ipsa verborum formulâ creatus est quæ in capitis initio superius adducitur. Scilicet eâdem [c] constituitur Admirallus Guilielmus Baro **Howard** de **Effingham** Thomæ Ducis Norfolciæ filius, initiis Mariæ Reginæ, seu anno MDLIII. Et præfectura ipsorum Marium, veluti primaria Dignitatis provincia, signantiùs, ut vides, quam in diplomate Comitis Warwici, exprimitur. Exinde retenta est perpetuo eadem ipsissima formula; veluti in diplomate Admirallatus summi Edwardi Baronis Clintonii (postea Comitis Lincolniæ) sub Philippo & Maria [d] Regibus, Caroli Baronis Effinghamiæ, postea Notinghamiæ Comitis, sub Elizabethâ [e], Caroli Ducis Eboraci (qui nunc serenissimus Rex noster) sub Iacobo [f] Rege, præter Georgium Ducem Buckinghamiæ, qui totidem verbis eâdem præfecturâ sub Iacobo [g] & Carolo regibus gavisus est. Adeo ut per annos amplius LXXX aut circiter (id est ab initiis Mariæ Reginæ) formula integra superius in capitis initio ostensa semper expressim obtinuerit in Admirallatus Angliæ summi diplomatis, quà sive Regiones sive Maria sive eorundem dominium denotant. Eâ autem Admirallus dicitur *Præfectus generalis classium & Marium nostrorum* (quemadmodum disertè etiam sub Edwardo sexto generatim itidem constituitur Ioannes Comes Warwicensis) seu *Marium nostrorum prædictorum.* At verò quæ-

[a] *Rot. Pat.* 1. *Ed.* 6. *part.* 6. 17. *Februarii, membran.* 9.

[b] *Rot. Pat.* 3. *Ed.* 6. *part.* 2. 28. *Novembris.*

[c] *Rot. Pat.* 1. *Mariæ Reginæ part.* 5. 20. *Martii, mem.* 3.

[d] *Rot. pat.* 4. & 5. *Philip. & Mariæ part.* 1. *Feb.* 10.

[e] *Rot. Pat.* 27. *Elizabethæ R. part.* 10, 8. *Iulii.*

[f] *Rot. Pat.* 9. *Iacobi Regis part.* 9. *Ianuarii* 27.

[g] *Rot. Pat.* 16. *Iacobi Regis part.* 17.

quænam illa Maria seu *maria prædicta?* Verbis expressissimis, in præcedentibus, vocantur illa *Maria dictorum regnorum nostrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum & insularum nostrarum earundem.* Id est planè *Mer d' engleterre d' Ireland & Gales*, seu *mare Angliæ, Hiberniæ & Walliæ*; quemadmodum in Legibus nostris [a] interdum etiam designantur Maria Imperii Anglicani, quæ apud Iurisconsultos nostros [b] etiam nominantur subinde *les quatre miers d' Engleterre* seu *quatuor Maria Angliæ* ad mundi plagas scilicet dispertita. Adeò ut in receptissimâ, post Mariæ Reginæ initia, præfecturæ hujus formulâ (è qua diplomatum anteriorum item interpretatio & sensus est eliciendus) possessionem continuam seu Dominium Regis Angliæ Marinum per quamplurimos annos disertis verbis indicatum habeamus. Et quod de interpretatione seu sensu anteriorum diplomatum, in quibus expressa Maris præfectura deest, ex hisce quæ Mariæ Reginæ initia secuta sunt eliciendo jam diximus, id sanè (ut rem ipsam, quæ ex natura sui tantundem satis postulat, omittam) haud parùm confirmatur ex eo quod etiam is, qui proximè antequam expressa *Marium nostrorum* mentio in Admirallatus summi diplomatum formula locum haberet, in eandem dignitatem evectus, est, integro officii sui nomine, paulò postquam est creatus (utpote nomine eodem quod Admirallorum Angliæ reverà perpetuum erat) designetur; *Magnus Admirallus Angliæ & præfectus generalis classis & Marium nostrorum.* Ita scilicet nuncupatur Thomas Baro de S. Mauro (quem ante memoravimus) Admirallus Angliæ in Edwardi sexti codicillis ei [c] de commerciis Stapulæ datis.

[a] *Stat.* 20. *Hen.*6.*cap.* 11.

[b] 2.*Ed.* 3. *fol.*9. *seu* 36 a, *pl.*6.

[c] *Rot.Pat.* 1.*Ed.*6.*part.* 6.*membran.* 5.30. *Augusti.*

Satis

Satis expressis in Admiralli Angliæ *summi præfecturæ* codicillorum formulâ verbis, *à vetusto ad nostrum ævo, Mare cujus tutelæ, ab Angliæ Rege ut domino, præficitur*, Aquitanico, Normannico, Picardico *litore ad Austrum perpetuò terminari.*

CAP. XVII.

IN Formulâ autem superiùs ostensâ, quæ per tot annos obtinuit, Maria vides tantummodò *regnorum nostrorum Angliæ & Hiberniæ, dominiorum, & Insularum nostrarum earundem*, velut provinciam, cujus tutelæ præficitur Admirallus, memorari; id est (ut diximus) Mare Anglicanum, Hibernicum, & Wallicum, quod ipsum totum Britannici nomine venit, ut sub libri hujus initio monitum est. Adjecta tamen esse & *Normanniæ*, *Gasconiæ* & *Aquitaniæ* nomina præter Calesiam, quæ adversi litoris provinciæ sunt. Quod ad has heic attinet; aut spectandæ sunt perinde ac si ipsas suâ semper ditione, à prima earum in codicillis mentione, tenuisset Anglus, aut qua ante secula aliquot jam in illius ditione esse desiêre. Detur verò primò eos perpetuò mansisse in Angli ditione possessionéque. Certè utcunque in provinciis illis tribunalia maritima, ex Codicillorum hâc formulâ, habere tunc potuisset Angliæ Admirallus (ut nullibi ferè non habentur Tribunalia maritima; etiam ubi ne obtenditur quidem Maris aliquod dominium ad locum, in quo habentur, attinere) attamen Maris ipsius (modò portus & quæ ejusmodi sunt æquoris angustias, veluti prædiis incorporatas, excipias) sive quà Normannici dicatur juris, sive quà Aquitanici, Vasconici seu Picardici præfectus inde dici nullo modo potuisset ipse. Sed in provinciis illis transmarinis jurisdictionem ex hac formula tunc exercuisset maritimam non aliter ferè ac hodiè Admiral-

lus noster in Angliâ & Hiberniâ, seu alii similes, in personas & res Maris Africani, Mediterranei, Indici, seu cujusvis procul dissiti. Nam interminata sunt Iurisdictionis ejusmodi maritimæ spatia. Tutelæ verò, seu Maris, cui præficitur Admirallus ut Custos, Tutor, seu præses ad defendendum & sub ditione præficientis qui dominus est retinendum, spatia terminata sunt. Atque ex diu usitatæ codicillorum formulæ verbis disertis satis liquet, nullum mare præter illud quod aut Anglicanum, Wallicum, seu Hibernicum est, aut ad Angliam, Walliam & Hiberniam velut appendix spectat, ut provinciam tutandam in iis contineri. Unde sequitur, adversorum litorum illa nomina mare interluens in codicillis non omnino designare ut proprium litoribus illis seu quoquo jure ad illa attinens, sed limitis transmarini duntaxat vicem (quantum ad Maris Anglicani & Hibernici attinet) obtinere; uti etiam Cismarini limitis obtinent ipsa simul Angliæ, Walliæ, & Hiberniæ nomina, quà mare ab Admirallo tutandum in codicillis denotarit. Adeò etiam ut, quemadmodum *Comes litoris Saxonici per Britanniam* signanter ex dignitatis suæ nomine totius interfluentis Gallias & Britannias Maris, ut provinciæ singularis, præfectus erat (quod superiùs [a] ostenditur) & adversi litoris nomen pro tutelæ limite habuit; ita Admirallus Angliæ summus seu Maris, ad imperium Anglicanum attinentis, præfectus, Normannicum, Vasconicum, Aquitanicum, Picardicum litus ad limites tutelæ seu præfecturæ suæ (quatenus provinciam Marinam Anglicani juris habet tutandam) transmarinos tantum in adversis illis litoribus denotandos, in Regiis codicillis sortiatur. Nam si aliter se habere res dicatur, quamobrem non constituitur tam Maris ab adversorum horum litorum aliquo denominati præfectus, quam Anglicani, Hibernici & Wallici, seu *Mariam regnorum Angliæ, Hiberniæ, & Walliæ, dominiorum & insularum earundem?* Ratio est, quia Mare aliud, quà civiliter illud consideratur (nam de Geographorum denominatione heic non loquimur) inter territoria in codicillis

[a] Cap. 6. hujus libri.

memo-

memoratâ cismarina transmarinaque diffluit nullum. Ut igitur in Romana illa dignitate *Comitis litoris Saxonici per Britanniam*, litus Dignitatis limes erat transmarinus, ita etiam in Admiralli Angliæ summi præfectura (quâ provinciam tantum sortitur Marinam, ut præficientis territorium) litora illa adversa seu provinciæ, quæ codicillis nominantur, transmarinæ Maris tutandi limites censendi sunt. Id quod ex codicillorum verbis jam animadversis satis probatur dum admittimus (ut hactenus ratiocinandi causâ) adversas illas provincias suâ, toto tempore quo in usu fuit illa formula, ditione tenuisse, instar Romanorum olim, Reges Angliæ. Sed illud fit manifestius, dum observamus ita à Mariæ Reginæ saltem tempore, retenta in Præfecturæ hujus formula esse provinciarum illarum nomina, ut nec locus omnino post eam relinquatur illorum alicui, aliud præter id, quod diximus, in codicillis significandi. Scilicet eâ regnante Calesia Gallis dedita est. Nec tempore sequente ullum in adverso circumquaque litore provinciam tenuit Anglus. Quin verò Henrici sexti anno XXXI seu Christi MCCCCLIII, deturbati sunt Vasconia, Aquitania, aliisque Galliarum provinciis Angli, sub Carolo Francorum Rege VII. Neque post Henricum hunc Magistratus aliquis seu Præfectus insignior ab Anglo sive in Normannia sive in Aquitania ipsa constitutus est aut commodè potuit constitui; Nec in Normanniâ quidem sive post sive diu ante Aquitaniam amissam. Verum quidem est in Picardiâ Comitatum Guisnensem, Calesiam, & alia aliquot diu pòst mansisse in ditione Regum Angliæ, præter vicina in eodem agro oppida aliquot ab Henrico octavo armis parta; etiam & aliquantulum Aquitaniæ [a], annis aliquot post Henricum sextum, Regi Angliæ subinde, sed incertò, paruisse. Sed non omnino Ducatum. Nec contrà facit, interdum sub principibus nostris aliquot ævi recentioris, *Ducem generalem* seu *Gubernatorem omnium subditorum nostrorum in Normannia* constitui; quo nomine, sub Elizabetha Regina [b], tum Ambrosius Comes Warwici

[a] *Rot. Vascon.* 6. & 7. *Ed.* 4. &c. in Capella Rotulorum.

[b] *Rot. Pat.* 4. *Elizabetha R. part.* 1. in dorso.

 tum

tum Adrianus Poiningus insignitur. Etenim hi plane copiarum, quæ illuc trajectæ Galliarum Regi subvenirent, imperatores fuere, nec omnino in Ducatus Normanniæ præfecturam aliquam creabantur. At verò, etiam post Henricum sextum perpetuò retentum est, in Codicillis Præfecturæ Maritimæ seu Admirallatus Angliæ summi, Aquitaniæ nomen. Nempe per annos CLXXX, aut circiter, à tempore quo pulsi sunt Aquitaniâ Angli; ut ex superiore liquet capite. Huic demum adjectum est, ut ibi etiam ostendimus, Normanniæ nomen sub initiis Henrici octavi. Cùm tamen nec diu antea, nec omnino pòst, Normanniam ipsam insederit Anglus; nec aliam, præter Calesiæ & territorii Guisnensis & Hammesensis in Picardiâ possessionem, in fœdere paulò ante cum Galliarum Rege inito [a], ipse sibi asseruerit. Ita & hæc per annos CXXII etiam in codicillis præfecturæ maritimæ seu Admirallatus Angliæ summi jam duravit, nullâ sanè ipsius Ducatûs præfecturæ habitâ ratione, sed litoris tantùm quod Mare domino tutandum, in Galliarum plagam, terminaret. Nam tametsi Aquitania quidem primò Angliæ & Hiberniæ nominibus in Codicillis illis, dum Anglus Aquitaniæ Ducatum possidebat, accessit, nihilominus non solùm perpetuò, etiam post Angli deturbationem, ad nostra usque tempora, itidem ea ita in Codicillorum formulâ remansit, sed & Normannia (quæ nunquam anteà in Admirallatûs Angliæ codicillis nominata fuit) adjuncta est, idque seculis aliquot postquàm ipse Ducatus Anglis est omnino ereptus. Unde aut Maris tutandi limitis vicem obtinent hæc nomina, aut nihil omnino ea in codicillis tot annis denotâsse, nullâ cum ratione ut dicamus necesse est. Nam & à Mariæ Reginæ exitu usque ad nostra tempora, seu per annos LXXVII, adversi litoris illa nomina retenta videmus in præfecturæ codicillis, dum nihil omnino in Francia ab Anglo possessum est; quemadmodum etiam Normanniam multò antiquiùs adjectam, sed diu postquam eam possidere desierat Anglus. Nec ob Angli ad

[a] Rot. Franciæ 1. Hen. 8.

Franciæ

Franciæ regnum jus, inserta hæc nomina temerè reputet quisquam. Nimirùm totius Franciæ Reges se stylo solenni, ex avito jure, inscribunt Reges Angliæ. Et Ducatus Aquitaniæ & Normanniæ ceteræque provinciæ Galliarum in codicillis hisce memoratæ, illo regni nomine, ut minus in majori, comprehenduntur. Ceterùm si inde causa extitisset, certè Franciæ nomen fuisset Admirallo nostro adjiciendum; etiam & alii regni illius magistratus ab Anglo inde deturbato pariter constituendi. Cujus rei ne vestigium quidem ullibi extat. Atque observandum est, quamprimùm ab Admirallorum Angliæ Præfecturæ denominatione, quæ fiebat ex classibus & plagis quibus præerant, ad eam quæ fit ex regnorum & provinciarum nominibus in codicillis conficiendis transitum est, Aquitaniam adjectam esse; ut scilicet tam ulterior quàm citerior Maris limes litoribus designaretur. Eàdem ratione Normanniæ nomine postmodùm accedente, & cum Calesiâ ejusque confinio atque Aquitaniâ etiamnum retento. At verò dum seculis codicillorum formulâ, qua regna & provinciæ (ut supra ostensum est) expressim nominantur, anterioribus tum Normanniam tum Aquitaniam aliasque in Galliis regiones occupabant Angliæ Reges, non alii reperiuntur Admiralli seu Maritimæ provinciæ præfecti ab eis constituti præter illos quibus Classes & plagæ, modo jam ante indicato, mandabantur. Scilicet tunc temporis eis, qui classibus Anglicanis plagisque ita præficiebantur, totum Britannias nostras & adversas provincias Mare interluens, & qualiumcunque Regum Angliæ territoriorum classes ita, ex singulari in æquore Anglicani regni jure, subjacebant, ut aliis ejusmodi præfectis nec locus esset, nec eorum aliquis usus. Quod similiter dicendum est de temporibus quo Reges aliquot Angliæ etiam ipsum Franciæ regnum possidebant; veluti Edwardus tertius, Henricus quintus & sextus. Nec nuda conjectura est, alios eos non præfecisse Mari classibusque præter illos quibus ex Anglicani tantum jure regni mandata est potestas (ex jure nimirùm quod

totum

totum Mare interluens complectebatur) sed satis etiam probatur illud ex eo quod perpetuas illorum seculorum habemus tabulas publicas [a] de Officiis in Francia provinciisque illis transmarinis à Regibus nostris constitutis, quorum in amplissimo numero ne vestigium contrarii mihi occurrit. Et si quæratur heic, undenam Britanniæ Aremoricæ litus (quod itidem Britanniis nostris adversum est & cum Picardico, Normannico, & Aquitanico certè satis complet totum quod Mari Anglicano & Hibernico in Franciæ regno obtenditur) omissum est; certè si ea quam memoravimus ratio locum habuerit, vix est ut dubitemus id inde evenisse, quia Britanniam Aremoricam Anglus non ita unquam possedit, ut eà deturbatus de finibus territorii adjacentis marini solicitior esset. Territoriorum confinium domini diversi (quales Anglus & Princeps Aremoricus olim; Nam suos habuit Aremorica Reges & Duces ante Carolum VIII Regem, sub quo, anno Christi MCCCCXCI, regno Gallicano conjuncta est) fines ita plerunque distinctos tuentur, ut apertè sint omnibus notiores; cùm tamen ejusmodi territoriorum idem dominus (qualis Anglus dum sive Normanniam sive Aquitaniam aliámve in Galliis provinciam maritimam cum Angliâ occupabat) alterutro deturbatus, id imprimis prospicere debeat, ne præterita possessionis confusio futuræ finium distinctioni fraudi fiet. Ne igitur provinciis illis maritimis, diu ab Anglo olim possessis & posteà ereptis, obtendi potuisset etiam & Mare alluens seu confine simul cum provinciis ereptum esse, cùm ob præteritam possessionis in eodem domino confusionem cunctis fortè non satis constaret de finibus Maris Anglicani in litore adverso, ut dictum est, positis, ideò ad fines illos designandos retentum est in Præfecturæ codicillis primò Aquitaniæ amissæ nomen, dein adjectum etiam Normanniæ. Et posteà utrunque cùm Calesiæ & confinii nomine, pro litore Picardico, ob eandem rationem usque in nostra tempora perpetuò duravit. Qualis sanè ratio ad Aremoricam attinere ne-

[a] *Rotuli Franciæ, Normanniæ, Vasconiæ*, in Archivo arcis Londinensis, *Regum ferè singulorum annis distincti.*

nequibat; uti neque ad Flandriam, neque ad alia in Oriente adversa litora. Quæ tamen omnia, non dissimili ratione, territorium Angliæ Marinum terminant. Etiam firmabunt hactenus observata, quæ de Admiralli officio penes Gallos statim subjiciemus.

De Admirallis Regni Gallicani, *seu in* adverso litore constitutis; *eorum* origine, naturâ, varietate. *Mare ipsum Britannias & Gallias interluens, ut præficientis* territorium seu provinciam, eâ in præfecturâ minimè contineri, *nec quid in eâ haberi quod Regis Angliæ dominio Marino reluctetur.*

CAP. XVIII.

Adverso Galliarum litore Admirallos etiam à Rege Galliarum constitutos nemo nescit. Et quemadmodum in Galliâ Narbonensi Admirallus præficitur qui rebus maritimis ibi præsit, ita etiam in adverso nobis litore singula sunt ministeria Admiralli Aquitaniæ, Britanniæ Aremoricæ, & Normanniæ regionumque vicinarum. Latinè autem Iurisconsultis Gallicis nuperis Admirallus apud eos dici solet *Præfectus Maris*, ac si etiam Præficienti Mare subjaceret; cum tamen, si res ritè perpendatur, præfectura illa Maris quomodocunque dicta, non præficientis aliquod dominium (ut apud Anglos) in citeriori aliquo mari (nam de Massiliensi, quod huc non pertinet, minimè loquimur) sed tantummodò copiarum navalium in Mari quocunque & nautarum regimen & jurisdictionem in personas & res mobiles, quæ sub judice veniant *pour raison ou occasion* (quod ipsi [a] ajunt) *de faict de la mer*, id est *ob causam aliquam à re maritimâ ortam tantùm designet.* Quod ut apertiùs intelligatur, est altiùs repetendum. Seculis in vetustioribus apud Gallos fuêre quidem Admiralli

[a] *Arrest. ann.* 1377. *sub. Carolo* 5. *Edict. Franc. tom.* 3. *tit.* 2.

miralli seu rerum maritimarum præfecti. Ita tamen ut eorum Scriptores de dignitatis initiis haud parùm discrepent. Id plerunque aiunt; reperiri sub Carolo Magno Rotlandum *Maris Britannici* [a] (Aremoricani) *præfectum*, quem ex Eginharto vitæ Caroli scriptore contemporaneo petunt. Sed in Eginharto non *Maris Britannici*, sed tantùm *Britannici litoris præfectus* expressè is nuncupatur, ut superiore in libro [b] monuimus. Quo nomine non qui mari, ut provinciæ, præest, sed qui litori ut dignitatis limiti, designatur. Id est, quales fuêre *Comites ad custodiendam maritimam* [c] *deputati* illo in ævo, qui hostium incursionibus è Mari resisterent. Etiam & *Custodiam* hanc seu litorum Tutelam sub Regibus Carolinis paulò post Caroli Magni tempora *desertam esse* scribit Autor Anonymus [d] Chronici Monasterii Besuensis. Seculis verò insequentibus, diviso velut minutatim in plures ditiones Galliarum regno, id quod hoc nomen, seu regni Franciæ diu retinuit, ita angustiis coactum est, ut Narbonensem provinciam Comites sui juris, Aquitaniam seu Occiduum quod Australius est litus cum Normanniâ Angli, Britanniam Aremoricam sive Reges sive Duces ejusdem & Flandriam Comites sui possiderent. Adeo ut dum ita omnis ora maritima præter Picardiam à regno illo diducta manserit, Mare satis exiguum esset quod ei prætendebatur. Etiam & copiæ navales, quarum (antequam diffusior accessit regno Gallicano regio maritima) usus erat maximus in belli sacri societate, satis exiguæ. Neque Præfectus alius Admiralli nomine tunc constitui ibi solitus est, quàm qui pro re natâ classi & rei per mare bellicæ (etiam plerunque à maritimo aliquo populo, velut Liguribus aliisve ejusmodi mutuò acceptus) præesset. Reges verò ipsos nullum tunc in Mare imperium habuisse disertè scribit Iohannes Tilius, Curiæ Parisiensis actuarius. Verba appono [e]; *Ex quo regnum Galliæ partitionibus minutum, & Reges in ditiones angustiores contracti sunt, eò quòd potentes Vasalli feuda summo cum imperio (si fidem exceperis) obtinebant (Rex enim Angliæ tenebat Ducatus Normanniæ &* *Aquita-*

[a] Choppin. de Domanio Franciæ lib. 1. tit. 15. §. 11. Pasquier en les Recerches liv. 2. cap. 14. J. Tilius de Rebus Gallicis lib. 2. alii.

[b] Cap. 18.

[c] Capitular. Caroli & Ludovici RR. lib. 5. cap. 4.

[d] In Gest. Normannorum pag. 22.

[e] De Rebus Gallicis lib. 2. Adde Laurent. Bochell. in Thesauro Iuris Gallicani part. 1. pag. 50.

Aquitaniæ, Britanniæ suus Dux erat, & Flandriæ, Tolosæ, Provinciæ Comites) Reges Galliæ diu nullum imperium in Mare habuerunt, ac propterea non fuit opus Amiraliis nisi cùm expeditionem in terram sanctam susceperunt; quo tempore mercenariis Genuensibus, Hispanis, aliisve finitimis peritis rei navalis usi sunt, ut curam devectionis susciperent, nullo constituto in eam rem officio; eóque pacto in unicâ expeditione Amiralios plures habuerunt. Postquam autem Normanniâ cesserat Anglus, auctâ regni Gallici orâ maritimâ, rerum nauticarum etiam usus aliquantulùm auctus est. Sub Ioannis scilicet & Henrici Angliæ tertii regum tempora. Vnde sub Philippo Audace Gallorum rege, seu circa annum MCCLXXX, in Dignitatum Gallicarum catalogo, primum, cujus memoria posteris est relicta, Admirallum statuunt Enguerandum Coucæum, ut habetur apud Iohannem Feronium. Cujus dignitas qualis fuerit, satis inde dignoscitur, quòd proximi ejus successores Matthæus Momorancius & Johannes Haricurtius copiis tantùm, pro re natâ, maritimis à Phillippo Pulchro præficiantur: quemadmodum ex eorum diplomate [a] scimus. Etiam & apud Guilielmum de Nangis, hi Admirallorum nomine, uti & alii, sub Philippo Pulchro, apud Ioannem de Beka [b], memorantur. Tametsi Iohanni Tilio [c] primus qui in Galliâ Admiralli dignitatem, ut officium perpetuum in rem navalem constitutum, gessit, Amautius sit Vicecomes Narbonensis; sub Iohanne nempe & Carolo quinto Galliarum regibus, id est, sub annum MCCCLX. aliis [d] alia de antiquitate hujus apud Gallos præfecturæ ambitiosè nimis congerentibus. Accessit postea, sub anno MCCCCLIII, Regis Galliarum ditioni Aquitania, pulso Henrico Angliæ sexto. Anno autem MCCCCLXXXI Provincia Narbonensis, MCCCCXCI Ducatus Britanniæ; & demum quicquid in Picardiâ tenuit Anglus, annis aliquot interjectis. Ita universa ora maritima, præter Belgium, in regni Gallicani patrimonium rediit. Inde evenit, ut præfecturæ maritimæ seu Admirallatus in eo posteà quatuor fuerint in usu, utcunque plures interdum simul

[a] *Apud Andræam Chesnium in Hist. Familiæ Momorancia lib. 3. pag. 183.*

[b] *In Chronic. Episcoporum Vltraiect. & Com. Hollandiæ.*

[c] *De rebus Gallicis lib. 2. & vide Paschasium,* en les Recerches *lib. 2. c. 14.*

[d] *Popelliner.* en l'Amiral de France.

eadem persona obtineat. In his autem præfectura quæ ad Normannicum & Picardicum litus attinet, etiamnum dici solet *Admirallatus Franciæ*, eò quòd antequam Provincia Narbonensis, Aquitania, & Britannia Aremorica regio patrimonio accedebant, sola erat in Franciæ regno Picardiæ præfectura maritima, cui posteà adjuncta est Normannia, ut provincia proxima; Ceteris tribus à Provinciis suis denominatis. Rem totam optimè exhibet Renatus Choppinius. *Quatuor* (inquit ille[a]) *Maris Gallici præfecti, vario nomine variisque in oris maritimis, parem gerunt præfecturam. Prisco enim ævo, Aquitaniam Angli occupabant, Britanniam Celticam Duces, Provinciam Phocensem Comites hæreditarii, non Galliæ Reges. Ac propterea id temporis Ammiraldus Franciæ præerat solùm Belgico Picardorum & Neustriæ Mari ad Armoricum usque tractum. Alii verò tum privatim sibi Principes quique delegerunt confines freti rectores, seu Ammiraldos. Ob idque pulsis Aquitaniâ Anglis, & Provincialibus Armoricisque in ditionem redactis Gallicæ regiæ, Princeps nil innovandum ratus, decrevit Aquitaniæ legatum & Ammiraldum: Celticæ item Britanniæ Prætorem, cum Maris præfecturâ: simul in Narbonensis Galliæ Provinciâ, distinctè separatimque. Francici verò Ammiraldi juridicæ sedes præcipuæ stant Lutetiæ & Rothomagi.* Sic ille. Dynastas etiam non paucos, qui beneficii jure oras obtinent maritimas, suis in territoriis Admiralli potestatem sortiri scribit paulò pòst idem. Edicta autem & sanctiones de Admiralli Iurisdictione in copias, res, & personas maritimas, hosticæ prædæ decimis, id genus aliis quæ ad res mobiles & personas, navigationis qualiscunque ratione, Imperio Franciæ subjacentes attinent, habemus[b] sub Carolis V & VI, Ludovico XII, Francisco I, Henricis II & III, aliis Galliarum regibus. Et in hisce interdum nominatur quidem à Rege *nostre Lieutenant general per la mer & greves d'icelle*, id est, *locum tenens seu legatus noster generalis per Mare & litora ejusdem*. At verò legatus hic seu Præfectus (quem vocare amant) Maris, non omnino præfuit unquam Maris Gallias & Britannias interluentis parti

[a] *De Domanio Franc. lib. 1. tit. 15. §. 13. Adde Popelinier,* en l'Amiral de France chap. 11.

[b] *Edict. Regum Franciæ lib. 3. tit. 5. & Popelinier. cap. 10.*

[c] *Edict. Ludovici. 12. 1480.*

parti alicui, ut provinciæ seu territorio Galliarum regi tuendo (quemadmodum Angliæ Admirallus) sed in ipso mari copiis tantùm, personis, & rebus Gallicæ ditionis navalibus [a]; modo non dissimili ab eo, quo Princeps supremus in alieno territorio in sui comitatûs reos animadvertit, eosque ut domi regit; nec tamen obtenso in ipso territorio sibi dominii Iure. Quod sanè nemo non existimabit qui & Testimoniorum veterum, de ejusmodi dominio apud Gallos, Defectum altumque Silentium, præter Præfecturæ apud ipsos Qualitatem, primò observaverit, & demum integram & per mare litusque circumfusum amplissimam semper Unicoque sub imperio exercitatam Angli potestatem, idque per tot seculorum periodos, comparaverit cum ita diu Disjectis dissipatisque in adverso Galliarum litore Imperiis nuperâque oræ maritimæ ad regnum Gallicanum accessione, secundum ea quæ jam de illâ dicta sunt. Testimonia planè nulla sunt de dominio aliquo Maris hujus, Galliarum Regi competente, ante nostrum seculum. Neque in hoc, aliorum præter Iurisconsultos aliquot qui aut obiter aut oratoriè tantùm, non ex probationum vi asserendi modò, de eo loquuntur. De quibus libro diximus superiore. Ubi etiam adferuntur alia, quæ rem quam heic tractamus firmant, inprimis observanda. Sed & adjicere jam liceat, ipsos Francorum historicos, & superioris & hujus ævi, authores esse, Admirallos Galliarum Regibus, vetustioribus in seculis, ideo aut defuisse aut subinde (ut res obiter exigebat tantùm) fuisse constitutos, *quia* nempe *nullum in Mare imperium habuerunt*, ut expresse ait Tilius, loco supra citato. Et frustrà sanè eos reprehendit Popellinerius [b], dum ait illud falsum esse, eò quod Normannia, Picardia, & Flandria Galli ditioni olim suberant. Nam ut mittam diu sine Normanniâ & Flandriâ regnâsse Francorum Reges, nec aliud litus præter Picardicum retinuisse (ut ex supra ostensis & historicorum fide passim liquet) anne ideo sequitur falsum esse, nullum in Mare imperium eos habuisse, eò quòd mariti-

[a] *Petrus Gregor. Tholosan. in Syntagm. Iuris lib. 1. cap. 3.*

[b] L'Amiral de France chap. 9.

mus eis esset tractus aliquis. Non magis sanè quàm in Galliis ideo fluminis quem esse dominum, quia prædia habet adjacentia. Cùm receptum sit ex jure Gallicano [a], Regem fluminum navigabilium passim dominum esse, ubi non singulari occupationis præscriptione alióve, præter adjacentis prædii possessionem, titulo, subdito non cesserint; uti etiam alibi non rarò recipitur. Quod verò ad Qualitatem præfecturæ hujus apud Gallos maritimæ attinet; advertendum est, cùm præfecturis illustrioribus singulis locus debeatur in amplissimâ eorum Parlamenti Curiâ, idque ex ipsâ Præfecturæ, quà provinciam aliquam aut regimen intra regni Gallici fines primariò spectat, naturâ: veluti Comiti stabuli, Hippocomo, Magno Magistro, aliis: Admirallo tamen Franciæ ea ratione esse nullum. Quemadmodum decisum est sub Henrico II [b], cum Gaspari Collignio Admirallo Franciæ, quà Admirallus erat seu maritimam gessit præfecturam, locus ejusmodi planè est negatus; eidem verò, quà Insulæ (ut vocant) Franciæ sub Rege præerat, concessus. Scilicet Admiralli nomine, intra regni fines præfecturam non gessit primariò; sed ex eo quod Admirallus classium seu Maris (sensu jam dicto) quod extra Regis imperium est, in personas & res ratione Maris tantùm jurisdictionem exercebat, ideo hoc nomine loco erat arcendus. Unde etiam (ut videtur) evenit quatuor quos diximus Admirallos singulos, provinciarum, à quibus denominari solent, regimen itidem simul sortiri, quod scimus è supra citatis ex Choppino aliisque qui de hâc re scribunt. Ita intra regni fines præfecturam primariò obtinentes, id est intra Galliæ litora, pari cum ceteris Regni Dignitatibus illustrioribus jure fruuntur. Quid quod etiam fluminum, quorum dominus est Rex Galliarum, regimen, non Admiralli præfecturæ, sed singulari eorum qui præsides seu Magistri [c] Aquarum & Vivariorum silvestrium nuncupantur, subest. Scilicet publicæ aquæ, quæ intra Regni fines, & quarum Regi est dominium, ad aliam dignitatem attinent; Non omnino ad Admirallum

[a] *Sanctyon* des Coustomes des Eaus & Forests *liv.* 2. *chap.* 1. *Cod. Hen.* 3. *lib.* 16.

[b] *Ann.* 1552. 12. *Ian.* ut notatur *in edict. Regum Franciæ tom.* 3. *tit.* 5. *in Margine. Io. Tilius lib.* 2. *Simon Marion in Placit.* 5.

[c] De quibus volumen grande conscripsit *Sanctyonius.* & vide *Cod. Hen.* 3. *lib.* 16.

lum qui provinciæ ibi nulli tutandæ, ex generali officii naturâ, nedum fluminibus (ut apud Anglos) præficitur. Natura igitur primaria dignitatis hujus est tantùm classibus in mari præesse; unde etiam ante aliquot annos Henricus Momorancius Admirallus Franciæ, sub statuâ equestri Henrico patri Duci Momorancio Chantilliæ positâ, Latinè se *Navalis militiæ Magistrum* pro Admirallo tantùm [a] appellat. Adeoque nec in Mari ipso aliquid regiminis quod præficienti dominium afferat, unquam habuit sive Franciæ, sive Britanniæ, sive Aquitaniæ à Gallo constitutus Admirallus; id quod itidem dicendum, hinc de Belgicæ vicinique litoris, illinc de litoris Cantabrici Admirallis quibuscunque. Similis enim horum omnium, quantum ad hanc rem, fuit atque est autoritas. Scimus quidem dignitatem hanc in federibus [b] inter Anglum & Gallum ictis, *Admirallum Franciæ* & *Præfectum classis Regiæ*, quemadmodum eandem apud Anglos dignitatem *Admirallum Angliæ* & *Præfectum regiæ classis* pariter nuncupari solere. Sed ex jure dispari dignitatem eodem nomine insignitam eos gerere ex ostensis liquet. Atque ex provinciæ natura, non ex nudo nomine dignitatis qualitas æstimanda. Et de veterum Testimoniorum Defectu & Præfecturæ Natura seu Qualitate hæc dicta heic sunto. Iam vero quod ad Angli amplissimam atque integram per plurima secula potestatem ejusque cum adversi hujus litoris imperiis minutatim olim divisis comparationem attinet; certissimum est ab ipsis fere Anglosaxonum initiis unicum fuisse per Angliam adeoque in toto, quod Germaniæ, Galliis, Cantabriæ objacet, litore imperium, idque in Heptarchiâ illâ apud scriptores obviâ. Nam fuit semper qui plurimùm in eâ poterat, & cui ceteri parebant, ut testis est Beda [c]. Et de eâ re insigne est apud Alcuinum testimonium, ubi ob diffidia inter Offam Merciorum, id est Heptarchiæ partis quidem amplissimæ sed plerunque mediterraneæ, & Carolum Francorum regem (Magnum dictum) navigatio ita utrinque interdicta est [d], ut commercia omnino impedirentur; quod ne

[a] *Apud Andream Chesnium in Hist.* de Familia Momoranciaca *lib.* 5, *pag.* 455. *ann.* 1612.

[b] *Rot. Franc.* 10. *Hen.* 8. *son* 1518. 4. *Octob. cum Francisco* I. *Rot. Feder. & Tract. Iacobi Regis cum Ludovico.* 13. *&c.*

[c] *Hist. Ecclesi. lib.* 2. *cap.* 5. & vide *Camden. in Brit. pag.* 97.

[d] *Alcuinus apud G. Malmesbur. de Gestis regum lib.* 1. *cap.* 5. & *inter Epist. Alcuini in Operibus eius pag.* 1669.

ne intelligi quidem potest, nisi Offæ etiam imperio maritima loca hæc amplissima paruissent. Immo inscriptio, quâ Regius Offæ titulus solennis denotari assolebat, ad hunc modum sæpe se habuit: *Offa* [a], *Dei gratiâ concedente, Rex Merciorum simulque in circuitu nationum.* Post Egberti autem tempora seu annum Christi LCCC obvia satis est Regum sive Anglosaxonum sive Danorum perpetua series, qui sine ullo imperii consorte in hoc litore (nisi Edmundum Anglosaxonem & Canutum Danum, quibus aliquantisper est dispertitum regnum, frustrà excipias) regnârunt. Mirum igitur non est Regés Angliæ tam ampli litoris imperii dominos integros ac in solidum, per tot secula, Maris præjacentis regnum, ut Insulæ appendicem, etiam tutò retinuisse; maximè cùm non solùm in adverso simul litore tam diu & tam latè imperitarent ipsi, verùm etiam præter eos qui regiunculas aliquot haberent maritimas (sic sanè ratione diffusi litoris imperii Anglicani habitâ, dicendas) easque diversis imperiis subditas, non essent in vicinis qui ullo pactò reluctari potuissent. Summa est; cùm ante proavorum ferme memoriam litus duntaxat exiguum intra Gallicani regni fines comperiatur, nec domini provinciarum maritimarum, quibus posteà modo jam indicato regnum illud auctum est, ne obtenderint quidem, ratione provinciarum illarum, adjacentis Maris dominium sibi competiisse, nec ullum in veterum monumentis habeatur de ejusmodi dominio testimonium, quamplurima verò de Angliæ Regum, per mille ampliùs annos litus totum Anglicanum latè exporrectum unico integróque sub imperio continenter possidentium, dominio marino, marísque perpetuâ, ut regni appendicis, occupatione occurrant; sequitur horum jus heic esse quidem manifestum adeoque Admiralli Angliæ mare ipsum esse provinciam, tutandam velut regni partem; adversi autem litoris Admirallos, maris præfectos, eo sensu quo præficientis dominium aliquod in ipso mari, extra portus seu alia ejusmodi claustra, denotetur, nulla cum ratione esse dicendos. Vnde etiam

[a] Hemmingus Ms. in Cod. Eccles. Wigorn. in Bibliotheca Cotton. f. l. 44. b. & 150 &c.

etiam aliquot abhinc seculis vicinæ gentes complures juris Anglicani satis conscia, disertè de Reginero Grimbaldo Admirallo Regis Franciæ querebantur, eò quòd *l'office del Admiralte en la mer d'Engleterre per commission de Roy de France tourcenousment emprist & usa un an & plux &c.* id est, *officium Admirallatus in mari Anglicano, ex authoritate Regis Franciæ sibi arrogasset & per annum unicum exercuisset.* Tabulæ veteres integræ, unde illud desumptum est, infrà exhibentur; Ubi plura etiam ad hanc rem facientia habes. Et de Custodiâ seu Præfecturâ Maris Anglicani, ut Regii territorii seu Provinciæ atque Patrimonii sacri partis, hactenus.

In dominio Insularum litori Gallicano præjacentium *perpetuò à Regibus Angliæ retento, possessionem* Maris in quo sitæ sunt, *à Majoribus acceptam conspici.*

CAP. XIX.

Retineri etiam à vetustis seculis Maris hujus Australioris possessionem ac dominium à Regibus Angliæ, non obscurè indicatur ex Insularum Gallico litori præjacentium dominio. Scilicet deturbato Normanniâ ipsâ Ioanne & Henrico tertio Regibus, Insulæ Cæsarea, Sarnia, (Jersey & Garnesey vocamus) Alderneia, aliæ aliquot circumvicinæ, litori Normannico ac Aremorico præjacentes, imò intra maris sinum quem facit hinc Aremoricum, illinc Normannicum litus, sitæ, seculis sequentibus [a], ut ante hodiéque, in Angli ditione manserunt, quod nemo nescit. At sententia in Ioannem Regem, ut Normanniæ Ducem, ob Arthuri nepotis cædem lata, toto quod Normannici juris erat eum exui volebat Gallus. Quin Normanniæ postea renunciavit Henricus tertius [b]. Detur scilicet quod vulgo recipitur, Insulas has Normannici fuisse juris, seu ad Normanniæ Ducatum attinuisse. Certè & ita, neque ex sententia eripi potuerunt, neque renuntiatione Gallo cessère

[a] *Rot claus.* 2. *Hen.* 3. *membr.* 1. *part.* 1. *Pat.* 3. *Hen.* 3. *membr.* 3. & 5.

[b] *Io. Buchetus in Annalibus Aquitaniæ part.* 4. & *Coa. Vett. Federum &c. Ms. in Archivis Fiscalis, fol.* 1.

cessêre. Quippe retenta est maris possessio, adeoque Insularum in eo positarum; quemadmodum ferè in ipsa Anglia Prioratus non pauci, quorum regimen etiam erat Normannicum, sub Angli tamen ditione, etiam quà Normannici Regiminis fuere, dum jura Monastica apud Anglos viguêre, semper manserunt; utpote intra Anglicani imperii limites minime violatos sita. Neque unde ita retineri potuissent Insulæ facile intelligitur, nisi intra Anglicani in mari imperii fines locum & ipsæ habuissent. Sed verò inprimis est heic advertendum, plurimas gentes exteras, præter Ordines Angliæ, libello publicè sub Edwardo I & Philippo Pulchro Regibus, in Cognitorum ab eis constitutorum tribunali exhibito, disertis verbis Regem Angliæ recognovisse dominum semper fuisse non solùm Maris hujus sed & Insularum in eo positarum *par rayson du Roialme d' Angleterre*, seu *ratione regni Anglicani*, sive *quà Reges Angliæ fuere*. Quod idem sanè est, ac totum, usque in adversa litora seu portus, mare hoc eis expressissime tribuere. De Libello illo plura inferius. Nec prtæereundum est, sub ipsum tempus, quo Insulæ illæ ita Normanniæ Ducatu deturbato Anglo retinebantur, primum evenisse litoris alicujus, Picardico amplioris, Gallicano regno accessionem. Nam antè, Aquitanicum, Britannicum, & Normannicum aliis Principibus paruêre. Aquitanicum & Normannicum Anglo, Britannicum Duci seu Comiti cognomini. Adeo ut nec litus ferè nec rerum navalium usus aliquis insignior esset tunc Gallo; unde faciliùs etiam erat avitam, quam diximus, Maris atque Insularum possessionem Anglo, postquam Ducatu cesserat, retinere. Quod satis etiam constat ex navali prælio gesto inter classem Gallicanam (cui præfuit Eustachius Monachus sub Philippo Augusto Rege Galliarum) & Anglicanam, quam Philippus Albiniacus, insularum quas memoravimus Præfectus, & Iohannes Marescallus *semitas Maris solertèr speculantes*, regebant sub initiis Henrici nostri tertii. Copias scilicet subsidiarias è Galliis ad Ludovicum (postea Regem ejus nominis VIII) in Anglia

Anglum, ex conjuratorum perfidiâ, impugnantem trajectura erat classis navium octoginta Gallicana. Hanc adgressa est Anglicana navium quadraginta. Sed *pars Francorum* (ut Rogeri Wendoverii [a] & Mathæi Parisiensis, qui rem narrant, verbis utar) *quorum usus non fuerat prælium navale conferere, in brevi erat funditùs infirmata.* Navali prælio Francos hactenus inassuetos esse aiunt. De Anglis verò; *Ab Anglis*, inquiunt, *bellatoribus & in marino prælio eruditis, telis confodiebantur & sagittis, lanceis perfodiebantur, gladiis trucidabantur, navibus perforatis mergebantur, calce* (calcis pulvere in aerem jacto & venti adversi vi in oculos Francorum impulso) *cæcabantur, spes auxilii & succursus penitùs evacuabatur, fuga non patebat.* Angli tunc Marino prælio eruditi, ita Mare suum insulasque in eo sitas etiam retinebant. Nam & prælium hoc ad annum Henrici tertii secundum spectat [b] seu Christi MCCXVIII, id est ad ipsum ferè tempus quò primùm Normanniâ Anglus est exutus. Quod verò dici solet, ex Normannico jure [c], seu jure Ducatûs Normanniæ, primùm Insulas has ad Anglum attinuisse, tam facilè negatur quàm affirmatur. Neque rationi huic vis inest; suos eas habere semperque habuisse qui Normannicos imitantur mores, ideo Normannicas esse. Certè & Anglia Normannicis moribus non raro utitur, ut gentes aliæ interdum Romanis. Unde tamen argumentum ejusmodi fieri non posse, nemo non videt. Nec validius est, olim paruisse eas, in Ecclesiasticis, Episcopo in Normannia Constantinensi, usque dum avorum memoria Episcopo Wintoniensi [d] subjicerentur. Ob loci vicinitatem commodius quidem habebatur diu regimen ecclesiasticum è Normannia deductum. Quod initium habuisse ex illis seculis quibus utrunque litus possidebat Anglus, par est ut credamus. Non autem magis inde solùm sequitur, eas ad Normanniæ Ducatum attinuisse, quàm Prioratus olim non paucos in Anglia quia juris erant, in Ecclesiasticis, exteri, ad exterorum ideò principum imperium, non ad Regum Angliæ, quà Angliæ, spectâsse. Æque infir-

[a] *Ms. in* bibliothecâ Cottoniana.

[b] *Matth. Paris pag.* 398. edit. Londin.

[c] *Ed.* Coke *in Comm. Iuris Anglc. part.* 7 *in Calvini casu fol.* 20. & 21. *Guil. Camden. in Insulis Brit. pag.* 855. aliis; quod & admittitur in diplomatum aliquot recentiorum procemiis, veluti *in Rot. Pat.* 7. *Elizabethæ R. part.* 3. Herelio de Carteret; *Rot. Pat.* 2. *Iacobi part.* 19. & 19. *Iacobi part.* 24. ubi de Insularum privilegiis.

[d] *Videsis Rot. Pat.* 11. *Elizabethæ R. part.* 8. *in dorso.*

mum est quod de linguâ Insularium Normannicâ afferri solet. Corwallenses in Anglia, linguâ semper usi sunt Cambrobritannicâ, saltem velut dialecto variatâ, uti etiam Aremorici in Galliis; Manniæ item Insulæ incolæ Hibernicâ; unde tamen nemo est hominum qui velit sequi aut hanc Angliæ Regibus, quà Hiberniæ sive Domini sive Reges fuerint, parêre, aut illos ex Cambro-Britannici principatûs jure aliquo principibus suis subjacere. Scimus quidem non solum in diplomatum aliquot recentiorum prooemiis, verum etiam in supplicibus libellis insularium vetustis, interdum insulas illas ad Normanniæ Ducatum olim attinuisse, ejusdemque juris nomine ab Angliæ Regibus retineri, obiter memorari. At verò non minùs scimus Provinciis quæ in Galliis Regibus nostris antiquitùs hæreditariò accesserunt (quales sanè hæ sunt dicendæ insulæ si velut Normanniæ partes retineantur) permissum fuisse semper ita suis uti moribus pristinisque jurisdictionis formulis, ut ordinariæ Tribunalium Angliæ jurisdictioni [a] nunquam omnino subjacerent. Sic perpetuò Aquitanis, sic Andegavis, sic Normannis, aliis. Etiam & à seculis abhinc aliquot, Principibus nostris visum est, ut non alibi ac in sacro suo Consistorio extra insulas, lites quæ ibi oriantur deciderentur. Cum interea certissimum sit, regnantibus Edwardo secundo [b] & tertio [c] (seculis quibus jus illud quo insulæ hæ in Regum Angliæ patrimonio censitæ sunt, proculdubio exploratius fuit) *Iustitiarii Itinerantes*, id est, præfecti ex jure ordinario non rarò per Angliæ provincias omnes, quos Comitatus vocamus, ut de criminibus maximè atrocioribus, juribus Imperii sacris usurpatis & privilegiis injuria arrogatis aliisque ferè rebus in forum deduci solitis cognoscerent, antiquitus creati, *Iustitiæ errantes* interdum [d] etiam nuncupati, in insulas illas non aliter atque in Angliæ provincias emitti solebant; reclamantibus quidem interdum & supplices adversus hujusmodi jurisdictionem porrigentibus libellos incolis. At verò id interea certissimum est præfectorum illorum (qui & juris scientissimi

a *Vide* 11. *Hen.*8. Belcwayfol.202. *plac.*19.

b *Rot. Placit. de Insulis* 2. *Ed.* 2. & *Rot. Pat.*15. *Ed* 2 *part.*1. *membran.* 21.

c *Mich.*5.*Ed.* 3.*rot.* 183. *coram rege*, & *Mich.* 6. *Ed.* 3. *rot.* 181. *coram Rege*; penes Camerarios Scaccarii. 2. *Ed.* 3. *fol.* 5. *seu* 32. *b.* & *Itin. Tempore Ed.* 3. *fol.* 138. *a.*

d *Io. Saresburiensis de Nugis Curialium lib.* 5. *cap.* 15. & 16.

tissimi) sententiam tum fuisse, non solum vim legitimam obtinuisse codicillos quibus præficerentur ipsi (id quod etiam existimarunt qui rebus heic tunc præerant) verum etiam, instar Anglicani in provinciis moris formulæ, adeò continuatas fuisse, per diffusam æquoris interjacentis amplitudinem, tum ipsas insularum invicem provincias, tum cum Anglia universas, ut, causâ interdum ampliatâ, non aliter ac in mediterraneis Angliæ, tam coram Rege in Anglia, id est, in Tribunali quod *Bancum Regis* vocitatur, incolis earum quibuscunque, quàm alterius insulæ incolis in altera, comparendi dies præstituerent. Quod liquet in præfectura Ioannis de Scardeburgh sociorumque ejus sub Edwardo tertio [a], aliorumq; [b] illius seculi. Atqui inauditum est, puto, ex ampliatione ejusmodi, jure nostro ordinario præstitui tempus comparendi alibi quàm in loco ejusdem juris (quà in Regis patrimonio habetur) cujus & ipse est è quo ita quis amandatur. Neque ejusmodi quid, ne tentatum quidem, memini, in provinciis quæ in sacro Imperii Anglicani patrimonio neutiquam habitæ, ab Anglo tamen alio titulo possessæ sunt; veluti Andegaviæ, Normanniæ, ac Aquitaniæ Ducatus, ejusmodi aliæ. Accedat etiam in vetustioribus aliquot Regum nostrorum diplomatis, quibus firmantur Insularibus privilegia [c] omnimoda, ea non semel designari per ejusmodi privilegia quibus gavisi fuerint ipsi *seu antecessores seu prædecessores sui sub obedientia aliquorum progenitorum nostrorum Regum Angliæ existentium.* Certè si Ducatus Normanniæ partem insulas illas fuisse tum creditum fuisset, dubitari vix potest quin accessisset etiam *seu Ducum Normanniæ* quod in recentioribus aliquot diplomatis [d] occurrit quidem, ita tamen ut etiam in ipsis, *in fide & obedientia Coronæ nostræ Angliæ* expressim dicantur insulæ illæ, idque meritissimò, retinendæ. Quin, sub Edwardo tertio Rege, libellis ipsorum insularium supplicibus quos, in comitiis Parlamentariis Regi, de privilegiis suis moribusque tempore omnem memoriam excedente stabilitis, exhibebant, annectuntur mores Insularum aliquot in

[a] *Mich.* 5. *Ed.* 3. *rot.* 183. *coram rege & Mich.* 6. *Ed.* 3. *rot.* 181. *coram Rege* penes Camerarios Scaccarii.

[b] *Rot. Placit. de Insulis* 2. *Ed.* 2. *rot.* 30. *in dorso*; in arce Londinensi.

[c] *Rot Pat.* 2. *Ed.* 6. *part.* 7. *ubi* Inspeximus 1. *Henrici* 8. *&c.*

[d] *Rot. Pat.* 2. *Iacobi part.* 19.

quibus hi occurrunt, *Item quod nullus de libero tenemento suo, quod annum & diem pacificè tenuerit, sine Brevi domini Regis de Cancellaria, de tenemento & tenente faciente mentionem, respondere debeat. Item quod non debeant coram Iustitiariis domini regis, ad assisas capiendas assignatis, respondere antequam transcripta commissionum eorundem sub sigillis suis eis liberent. Item quod Iustitiarii per commissionem Dominis Regis ad assisas capiendas hic assignati non debeant placita hic tenere ultra spatium trium septimanarum.* Certè mores hi vetusti etiam ita resipere videntur perinde ac si ex Anglicani imperii Iure, non Normannico, Regibus nostris atque Iurisdictioni eorum ordinariæ subjacuissent insulæ illæ; tametsi insulares eisdem libellis Normanniæ vicinæ partem se fuisse simul interferant. Quid quod etiam insula Serka ab Elizabetha Regina [a] concessa fuerit Herelio de *Carteret* sibi & hæredibus suis possidenda sub clientelæ fiduciariæ formula quam *in Capite* vocitamus, id est planissime velut sacri Imperii Anglicani Patrimonii feodum; utcunque obiter, ne dicam oscitanter, in concessionis diplomate intra Ducatum Normanniæ existere admittatur. Cùm autem in fœdere Carnutensi renunciabat Edwardus tertius Normaniæ aliisque aliquot regionibus Galliæ maritimis, adjectum est, ne de Insulis controversia maneret, eum retenturum tamen quascunque Insulas tunc possideret, sive regionibus quas retineret præjacerent [b] sive aliis. Nam id imperii Marini ratio postulabat. Etiam tum Cæsarea tum Samia *ad regnum Angliæ attinere*, & *regno Angliæ adjacere* [c], ut Vectis & Mannia, dicuntur in Federibus aliquot inter Angliæ reges & principes exteros initis. Insulas item has concessit olim Henricus quintus Rex [d] Ioanni fratri suo, Duci Bedfordiæ, *absque aliquo nobis vel hæredibus nostris reddendo, aliqua prærogativa regia pro aliqua alia tenura de nobis extra dictas insulas tenta quæ ad dictas insulas castra sive dominia aliqualiter pertinere poterit non obstante.* Quæ verba jus aliquod Ducale ne admittere quidem videntur. Et velut arra seu pignus dominii Marini cum insularum conjuncti erat forsan mos ille

[a] *Rot. Pat. 7. Eliz. part. 3.*

[b] *Th. Walsingham ann. 1360. seu 34. Ed. 3.*

[c] *Feder. 1542 Inter Cæsarem & Hen. 8 & Feder. 1585. inter. Elizabeth. Reginam & ordines federatos Belgii;* quorum transsumpta *in* Biblioth. Cottoniana.

[d] *Rot. Francia, 3. Hen. 5. membran. 6. num. 12. Novemb. 27.*

ille vetus quo *totus piscis per piscatores insularum nostrarum* (ita loquitur in sacris scriniis [a] Edwardus Rex tertius) *de* Gernesey, Jeresey, Serk & Aureney *in mari inter festa Paschæ & S. Michaelis captus secundum consuetudinem partium illarum ad nos pro rationabili pretio inde solvendo dignoscitur pertinere, & quod dicti piscatores totum piscem per ipsos inter festa prædicta captum usque certa loca in eisdem insulis deputata deferre tenentur, ut ministri Custodii Insularum prædictarum inde capere possint, ad opus nostrum, pro pretio hujusmodi quod viderint expedire.* Nec contemnendum est sanè id, quod in Chronicis Cœnobii Theokesburiensis occurit de Henrico de *Bello campo*, Duce Warwici, in dignitatem Regis, ab Henrico rege sexto, non solum Insulæ Vectis, verum & Sarniæ & Cæsareæ, ad quas ceteræ in hoc tractu civiliter spectant, creato. De Insula vecti idem memorat vir optimus Guilielmus Camdenus [b] idque ex eodem codice. At verò codex ipse [c] ad hunc modum; *Obiit autem dominus Henricus Nobilis Dux Warwichiæ & primus Comes Angliæ, Dominus* le Dispenser *& de* Abergevenny, *Rex de insulis* Wight *&* Gardsey *&* Jardsey, *dominus quoque castri Bristoliæ cum suis annexis* 3. *Idus Iunii A.D.* 1446. *anno ætatis suæ* 22. *apud castrum de Hanleya, & sepultus est in medio Chori Theokesburiæ.* Et paulò ante, de eodem; *Coronatus est in Regem de* Wight *manu regia*, eo in loco nulla ceterarum insularum expressâ habita mentione sed illis cum hac pari, quà Regum Angliæ patrimonii pars fuerunt, jure censitis. At verò credendum non est insulas illas Normannico litori præjacentes in regnum, utcunque imperio Anglicano subjectum, ita conversas fuisse, nisi & qui converterint etiam ipsi superiori, quam Ducatus titulo, easdem se anteà possedisse existimâssent; id est, planè regio. Quemadmodum Richardus rex secundus cum Robertum Comitem Oxoniæ (qui & Marchio Dubliniæ & Dux Hiberniæ fuit) Regem [d] Hiberniæ creare destinarat, se interea insulam illam non minore quam Regis (tametsi Domini nomen tunc, uti etiam usque ad Henrici octavi tempora posteriora

[a] *Rot. Finium* 31. *Ed.* 3. *membran.* 18.

[b] *In Britan. pag.* 200. *&* 430.

[c] *Ms. in* bibliotheca Cottoniana.

[d] *Tho. Walsingham. in Rich.* 2. *anno.* 1386. *pag.* 352. edit. Londin.

riora, Regis ibi vicem [a] omninò suppleret) titulo ac dignitate possidere proculdubiò non dubitavit. Ita Insulas illas ac mare circumjacens cum Angliæ regnò unici Imperii Corpus, utcunque diversis illæ uterentur moribus, constituisse meritò existimatum est. Quò etiam spectat singulare earum, flagrante inter circumvicinas gentes bello, jus, induciarum beneficio ex regum Angliæ indultu, per ipsum mare, gaudendi; de quo plura inferius [b]. Atque in Tabulis forensibus quæ acta *Institiariorum*, quos diximus, *Itinerantium* continent, *Placita Coronæ* (quæ phrasis Anglicanum imperium indicat) sæpissimè occurrunt. Item in actionibus [c], formulæ illæ, *spreta dignitate Coronæ domini regis*, & *dominus rex seisitus fuit de prædicta advocatione tempore pacis ut de feodo & jure Coronæ suæ*, ejusmodi aliæ non paucæ habentur, quæ jus Ducale non sapiunt. Accedat insuper non solùm quæ Normannico litori, sed etiam quæ Aquitanico objacent, Iusularum jus ita olim retinuisse Anglum (velut possessionis suæ etiam ejusdem Maris, quà ad Anglicani regni patrimonium attineret, pignus seu comitem) ut Henricus noster tertius, utcunque non exiguæ Aquitaniæ parti renunciaret, insulam tamen præjacentem illam (non minus in Occidente, ac Rhodum olim, ob leges Navales [d], celebrem) Uliarim scilicet, vulgò *Oleron* dictam, Edwardo filio primogenito concesserit possidendam in posterum, nunquam non ut Anglicani patrimonii sacri appendicem. Concessioni nempe adjecta est clausula, *ita* [e] *quòd eadem insula semper remaneat Coronæ Angliæ, & nunquam alienetur ab eâdem.* Literis item ad Uliarenses datis, *nolumus*, inquit [f], *vos à Corona Angliæ ullatenus segregare.* Quin annis aliquot antè, Vasconiam (seu Aquitanici litoris maritima) Edwardo Principi similiter quidem concesserat [g], *ut integrè remaneat Coronæ Angliæ in perpetuum.* Adeò singulari voluit tam maritima quàm insulam hanc jure ab eodem possideri, neque ullo pacto magis ac ipsum Mare, quo pulsabantur, ab Imperio Anglicano disjungi. Et tametsi postmodum tum hæc insula tum aliæ aliquot circumvicinæ, idque à multis ab-

[a] *Statut. Hibernic.* 33.*Hen.*8. *cap.*1.

[b] *Cap.*22.

[c] *Rot. Placit. de Insulis*, 2 *Ed.* 2. *rot.* 21. & 30. &c. in arce Londinensi.

[d] De quibus, Consulas *cap.*24.

[e] *Cod Vet. Federum &c. Ms. anno* 1259. *penes Camerarios Scaccarii.*

[f] *Cod. vet. Ms. in* Biblioth. Cotton. *de rebus Aquitanicis fol.*3.

[g] *Rot. Vascon.* 38. *Hen.* 3. *membr.* 8. *Matth. Paris pag.* 1187 *seu* 1207. edit. Lond. *Florilegus ann.* 1254. & *Cod. vet. Ms. de reb. Aquitanic. in* Biblioth. Cotton *fol.* 66.

abhinc seculis, litora Gallicana quæ proximant, varias ob causas, sequuta sunt, attamen integrum interea mansit Angliæ Regibus, ut antè, Maris dominium; quod ex ceteris quæ ostendimus satis comprobatur.

Ex veniâ transeundi *seu* præternavigandi *sive* indulgeri solitâ *exteris*, *sive* petitâ, *dominium & possessio Maris Regibus Angliæ asseritur.*

Cap. XX.

Firmantur, quæ de possessione ac dominio hoc diximus, ex publicæ fidei literis à Regibus Angliæ in veniam per mare hoc transeundi impetratis. Quarum in sacris scriniis testimonia sunt non obscura. Impetrantibus scilicet exteris: Ferrando Urtis de Sarachione, Hispano, concessit Henricus noster quartus [a] ut tutò navigare ei liceret è portu Londinensi *per Regna, dominia, & potestatem nostram usque villam de la Rochelle.* Ad intersecans Mare *dominia & potestas nostra* heic manifestò spectant. Et missis à Carolo Galliarum Rege VI ad Robertum III Scotiæ Regem legatis, qui de federe incundo agerent, tutelæ Tabulæ ab eodem Henrico impetrabantur, quibus tuti forent *par toux* [b] *nox povoirs, destrois & seigniories, par Mer & par terre*, id est, *per universas nostras potestates, districtus, & dominia tam per Mare quàm per Terram.* Innumeræ sunt aliæ publicæ fidei literæ (*salvos conductus* vocant) in sacris Henricorum maximè quinti & sexti scriniis, quibus tutus indulgeri solebat & aditus & recessus *tam per Mare quàm per terram & aquas dulces*, id est, per totum indulgentis imperium. Atque observare licet literas ejusmodi solenni titulo dari à Regibus nostris solitas ad Maris Præfectos, Admirallos, Viceadmirallos, Maris Capitaneos, territorii scilicet Marini præsides à Rege constitutos, quum tamen in id genus publicæ fidei tabulis à Rege Galliarum Angliæ Regi in Gallias transmigraturo olim concessis, ejusmodi præfectorum nulla reperiatur mentio.

[a] *Rot. Franciæ* 5. *Hen.* 4. *membr.* 11. *Ian.* 5.

[b] *Ibid. membran.* 14.

A

A Philippo Longo Rege, Edwardo nostro II literæ id genus datæ, in fronte tantùm habuêre *Phelip* [a], *par la grace de Dieu, Roy de France. A touz noz Iusticiers & subgies salut.* Causa autem obscura non est, Anglum præfectos Maris literis suis alloqui solitum, Gallum eo in ævo duntaxàt Iudices suos & generatim subditos. Scilicet per totum hoc mare, ut ejusdem dominus, suos habuit etiam ipsius Maris Præfectos Anglus, quem (cùm ipse trajiceret) æquum non erat ut tutaretur in Mari Gallus intra scilicet territororii Anglicani fines. Attamen tunc temporis Admirallus esse potuit Gallorum Regi; sed solùm in litore Normannico & Picardico. Nam Aquitanicum, Britannicum, & Narbonense, nondum patrimonio Regio accesserant. Atque eo fermè tempore seu paulò ante habentur ii, qui in catalogo Admirallorum Galliæ primi sunt. Ævo autem recentiori, verum quidem est in literis, etiam Galli [b], fidei publicæ, aliorumque Principum maritimorum, disertis verbis Admirallos solere compellari inter cetera ministeriorum Regiorum genera; ut scilicet in qualicunque passim præfecturâ tuti sint ii quibus impetrantur. Sed de imperio in transeuntes seu præternavigantes Anglicano, plura habentur ex ratione limitum navigantibus à Rege nostro in hoc mari præscribendorum, quam paulò post ostendimus, uti etiam ex eis quæ suprà [c] è sacris scriniis de Vectigalibus præternavigantibus ab Anglo impositis, traduntur. Atqui & huc spectat sanè reges tum Daniæ, tum Sueciæ, præter Urbes Hanseaticas, enixè sæpiùs ab Elizabethâ Angliæ Aeginâ petiisse, ut liber eis esset per mare Anglicanum transitus cum annonâ in Hispaniam; flagrante scilicet inter eam & Hispanum bello. Scio quidem licentiam ejusmodi eis negatam esse non solùm dominii Maris causâ, sed inprimis ne hostibus commeatus adferrentur. Unde etiam naves Hanseaticorum frumento onustæ à classiariis Anglicanis in ipsis Ulissiponis faucibus, extra territorium Angliæ marinum, captæ [d] sunt; quæ scilicet per mare Scoticum [e] & occiduum in Lusitaniam tenderant; proculdubiò

[a] *Rot Claus. 13. Ed. 2. membr. 7. in dorso.*

[b] *Stilus & Protocoll. Cancellariæ Franc. cap.* de Passaiges & Sauf-conduits.

[c] *Cap. 14. huius libri.*

[d] 30. *Iunii* 1589. qua de re *Declaratio* tunc Londini typis edita.

[e] *Thuanus Historiarum lib. 95.*

culdubiò ne Mari Anglicano, injussu Reginæ, temerè uterentur. Sed verò clamitabant inde Hanseatici, Iura Gentium, Commerciorum, Federum violata esse; navibus ab Anglâ ita eo solùm nomine, quòd ad hostem commeatus deferrent, captis; id est, in territorio cujus se dominam ne obtendebat quidem Angla. Et de eâ re quæstio est illustris atque à viris doctissimis [a] disputata, in quantum hostibus ii, qui hostes non sunt aut dici nolunt, res aliquas jure Gentium possint subministrare. At verò dum annis aliquot ante naves has captas, non semel negata est Hamburgensibus (qui ceterorum etiam Hanseaticorum nomine liberam sibi per hoc mare in Lusitaniam & Hispaniam profectionem petiissent) omnimoda sive frumentum sive arma bellica transvehendi libertas; nec jure Gentium aut Commerciorum, petitionem suam tunc niti, nec Reginæ negationem hujusmodi juri adversari omninò suggerebant. Scilicet primò responsum [b] tulêre, à transvehendis armis aliisque bello conducibilibus & frumento abstinerent, *in cæteris verò mercibus* (sic Regina) *transvehendis nihil vos impedimus, sed vestrorum subditorum naves solito more commorari & prætervehi omni cum favore permittemus, ut institutam navigationem perficiant.* Iniquum non habere visi sunt hoc responsum. Sed biennio pòst ablegatus est in Angliam Sebastianus à Bergthen eorum Orator cum literis petitoriis ut exceptio in superiùs concessâ libertate tolleretur, liberaque omnium mercium esset transvectio. Rursus negatum est quod petebant, adjecto, *qui auso temerario secus facerent, pœnas penderent suæ indomitæ licentiæ, si in classiarios aliósve subditos Majestatis Angliæ inciderent, factis ipsorum rebus & mercibus quibuscunque capientis, sic præter voluntatem suæ Majestatis vectis & captis.* Petitionibus tantùm ita semper agebant; pro arbitratu Anglæ responsa referebant; jura gentium aut commerciorum ne prætexebant quidem, antequam in alio mari, scilicet Lusitanico, quod jure Gentium & commerciorum, Anglæ injussu, sibi liberum putabant esse, naves suas viderent interceptas. Tunc cœptum est de li-

[a] *Albericus Gentilis de Iure Belli lib. 1. cap. 21. Hispanic. Advocat. lib. 1. cap. 20. & Hugo Grotius De Iure Belli & Pacis lib. 3. cap. 1. § 5.*

[b] 1585. *ut in Declaratione Reginæ*, 1589.

libertate nullo jure negandâ agi; idque ab iis qui, per aliquot antè annos, liberum per mare Anglicanum transitum supplices non semel ab ejusdem Dominâ tantùm petierant. Adeo ut caput illud (ut esse volunt nonnulli) Iuris gentium de commeatu hostibus ab amico non subministrando, non solùm in causâ anteà esset sive petitionis Hanseaticorum sive Reginæ negationis, sed accederet etiam dominii Marini jus, quod planè se violaturos sentiebant Hanseatici, si Reginæ injussu per ejus Maria proficiscerentur. Huc spectant ab eâdem ratione, quæ occurrunt de hâc re in capitibus ab Witfeldio & Bernicovio, Christierni IV Daniæ Regis, anno MDXCVII, legatis apud Anglam expediendis. *Serenissimum*, ajunt[a], *Regem nostrum severè nobis injunxisse, ut apud Serenissimam Reginam ageremus, quo frumenti aut annonæ vectio Hispaniam versus nostris libera permuttatur, quemadmodum etiam, ut ante fecimus, & nunc cum omni instantiâ iterum facimus ac petimus, maximè cùm suspicio sit eam licentiam frumentum vehendi etiam Anglis & Belgis interdum concedi; ne nostri pejori conditione utantur quàm vestri, atque ut ad minimum certis quibusdam navibus in gratiam Regiæ Majestatis annuatim libertas annonam, durante hoc bello, vehendi saltem concederetur: atque ut de eo, quod obtinere possimus, serenissimo Regi nostro referre queamus.* Tulêre autem responsum legati hi hujusmodi, *Reginam nullâ ratione posse induci, ut illud consentiat fieri. Et cùm suspicio allegatur à vobis licentiam interdùm concedi & Anglis & Belgis vehendi frumentum, audemus nos asserere* (viri nempe primarii à sacratioribus Consiliis Reginæ, qui respondebant) *nunquam tale quicquam concessam esse à Reginâ, neque hujusmodi esse concessuram, durante bello.* Nisi marini, per quod transeundum esset, territorii domina fuerit Regina, idque Danorum (ut superiùs Hanseaticorum) sententiâ, quorsum hæc tam ambitiosa petitio, quàm responsio imperiosa? Libertas heic nulla præter eam quæ ex Reginæ, velut itineris Dominæ, arbitratu pendebat, sæpiùs iteratâ petitione, obtenditur. Unde etiam est, quòd Ioannes Suecorum Rex literis quibus

[a] *Ex tabulis legationis ejusdem, in* Bibliotheca Cottoniana.

literis quibus anno MDLXXXVII ad Elizabetham Reginam datis veniam mercium in Hispaniam trajiciendarum Olavo Wormæo Sueco petebat, fassus sit, necesse ei fore *maritimas Reginæ ditiones pertransire*, quæ literarum [a] sunt vocabula. Neque novum est hujusmodi transitum exteris negari. In quamplurimis publicæ fidei literis, Mercatoribus gentium vicinarum ab Edwardo Rege I concessis, exardescente inter eum & Gallum bello, adjicitur clausula solennis, ut *nihil ad partes Franciæ ducant seu duci faciant, nec omnino inimicis nostris inde communicent quoquo modo* [b], ut in sacris legitur Scriniis. Ejusmodi sunt alia non pauca. Unde in mandatis ejusdem Regis habetur, ut summâ curâ atque diligentiâ retineretur ei summum Maris imperium, utpote sibi jure avito competens, ceu legum & personarum in eo transeuntium arbitro & moderatori. Verba, quæ idem sonant, sunt, *Especialment* [c] *à retenir & maintenir la souvereignetè qe ses ancestres Royes d'Engleterre soloyent avoir en la dite mier d'Engleterre, quant à l'amendement, declaration, & interpretation des lois per eux faits à governer toutes maneres des gentz passanz per la dite mier*. Huc spectat etiam illud Ioannis Regis mandatum, quo imperiosè satis naves omnimodas quæ per mare Anglicanum (generali Maris, utpote circumflui, nomine designatum) reperiri potuerint, sisti voluit atque ad sua litora adduci. Nimirum sisti quandoque naves quorumcunque tam exterorum quàm subditorum in portubus per omnia secula, tralatitium est. Mare autem totum, hoc mandato, suum non minùs ac portus ipsos planè innui volebat Ioannes Rex. Mandati ipsius testimonium appono. REX [d] *omnibus Sturemannis & Marinellis & Mercatoribus Angliæ, per mare itinerantibus, salutem. Sciatis nos misisse Alanum Iuvonem de* Sorham *& Walterum* Stattun *& Vincentium de* Hastings, *& Wimundum de* Winchelsey, *& alios de Baronibus nostris quinque portuum & alios fideles nostros Sturemannos & Marinellos galiarum nostrarum, ad omnes naves quas invenerint per Mare arrestandas & salvò, cum omni-*

[a] *In* Bibliotheca Cottoniana.

[b] *Rot. Pat.* 24. *Ed.* 1. *memb.* 5. & 25. *Ed.* 1. *part.* 1. *membran.* 2. 7. 16. &c.

[c] *Fascic. de superioritate Maris Angliæ*, in arce Londinensi.

[d] *Rot. Pat.* 9. *Iohann. R. membran.* 1. *num.* 3.

bus in eis inventis, ducendas in Angliam. Et ideò vobis præcipimus, quòd eis de hoc sitis intendentes, ita quòd sitis in Angliâ cum omnibus navibus & merchandisis vestris ad portum & terminum quos ipsi vobis nominabunt. Et si aliquis eis contra præceptum nostrum resistere temptaverit, vos, fideles nostri, sitis eis in auxilium cum omnibus viribus vestris, sicut diligitis vos & catalla vestra & pacem & residentiam in terra nostra vobis vel alicui de generatione vestra. Teste Willielmo **Burw**, *apud* **Lutegar**, VIII *die Februarii.* Sturemanni & Marinelli sunt Navarchi & Classiarii. Sed omnes naves per mare *arrestari*, id est, sisti seu capi, & in Angliam adduci jubere, quid aliud erat, quàm Maris per quod transirent, dominum se indubitantèr profiteri? Nec objiciat quis mandatum hoc ad naves tantum Anglorum, seu mandantis subditorum, attinuisse. Verum quidem est, ipsos codicillos jam adductos ad Navarchos, classiarios, mercatores Angliæ, tantum missos fuisse. Sed ex ipsis manifestum est intereà, Quatuor-viros ibi memoratos aliosque Quinque Portuum cives & qui adjiciuntur ceteros, in mandatis præcedentibus habuisse, *omnes Naves quas invenerint per Mare arrestandas & salvò, cum omnibus in eis inventis, ducendas in Angliam.* Accessere autem codicilli hi, ut palam est, ne navarchi, classiarii, mercatoris cujuscunque Anglicani Mari utentis auxilium, in navibus exterorum sistendis, deesset. *Si aliquis eis contra præceptum nostrum resistere temptaverit, vos, fideles nostri, sitis eis in auxilium cum omnibus viribus vestris &c.* Fideles nostri, seu qui navibus sistendis opem præbere debebant, heic sunt universi nautæ atque Mercatores Anglicani per mare hoc discurrentes. Quorum igitur naves sistendi erant, non veniebant Fidelium seu subditorum nomine; quod & ipsam Mandati hujus formulam ita comprobare, ut ea de re ulterius quid adjicere necesse non sit, neminem qui diligentiùs intueatur, existimo dubitaturum. Nec de Navibus Hostium, sed quorumcunque verba fiunt; utpote prolata à domino cujus tunc intererat non solum territorio suo Marino sed etiam navibus

vibus in eo prætemavigantibus, non aliter ac in portu ſtationem habentibus, ſuam in rem & pro libitu uti. Similes habentur, atque idem probantes, Codicilli temporis Edwardi III Regis; in quibus jubetur naves univerſas decem doliorum & quæ exceſſerint, in Mari Auſtrali atque Occidentali repertas (exceptis aliquot jam anteà trajectioni in Aremoricam deſtinatis) ſiſti, & armari ut Regi inſerviant. Lemma eſt; *De Navibus arreſtandis & capiendis.* Formula ad hunc modum ſe habet. *REX*[a] *dilecto ſibi Thomæ de* **Wenlok** *ſervienti ſuo ad arma locum tenenti dilecti & fidelis noſtri Reginaldi de* **Cobham** *Admiralli Flotæ noſtræ Navium ab ore aquæ Thamiſiæ verſus partes occidentales, ſalutem. Sciatis, quod aſſignavimus vos ad Omnes Naves, Flimos, Creieras, Bargeas portagii decem Doliorum & ultra quos in Admiratu prædicto* (id eſt in Mari à Thameſis oſtio in Auſtrum & Occidentem porrecto) *inveniri contigerit cum omni celeritate qua fieri poterit per vos & deputandos à vobis, arreſtandos & capiendos, & ad naves, Flimos, Creieras & Bargeas prædictos per magiſtros & dominos eorundem de guerra, benè & ſufficientèr muniri & parari faciendos, & ad eos ſic bene paratos & munitos uſque Sandwicum celeritèr ducendos, Navibus, pro paſſagio dilecti & fidelis noſtri Thomæ de* **Dagworth** *& hominum ſuorum verſus Britanniam profecturorum, ordinatis duntaxat exceptis; Ita quod vos in propria perſona, unà cum navibus Flimis, Creieris, & Bargeis prædictis de guerra ſic benè paratis & munitis, ſitis ibidem die Sabbati proximo ante feſtum Apoſtolorum Simonis & Iudæ proximè futurum ad ultimum, ad proficiſcendum exinde in obſequium noſtrum, prout Magiſtris & Marinariis Navium, Flimorum, Creierarum, & Bargeiarum prædictorum tunc injungetur ex parte noſtra, ac ad capiendum ſufficientem equitaturam, pro vobis circa præmiſſa laborando, in locis ubi meliùs expedire videritis (Feodo eccleſiæ duntaxat excepto) pro denariis veſtris inde ſolvendis; nec non ad capiendum & arreſtandum omnes illos quos in executione præmiſſorum contrarios inveneritis ſeu rebelles, & eos priſonis noſtris mancipandum, in eiſdem moraturos quouſque de eis aliter duxerimus*

[a] *Rot. Franciæ 22. Ed. 3. membran. 5. Octobris. 20.*

duxerimus ordinandum &c. Iubentur item cuncti in dicto Admiratu ministri obsequium atque opem eadem in re præstare. Subscriptio, autoritatem mandati originariam indicans, est, *Per ipsum Regem & Consilium*, quæ illo in ævo solennis erat. Admiratûs autem nomine heic continetur ipsum Mare quod diximus, ex supra ostensis liquet. Atque in eo, avito suo jure, non alitèr ac in ipsis portubus seu litoribus Angliæ (nam de navibus quorumcunque in portu seu litore ex jussu regio sistendis, exempla occurrunt innumera) sic usus est Edwardus Rex tertius; quemadmodum & alii Reges Angliæ. Quod verò de sistendis navibus eisque in officia Regis maritima conscribendis adductum est, id semper intelligas oportet ita ad Iustitiæ normam factum ut, pro ratione tum doliorum quibus æstimabantur tum pro nautarum numero ita conductorum, congrua merces esset præstanda. Qua de re testimonia etiam occurrunt in tabulis [a] Parlamentariis.

[a] Rot. Par. 3. Hen. 5. part. 1. num. 6. seu 31.

Piscandi *in Mari* veniam, *ab Angliæ Regibus, Exteris* concedi solitam; Piscatoribus *item* tutelam *ab eis, ut in suo territorio, præstitam, dominii eorum Marini Insigne vetus esse & manifestum.*

Cap. XXI.

UT transeundi, ita & Piscandi libertatem à Regibus Angliæ, ceu territorii Marini dominis, impetratam comperimus. Ejus rei testimonium quidem est luculentum in eo quod è tabulis Parlamentariis superiùs [b] de vectigalibus quibuscunque in Mari piscantibus impositis sub Richardo Rege secundo, adducitur. Quin in sacris Scriniis occurrit, Henricum VI Gallis aliisque exteris quamplurimis sigillatim indulsisse [c] *per unum annum integrum tantummodò* (interdum per sex menses) *&c. ire per Mare piscando omni tempore & quoties &c.* Sed & Fidei publicæ

[b] Cap. 15.

[c] Rot. Francia 38. Hen. 6. membran. 9. & 14.

publicæ seu salvi conductûs nomine indulgebatur hæc libertas. Etiam & navibus piscatoriis modus præscribitur, Ne XXX dolia excedant. Et verum quidem est, adjici velut rationem aliquam seu conditionem veniæ, ut, pari cum Exteris securitate aliquot alii, qui Anglo suberant, piscando fruerentur. Quod ideò duntaxat in indultu locum habuit, ut si hosce deturbarent illi molestiásve eis exhiberent, veniæ beneficio exciderent. Rationis illius seu conditionis, sub diplomatum initia, verba ad hunc modum se habuêre; *Ut factum piscandi Allecum aliorumque piscium, pro utilitate publicâ, augeatur, continuetur & vigeat, nec non ut quibusdam certis piscatoribus obedientiæ nostræ par securitas atque consimilis præstetur & fiat.* Certos Piscatores obedientiæ nostræ Gallos etiam fuisse opinor, qui tunc in ditione Angli. Cum scilicet omnia ferè, præter litus Picardicum, in Galliis, paulò ante ab Anglo defecerant. Id est, sub extremo Henrici Sexti. Quod verò sive heic de pari securitate occurrit, sive alibi interdum etiam de publica fide sive ex Galli, sive Flandri, sive Aremorici codicillis[a], etiam Piscatoribus Angliæ præstanda; id ferè evenit, cum, defervescentibus inimicitiis, de induciis federéve fiebat deliberatio. Utrinque interim securitas ejusmodi ex pacto nonnunquam præstabatur. Sed ab Anglo tam ut à Domino loci quàm ut ab eo qui in amicitiam rediturus erat. Ab aliis, hoc tantum nomine, non illo. Nisi de Portuum & litorum usu rem capias. Nam ita tam hos dominos quam illum esse nemo diffitetur. Etiam & ævo nostro à summo Maris præfecto, impetrari solebat venia Gallis qui Soleas Henrici IV Galliarum Regis mensæ in Mari interfluente caperent, quod asserunt qui Tribunali & rebus maritimis apud nos diu præfuêre. Etiam & captas esse Gallorum naves, ut injuriarum reas, quæ citra hujusmodi veniam piscationem ibi exercerent. In Orientali autem, quod agro Eboracensi & vicino præjacet, Mari, libertas piscandi Hollandis & Zelandis à Castri Scardeburgensis, Eboracensi in litore positi, præfecto, ex veteri instituto solitum est impetrari

[a] 8. *Hen.* 4. *in sched. vetust.* Bibliothecæ Cottonianæ, *&c.*

impetrari; quod & ante annos complures memorat V.C. Guilielmus Camdenus de oris illis verba faciens; *Operæ pretium*, inquit ille [a], *videatur adnotare uberrimam & quæstuosissimam in subjecto Mari Halecum (sive Leucomænidarum, aut Chalcidum, si ita mavis) piscaturam Hollandos & Zelandios exercere, cùm veniam priùs veteri instituto ex hoc castro impetraverint. Veniam enim piscandi semper concesserunt Angli, honore sibi reservato, utilitate verò exteris quasi per desidiam resignata. Incredibile enim ferè est, quantam pecuniæ vim ex hac in nostro litore piscatura Hollandi sibi corrogant.* Sic ille. Alter etiam rerum maritimarum peritissimus, qui libellum, Anglico idiomate conscriptum, Parlamentariis, sub Elizabethâ Reginâ, comitiis de piscaturæ commodo exhibuit, Flandros scribit, Hollandos, Zelandos quotannis, inclinante æstate, quadringenta aut quingenta navigia (**Busses** vocant) emittere ad halecum piscaturam in Mari hoc Orientali, **where** [b] **before they fish they ask leave of Scarborough**, id est, *ubi antequam piscaturam exercent, à Scardeburgi Præfecto veniam petunt*, quæ sunt ejus verba. Edicto item cautum est sub Iacobo Rege nostro [c], ne quis exterus in mari Anglicano aut Hibernico, aut eo quod attinet ad Insulas regni Angliæ cæteras, piscaretur, veniâ priùs à Legatis ad hanc rem Londini constitutis non obtentâ & quotannis minimè novatâ. De veniâ piscandi aliàs item à Regibus Angliæ exteris impetratâ, alia habent alii [d]. Causa autem, quòd adeo frequentes non occurrant sive transeundi sive piscandi in Mari Anglicano libertatis concessionum formulæ, inde planissimè evenit, quia ex federibus cum vicinis Principibus initis toties ejusmodi libertas fuerit (uti itidem Portuum, litorum, itinerum, aliarumque rerum) ita utrinque indulta, ut, constante federe, velut ager compascuus tam federato utenti quàm Anglo domino mare deserviret. Sed verò etiam in federibus hujusmodi limites interdum piscaturæ positi sunt, quod inprimis observandum est. Limites tum Loci, tum Temporis. Adeò ut federato ultra limites hosce piscari ex federe non liceret; Anglo in Mari præjacente uni-

[a] *In Britania. pag. 586.*

[b] Hitchocks New yeers guift edit. Londinensi 1580.

[c] *Edict. 7. Iacobi R. E. Maii.*

[d] *Gerard. Malinius in lege Mercatoria, cap. 35.*

universo dominium retinente. Egregium est sub Henrico nostro IV exemplum. Pactum inierat Gallus & Anglus[a], piscaturam utriusque subditos liberè exercere posse toto mari quod hinc portu Scardeburgensi & Southamtoniensi, illinc Flandriæ extremo & Sequanæ fluvii ostio terminetur. Tempus item ab Autumno intra Ianuarias, quæ sequerentur, Calendas coërceri. Atque ut vi federis tutò frui possent Galli, literas publicæ fidei Præfectis maritimis universis dat Rex noster. Limites heic planè Gallos ab occidentaliori & quod sub Africo positum est Mari excludebant, uti etiam ab Orientali quod in Septentrionem ab illis porrigitur; utpote ab Henrico nostro, pro suo, ut domini, arbitratu, ita finito. Neque juris erat ne quidem umbra, quâ in præfininedis his limitibus Gallus domini vicem obtinere videretur; cum nec seclusum mare litus ejus ullibi in Septentrione allueret, nec in Austro (præter Normanniam) aut in Occidente prajacentem haberet mari regionem. Cetera scilicet aut Britanniæ Aremoricæ Dux aut Anglus tenebat, ut supra monitum est. Hinc sanè in usu fuit, Reges Angliæ tutelam piscatoribus etiam, exteris Edicto interdum, armatâ interdum classe præstare, ubi scilicet sive ex federe, sive ex impetratâ veniâ, temperamentis pro Angli arbitrio adjectis, piscatum ibant. Lemma in sacris Scriniis est, de tempore Edwardi I. *Pro hominibus Hollandiæ, & Zelandiæ, & Frisiæ, quòd piscari possunt prope* **Jernemuth**. Sequitur codicillus de eorum tutelâ [b] Regius. *Rex dilecto & fideli suo Ioanni de* **Buteturte** *Custodi Maritimæ suæ de* **Jernemuth** *salutem. Quia intelleximus quod multi homines de partibus Hollandiæ, & Zelandiæ, & etiam Frisiæ qui sunt de amicitiâ nostrâ ad piscandum in Mari nostro prope* **Jernemuth** *bis diebus sunt venturi; vobis mandamus quòd publicè proclamari faciatis semel vel bis in qualibet septimana ne aliqui sub omni quod nobis forisfacere poterint, eisdem inferre præsumant injuriam, molestiam, damnum, impedimentum aliquod aut gravamen; sed ipsis potiùs, cùm indiguerint, consulentes sint & auxiliantes ita quòd absque*

[a] *Rot. Francia.* 5. *Hen.* 4. 29. *Septembris.*

[b] *Rot. Patent.* 23. *Ed.* 1. *membr.* 5.

impedimento piscari & commodum suum facere possint. In cujus rei testimonium has literas nostras fieri fecimus patentes usque ad finem S. Martini proximi futuri duraturas. Teste Rege apud Wengham *XXVIII die Septembris*. Ad annum ejus attinet XXIII, seu Christi MCCXCV. Eodem etiam die in gratiam Comitis Hollandiæ ejusque subditorum tres naves armatas emittit in oram maris ulteriorem, *pro salvatione* (ut alio in codicillo loquitur) *navium terra vestræ & nostræ captioni Alecum vacantium seu intendentium his diebus &c. ad excubandum in costera mari ima vestræ*. Tutelam piscandi dat. Hanc bimestre intra tempus in codicillo utroque claudit. Piscatores etiam tutatur solus tam in orâ Germanicâ (quam *costeram maritimæ vestræ*, ob vicinitatem, in literis ad Hollandiæ Comitem heic appellat) quàm Anglicanâ. Neque alio uti navigiorum genere Piscatoribus licuit præter id quod à Regibus nostris præscriptum est. Unde interdicta interdum omnimoda piscatio est; quæ & admissa interdum, modo adjecto, ut navigia triginta doliis minora tantùm piscarentur. Id liquet ex codicillis Edwardi tertii Regis de piscandi legibus ad Præfectos suos singulos Gernemuthæ, Scardeburgi, Whitbeiæ & Donwici oppidorum in litore Orientali positorum datis. Verba sunt [a]; *Quia dederimus licentiam Piscatoribus villæ prædictæ & aliis, qui ad villam prædictam causâ piscandi venire voluerint, quòd in mari cum navibus & batellis citra pondus XXX doliorum piscari & commodum suum facere possint, quibuscunque inhibitionibus seu mandatis nostris in contrarium factis non obstantibus, vobis mandamus quòd piscatores villæ prædictæ & alios qui ad villam prædictam causâ piscandi venire voluerint, in mari cum navibus & batellis citra pondus XXX doliorum piscari & commodum suum facere absque impedimento permittatis, quibuscunque inhibitionibus seu mandatis nostris, vobis in contrarium factis non obstantibus, ut est dictum. Teste Rege apud Turrim London X Augusti*. Annus erat Edwardi tertii undecimus seu MCCCXXXIX. Quin si qui Piscatorum in hoc Mari tutelam, Angli injussu, olim exercerent, velut dominii jus invadentes,

[a] Rot. Claus. 11. Ed. 3. membran. 35

dentes, capiendi erant & custodiæ tradendi, sententiam ob injuriam Anglo illatam exspectaturi. Id quod videmus in tabulis publicis Edwardi regis nostri IV. Præfecerat nimirùm is Triumviros cum potestate navali, qui piscatores per mare Norfolciam & Suffolciam alluens tuerentur, quos *Custodes*, *Conductores* & *Wastores* appellant sacra Scrinia. Ut igitur tam tutelæ impensæ à piscatoribus solverentur, quàm alii quicunque ab hujusmodi tutelæ officio arcerentur, Quatuor-viros constituit, scilicet Ioannem **Hemingham** Equitem Auratum, Guilielmum **Hopton**, Edmundum **Pye**, & Ioannem **Wansfleet** Armigeros, tam *ad Custodes, Conductores & Wastores illos supervidendos* (ita Tabulæ ipsæ [a]) *quàm ad communicandum cum quibusdam piscatoribus cujuscunque patriæ fuerint, qui in partibus prædictis sub securitate dictorum N. N. piscari voluerint, quòd ipsi piscatores & eorum quilibet ad omnia & omnimoda costas, onera, & expensas eisdem custodibus & conductoribus pertinentia tempore piscationis sint contributores, & hujusmodi costas, onera, & expensas juxta ratam portent, & ad costas, onera, & expensas illa de hujusmodi piscationibus piscatorum prædictorum ubicunque inveniri poterunt, levanda & colligenda; Necnon ad omnes alios fore custodes, conductores, sive Wastores, alios quàm prænominatos, præsumentes vel attentantes, arrestandos & capiendos, & proxima Gaolæ nostræ committendos, ibi salvò & securè, quousq; pro eorundem deliberatione ordinaverimus, custodiendos.* Totidem ferme verbis, ad eandem rem, habentur diplomata aliquot Henrici septimi [b] Regis; etiam & Ricardi tertii [c], excepto quod in hujus formula interferatur post vocabula illa *& expensas juxta ratam portent* hæc clausula heic non contemnenda; *licet iidem piscatores sive eorum aliquis vel aliqui literas de Salvo conductu à quocunque Rege, Principe sive gubernatore cujuscunque Regni obtinuerint vel obtinuerit.* Ita ex more recepto &, pro regum nostrorum libitu, usitato, Tutelæ impensæ à piscatoribus Maris hujus, utcunque ab aliis principibus qualescunque securitatis publicæ literas antea impetrassent, præstandæ erant. Neque alii præter eos, qui ab Anglo

a *Rot. Pat. 22. Ed. 4. membran. 2.*

b *Rot. Pat. 3. Hen. 7. part. 2. in dorso 15. Augusti. & part. 1. in dorf. 18. Septembris.*

c *Rot. Pat. 2. Rich. 3. part. 1. membran. 2.*

constituti, in tutelæ hujusmodi consortium admittendi; ne scilicet Angli juri ita fortè derogaretur. Quod dominii atque possessionis loci character est manifestus.

Leges & Termini exteris, invicem hostibus, *sed Anglo amicis, in mari à Regibus Angliæ* poni soliti, *Dominium eorum testantur. Et de* Regiis *in Mari* Conclavibus *seu* Cameris. *De singulari item* perpetuarum in Mari *circa Insulas Normannico litori præjacentes* induciarum *jure.*

Cap. XXII.

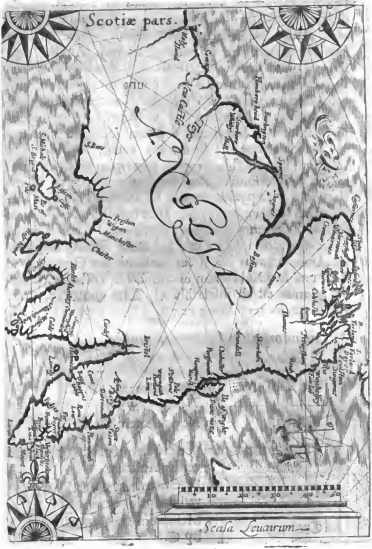
QVòd ad Leges & Terminos Exteris, qui invicem hostes, Anglo utrique amici, per hoc mare mutuò deprædarentur, præstitutos (nam id quintum est testimoniorum heic caput) attinet; cum sub initiis Iacobi Regis Angliæ, pacato undique reliquo orbe Christiano, bellum tamen inter Hispanum & federatos Belgiæ ordines exardesceret, atque inde fieret ut, in Mari Anglicano utrique illi, Anglo amici, mutuis se invicem & frequentissimis infestarent deprædationibus, de quarum jure Dubia aliquot inter ministros Regios, qui de rebus maritimis cognoscebant, oriebantur; Rex noster, majorum exempla sequutus, atque ut regnator legitimus moderatorque aquarum, edicto sancivit [a] in oris Anglicanis limites intra quos utrisque ita tutam fore stationem, tutum transitum, etiam & utrosque ab ipso ita protectum iri voluit, ut neque Hispanis in Belgas federatos, neque his in illos aliisve cujuscunque gentis in alios, intra hosce vim aliquam impunè exercere liceret. Verba edicti sunt; **Our pleasure is, that within our Ports, Havens, Rodes, Creeks, or other places of our dominion, or so neer to any of our said Ports or Havens as may be reasonably construed to be within that title, limit**

[a] *Edict.* 1. *Martii* 2. *Iacobi Regis seu* 1604 *in Rot. Pat.* 2. *Iacobi R. part.* 32.

limit or precinct, there shalbe no force, violence, surprise or offence suffered to be done, either from man of warre to man of warre, or man of warre to merchant, or merchant to merchant of either partie. But that all of what Nation soever, so long as they shalbe within those our Ports and places of our jurisdiction or where our officers may prohibit violence, shalbe understood to be under our protection to bee ordered by course of justice and be at peace each with other; Id est, *Placuit nobis, intra portus, æstuaria, stationes, sinus nostros, aliosque locos ditionis nostræ (seu qui ita ullis dictorum portuum nostrorum seu æstuariorum propinqui sunt ut rationabiliter censeri possint esse) intra titulum illum, Limitem, aut præcinctum, non iri permissum ut vis aliqua, violentia, interceptio aut injuria inferatur sive à navi armata in armatam, sive ab armata navi in mercatorem, sive à mercatore in mercatorem ex parte alterutra; sed universos, cujuscunque fuerint gentis, quamdiu fuerint intra illos portus nostros & locos jurisdictionis nostræ, seu ubi ministri nostri violentiam inhibere queant, censendos fore sub tutela nostra & secundum nostram justitiæ formulam gubernandos; pacemque eis invicem fore colendam.* In secluso verò Mari ita tantùm vim etiam inter hostes permitti volebat eodem Edicto, ut si aut in aperto hoc Oceano, sinubus, portubus, æstuariis, armata navis vim hosti inferendi causâ propè immineret, aut ex loco aliquo ita interdicto, in Oceanum navem hostis ex eodem loco transeuntem, contra Edicti mentem, involaret, tunc armatæ tam Mercatorum Anglorum quàm Præfectorum Regiorum naves & vim ejusmodi submoverent & ulciscerentur. Edicti verba sunt; Our pleasure therefore and commandement is to all our officers and subjects by Sea and Land, that they shall prohibit (as much as in them lyeth) all such hovering of men of warre of either side so neer the entrie of any of our Havens or our Coasts; And that they shall

shall rescue and succour all merchants and others that shall fall within the daunger of any such as shall awaite our coasts in so neer places to the hindrance of trade and traffique outward and homeward from and to our Kingdomes, Id est, *Placuit nobis, & in mandatis damus omnibus Ministris nostris subditisque per Mare & per Terram, ut, in quantum valeant, ipsi prohibeant cunctas naves armatas quæ ex alterutra parte ita imminuerint tam propè introitum alicujus portuum nostrorum seu orarum nostrarum, atque ut tutelam præstent succurrantque omnibus mercatoribus aliisque qui inciderint in insidias quorumcunq; imminentium oris nostris in locis adeò propinquis, unde impediatur commercium & negotiatio extrorsus & introrsus, ad regna nostra & ab eis.* Præstitutos quos diximus limites tabulæ typis æneis expressæ & jussu Regio in publicum missæ, denotabant. Earum ratio ita se habet, ut lineæ rectæ à promontorio aut adjacente Insulâ ad proximum in litore Anglicano promontorium aut insulam ductæ designarent tam seclusum illud Mare quàm ipsos portus sinusque. Promontoria hæc cum Insulis ab Aquilonari Angliæ orâ per Orientem & Austrum in Occidentem circumeuntia, numero viginti septem, suo ordine ita recensentur. Holy Iland, the Sowter, Whitby, Flamborough head, the Sporne, Cromer, Winterton-nesse, Caster-nesse, Layestof, Estnesse, Orfortnesse, the Northforeland, the Southforeland, Dungenesse, Beach, Dunenose, Portland, the Start, the Ramme, the Dudman, the Lizard, Land's end, Milford, Davids-head; Beardsie, Holyhead, *& Mona insula.* Permagnos Maris sinus ab Oceano circumambiente lineis hisce abscissos habemus, quos *regias Cameras*, id est, The Kings Chambers, & portus Regios vocitant. Ut in ædibus secessus reductiores, seu cubicula aut conclavia, quæ *Cameræ* barbaro-latinè nuncupari solent, habent domini, etiam ut Londinum urbs *Camera Regis Angliæ* à vetustis seculis in jure nostro etiamnum dicta est, ipso velut nominis angustioris

gustioris usu, dominio ejus, quod circumquaque adjacet, diffusius designato : ita sinus hi amplissimi simili

nomine insigniti & pro arbitrio Regum Angliæ præfiniti,

finiti, Maris, quod reliquum est, itidem dominium indicant. Desumsimus autem promontoriorum & insularum, quibus ita sinus illi, etiam in adjecta tabella designati, terminari solent, ex instrumento [a] à Duodecimviris rerum maritimarum callentissimis, atque ad hanc rem juratis sub Edicti promulgationem, Anglicè conscripto; quod exhibitum est ab eis V. honoratissimo Iulio Cæsari Equiti Aurato & Tribunalis maritimi summi tunc Præsidi, nunc verò sacrorum Cancellariæ Anglicanæ Scriniorum Magistro & à secretioribus Regi consiliis, cui limitum hujusmodi veterum indagandorum cura mandata erat. Instrumento autem in illo, tum Promontorii cujuslibet capitis adinvicem distantia, tum rectus velificationis cursus seu, uti vocari amat, Rumborum, qui in pyxide nautica ab altero ad alterum navigantem dirigant, ratio, unde areæ cujuslibet *Cameræ regiæ* partim dijudicetur quantitas, explicatur. Ordine quem subjicimus, ab insula Sacra seu Holy Iland auspicantes Duodecimviri illi à septentrione per Orientem & Austrum in Occidentem circumibant. Distantia & cursus primus est ab insula illa ad The Sowter. Inde simili modo recensentur ceteri.

[a] *Martii 1604. seu 2. Iacobi R.*

Promontoriorum series.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad the Sowter.	in Phœnicem, S. S. E.	17 $\frac{1}{3}$
Ad Whitby	in Notapeliotem S. E.	12
Ad Flamborough head	in Notapeliotem S. E. $\frac{1}{2}$ versus Austrum.	8
Ad the Sporne	in Phœnicem S. S. E. versus Apeliotem.	13 $\frac{1}{3}$
Ad Cromar	in Meseurum S. E. and by E.	24 $\frac{1}{3}$
Ad Winterton-nes	in Hypophœnicem S. E. and by S.	4

Ad

Promontoriorum series.	*Rumbi.*	*Leucæ.*
Ad Caster-nes	in Phœnicem S.S.E.	2 $\frac{1}{13}$
Ad Layestof	in Austrum S.	3 $\frac{1}{4}$
Ad East-nes	in Austrum S. $\frac{1}{2}$ versus Occidentem.	1 $\frac{5}{6}$
Ad Orforth-nes	in Mesolybonotum S. and by W.	6 $\frac{1}{6}$
Ad North fore-land.	in Austrum S. $\frac{1}{3}$ versus Occidentem.	15 $\frac{1}{6}$
Ad South fore-land.	in Austrum S.	6 $\frac{1}{3}$
Ad Dunge-nes	in Notolybicum S. W. $\frac{1}{4}$ versus Austrum.	7
Ad Beach.	in Africum W. S. W. $\frac{1}{4}$ versus Austrum.	13
Ad Dune nose	in Africum W S. W. $\frac{1}{4}$ versus Occidentem.	24 $\frac{5}{6}$
Ad Portland	in Hypafricum W. and by S. vers. Austrum.	16 $\frac{7}{12}$
Ad the Start	in Africum W. S. W. $\frac{1}{3}$ in Occidentem.	18 $\frac{2}{3}$
Ad the Ramme.	in Occidentem W. $\frac{1}{4}$ versus Boream.	6 $\frac{1}{2}$
Ad the Dudman.	in Africum W. S. W. $\frac{1}{6}$ versus Occidentem.	8 $\frac{1}{2}$
Ad the Lizard.	in Africum W. S. W. $\frac{1}{3}$ versus Austrum.	9
Ad the Landsend	in Caurum W. N. W. versus Boream.	7
Ad Milford	in Boream N. $\frac{2}{3}$ versus Orientem.	31 $\frac{2}{3}$
Ad S. Davids head.	in Boream N. $\frac{1}{2}$ versus Occidentem.	5 $\frac{1}{2}$.

Promontoriorum series.	Rumbi.	Leucæ.
Ad Beardsie.	in Hypaquilonem N and by E. ½ vers. Orientem.	12 ½
Ad Holy head.	in Boream N. ½ versus Occidentem.	9
Ad Monam	in Hypaquilonem N. and by E. ½ versus Boream	26

Perampla heic vides Æquoris spatia, per milliaria interdum nonaginta amplius intercepta (nam è milliariis Anglicanis tribus quælibet heic fit Leuca) è quibus Cameræ illæ seu recessus Marini conficiuntur. Rem autem de Cameris hisce sub Edicti memorati tempus gestam, ad hunc modum explicatam habemus in Duodecim-virorum, qui jurati sunt, subscriptione Distantiis & Rumbis jam dictis adjecta. *Nos quorum nomina subscribuntur* (ita Latinè sonant quæ Anglicè subscripta sunt) *evocati in præsentiam viri Clarissimi Iulii Cæsaris Equitis aurati, summæ curiæ regiæ Admiralitatis Iudicis, ibique in acta conscripti & jurati ad limites & terminos designandos in quos* **the Kings Chambers, havens or ports**, id est *Regiæ Cameræ æstuaria seu Portus in oris maritimis porriguntur, hoc instrumento respondemus &, quantum scimus atque intelligimus, declaramus, dictas Majestatis ejus Cameras, æstuaria seu portus esse totas oras maritimas quæ recta linea ab altero ad alterum promontorium, circa regnum Angliæ, ducta intercipiuntur. Quod ut melius intelligatur tabellam ea de re confecimus; cui hanc Schedulam nostram adjecimus, in qua ostenditur quomodo in recta linea se habeat promontorium alterum ad alterum, secundum tabellam illam. Data IV die Martii An. Domini* 1604, *& in anno secundo regni supremi Domini nostri Iacobi Regis &c.* Et sequuntur dein in schedula Duodecim-virorum nomina; qui universi rerum nauticarum seu maritimarum peritissimi. Ita spatia lineis rectis à promontorio ad promontorium ductis, Cameræ seu portus sunt Regis Angliæ; qui seclusi pariter maris totius, usque in adversa

adversa litora seu portus, Dominus, dum pacatiores hos volebat esse recessus, id quod reliquum est pelagi amicorum, qui invicem hostes fuere, deprædationibus mutuis ut arbiter, nec tamen sine temperamentis aliquot de ipso pelagi apertioris usu adjectis, permittebat. At verò & contendebant posteà Hispani ipsos etiam in apertiori mari extra hos limites, ab hostibus tuendos; idque ex federe, quo Hispanus & Anglus alter alterius subditos tueri debuit ubique regnorum suorum. Scilicet non minùs id quod reliquum erat interfitum mare regni Angliæ nomine venire. Quod scimus ex eorum Advocati in Angliâ disputatione *de Marino territorio tuendo* institutâ contra Hollandos, qui *valdè exclamabant* (ut inquit ille [a]) *quod interciperentur à Magistratu Regio in mari, & sisterentur in mari cum præda quam confecissent de Hispanis hostibus. Vim eam injustam. Se restituendos, turbatos, spoliatos. Etiam & audiendos sic contra Hispanos ipsos, qui captivi sic solverentur cum captis rebus.* At ille sive intra fines, sive extra in mari Britannico à Britanniæ Rege tutelam Hispanorum adversus Hollandos justam esse ad hunc modum disceptat. *Vides quàm protendatur Regis nostri* (Angliæ) *Imperium longè in Meridiem, Septentrionem, occasum. Britanniæ* [b] *Septentrionalia nullis contrà terris, vasto atque aperto Mari pulsantur. Et Hiberniæ meridionalia terminantur ad Hispaniam; occidua ad Hispaniæ regna Indica. Et sic est immensùm lata jurisdictio Regis nostri Marina. Nec eam cogit secutum quoddam Regis Edictum* (idem quod suprà memoravimus) *quo sint fines quidam notati, ultra quos nolit Rex potestatem porrigi territorii sui in bellicis gestis Hispanorum & Hollandorum. Interceptos autem à Magistratu dicunt Hollandos extra hos fines. Nam & per pacta pacis nuper inter Nostrum & Regem Hispaniæ, tueri alter subditos alterius debet ubique regnorum suorum. Et igitur sic debet tueri per immensam illam uterque jurisdictionem. Sunt scilicet fines* [c] *Iuris, & sunt fines Conventionis. Atque de illis dictum non procedit in istis. Et hîc sequi debemus fines juris, de quibus pro certo Pacta pacis ac federis capi debent. Quoniam alii posteà positi fines non in cogitatione tum*

[a] *Albericus Gentilis in Advocat. Hispanica lib.* 1. *cap.* 8.

[b] Tacit. in vita Agricolæ. Cæs. de Bello Gallico lib. 5.

[c] Menoch. consil. 14.

erant. Edicti autem potestas ad præterita non porrigitur. Leges & Constitutiones [a] *futuris certum est dare formam negotiis, non ad facta præterita revocari. Neque hæc est declaratio juris Regii (itaque admittenda* [b] *faciliùs) facta in Edicto, sed nova prorsus dispositio & lex. Nam declaratio* [c] *nihil novi inducit & nihil mutat. At Edictum hoc mutat multum; si multò ultra fines illos nunc constitutos porrigit se vis territorii Regis. Etiam* [d] *possit responderi, quod tradunt omnes, Nec valere declarationem in alterius præjudicium, quod hîc fieret interceptæ navi; cui jus quæsitum ex communi lege erat, item ex singulari pacto pacis, ut Principes nullam paterentur in territoriis suis fieri vim subditis alterutrius. Et ex singulari adhuc potentius, quasi nec deceat obligationem imminuere contractus: & quæ nunc imminueretur tamen, si sic imminutum daretur territorium intra quod solùm tueri Hispanos Rex noster posset. Etiam non nocet, quod objicitur & longè antehac longo usu servatos in hujusmodi quæstionibus hos esse fines qui expressi nunc sunt Edicto. Nam ut præteream quæ traduntur difficillima in probando usu* [e]*, mens certè Regis nostri in contractu federis non videtur respexisse ad usum illum, si quis fuit, aut etiam ad statutum, quod & heic vetustum exstare perhibetur. Neque enim sunt isthæc communia & intellecta Principi alteri federato, intellecta forsitan nec ipsi Regi nostro; res nimirum facti, novo in regno.* Quæ omnia, quoniam non solùm ad limites hosce, sinus, seu Regias in Mari Cameras, sed ad totius quod Britannicum est, Maris dominium attinent; visum est heic ex Alberico Gentili adjicere. Et malè sanè Gentilem intellexit Ioannes Gryphiander [f], qui de rebus maritimis fusè disserens, locum quem citavimus ita ex eo breviter affert, ac si Iacobi Regis Edicto illo jurisdictio ejus simpliciter finibus illis fuisset coërcita. *Angliæ jurisdictio marina* (sic Gryphiander) *quamvis in meridiem, septentrionem, & occasum porrigatur, tamen Edicto Iacobi hodierni Regis, certis finibus in Mari circumscripta est.* Autorem subjungit Albericum Gentilem. At verò non jurisdictionem suam eis finibus circumscribi simpliciter voluit Edicto illo, sed tantum quoad bellica Hispanorum & Hollandorum

[a] L. 7. C. de leg. Nov. Conf. 110. 111.

[b] Cravetta conf. 641.

[c] Decian. 1. consil. 8. Oldrad. 318. Imol. conf. 67. fin.

[d] Decian. 1. conf. 7.

[e] Riv. 1. consil. 74. num. 10.

[f] *Tract. de Insulis cap.* 14 § 46.

Hollandorum tunc temporis invicem gesta; reliqui maris Britannici paritèr ac semper, ut decessores, dominus ac moderator. Id quod tum ex Edicto ipso, tum è Gentili satis est manifestum. Neque sane facilè conjectandum est, undenam originem habuerit jus illud induciarum singulare ac perpetuum quo Cæsareæ, Sarniæ, ceterarumque insularum Normannico litori præjacentium incolæ etiam in ipso mari fruuntur, flagrante utcunque inter circumvicinas gentes bello, nisi ab Angliæ Regum Dominio hoc Marino derivetur. De jure illo, ad hunc modum breviter, ex veterum testimoniis edoctus, Guilielmus Camdenus [a]. *Veteri Regum Angliæ privilegio perpetuæ hîc sunt quasi induciæ, & Gallis aliisque, quamvis bellum exardescat, ultrò citróque huc sine periculo venire & commercia securè exercere licet.* Fusius autem in diplomatis aliquot regiis [b] idem occurrit, sic de Cæsarea explicatum, *quod tempore belli omnium nationum Mercatores & alii tam alienigenæ quam indigenæ tam hostes quam amici liberè licitè & impunè queant & possint dictæ insulæ & locis maritimis cum navibus, mercibus, & bonis suis, tam pro evitandis tempestatibus quàm pro aliis licitis suis negotiis inibi peragendis adire, accedere, commeare ac frequentare, ac libera commercia negotiationum ac rem mercatorum ibidem exercere ac tuto ac securè commorari, indeque commeare ac redire toties quoties absque damno, molestia, seu hostilitate quacunque, in rebus, mercibus, bonis, aut corporibus suis, idque non solum infra insulam & locos maritimos prædictos ac præcinctum eorum, verum etiam infra spatia undique ab eisdem distantia usque ad visum hominis, id est quatenus visus oculi possit assequi.* Et privilegium hoc nuncupatur; quod in ipsum Mare vides extendi usque quò oculorum acies à litore possit diffundi. Si non à Regibus Angliæ quà tam Maris quam insularum domini sunt (& de jure quo Insulæ ipsæ ad eos spectant supra [c] dictum est) manavit hoc privilegium, ne cum ratione fingi quidem posse videtur, undenam ortum habuerit. Aliorum Principum ne obtenditur quidem (quantum scimus) heic concessio. Sed duntaxat Regum Angliæ; qui nisi circumfluentis

[a] *In Insulis Brit. pag.* 855.

[b] *Rot Pat.* 2. *Ed.*6 *part.* 7. *Rot. Pat.* 2 *Elizab. part.* 6. & *Rot. Pat.* 2. *Iacob. Regis part.* 19.

[c] *Cap.* 19.

cumluentis ubique maris ipsi domini essent, quo titulo, per tanta in eo undique spatia inducias ejusmodi, inter qualiumcunque gentium hostes insulas illas adpellentes, præstituêre? Quemadmodum vero non solùm in sinubus, quos diximus, verumetiam per spatia inde, pro libitu, in territorium suum marinum extensa, hostiles quorumcunque animos cessare voluere sæpius Reges nostri, ita similiter per has Gallici litoris oras haud adeò dispar indulsere perpetuò privilegium quo, veluti sub æquoris arbitri ac moderatoris alis, tutum foret quibuscunque, etiam invicem hostibus, adnavigare, è portu solvere, & demum mari ad spatia, pro libitu primùm instituta, libere uti. Quod sane dominii indicatio obscura non est.

Tabulæ *sacrorum Scriniorum* publicæ *in quibus antiquitùs Dominium Maris Regibus Angliæ* obiter, & *tum à* Rege ipso *tum ab* Ordinibus Parlamentariis, *aliud agentibus*, *idque* verbis expressissimis *&* summa cum deliberatione, *ut jus certissimum exploratissimumque*, *tribuitur*.

Cap. XXIII.

Tabulæ sequuntur, quæ sacris Scriniis servantur, publicæ, in quibus obiter, idque tum à Rege ipso tum ab Ordinibus Angliæ Parlamentariis, velut aliud agentibus, dominium ac possessio Maris Regi Angliæ disertè asseritur. Id scilicet Sextum est distributionis superioris caput. Edwardus Rex tertius se, decessoresque suos, Dominos Maris totius circumflui nuncupat in diplomatis singulis ad Galfredum de Say maris Australioris Occidentalisque, & Ioannem de Norwico Borealioris (distinctionis termino ab ostio Thamesis ut solebat sumto) præfectum datis, quorum ex sacris Scriniis heic formulam inprimis animadvertendam

dam (quantum ad hanc rem attinere potest) subjicimus. *Rex* [a] *dilecto & fideli suo Galfredo de* May, *Admirallo Flotæ suæ navium ab ore aquæ Thamisiæ versus partes occidentales, salutem. Cum nuper vobis per literas nostras mandaverimus, quod vos unà cum quibusdam navibus de quinque portubus, quas de guerra pro obsequio nostro muniri & parari mandavimus, supra mare proficisceremini ad obviandum & resistendum quibusdam Galeis in diversis partibus exteris provisis & hominibus armatis munitis, quæ ad partes dominii nostri ad gravandum nos & gentes nostras, vel ad partes Scotiæ in inimicorum nostrorum ibidem succursum divertere, ut accepimus, properabant; & quia jam ab aliquibus est relatum, quòd Galeæ ejusmodi usque ad numerum* XXVI *ad partes Britanniæ & Normanniæ noviter accesserint, & ibidem adhuc se tenent ad mala (ut creditur) contra Nos & nostros, quæ poterint, perpetrandum, vel ad succurrendum dictis nostris, ut prædicitur, inimicis: Nos advertentes quòd PROGENITORES NOSTRI REGES ANGLIÆ DOMINI MARIS ANGLICANI CIRCUMQUAQUE, & etiam defensores contra hostium invasiones ante hæc tempora extiterint; & plurimùm nos tæderet, si honor noster Regius in defensione hujusmodi nostris (quod absit) depereat temporibus, aut in aliquo minuatur, cupientesque hujusmodi periculis, auxiliante Deo, obviare, & salvationi ac defensioni regni & populorum nostrorum providere malitiamque hostium nostrorum refrænari; Vobis in fide & legeantiâ quibus nobis obstricti estis, & sicut de vobis specialiter confidimus, mandamus firmiter injungendo, quòd statim visis præsentibus & absque ulteriore dilatione, naves portuum prædictorum ac alias naves quæ jam paratæ existunt supra Mare teneatis, ceterasque naves pro obsequio nostro hujusmodi arrestatis, quas nuper dearrestari mandavimus (Ita videlicet quòd promptæ essent & paratæ ad proficiscendum in obsequium nostrum prædictum cùm Magistros & Marinarios navium earundem faceremus præmuniri sine dilatione, sive fuerint intra libertates sive extra, congregari, & eos de guerrâ hominibus & aliis necessariis bene munitas supra mare unà cum navibus prædictis proficisci facere)* &

[a] Rot. Scotiæ 10. Ed. 3. memb. 16.

& galeas prædictas ac alias naves contra nos guerrinas cum omni diligentiâ exploretis easque si ad partes dominii nostri vel ad partes Scotiæ ex causâ prædicta præsumserint declinare, potenter & viriliter expugnetis; Et si vos latenter evaserint, ita quòd ipsis non poteritis obviare, tunc easdem galeas & naves contra nos guerrinas cum Navibus flotæ nostræ prædictis, si ad regnum nostrum vel ad partes Scotiæ prædictas transierint, sine dilatione aliqua insequamini & pro conservatione honoris nostri Regii viriliùs destruatis. Nolumus tamen quòd vos mercatoribus aut aliis per mare transeuntibus & nos & nostros gravare, seu hostibus nostris succurrere non volentibus, quicquam damni vel molestiæ inferatis. Sequitur dein potestas classiarios conquirendi, id genus alia aliquot. Dies item & autoritas ad hunc modum subjungitur. *Teste Rege apud Villam de S. Joanne,* XVI *die Augusti. Per ipsum Regem & Consilium.* Consimiles literæ Ioanni de Norwico, plagæ Borealioris Admirallo, eodem dantur tempore atque autoritate eadem. In Legis item rogatione, sub eodem Edwardo rege, parlamentariâ (quæ ordinum vox erat) eum ab omnibus gentibus Regem Maris & haberi & appellari solitum comperimus. Verba sunt [a], *qe* XX *ans passez & toutdiz adevant, la navie de dit roialme estoit en touz portz & bones villes sur mier & sur riviers si noble & si plentinouse, qe touz les pais tenoient & appelloyent nostre avantdit Seignieur, LE ROY DE LA MIER, & tout son pays dotoyent le pluis per mier & per terre per cause de la dite navie &c.* Quæ Normannica sonant, *adeò celebrem fuisse retroactis semper temporibus in omnibus regionibus maritimis rem Anglorum nauticam, classem item adeò numerosam, ut universarum regionum incolæ censerent & vocitarent Regem nostrum, Maris Regem.* Egregium itidem est hac de re testimonium in tabulis Parlamentariis Henrici quinti Regis, ubi ad hunc modum, pro more, rogatur lex. *Item priont* [b] *les Commens que, per lou nostre tressoverain seigneur LE ROY ET SES NOBLES PROGENITORS DE TOUT TEMPS ONT ESTE SEIGNEURS DEL MEER, & ore par la grace de Dieu*

[a] Rot. Parlam. 46. Ed. 3. num. 20.

[b] Rot. Parlam. 8 Hen. 5 mem. 3. art. 6

Dieu est venuz que nostre dit seigneur le Roy est seigneur des costes d'ambeparties del meer, d'ordeigner sur touts estrangers passants per my le dit meer, tiel imposition al œps nostre dit seigneur le Roy à prendre que à luy semblera resonable pur la sauvegarde del dite meer. Quæ sonant, *Item petit universitas plebis ut (cum Rex dominus noster supremus & illustres ejus progenitores perpetuò fuerint Domini Maris, & jam ex gratia divina evenerit, dictum dominum nostrum Regem Dominum esse litorum utriusque partis maris) ex sanctione irrogetur universis exteris per mare dictum transeuntibus tale vectigal, in dicti domini nostri Regis commodum præstandum, quale ipsi visum fuerit rationi consonum ad tutelam dicti Maris.* Responsum, quod rogationi huic subscriptum est, ita se habet *Soit avise par le Roy*, id est, *Deliberet ipse Rex.* Nam in Gallis tunc Rex agebat, earum hæres & victor, Parlamenti præside Humfredo Duce Glocestriæ, Angliæ tunc Custode seu Legato, à quo, ut à Regis vicario, leges rogatæ hujusmodi plerunque tulere pro more responsum quoties assensus eis non est præbitus; quemadmodum, ipso rege præsente, *le Roy s'advisera* seu *Rex deliberabit*, responsi à vetustis seculis etiamnum in rogationibus, quæ in sanctiones non transeunt, locum obtinet. Scilicet in rogationibus quibus assensum anteà præbuerint tam proceres quam plebis universitas, id est, ordines Angliæ Parlamentarii. Quod heic inprimis advertendum. Nam certissimum est, nullum sive à Rege sive nomine Regis, ex more, accedere Parlamentariis legum rogationibus responsum, antequam rogatio, sive apud proceres inchoetur sive apud plebis universitatem (quippe sive apud hanc sive apud illos sigillatim, non apud utrosque simul, initium sumere solet) utrosque habuerit autores; quod sciunt omnes rebus & Scriniis Parlamentariis versati. Et ubi alterutrorum nomen in ipsa rogationis formula deest (ut in jam allata, Procerum) suppleri solebat, ut hodieque, id ex formula assentiendi brevissima quam Rogationi adjiciunt ordines apud quos Rogatio inchoata non est. Nam ab ordine penes quem inchoatur, ad alterum transmittitur, qui

 aut

aut assensum præbet aut eam rejicit. Ubi uterque ita assensum præbuerit, postmodùm, aut assensus accedit regius (unde in legem transit rogatio) aut in deliberationem, modo indicato, seponitur. Quorum neutrum à rege unquam ex more Parlamentario fit, nisi præcesserit tam procerum quam Plebis assensus. Ex ipsis autem rogationis (in quibus hujusmodi assensus formulæ expressim adjici solitæ) membranulis in tabulas Parlamentarias, quæ omnimodæ transactarum in Parlamento rerum historiæ satura est, describitur ex more eoque vetertimo, integra Rogationis formula (Petitionem seu *Billam* nuncupant) ipsissimis, quibus primò exhibetur, verbis; prætermissa expressa mentione assensûs, qui extra formulæ corpus accedit, tum procerum tum plebis (quippe utrorunque assensus satis dignoscitur ex eo quod ad Regem, more Parlamentario ea ita pervenerit) & adjecto tantum regiò sive Assensu sive Deliberatione, ut ostensum est. Ipsæ autem Rogationum ejusmodi membranulæ pleræque ad secula vetustiora attinentes periere; cum tamen tabulæ, in quas referri seu describi solitæ sunt illæ, curâ non indiligenti etiam per CCC amplius annos fuerint in scriniis asservatæ. Quod totum ideo heic monendum duximus, ut ex rogatione jam allata ex tabulis Parlamentariis de tempore Henrici quinti, hæc Tria ad rem quam tractamus maximè facientia observentur. Primò ex jure à Majoribus accepto, Maris dominum esse Regem Angliæ uno ore Ordines Parlamentarios, id est, & proceres universos & plebis universitatem indubitanter, utpote rei ex veterum etiam testimoniis fortè aliquot, quæ nobis temporis injuria invidit, scientissimos, affirmâsse. Id quod itidem habetur in priori illa quæ ad Edwardi tertii regnum attinet. Nam similem utraque in tabulis quales diximus, sortitur locum. Secundò Mare de quo loquuntur esse totum quod Gallias & Angliam interluit. Nam expressim aiunt Regem Henricum, Maris dominum, jam fuisse dominum *des costes d' ambeparties del meer*, id est, *orarum* seu *litorum utriusque partis Maris*, seu quæ utrinque Mare includunt

cludunt, quod de alio aut majori mari quàm de quo anteà proximè ibi dictum est, intelligi nequit. Adeóque de toto illo Mari planè sumendum. Tertiò, Ordines illos non dubitasse quin exteris quibuscunque, per mare hoc ubicunque transeuntibus, Parlamenti Anglicani autoritate vectigalia irrogari potuissent; ut in portu portoria. Nec cogitâsse omninò, Regem, quà Rex erat tunc Galliarum, sed quà Angliæ tantum, id est quà totius interluentis Maris dominus, ea de re esse rogandum. Atque absimilimum est veri nec omnino cum ratione admittendum, illos voluisse ita ex deliberato (nam ejusmodi de rebus diu tam à proceribus quàm plebis universitate deliberatur antequam rogationi assensum præbent ipsi) voluisse, inquam, ita ex deliberato vectigalia Sanctione Parlamentariâ Anglicanâ irrogari, in loco qui non ut patrimonii sacri pars, Regi Angliæ, quà Angliæ, subjaceret. Hinc etiam Serenissimus & potentissimus Carolus Rex noster anno superiore, titulo avito & justissimo, *Se pronunciavit & progenitores suos Reges Angliæ dominos Maris hujus, semper hactenus extitisse;* in literis [a] nimirùm ad provincias Angliæ maritimas datis, quibus Navium subsidiariarum in dominii sui Marini tutelam constructio irrogatur. Hisce accedat Guilielmum de **Leyburne**, in pactis inter Regem nostrum Edwardum primum & Guidonem Comitem Flandriæ initis, de insignibus in navi unaquaque gestandis & reis in Mari puniendis [b], nuncupari *Admirall de la mier du dict Roy d' Engleterre*, seu *Admirallum maris dicti Regis Angliæ*. Alia ex sacris Scriniis ejusmodi occurrunt tam ubi de Maris dominio in Iuris patrii mores recepto ac recognito proximè, quàm ubi de Exterorum testimonio posteà disserimus.

[a] *Brev.* 10 *Caroli R. Octob.* 20, *seu* 1634.

[b] 1286. *seu* 15. *Ed.* 1. *in Fascic. de Superioritate Maris*, in Arce Londin.

De Iuris Patrii *commentariis* moribusque receptissimis, *quibus sive* asseritur *sive* admittitur *dominium Regis Angliæ Marinum.*

Cap. XXIV.

SEptimum, in distributione Capitum, quæ testantur Regum Angliæ dominium quod diximus, est de Iuris Patrii Commentariis & moribus in eo receptis, qui illud à vetustissimis seculis adstruant. Quæ huc spectare possunt etiam habentur non pauca in eis quæ de Custodia maris, Admirallatu Anglicano, aliis suprà tractatis, subinde jam aperiuntur. Sed verò in hoc capite aut Iurisconsultorum nostratium sententiis ac commentariis, aut tabulis forensibus eorum opiniones explicantibus potissimùm utemur. Fateor quidem in autoribus aliquot juris nostri qui ante annos CCCL aut circiter conscripsêre, postquam (uti tunc mos erat) jus Cæsareum etiam perlegerant, sententiarum, quas de mari in libris juris illius repererant, ita fuisse verbo saltem tenus tenaces, ut eas sua in scripta de acquirendo rerum dominio agentes transferrent. Inde est quod Henricus Bractonius, sub posteriora Henrici tertii tempora Iurisconsultus celeberrimus, *Naturali*, inquit [a], *jure communia sunt omnia hæc, aqua profluens, aër, & mare, & litora maris quasi maris accessoria.* Item, *ædificia si in mari sive in litore posita fuerint, ædificantium sunt de jure gentium.* Et statim post, *Ius piscandi omnibus commune est in portu & in fluminibus.* Quod itidem in aliis aliquot [b] illius ævi Iurisconsultorum nostratium libris occurrit, ut id quod exciderat scriptoribus Ulpiani & Justiniani verborum (de quibus abundè dictum est in libro superiore) quàm par erat, in generali rerum divisione, amantioribus. Ceterùm hi ipsi aliis in locis, mores Patrios indicantes, Regis in mari dominium satis admittunt. Nam ipse Bractonius posteà non semel loquitur de iis qui ex indultu regio *quieti sint* [c] *de Theolonio & consuetudinibus*

[a] *Lib. 1. seu de Rerum divisione cap. 12. §. 5. & 6.*

[b] *Autor Fletæ Ms. lib. 3. cap. 1. Breton lib. 2. cap.* de Purchas.

[c] *Bracton lib. 2. cap. 24 § 2. & 5. fol. 56. & 57.*

tudinibusdandis per totum regnum Angliæ in terra & Mari, & *per totum regnum tam per terram quàm per mare.* Et ejusdem in ævo Civibus Londinensibus indulgebatur præstationum aliquot immunitas [a] *per totum regnum tam per Mare quàm per Terram.* Non minùs ita Bractonius, cùm ad Patrios redit mores, Maris quàm Terræ regnum Regi suo agnovit. Atque hinc etiam factum est, ut inter *Capitula Coronæ* (ut vocant) id est, articulos de quibus à Iudicibus per universam Angliam delegatis ad publicam pacem sartam tectam conservandam, solenni more erat inquirendum, habetur & hoc *De Purpresturis factis super dominum Regem, sive in Terra sive in Mari, sive in Aqua dulci, sive intra libertatem sive extra, sive alibi ubicunque.* Idque inter articulos hujusmodi ab ipso Bractonio [b] & Codicis Fletæ dictæ Autore [c] recensitos locum habet. *Purpresturas* autem linguâ forensi appellamus ea quibus locus publicus, quod in patrimonio est Principali, veluti Iter publicum, Flumen, id genus cetera, fiunt deteriora. Nec igitur Maris, ex recepti hujus de *Purpresturis*, in generali Inquisitionis formulâ, articuli ratione, dominium Regi tribuitur minus ac Telluris, Itineris publici, Fluminis. Concors est articulus ille de aquâ qualibetcunque salsâ à subdito aliquo inclusâ, aliove modo occupatâ; quod fieri dicitur in vetustis Tribunalis nostri Maritimi commentariis, *in Regis exhæredationem.* Verba sunt ibi [d], *Item soit enquis de ceulx qui acrochent à eulx eaves salees en desheretison du Roy.* Hodieque de eâ re, ex Admiralli summi autoritate, inquiri solet. Robertus item Belknapius, Iudex sub Ricardo II Rege celebris, Mare ait [e] Regi, uti regni sui Anglicani seu patrimonii sacri partem, subjacere. Verba ejus idiomate Normannico ita se habent; *Le Mere est del ligeans del Roy, come de son corone d' Angleterre.* Ne scilicet quis dubitaret, an jure regni Anglicani an sive Normannici Ducatûs, sive aliûs in Galliis provinciæ jure id Regi suo competeret, signanter *ut de Corona sua Angliæ*, seu *ut de sacro Angliæ patrimonio*, verbis suis adjecit. Alter item qui sub Henrico VIII scripsit, ex more vetere traditum esse ait, Regi

Angliæ

[a] *Rot. Pat.* 51 *Hen.* 3. *memb.* 11.

[b] *Lib.* 3. *de Corona, cap.* 1. §. 3. & *cap* 2. § 1. *fol.* 116 b. & 118 a.

[c] *Fleta Ms. lib.* 1. *cap.* 20.

[d] *Cod. Ms. de Admirallatu fol.* 18 b. *Artic. in Admirallat. inquirend. edit. anno* 1595. *num.* 33.

[e] 6. *Rich* 2. Fitzherbert *tit.* Protectiõn 46.

Angliæ hoc onus incumbere, ut Maris Britannici domino, Prædatores Mari submovere, ejusque usum velut itineris publici (cujus solum in suo patrimonio) navibus tutum præstare. Sic enim Anglicè loquitur [a]; **The King of the ould custome of the Realme, as the Lord of the narrow Sea, is bound as it is said, to scoure the Sea of the Pirats and petit robbers of the Sea.** Tantundem, quantum ad dominium attinet, apud Iurisconsultos nostros recentiores [b], citra controversiam admittitur. Et in Tabulis publicis Capita aliquot, de quibus sub Edwardo tertio Rege Iudices in Reip. commodum erant consulendi, continentibus liquet, apud Iurisconsultos nostros illius ævi, dominium Regis Marinum, quam *antiquam superioritatem Maris* vocabant, in ambiguo non fuisse. Sed ei commodiùs tuendo consilium inibatur. Consulebatur nempe Iudicum consessus *ad finem, quòd resumatur & continuetur* (sic in sacris Scriniis [c] habetur; & observandum est inprimis quod occurrit heic de Uliaris insulæ, quam Oleron vocamus ad ostium Charontonis fluvii sitam in sinu Aquitanico, legum Nauticarum initiis) *ad subditorum prosecutionem forma procedendi quondam ordinata & inchoata per avum Domini nostri Regis* (Edwardum I) *& ejus consilium ad retinendum & conservandum antiquam Superioritatem Maris Angliæ & jus officii Admirallatus in eodem, quoad corrigendum, interpretandum, declarandum, & conservandum leges & statuta per ejus antecessores Angliæ regis dudum ordinata ad conservandum pacem & Iustitiam inter omnes gentes Nationis cujuscunque per Mare Angliæ transeuntes, & ad cognoscendum super omnibus in contrarium attemptatis in eodem, & ad puniendum delinquentes & damna passis satisfaciendum; quæ quidem leges & statuta per Dominum Richardum quondam Regem Angliæ in reditu suo à Terrâ sanctâ correcta fuerunt, interpretata, declarata, & in insula Oleron publicata, & nominata in lingua Gallicana* **le ley Oleron.** Pro receptissimo heic exploratissimoque habetur, Regem Angliæ maris cognominis seu circumflui dominum jure fuisse avito. De jure verò hoc ritè tuendo tantùm erat

à

[a] *Seingerman. lib. 2 cap. 51.*

[b] *Ed.* Coke *part 5. fol. 108. & in Comm. ad* Litleton *sect. 439 fol. 260.*

[c] *In fascic. de Superioritate Maris;* in Arce Londiniensi.

à Iurisconsultorum consessu agendum. Neque obscurum est sanè signum hujus dominii, Richardum primum Regem Angliæ in Vliari insulâ, quam ipse in mari suo sitam, non tam ut Dux Aquitaniæ quàm Rex Angliæ possidebat (qua de re diximus superiùs) leges illas marinas seu nauticas etiamnum vim obtinentes, in insulâ illâ suâ, velut rerum marinarum solum regnatorem moderatoremque primùm promulgâsse, & tantam eis atque tam perpetuam inde tribuisse eo nomine autoritatem, ut quemadmodum Rhodiæ leges nauticæ seculis in vetustioribus Rhodios fuisse Græci maris dominos (ut res ipsa se habet) probant, ita Vliarenses leges hujusmodi vim in mari sortitæ [a], à primâ earum institutione, Angliæ Regem utpote authorem suum Maris circumvicini dominum nunquam non recognoscant. Ceterum harum legum exemplaria aliquot typis mandata, eas sexaginta aut circiter annis recentiores esse Ricardo illo Rege faciunt; quâ fide, nescio. Latas enim memorant anno LXVI supra millesimum & ducentesimum, qui est Henrici nostri tertii quinquagesimus. In jure item patrio, inter absentium privilegia habetur, eos qui extra regnum Angliæ fuerint tempore solennis de fundo aliquo in acta publica relatæ transactionis (*Finem* voce forensi dicimus) sive annali, ut olim, sive quinquennali, ut jure recentiori, præscriptione non ita teneri, quin domum redeuntibus integrum sit jus suum, si quod eis competierit, intra similia temporis à reditu spatia, vendicare. At verò *intra regnum* ex eodem jure sumitur idque sollenni phrasi pro eo quod est *intra* (seu ut barbarè dici solet *infra*) *quatuor maria* [b], nempe Australe, Occidentale, Orientale, & Septentrionale illud quod Isthmum, quo conjungitur Angliæ Scotia, utrinque alluit. Intra nempe terminos extimos Imperii Anglicani in quatuor illis maribus, seu intra adversa Orientalis & Australis litora portúsve aliorum principum, atque intra Septentrionalis & Occidentalis terminos qui aliter quidem finiendi sunt; sed tamen finiendi : velut ex occupationis in Occidentem ultra Hibemiæ

[a] *Edict. France. tom.* 3. *tit.* 2. *de Iuribus & privilegiis Admiralli* §.19.

[b] *Stat.* 18. *Ed.* 1. *seu de modo levandi Fines Bratton. lib.* 5. *de Exceptionibus cap.* 30. *fol.* 437. 2. *Ed.* 3. *fol.* 9 [a]. 4. *Ed.* 3. *fol.* 46. *pl.* 30. Fitzherbert 8. *Rich.* 2. *tit.* Continuall claime 13. Plowden. *Comment. part.* 1. *fol.* 359 & 360. &c.

Hiberniæ litora occidentalia amplitudine, atque ex maris quod Scotici juris est initio. Quod autem oppositum est τῷ *Intra quatuor maria*, est ipsum *extra*[a] *quatuor maria* seu in partibus esse ita transmarinis ut terminis dominii Regis Angliæ marini sint ulteriores; unde de finibus seu exteriori marium limite dijudicandum. Et utcunque *Terra Angliæ* pro eo quod est regnum seu Imperium totum Anglicanum interdum, ut idem significans, usurpetur, locutione scilicet vulgo usitatiore & reverà restrictiore pro eo quod est multò amplius (ut fieri amat) adhibitâ; certissimum tamen videtur in Iuris Patrii nostri commentariis *Extra quatuor maria* & *extra regnum* (quà scilicet regni nomine Imperii Anglicani area qualiscunque continetur; non quà ab Hibernia, quæ itidem ejusdem imperii regnum est singulare aliisve insulis quæ in sacro Angliæ Regum patrimonio censentur, Angliæ regnum in jure[b] subinde distinguitur) idem ipsum denotare. Nam solenne est in linguâ forensi ita eum, qui extra regnum, illo sensu, fuerit, designare. Et cùm excipiebatur sub Ricardo II rege, eum, qui hoc nomine præscriptione annali submoveri nolebat, in Scotiâ fuisse *intra quatuor maria*, responsum est & decisum[c], quoniam Scotia intra regni Angliæ fines non erat, ideo exceptionem esse nullam. Adeò ut idem valeret *intra quatuor maria* & *intra regnum*; unde & idem fit *Extra regnum, & extra quatuor maria*. Hoc sensu etiam *extra regnum esse* apud Littletonum, juris nostri Scriptorum facilè principem, sæpius[d] iteratur, non aliud significans quam quod ipse alibi[e] per eum qui *ala ouster le mere* seu *mare trajecit* aut *trans* seu *ultra Mare se contulit*. Inde etiam videtur manâsse quod, cum inter reorum aliquot, apud nos, in judicio sistendorum excusationes temporales (*essonia* in foro vocamus) binæ habeantur quarum altera *de Vltra Mare*, altera *de Malo veniendi* nuncupatur, atque posterior ei competat qui qualicunque, *intra Maria* seu *citra* eorum, quæ Anglicani juris sunt, terminos ulteriores, infortunio præpeditur, prior autem ei qui *extra* Imperii Anglicani

Maria

[a] *Bracton. ibid.* & Coke *7. Iacobi. R. part. 8 fol. 100. cas. Rich.* Lichfo2d.

[b] Coke *part. 7. in cas. Calvini. fol* 23.

[c] 8. *Rich.* 2 Fitzherbert *tit.* Con. inuall Claime 13.

[d] *Sect.* 440. & 441.

[e] *Sect.* 677. & *videsis* Plowden *Comment. part.* 1 *fol.* 359. & 360

Maria agit; inde videtur, inquam, manâsse quòd seculis anterioribus, quando frequentior excusationum hujusmodi in foro usus erat, reus in Hibernia absens posteriori formula ritè uti potuerit, non autem priori. Quam nihilominùs si per inscitiam adhiberet posterioris tantummodò naturam ea induebat, suam, id est, omnem quæ ex eo, quod *ultra mare*, sensu vulgatiori, ageret reus, pendebat, prorsus exuens. Scilicet natura utriusque, ex jure recepto, ejusmodi fuit, ut ubi priori quis legitimè usus esset, is etiam postmodùm posterioris beneficio semel itidem gaudere posset. In dicta autem specie, priori neutiquam legitimè adhibitâ, sed tamen in posteriorem per juris interpretationem, ne planè inutilis foret, conversâ, posteriori locus non erat; ne scilicet contra morem iteraretur. Res ipsa sub Henrico tertio rege ita decisa est, teste ad hunc modum, Henrico Bractonio. *Esto*, inquit ille [a], *quod quis se essoniaverit de Ibernia quasi de ultra mare; attornatur essonium illud ad simplex essonium de Malo veniendi ut coram Matthæo de* **Patteshull** *in banco, anno regis Henrici sexto de Gilberto Mariscallo & Cecilia uxore ejus & Allano de Hyda qui vocavit ad warrantum Willielmum Marescallum in comitatu* **Penbrooke** *& qui se essoniavit de Ibernia, & non fuit allocatum, & postea fecit de hoc quòd aliud essonium de malo veniendi ad alium diem non fuit allocatum.* Tantundem habetur etiam apud *Fletam*, Codicis ita dicti [b], autorem vetustum. Certè non minùs ultra mare sita est Hibernia quàm sive Gallia sive Hispania, nisi de civili tantùm hujusmodi situs notione, decisionem illam capias. Minimè nimirum sitam esse ultra Mare illud quod Imperii Anglicani pars & territorium est, sed in eo collocatam & unico, cum Anglia, summo imperio comprehensam; adeoque excusationem *de ultra mare* haud ea in specie admittendam. In vetustis item commentariis de Tribunalis nostri maritimi moribus, legitur [c] sub Henrici primi Regis tempora (obiit ille anno Christi MCXXXV) aliorumque regum tam decessorum ejus quàm successorum morem obtinuisse, Ut, si quis cri-

[a] *Lib.* 5. *tract. de Essoniis*, *cap.* 8. § 2.

[b] *Ms. lib.* 6. *cap.* 8.

[c] *Ms. fol.* 12 b.

minis in mari capitalis reus præconis voce quintò, legitimis semper interpositis dierum spatiis, publicè vocatus se coram Admirallo in Tribunali non sisteret, interdiceretur ei Angliâ *& de mer appurtenant au Roy d'Angleterre*, seu *Mari quod ad Regem Angliæ pertinet*, per annos, plus minus, ad arbitratum Admiralli, quadraginta. Alia huc spectant de Actionibus olim solitis ob res in Mari hoc emergentes disertis verbis institui in Tribunalibus juris nostri municipalis [a] ordinariis, quorum jurisdictio ejusmodi semper habita est, ut actio de re alibi ac intra regni fines emergente, ex stricto jure veteri, instituta nunquam non esset ab eis rejicienda. Quemadmodum jam à seculis obtinuit plurimis rejiciendam esse nisi intra *corpus* (uti aiunt) *Comitatus*, id est intra Insulæ provinciam aliquam præfectis, quos Vicecomites nuncupamus, mandari solitam res ortum habuerit. Provinciâ hâc Marinâ, non solùm quoad tutelam & Custodiam, verùm etiam quoad Iurisdictionem, Admirallo summo, sive eis qui vices ejus gerunt, jure antiquitus recepto, cedente. Adeò tandem ut manifestum sit, etiam ex juris Patrii tum sententiis tum moribus, instituendarúmque in eâ actionum olim formulis, dominium Regis Angliæ marinum citra controversiam admitti asseriquè. Nec contra habet omnino vim quod sive Bractonius Iurisconsultus nostras (ut dictum est) sive alii aliquot illius tam recenter quàm antiquitus, sed nimis oscitanter (dum Anglicani Iuris institutiones tradunt [b]) sequaces, de Maris illa veteri in libris Iustinianeis etiam & in fluminibus piscandi communione, obiter effutierint; ac si in jure nostro ejusmodi communio locum haberet. Sanè non tam ut Iuri Patrio hâc in re exploratissimo adversum, quod ita excidit, est habendum (nam & Bractonius alia habet ipse, quæ Regis dominium hoc innuunt, ut ostensum est) quàm pro Ulpiani seu juris Cæsariani scholæ reliquiis obiter inscriptione & nimis negligentèr adhibitis æstimandum. Id quod itidem dicendum est de Scriptore apud nos uno & altero [c], qui ex medii fluminis insulæque in eo natæ

[a] *Temp. Ed.* 1. Fitzherb. tit. Avowrie 192. *& Placit.* 27. *& 38 Hen.* 3. *rot.* 10. *Devon. Item.* Sussex 47. *Hen.* 3. *rot.* 10. *Trin.* 50. *Hen.* 3. *rot.* 22. *& Trin.* 24. *Ed.* 3. *in Brevibus Regis inter* Pilk *&* Venoze; quæ in Arcis Londinensis Archivo. Ejusmodi item sunt alii.

[b] *Io. Cowellus Instit. Iuris Anglicani lib.* 2. *tit.* 1. §. 3. *&* 4.

[c] *Andreas* Horn *Ms. in Speculo Iustitiariorum lib.* 2. *& Ioannes* Dee *in Monarch. Britann pag.* 21.

natæ ratione plerunque in Iure Cæsareo receptâ, medidium interfluentis æquoris terminum dominii hujus marini Regibus nostris obiter, sed inscienter faciunt. Etiam idem est similiter dicendum de Legatis[a] Elizabethæ Reginæ, qui Bremæ cum Christierni IV Danorum Regis legatis de libera per Oceanum Septentrionalem navigatione agentes, perpetuam maris, ex jure Gentium, omnimodi communionem objiciunt, dominium negant, alia ex juris Cæsarei scriptoribus in argumentum trahunt, quæ tum juri Anglicano, tum juri Gentium Intervenienti, quod à tot seculis inolevit de maris dominio, planè adversantur. Aut (inquam) idem de illis est dicendum, aut eos non tam quæ sibi vera argumenta, quàm quæ apud Iurisconsultos Cæsareos quibuscum agerent vim habere majorem viderentur, pro re natâ selegisse. Neque novum est Iurisconsultos Cæsareos de naturali ac perpetuâ maris communione verba facere, etiam ubi certissimum est in ditione, quâ continentur ipsi, ejus dominium à vetustissimis seculis admitti; ut in superioribus declaratur. Sunt etiam quamplurima apud nos sive fisci sive eorum, quibus fisci jus à Rege indulgetur, jura quæ dominio (quod tractamus) marino subniti putant nonnulli. Veluti Fisci applicatio bonorum in mari derelictorum, piscium aliquot grandiorum, ut Pistricum, Sturionum, aliorum. Et ferè vim sortitur[b];

Quicquid conspicuum pulchrumque ex æquore toto est,
Res fisci est ubicunque natat. ——

Præter Naufragorum bona in litus, ubi animal nullum ex nave superstes fuerit, ejecta. Cæterùm hæc non solùm Maris domino, verùm & aliis alibi gentium interdum, competunt. Et aut ex Continentis jure, ut in ejectis ad litus; seu repertis importatisque; aut ex jure in personas quæ primò occupaverint, ut in rebus quibuscunque in mari derelictis repertisve, id genus aliis, plerunque pendent. Ideò ea in partes heic non trahenda duximus.

[a] *Anno.*1602 *apud Camden. in Annalibus Tom.* 2. *pag.* 272. Edit. Londinens.

[b] *Iuvenal. Satyr.* 4.

Minoris notæ teſtimonia *aliquot vetera de Dominio, quod tractamus, Marino.*

Cap. XXV.

Poſtremum caput in diſtributione ſuperiùs habitâ, eſt de teſtimoniis aliquot minoris notæ. Nummus à Regibus noſtris ſæpiùs cuſus eſt aureus, *Nobilis roſatus* dictus, qui in altera parte Navi in Mari fluctuante, Regeque enſe & ſcuto armato in ipſa Navi, ut in Throno, ſedente inſignitur; ut ita imperii Anglorum exhiberetur Marini ſymbolum. Nummi forma hujuſmodi eſt. Cujus autor primus extitit

Edwardus Rex tertius, cùm claſſe numeroſiſſimâ, navium ſcilicet undecies [a] centum, Mare ſuum tutabatur; quo tempore, ut aliàs, victricia per Gallias ferebat arma. Certè hâc in re exemplum ferè ſecuti ſunt Reges noſtri illud Caii Allecti, qui Britannicum imperium nactus (ut ſupra [b] oſtenditur) ejuſmodi nummo Imperium ſuum denotari voluit. Typus, quem adjecimus, eſt, puto Edwardi IV. Et in Numiſmatum Regni Gallicani volumine in Galliis nuper [c] edito, habentur nummi aliquot Regum Angliæ qui & Franciæ ſimùl Reges fuere. Sed ad ſacri Angliæ patrimonii jus inſignia illa Navis, Maris, Enſis, Thronique, non omnino ad Franciæ attinere, dubitare nequit, quiſquis nec volam ejuſce rei nec veſtigium in numiſmatis Gallicanis, à Regibus tantùm Francorum excuſis, reperiri obſervaverit. Quòd in Zelan-

[a] *Thom. Walſingham* 1359 *ſeu* 33. *Ed.* 3.

[b] *Cap.* 5.

[c] Figures des Monoyes de France fol. 131. & 132.

Zelandorum nummis aliquot Maritimæ potestatis insignia etiam, veluti Leo è mari emergens, atque id genus alia occurrunt; id sanè nuperum admodum est, & non omninò dominii (si portus eorum & spatiola maris interiora insulis eorum inclusa excipias) sed vitæ generis situsque populi tantùm index. Nummi autem, quem diximus, Anglicani partis aversæ inscriptionem (quæ in aureis nummis nostratibus adeò rara non est) scilicet *Iesus autem transiens per medium illorum ibat*, ex Evangeliis desumtam, alii [a] opinati sunt symbolum fuisse Chymistarum, qui, sanctissimi numinis & nomine & transitu ita profanè satis usurpato, reconditam artis suæ, quæ aurum nummis hisce sub Edwardo tertio conficiebat, majestatem adumbrari vellent; alii amuleti vicem obtinuisse, & cædi & vulneribus averruncandis. Certè verba illa in iis quibus tortorum quæstioni subjecti interdum, dolori allevando abigendoque, utuntur, locum habere ex Iurisconsultis [b] aliquot scimus. Nec operæpretium est ea de re ampliùs heic disquirere. Partis verò nummi adversæ mentem versificator Anonymus, qui sub Henrici sexti tempora rhythmis scripsit Anglicanis *de Politia conservativa Maris* [c], ita explicat;

[a] *Apud Gul. Camden.* Remaines *pag.* 206. *Edit.* 1614.

[b] *Paulus Grillandus, Tract. de Quæst. & Tortura q.* 4. *num.* 13. & 14.

[c] *Ms. in* bibliotheca Cottoniana *& vide G. Camden. loco iam antecitato.*

For foure things our Noble sheweth to me,
King, Ship, and Swerd, and Power of the See.

Quatuor indicari ait in Nummo; Regem, Ensem, Navem, & Maris Imperium. Quin Anglorum inprimis interesse enixè suadet Mare (cujus Domini Reges Angliæ) diligenter custodire, sibique ut imperii firmamentum perpetuum atque præsidium maximè tueri. Tantundem etiam ait monuisse Sigismundum Augustum, cùm Henricum nostrum V, ad conciliandam inter eum & Carolum Francorum Regem VI pacem, invisebat. Verba ejus subjicere liceat.

The true processe of English policie
Of utterward to keep this region
Of our England (that no man may denie

Nor

Nor say of sooth but it is one of the best)
Is this, that who seeth South, North, East, & West,
Cherish merchandise, keep the Admiraltie,
That we be Masters of the narrow See.

For Sigismund the great Emperour,
(which yet reigneth) when he was in this lond
with King Henry the fift, Prince of honour,
Here much glory, as him thought, he found;
A mighty land which had taken in hand
To werre in France, and make mortality,
And ever well kept round about the See.

And to the King thus he said, My brother
(when he perceived two towns Calys and Dover)
Of all your towns to chuse, of one and other,
To keep the Sea and soon to com over
To werre outwards and your reign to recover,
Keep these two towns sure, and your Majestie,
As your tweyne eyne, so keep the Narrow See.

For if this See be kept, in time of warre
who can here passe without danger and wo?
who can escape? who may mischief differre?
what marchandie may for by be agoe?
For needs hem must take trewes every foe,
Flanders and Spaine, and other, trust to me,
Or else hindred all for this Narrow See.

Quæ rhythmis hisce diffusiora habentur, eorum sensum supra pauculis contraximus. Verba reddere operæ non est pretium. Idem etiam versificator;

But King Edward made a siege royall
And wanne the town, and in special
The Sea was kept, and thereof he was Lord,
Thus made he Nobles coined of Record.

Id

Id est, *Edwardus verò Rex obsidione urbem* (Caletum) *ipse præsens cepit. Custodiebatur interim Mare; atque ejus, ipse erat Dominus. Unde nummos Nobiles dictos cusit.* Alia item testimonia amplissima habemus hujus rei domestica cum vetustâ Exterarum de eâdem re Gentium recognitione mixta, quæ proximè subjunguntur.

Ab exteris, quorum maximè interest, *Dominium Regum Angliæ Marinum* solenni, *ex veteri instituto*, velorum demissione *recognosci. Et de* Edictis, *ea de re, binis* Regum Galliarum.

Cap. XXVI.

AD Exteros devenimus. Quorum sanè aliquos ex iis quæ superiùs sive de limitibus navigationi à Rege Angliæ præstitutis, sive de transitu per hoc Mare non semel petito disseruntur, dominio huic adstipulatos esse satis est apertum. Sed bina sunt præ ceteris testimonia insignia, eos sanè (si vicinos & quorum maximè interest heic, ut oportet, potissimùm spectes) universim idem fecisse. Horum alterum est solennis Velorum summorum Demissio quâ uti solet quælibet navis cujuscunque gentis exteræ, si prope Classem Regiam navémve aliquam ejusdem classis in mari hoc prætervehatur. Alterum est Libellus vetustus publicè editus, seu Actio instituta quâ Angliæ Regum in Mari dominium quamplurimæ gentes Exteræ olim simul, unóque cum Anglis ore, sub Edwardo nostro primo recognoverunt. Quibus accedet etiam singularis ejusmodi Flandrorum, in legatione ad Edwardum nostrum secundum professio. Demissionem autem illam velorum non solùm in honorem Angli, sed & in imperii ejus dominiique recognitionem in hoc mari fieri nemo puto dubitat. Certè dubitare nequeunt Galli, qui, ejusmodi demissione, se olim volebant dominos maris nostri agnosci,

noſci; ſed fruſtrà. Scilicet tam fruſtrà fuêre in Edictis, etiam binis, ad demiſſionem ejuſmodi omnium ſibi exterorum ſtabiliendam, ſuperiore ſeculo promulgandis, quàm in Angli territorio marino ita temerè vindicando. De Edictis illis libro priore [a] locuti ſumus. Quorum neutrum vim aliquam in foro ibi obtinuit, ut deciſum eſt [b] in curiâ ſupremâ, quod & ibi adnotavimus. Etiam & verba quibus elevatur apud ipſum Ludovicum Servinum, generalem, tempore deciſionis illius, Regis Galliarum advocatum, edictorum illorum autoritas heic apponimus. Tam edictum Henrici Galliarum Regis ſecundi, ſeu anni MDLV, quam Henrici tertii, ſeu anni MDLXXXIV, objiciebatur ab iis qui etiam extra oras Gallicanas (nam non tantùm ad Mare Galliis conterminum ſpectarunt verba edictorum) vela ſibi, Regis Galliarum nomine, ſubmitti volebant; unde & Hamburgenſibus aliquot hoc facere detrectantibus vim intulerant, eoſque ut dignitatem atque imperium Gallicanum non ſatis obſervantes in Mari ideo ceperant. Sed quantum ad hanc rem, inquit Servinus, dicendum eſt in contrarium, *que les ordonnances de ce Royaume, faiſants injunction d'amener, n'ont eſté obſervées & ne le ſont encores aujourd'huy, & on ne voit pas que celle de l'an 1555 ait eſté verifiée en la cour de Parlement, ains les intimez en rapportent ſeulement un extraict du Greffe de Brouage* (quod ſatis quidem liquet ubi apud eundem [c] objicitur edictum illud) *D'ailleurs* lex erat obſoleta *& ce que le monſtre eſt la novelle ordonnance de l'an 1584. Car il n'euſt eſté beſoing d'une novelle loy, ſi la vieille avoit eſté gardée; & neantmoins la dernier n'a eſté verifiée ſimplement; Mais comme elle eſtoit pourſuivie par perſones qui pouvoient lors, elle ne paſſa pas ſans reſiſtencee, ains fut regiſtree & publiée avec la modification requiſe par le Procureur general, a la charge de l'executer ſuivant les anciennes formes & ſelon que les officiers de l'Admiraulté avoient faict auparavant, ſans rien faire de noveau.* Edictum, quod objiciebatur, prius, à patribus nunquam admiſſum eſt. Nam in Scriniis Parlamentariis qui locus eſt ejuſdem admiſſionis

[a] *Cap* 18. *pag.* 78.

[b] *Ludovic. Servin. Placit.* 11. *tom.* 2. 1592. *pag.* 262 b. *edit.* 1605.

[c] *Servin. placit. citat. pag.* 254 b.

onis testimonii, ea de re nihil repertum. Posterius autem admissum quidem est, sed quantum ad juris aliquem effectum, sive tunc primum sanciendi introducendíve, sive antea in morem recepti, planè rejectum est, idque cavente procuratore Regio; qui sic illud, ut vides, temperari voluit, ut quod pristino more subnixum esset, id tantùm vim, etiam post edictum hoc in potentiorum aliquot gratiam ita admissum, sortiretur. Prudentèr id factum est. Nam utrunque planè vicinorum, etiam exterorum omnium juri nimiùm adversabatur. Quod verò ita sibi ipsis imperii & dominii signum esse seu pignus voluêre illi primò in edictis, quæ tamen pòst, iteratâ rei deliberatione, ut non sinè injuriâ in vicinos emissa, rejecta jure (ut ostensum est) sunt; id sanè à tot seculis Anglo perpetuò competiisse, & ab exteris, ipsisque Gallis, præstari (ut quod præscriptione tam diutinâ subnitatur) solitum, argumentum, maximè apud illos, leve esse nequit, quo firmetur Anglo dominium quod tractamus. Certè usitatissimum fuisse hoc velorum demissionis jus Anglis ceterisque gentibus Interveniens, asserunt omnes qui Mari assueti; idémque vetustissimum esse atque ante quadringentos abhinc annos receptum, inde liquet, quòd Ioannes Rex Angliæ anno regni sui secundo (seu sub Christi MCC) Hastingis, litoris Sussexiani oppido, ex procerum assensu, sancivit, si præfectus regiæ classis in expeditionibus navalibus (quæ omnes eo in ævo Mare Australius occupabant) *encontre sur la mer* (ita se habent verba Normannica [a]) *aucunes nefs ou vesseaulx charges ou voide, qui ne vevillent avaler & abeisser leurs triefs, au commandement du Leutenant du roy ou de l' Admirall du Roy ou son lieutenant, mais combatant encontre ceulx de la flote, que, silz puent estre pris, quils soient reputez come enemies, & leurs nefs vesseaulx, & biens pris & forfaits come biens des enemies, tout soit que les maistres ou possessours d' iceulx voudroient venir apres & alleguer mesmes les nefs vesseaulx & biens estre biens des amies du Roy nostre seigneur; & que la menye estant en iceulx soient chastiez per*

[a] *Ms. Comment. de rebus Admirall. fol.* 28. a.

 empri-

emprisonement de leur corps pur leur rebellett par discretion; id est, *obviam babuerit in mari naves qualescunque, sive onustas sive onere vacuas, quæ vela sua jussu sive Præfecti Regii sive Admiralli ejusve legati, demittere noluerint, sed prælium inierint cum classiariis, eos, si capi poterint, inter hostes censendos; quin & naves eorum & bona, velut hostium, fisco applicanda. Idque tametsi Naucleri seu Navium domini postea allegaverint easdem naves & bona esse amicorum domini nostri Regis. Personas autem, quæ in navibus hujusmodi fuerint repertæ, carcere, pro arbitratu, puniendas esse ob rebellionem.* Perduellio habita est, si navis qualiscunque, velorum demissione, Imperium Angli suo in mari non agnovisset. Nec amicitiæ quidem nomine tuendi erant, qui contrà omnino facerent. Pœnæ à Rege Angliæ adjectæ sunt, perinde ac si de crimine in insulæ suæ territorio aliquo admisso verba fierent.

Quamplurimarum gentium circumvicinarum, *Dominii Regis Angliæ Marini*, in libello antiquitus publicè edito, *seu Actione ab iis, simul cum Anglis*, in Reginerum Grimbaldum Franciæ classis præfectum *institutâ*, *recognitio. Etiam de implicata in ipsius defensione hujusmodi recognitione.*

CAP. XXVII.

ALterum de plurimarum gentium Exterarum heîc recognitione testimonium est Libellus ille seu Actio olim à plurimis simul gentibus instituta quâ Maris circumflui dominos Regem Angliæ decessorésque ejus esse uno professæ sunt ore, atque in judicium deduxerunt eos qui jus illud temerè violârunt. Quod ut ritè capiatur, rem integram fusiùs enarrabimus. Exardescente inter Edwardum nostrum primum & Philippum Pulchrum Franciæ Reges bello, ita interdum pacto conventum est, ut libera nihilominùs utrinque forent

rent commercia, adeoque cum mercatoribus hinc illinc quibuſcunque induciæ; quoad cetera, armis intereà utramque invicem gentem (ut aſſolebat) infeſtantibus. Singulares ejuſmodi induciæ *Sufferentia guerræ* [a] nuncupabatur; & flagrante aliàs bello, præficiebantur ab utroque Principe, qui de rebus contra has inducias patratis cognoſcerent & *ſecundum legem Mercatoriam* [b] *&* *formam Sufferentiæ* judicia exercerent. Elapſis aliquot annis (quibus interdum induciis hujuſmodi locus erat, interdum nullus) Fedus anno Chriſti MCCCIII initum eſt. Is eſt Edwardi Regis triceſimus primus. Caput ejuſdem federis primum eſt [c] ut non solùm invicem amici eſſent Reges ipſi, ſed etiam ut alter alterius jura omnimoda tueretur contra alios quoſcunque, exceptâ Eccleſiâ Romanâ, atque ex Regis Angliæ parte, Ioanne Duce Brabantiæ genero ſuo; ex parte verò Regis Franciæ, Alberto Rege Romanorum & Ioanne Comite Hannoniæ. Tertium autem ejuſdem eſt caput (nam primi & tertii capitis in libello illo ſeu Actione uſus eſt ſingularis, ut infra patebit) *Item il eſt accorde qe l' un ne receptera, ne ſuſtendra, ne confortera, ne fera confort, ne aide as enemies de l' autre, ne ſoffrera qu' ils eient confort, ſouccors, ne aide, ſoit de gent d' armes, ou de vitailes, ou d' autres choſes queles q' eles ſoient de ſes terres ou de ſon poiar, mais adiondera ſur peine de forfature de corps & d' auoir & empeſchera a tot ſon poair loiaument en bon foi qe les dits enemies ne ſoient reſceipts ne confortes es terres de ſa ſeignurie ne de ſon poiar, ne q' ils en aient confort ſoccours ne aide ſoit des gents d' armes, des chevaux, d' armeures, de vitailles, ou d' autres choſes queles q' eles ſoient*: Senſus eſt, Ut ex amicitia hac contracta, neuter eos, qui alteri hoſtes eſſent, omnino foveret, aut ſuis in territoriis opem eis ſubminiſtrari ullatenus pateretur. Sopito ad hunc modum bello, quoniam non ſolùm complures ortæ erant querelæ de injuriis tam in Oceano apertiore, quàm in mari noſtro, induciarum (quas memoravimus) ſingularium tempore hinc inde admiſſis, verùm & credendum erat alias ejuſmodi, maximè ob inimicitias quibus

[a] *Rot. Clauſ. 25. Ed. 1. in ſched. annex. membranæ 26. Rot. Alemannia 2. 22. Ed. 1. ad 31. Ed. 1. &c.*

[b] *Rot. Pat. 26. Ed. 1. part. 2. mem. 24. in dorſ.*

[c] *Fedus integrum habetur in Rot. Alemanniæ, 31. Ed. 1. membrana 2.*

Franciæ Rex & Comes Flandriæ tunc distraherentur, post fœdus initum forsan orituras; ideò constituti sunt ab utroque Principe cognitores qui hasce audirent decideréntque. Et ab Anglo [a] sub id tempus Robertus de Burgherssshe Constabularius Castri Dorobornensis & Ioannes de Banquell Seneschallus Pontivi, Baraldus de Seslas, & Arnaldus Apquein equites aurati; A Gallo Saquillius Dynasta, Mittonius Blanvillius, Bertrandus Iordanus & Guilielmus Ralastansius, equites item aurati. Ut scilicet cognoscerent (sic Angli diploma) *des enterprises, mesprises, & forfaites en Treve ou en Sufferance, entre nos & le dit roy de France, d'un part & d'autre, es costeres de la mer d' Engleterre & autres per decea & ausint per devers Normandie & autres costeres de la mer per de la*; id est, *de Usurpationibus, injuriis & delictis tempore sive fœderis sive sufferentiæ*, seu, *induciarum ob commercii libertatem tantùm à Nobis & dicto Franciæ Rege initarum, alterutrinque commissis, sive in oris Maris Anglicanis aliisve quibuscunque citerioribus, sive versus Normanniam, atque aliis, quæ ulteriores sunt, Maris oris.* Binis autem diplomatis præficiebantur, quos memoravimus; ita ut alterum quatuor, quatuor itidem alterum, suo ab utroque rege pari nominato, complecteretur. Tempus utrorumque est dies Iunii ultimus, MCCCIII. Cognitoribus sive hisce sive aliis ejusmodi constitutis libellum conjunctim exhibent Prælatorum & Procerum Angliæ, summi item Angliæ Admiralli, etiam & Civitatum oppidorúmque per Angliam, totius denique gentis Anglicanæ aliarúmque Regi Angliæ subditarum procuratores; quod ut fieri potuerit aliter atque ex ordinum omnium in publicis comitiis autoritate, ne intelligendum quidem est. Cum hisce itidem conjunguntur Procuratores gentium per totam fermè Europam maritimarum, veluti Genuensium, Catalaunorum, Hispanorum, Alemannorum, Zelandorum, Hollandorum, Frisiorum, Danorum & Norwegorum, præter alios Imperio Romano-Germanico subjectos. Hi simul universi eo in libello actionem instituunt in Reginerum Grimbaldum

[a] *Rot. Pat. 31. Ed. 1. membr. 16. ult. Iunii.*

baldum, qui, flagrante bello inter Philippum Regem Franciæ & Guidonem Flandriæ Comitem, Gallicæ classis præfectus, in Mari hoc Mercatores in Flandriam præternavigantes interceptos bonis spoliâsset. Regem Angliæ & decessores ejus, à tempore quod omnem memoriam excedit, citra controversiam, aiunt actores hi simul omnes, *ratione Regni sui Angliæ, supremo Maris Anglicani atque ejusdem insularum dominio ac imperio fuisse gavisos, præscribendo scilicet leges, statuta atque interdicta armorum navium que alio ac mercatoriis armamentis instructarum, cautiones exigendo, tutelam præbendo ubicunque opus esset, atque alia constituendo quæcunque fuerint necessaria ad Pacem, Ius, & æquitatem conservandam inter omnimodas gentes tam exteras quàm in Imperio Anglicano comprehensas quæ per illud transierint. Supremam eisdem item fuisse atque esse tutelam merumque & mixtum imperium in jure dicundo secundùm dictas leges, statuta, præscripta & interdicta, aliisque in rebus quæ ad summum imperium possint attinere in locis indicatis.* Ad prefecturam Admirallorum à Regibus Angliæ constitui solitorum spectare jurisdictionem ex imperio ejusmodi exercendam. Dein capite, quod memoravimus, Federis nuper antè initi, primo, quo utriusque Regis jura invicem tuenda erant, adjecto, Grimbaldum accusant. Eum, ajunt, *Magistrum esse Classis regis Franciæ. Appellare autem se Admirallum dicti Maris; eoque nomine constitutum fuisse se prætexere à Franciæ Rege, ratione belli in Flandros gerendi. Citra federis initi tempus & contra ejusdem vim ac mentem, Admirallatus officium in dicto mari injustè eum occupâsse & supra annum usurpasse ex Franciæ regis diplomatis autoritate; Anglos nimirum aliosque aliarum gentium tam mercatores quàm alios per mare illud transeuntes intercipiendo, bonis eos carceri traditos spoliando, ea Regis sui ministris in portubus constitutis tradendo, ut quæ fisco applicanda. Atque eum hæc à se sinè injuriâ gesta esse, tum Regis sui diplomatis autoritate, tum interdicto Regis Angliæ quod iuxta mentem capitis,* quod diximus, *federis tertii, per ditiones suas promulgaverat* (Interdicto scilicet, quo vetitum est, Regis Franciæ inimicos in Angli ditione foveri opémve eis

ferri)

ferri) *subnixum, in scriptis coram cognitoribus audaciùs asseruisse, atque ita se tueri voluisse.* Fieri hoc totum in grave damnum & præjudicium tum Regis Angliæ, tum Prælatorum, Procerum, & ceterorum universorum, qui conjunctim, ut ostensum est, agebant. Petunt igitur simul omnes, ut custodiâ liberati, qui carceri ita traditi essent, reddita item bona nullo jure capta, jurisdictionem Admiralli Regis Angliæ (ad quem solum tam ex jure rerum ac loci, quàm personarum hujusmodi jurisdictio attinebat) subirent, atque ut, ex Cognitorum sententiâ, Reginerus Grimbaldus ipse damna actoribus resarciret, si nimirùm solvendo esset; sin minùs, tunc ut ad idem faciendum damnaretur Rex Franciæ, qui ejusmodi præfecturæ codicillis eum donâsset. Damnis autem resarcitis, tunc etiam ut Reginerus ob federis violationem pœnas daret, quales alios à simili facinore in posterum deterrere possent. Quid dein fieret à cognitoribus, non satis liquet. Tanti sanè fuisse res videtur, ut pacto eam sopiri quàm in foro agitari satiùs forsan haberetur. Atqui intereà manifestius nihil est, quàm Regi Angliæ heic à vicinis gentibus fermè universis Marini dominii jus idque avitum & longævâ præscriptione firmatum, disertè agnosci; adeóque ut, pro suo arbitrio, tutelam, leges limitésque navigantibus in hoc mari eóque quomodocunque utentibus dare posset, nec à vicinorum invicem inimicitiis, juréve aliquo belli ad alios spectante, hujusmodi mutaretur jus aut minueretur, aliter ac quocunque alio in territorio ejus ditionis. Atque observandum est, Flandros ipsos, quibuscum & Francis tunc intercesserant inimicitiæ ac bellum, minimè in actione illâ socios fuisse, nec esse ritè potuisse. Nam ex federe jam dicto ab Anglo & Gallo inito, mutuæ armorum operæ præstandæ erant invicem ad jura alterutrius tutanda. Mari igitur uti, ad Flandros hostes infestandos, ex federe Gallo est permissum. Non item ad eos intercipiendos, qui ex aliis quibuscunque gentibus hâc transirent, aut ipsam Flandriam cum mercibus peterent. Et Paulus

Æmylius

Æmylius [a] de hoc ipso tempore; *Gallus excidium Flandriæ minabatur. Anglus Flandros texit. Edwardus enim ità Franci Regis amicus erat, ut tamen Flandros eversos nollet.* Sic voluit Rex noster tum sui juris utpote tutor, tum summus navigationis aliorum moderator. Nec verò prætereundum est ipsum Grimbaldum, classis Franciæ heic præfectum, non solùm ex diplomatis præfecturæ suæ sive Regis autoritate potestatem hanc in mari hoc arrogâsse sed expressim Regis Angliæ interdictum quod juxta tertium memorati federis caput emanârat, in partes itidem, ut eo se tueretur, perinde traxisse, ac si & ipse minimè sine indultu quo, ex interdicti illius vi, se gaudere existimabat, jure officium illud Admirallatûs in hoc mari se occupare potuisse simul agnovisset. Nimirùm interdicto illo vetitum est, ne in Angli ditione (id est, *per my son poere*, quæ Grimbaldi verba fuere, ut in libello ipso infrà exhibito est videre) foverentur Franci hostes, eisve auxilium aliquod præberetur. Atque ita expressim interdicti vim objecerat Grimbaldus simul cum regis sui diplomate quo præficiebatur: ac si dixisset; hac potestate utor, eâ donatus quidem à Rege Francorum qui me classi & rebus suis maritimis etiam præfecit. Ceterùm Rex præterea Angliæ, interdicto suo promulgato, vetuit ne cui in ditione sua Francorum hosti omninò succurreretur, juxta fedus inter Regem utrunque contractum. Ideoque, cùm ego nec personas alias, nec res præter hostiles, saltem quæ in hostilibus sunt, ex jure gentium interveniente, censendæ (nam proculdubio id ab eo obtensum est; eos qui Flandris mercibus aliterve succurrerent, cujuscunque essent gentis, velut hostes intercipiendos) in mari ceperim, satis me opinor eo defendi quod ipse Rex Angliæ edicto, juxta initum fedus, promulgato, nolit hostibus Franciæ in aliquâ ditionis suæ parte succursum. Vnde nec hisce, quos in Mari cepi. Summa est, ne finxisse Grimbaldum ex marino aliquo Regis Francorum dominio Admirallatum suum potestatemve mandatam pependisse, sed omnino ex diplomatis Regis sui, federis, atque Regis Angliæ

[a] *De Gestis Franc. lib.* 8.

Angliæ interdicti vi. Quasi ex eo fœdere interdictóque ab Anglo palam concessum fuisset sibi nullam, durante ejusmodi fœdere interdictóque, fore injuriam tametsi Franci qualescunque hostes in ditione sua, seu, quod idem heic est, in Mari suo à Franci ministris interciperentur. Certè nisi ita intelligas Grimbaldum, non video quamobrem interdictum illud cum regis sui diplomate, ut se tueretur, modo in libello ostenso, omnino conjungeret, aut de Ditione Regis Angliæ per quod interdictum illud promulgatum est, verba ibi fierent; cùm de rebus in mari tantùm gestis controversia oriretur. Si verò ita fuerit intelligendus, certè tunc is non solùm non adversatus est avito in Mari Regis Angliæ juri, sed etiam idem satis agnovit, dum fœderis & interdicti accessione temporarium tantùm eidem modum adjectum esse velle videtur. Adeo ut implicatam etiam tunc temporis Francorum ipsorum habeamus, in hoc eorum Admirallo, adstipulationem. Quomodo autum fœderis apices exponendi fuerint, locus hic non est disserendi. Sed dominium Regum Angliæ Marinum in libello à tot gentibus recognitum tantùm observamus. Etiam observatu sanè dignum est, sub eodem ipso tempore, scilicet paulo ante fedus initum, Anglum fidei professionem, quod Homagium appellant, nomine Ducatus [a] Aquitaniæ, Pontivi comitatus, aliarùmque quas in Galliis possidebat provinciarum, Franco præstitisse; hisce etiam, ex sententia Curiæ Parisiensis [b], prorsus exutum quandoque antea fuisse; etiam &, sub centesimum qui præcesserat annum, Ioannem Regem Normanniâ deturbatum; atque eam tamen Anglum postmodum, idque ante fœderis & libelli hujus editionis tempus, subinde insedisse; quæ omnia huc faciunt, ut animadvertamus, ubi de Maris Gallias & Britannias interluentis usu ac imperio controversia, quam memoravimus, illustrissima orta est, plenumque ejus dominium Regi Angliæ decessoribúsque suis, titulo à tempore omnem memoriam excedente derivato, à tot gentibus est tributum, nullum intereà omninò titulum sive ex Normanniæ

[a] *Rot. Alman. ann. 30. & 31. Ed. 1. Du Tillet en le recueil des traittes &c. fol. 40. b.*

[b] *Florilegus ann. 1293. 3. Thomas Walsingham. ann. 1294. alii.*

niæ ſive ex Aquitaniæ poſſeſſionis jure, obtendi quo maris alicujus partis dominium ullatenus ſubniteretur, ſed ex ſolo jure Anglicani imperii univerſim petitum eſſe. Atque ex ipſa re palam videtur, ea de quibus in libello conquerebantur illæ gentes, ab illo claſſis Franciæ præfecto maximè in mari Francorum Flandrorumque litoribus, quæ invicem Hoſtica erant, proximante geſta fuiſſe. Certè mare totum, de quo loquuntur, Anglo ſubjacere uno ajunt ore, idque ex ſolo Imperii Anglicani jure. Nec tuebatur ſe Grimbaldus, ſive Franciæ regis dominii alicujus marini obtentu, ſive præſcriptionis qua Angli titulus innixus eſt, velut non ſecundùm veritatem aut jus avitum enunciatæ depulſione; nec omnino prætexebat jus quod in mari illo Galliis contermino Angliæ reges haberent, id eis competere ſive Normanniæ ſive aliûs cujuſcunque Galliarum provinciæ nomine, veluti clientibus Regis Franciæ fiduciariis; quorum tamen omnium uſus fuiſſet ei & commodus & perquam tempeſtivus, ſi ita ſe veritas habuiſſet. Unde haud parum firmatur item id quod ſuprà diſſeruimus de adverſi litoris, in Admiralli Angliæ ſummi præfecturæ ſeculorum recentiorum codicillis, nominibus pro Marini Regum Angliæ dominii ejuſque tuandæ provinciæ ſinitibus duntaxat ſumendis. Quin & circa ſeptennium ante libellum jam dictum cognitoribus editum, cùm Francorum Rex ob injurias aliquot atroces ſubditis ſuis in hoc mari ab Anglis illatas, Regem Angliæ (qua fiduciarius erat ei cliens ſeu Vaſſallus ratione Aquitaniæ aliarumque provinciarum quas in Galliis obtinebat) velut injuriarum non ſolùm conſcium, ſed & fundum in jus voluit vocari, atque in Curia Pariſienſi ſiſti; re fuſiùs in citationis literis narratâ, nihil eis interſeruit ille quo marinum aliquod dominium aut ſibi omninò vellet arrogari aut Regi Angliæ minui; quod ſatis eſt videre apud Florilegum[a] qui annalibus [a] *Anno* 1293.
ſuis earum exemplar integrum attexuit. Idem etiam de eodem tempore, *In illo*, inquit[b], *tempore non erat* [b] *Anno* 1254.
Rex, neque lex Nautis poſita, ſed quod quiſque rapere,

vel ferre valebat, hoc suum esse dicebat; Quod planè denotat ingentem quidem deprædandi mareque infestandi licentiam; ita niholominùs intelligendam, ut incomparabilis potentia Anglorum navalis, quæ regnum ex more majorum marinum defenderet, in eadem intereà (rege deprædationes suis, dum bellum flagrabat, indulgentissimè permittente) maximè designetur. Nam tum Francos tum Hispanos ubertim tunc temporis captos in mari ab Anglis memorat ipse Florilegus. Etiam & classem sive Francicam sive Normannicam navium ducentarum quæ per mare hoc Anglis diripiendis discurrerat, â sexaginta navibus Anglicis victam atque in Angliam deductam
[a] Anno 1297 scribit sub id tempus Thomas [a] Walsinghamius. Et au-
[b] Ms. tor *alius vetustus*, rebus hisce coætaneus [b], *Mense maii* inquit, MCCXCIV *mota est discordia inter nautas quinque Portuum Angliæ & nautas Franciæ, commissúmque est navale prelium in quo Anglici cum C navibus ducentas naves Franciæ ceperunt, & ferè omnes nautas Franciæ submerserunt seu occiderunt, propter quod Philippus Rex Franciæ Vasconiam à Rege Angliæ auferre conatus est.* Alia de his ejusmodi alia; unde facile est ediscere quid illud Florilegi fuerit, *nec Regem nec legem in illo tempore Nautis esse positam.* Suis scilicet laxârat habenas Angliæ Rex, velut æquoris hujus moderator, idque, ut non solùm hostes, verùm etiam eos, qui hostibus quomodocunque succurrerent aliterve mari ac pro domini arbitrio uterentur, compescerent. De Flandrorum autem Dominii Regum Angliæ marini recognitione parili seorsim mox agimus; postquàm libellum ipsum suo, id est Normannico, idiomate è sacris Scriniis proximè ob oculos posuerimus.

Libelli *superiore in Capite memorati*, Exemplar *&* Autoritas.

Cap. XXVIII.

IN arcis Londinensis archivo, ubi tabulæ publicæ annorum retrò ampliùs quadringentorum asservantur, fasciculus Membranarum habetur, quæ res aliquot

quot ad tempora Henrici tertii, & Edwardorum primi & tertii ſpectantes complectuntur. Prima continet pactum inter Edwardum primum & Guidonem Comitem Flandriæ de ſignis Navibus per mare hoc adhibendis, quibus faciliùs,unde eſſent dignoſceretur. Intertexuntur dein tria libelli, quem diximus, ſive autographa ſive exemplaria eodem tempore conſcripta. Nam ſinguli (ùt videtur) gentium, quæ in agendo ſocii fuêre, Procuratores ſibi habebant libellos ſingulos, utcunque ſimul omnium nomine conceptos. Unde & unius tergo adſcribitur *De Baiona*; quaſi Baionenſium libellus iſte ſeorſim fuiſſet editus. Superiori autem cujuſque parti adjicitur *De Superioritate Maris Angliæ & Iure Officii Admirallatûs in eodem*, uti etiam pacto quod diximus inter Regem & Flandriæ Comitem. Etiam illis verbis, in libellorum uno, adjungitur *retinendis & confirmandis*. Cunctis ævi, ad quod materies ſpectat, charactere planiſſimè exaratis. Nec de eorum fide quæſtio ulla eſſe poteſt intuenti, qui veteris ſcriptionis atque ejuſmodi tabularum ignarus non eſt. Senſum ſanè totum, etiam & verba jam anteà partim reddidimus. Ipſius autem libelli integrum exemplar, quemadmodum idiomate tunc Gallicano ſeu Normannico conceptus eſt, operæpretium duximus ſubjicere; quod ad hunc modum ſe habet.

A vous, Siegneurs, Auditours Deputèz per les Rois d'Engleterre et de France, a redreſſer les dammages faits as gentz de lour Roiaulmes et des altres terres ſubgitz a leur ſeignuries, per mier et per terre, en temps de Pees et Trewes, monſtrent les Procurors des Prælatz et Nobles, et del Admirall de la mier d'Engleterre, et des Comminalties des Citties, et des Villes, et des Marchaunz, Mariners, Meſſagiers, et Peleringes, & de tous autres du dit Roiaulme d'Engleterre et des autres terres ſubgits a la ſegnurie du dit

 Roy

Roy d'Engleterre et d'aillours, si come de la Marine de Genue, Cateloigne, Espagne, Alemaigne, Seland, Hoyland, Frise, Denemarch, *et* Norway, *et* de plusours autres lieux del Empire, *que come* LES ROYES D'ENGLETERRE PAR RAISON DU DIT ROYALME, DU TEMPS D'ONT IL N'Y AD MEMOIRE DU CONTRARIE, EUSSENT ESTE EN PAISIBLE POSSESSION DE LA SOVUEREIGNE SEIGNURIE DE LA MIER D'ENGLETERRE ET DES ISLES ESTEAUNS EN YCELLE, *par ordinance & establisement des lois, estatutes, & defenses d'armes, & des vesseaux autrement garnies que vesseaux de Marchandise, & de seurté prendre & savegarde doner en tous cas que mestier serra, & par ordinance de tous autres faits necessaries a la garde des pees, droiture, & equite entre toute manere des gentz taunt d'autre seignurie come leur propre par illeque's passanz, & par soveraigne guarde & tote manere de conisance & Justice haute & basse sur les dites lois, estatuts, ordinances & defenses & par toutz aultres faitz queux à le governement de sovereigne seignurie appertenir purront es lieux avant ditz. Et A. de B. Admirall de la dite mier deputez per le Roy de Engleterre, et touz les autres Admiralls per meisme celui Roy d'Angleterre et ses Auncestres*

cestres jadis Rois d' Engleterre, eussent' este in paisible possession de la dite soverein garde ove la conisance et Iustice et toutz les aultres apertenances avantdites (forspris en cas d' appell et de querele fait de eux à lour sovereigns Roys d' Engleterre de deffault de droit, ou de malvais juggement) et especialment par empechement metere, & Iustice faire, seurte prendre de la pees de toute manere des gentz usaunts armes en la dite mier, ou menans niefs aultrement apparallez ou garniez que n' appartenoit au nief Marchande, et en toutz aultres points en queux home peut aver reasonable cause de suspection vers eaux de robberie ou des autres mesfaits. Et come les Maistres des Neifs du dit Royalme d' Engleterre, en absence des dits Admiralls, eussent este en paisible possession de conustre et jugger des touz faicts en la dite mier entre toute manere des gentz solonc les lois estatuts et les defenses et Custumes. Et come en le pimier article de l' Alliance nadgairs faite entre les dits Roys, en les traitz sur la darrain pees de Paris, soient comprises les paroles que sensujent en un cedule annexe à yceste (At non in schedulâ annexâ, sed in eâdem membranâ descriptum est quòd sequitur; unde non tam ipsos libellos, qui cognitoribus edebantur, quàm sive formulas eorum archetypas sive exemplaria descripta hæc esse conjiciendum fortè est; uti etiam ex eo quod Admiralli Angliæ nomen aliter ac per A. de

B.

B. non inferatur; quæ prima elementa non sunt nominis alicujus tunc temporis Angliæ Admiralli in sacris Scriniis reperti) *Primierement il est traict & accord entre nous & les messagers & les procureurs susdits, en nom des dits Roys, que iceux Roys serront l'un à l'autre, desores enavant, bons, vrayes, & loyaux amys, & eydans contre tout home (sauve l'Eglise de Rome) en tiele manner que si ascun ou plusieurs quicunques ils fuissent voloient depointier, empescher, ou troubler les dits royes es franchises, es liberties, privileges, es droís, es droitures, ou es custumes de eux et de leur royalmes q'ils seront bons et loyaux amys et aydans contre tout home que puisse viure, et morir à defendre gardir et maintenir les franchises, les liberties, les privileges, les droitures, et les custumes desusdites; Except pur le dit Roy d'Angleterre, Monsieur Iohan Duc de Braban en Brabant, et ses heirs dessendans de lui et de la fille le roy d'Angleterre, et excepte, pur le dite nostre seigneur le roy de France, l'excellent Prince Monsieur Aubert Roy d'Alemaigne et ces heirs royes d'Alemaine, et Monsieur Johan Count de Henau en Henau. Et que l'un ne serra en consail ne en aide ou l'autre perde vie, membre, estate ou honor; Monsieur Reyner Grimbaltz Maistre de la Navie du dit Roy de France, que se dit estre Admiral de la dite Mier deputez per son seignure avantdit per sa guerre contre les Flemminges, apres la dite alliance*

faite

faite & affirmee, contre la forme & la fource de mesme alliance & l'entencion de ceaux que la firent, l'office de Admiraulte en la dite Mier d'Engleterre, per commission du dit Roy de France, torcenousement emprist & usa un an & pluis, en prenant les gentz & marchaunts du Royaulme d' Engleterre & daillours per la dite mier passaunts ovesque lour biens, & les gens ainsi prises livere à la prison de son dit Seignur le Roy de France, & leur biens & Marchandises à les Resceivors per mesme celui Roy de France à ceo deputez en les ports de son dit Royalme come à lui forfaits & acquises, fist amesner per son juggement & agard, & la prise & detenue des dits gents ove leur dits biens et marchandises, et son dit juggement et agard sur la forfait de eaux et acquest, ait justifie devant vos, Seignours Auditours, en escripts par my l' autorite de sa dite commission sur l' Admiraulte avantdite, per lui aussi usurpee, et per my un defence communement faite per le Roy d' Engleterre per my son poere (solonc la forme de la tiers article de l' Alliance avant dite, que content les paroles dessuscripts) en requerant que de ceo il en fuisse quitz et absolutz, en grand damage et prejudice du dit Roy d' Engleterre et des Prelatz et Nobles et aultres dessusnomes, per quoi les dites procurours en les nounes de leur ditz Seigneurs, à vous Seigneurs Auditors avantdits, prient que deliverance deune et hastive des dits gents, ovesque

ovesque leur biens et marchandises ainsi prises et deteinues faites estre faite al Admirall du dit Roy d'Angleterre à qi la conisance de ceo appartient de droit, si come dessus est dist, ainsi q'il saunz destorbance de vous et d'altri puisse de ceo conustre et faire ceo que appertient à son office avant dit, et que le dit Monsieur Reyner soit condemne et destreint à faire deuue satisfaction à tous le dits damages si avant come il purra suffre, et in sa defaulte son dit seigneur le Roy de France, per qi il estoit deputez al dit office, et que apres deuue satisfaction faite as dites damages le dit Monsieur Reyner soit si duement puniz pur le blemissement de la dite alliance que la punicion de lui soit as aultres example pur temps avenir.

Hactenus libellus tot gentium Regum nostrorum imperium ac dominium marinum manifestò agnoscentium, indéque sibi tutelam poscentium. De hac re in historiis sive Francorum, sive Anglorum, aliorúmve mentionem non fieri mirum non est. Acta forensia rarò satis in historias conjiciuntur. Sed ipso eodem tempore Grimbaldum illum classis Franciæ præfectum fuisse scimus ex Francorum historiâ. Paulus Æmylius [a] de Philippo Pulchro, *Sedecim triremes*, inquit, *è Liguria mercede conduxit, præfecto Reginero Grimaldo. Is in Oceanum circumvectus, maritimam oram Flandriæ hosti infestam fecit.* Idem ipse est Regimerius & Reginerus seu Reinerus Grimbaldus. Et apud Ligures clara est ejus nominis familia. Sed quia externus erat & conductitius, ideo (ut videtur) à Ioanne Feronio in Admirallorum Franciæ catalago prætermittitur. Johanni Tilio [b] *Roverius Grimaldus* inter classium præfectos apud Gallos vocatur. Is etiam est Admiraldus Regis Franciæ, quem scribit Io-annes

[a] *De Gestis Francoram lib.* 8.

[b] *De Rebus Gallicis lib.* 2

annes de Beka[a] præfuisse trecentis & quinquaginta triremibus à Philippo Pulchro in subsidium Hollandorum adversus Flandros anno MCCCIV missis. Sunt etiam in Gallorum archivis quæ ad lites inter Anglum & Gallum tunc ortas attinent. Et tametsi in eis non reperitur (si Tilio fides; qui tabularum ejusmodi publicarum indicem edidit) libellus iste seu ejusdem aliquod exemplar, habetur tamen in eis diploma ipsum, quo ab Anglo tunc præficiebantur Cognitores, quales diximus, ad res contra fedus patratas decidendas. Illud ad hunc modum à Tilio [b] designatur. *Pouvoir donè par le Roy Edovard à deux nommez & accordez de sa part pour avec les deux eleuz de la part du dit Roy* (Phelippe) *d'enquerir & amendir les forfaictes durant lour trefue, le dernier de Juin* MCCCIII. *Ou tresor; layetse Procurationes, posse, & potestates Angliæ*; K. Eundem habent diem & annum diplomata quibus Cognitores constitutos ad hanc rem fuisse ex archivis nostris superiùs adnotavimus. Neque obstat heic quod ad querelas de latrociniis injuriisque aliis in mari ac terrâ invicem patrari à privatis solitis decidendas, ab utriusque litoris Principibus cognitores, uti & à Regibus jam dictis, pariter interdum [c] constituantur. Par inde in Mari jus constituentium utrique esse non meliùs elicitur, quàm alterum alterius Terræ esse dominum partiarium. Et Personarum, quæ in jus vocandæ, major ratio in ejusmodi cognitione habetur, quàm qualiscunque Territoriorum dominii; quod scilicet aliunde prorsus dignoscendum.

[a] *Chronic. Episcop. Vltraiect. & Comit. Holland. pag.* 93.

[b] Recueil des Traictes &c. fol. 40.

[c] *Rot. claus.* 21. *Ed.* 3. *part.* 1. *membran.* 25. *dors. Rot. Franciæ* 10. *Hen.* 8. *&c.*

Dominii Regum Angliæ Marini in Flandrorum *ad Edvardum secundum* legatione, Recognitio.

Cap. XXIX.

Hisce jam accedat Flandrorum adstipulatio & ultronea professio in Parlamentariis Angliæ Comitiis sub Edwardo secundo Rege. Dum Roberti

Comitis Flandriæ Legati de rebus in mari raptis conquerebantur, Regis Angliæ opem implorantes, raptas esse non semel dicebant supra mare Anglicanum versus partes de **Crauden** intra potestatem Regis Angliæ, atque in Angliam adductas; ad Regem autem Angliæ pertinere criminis cognitionem pro eo quòd ipse est *dominus dicti Maris, & depradatio prædicta facta fuit supra prædictum Mare, infra potestatem suam.* Quæ sunt tabularum publicarum verba. Sed eas, quantum ad hanc rem spectat, integras ᵃ adjicimus.

ᵃ Rot. Pat. 14. Ed. 2. part 2. membran. 26 in dorso.

Memorandum quòd cùm super damnis hominibus de regno Angliæ per homines de potestate Comitis Flandriæ, & Flandrensibus per homines de regno prædicto, à tempore quo dictus noster Rex regni sui gubernacula suscepit hinc inde illatis, amicabiliter reformandis, inter Consilium dicti domini Regis & Nuncios dicti Comitis in Angliam ex causâ prædictâ pluries missos, plures tractatus habiti fuissent, qui propter aliqua impedimenta, quæ evenerunt, effectum optatum non sortiebantur; tandem in parlamento dicti domini nostri Regis in Octabis sancti Michaelis, anno regni sui quarto decimo apud Westmonasterium convocato, quidam nuncii dicti Comitis venerunt ad tractandum super dampnis prædictis in formâ prædictâ reformandis. Et cùm dicti nuncii ad tractandum de novo super hujusmodi dampnis per dictum dominum nostrum Regem admissi fuissent, ipsi nuncii, prout alii nuncii præfati Comitis, in tractatibus supradictis, inter cetera quæ requirebant, ante omnia supplicabant, ut dictus dominus Rex ad sectam suam de potestate sua

Regis

Regia inquiri & Justitiam faceret de quadam deprædatione quibusdam hominibus de Flandriâ nuper de vinis & aliis diversis mercimoniis suis supra mare Anglicanum, versus partes de **Crauden** *infra potestatem dicti domini nostri Regis per homines de regno Angliæ (ut dicebant) facta; asserentes quod vina & mercimonia prædicta eisdem Flandrensibus deprædata, adducta fuerunt infra regnum & potestatem dicti domini Regis, et quod ad ipsum Regem pertinuit sic facere pro eo quod* IPSE EST DOMINUS DICTI MARIS *et deprædatio prædicta facta fuit supra dictum mare infra potestatem suam. Tandem in eodem Parlamento, habito super præmissis cum Prælatis, Comitibus, Baronibus et aliis proceribus dicti regni ibidem existentibus tractatu diligenti, de consilio eorundem concordatum fuit per dictum dominum Regem, quòd, pro bono pacis inter subditos terrarum Angliæ et Flandriæ confovendo dictus dominus Rex ex potestate suâ regia illa vice de bonis supra dictum mare Anglicanum versùs dictum locum de* **Crauden** *deprædatis et infra dictum regnum adductis in locis ubi malefactores cum bonis sic deprædatis ad dictam terram Angliæ devenerant, per Iustitiarios suos inquiri, et eandem deprædationem secundùm legem et rationem audiri faciat et terminari; et quòd domini Navium, quæ dictæ deprædationi interfuerunt, et alii, qui deprædatores illos cum bonis sic deprædatis*

datis in toto vel in parte scienter receptarunt, inde onerentur et puniantur sicut participes deprædationis supradictæ.

Ita Tabulæ illæ publicæ. Atque codicillis regiis mandata est per provincias plerasque maritimas jurisdictio cognitoribus, qui damna resarciri facerent. Quoniam autem, præter fluminum ostia, quamplurimi sunt in adversis oris (maximè in Zelandicis; & sunt etiam in litoribus aliis uicinis) sinuosi Maris intermeantis flexus, quibus variatim ita intexitur Terra ut fieri commodè nequeat quin eâdem cum terra sic intexta ditione contineatur, ut corpus unicum, Mare itidem intermeans, quod non alitèr fere atque flumen seu torrens non rarò ibi tum ripas disterminat tum portus facit; ideò mentio etiam interdum fit intermeantis hujusmodi maris ut ejus quod censetur *intra jurisdictionem & flumen* seu *fluctum* Maris regionum adversarum; veluti *Maris Flandriæ*, seu (quemadmodum legitur in vetustis schedis[a] quæ ductus archetypos literarum Henrici regis quinti tum ad Comitem Carolesii, tum ad decuriones Ipræ, Gandavi ac Brugarum præ se ferunt) *deins la jurisdiction & l'estrem de la meer de Flandres*, quod idem sonat. Nam demto mari sic intermeante aut veluti portus vicem præ litore adverso supplente, quod reliquum est, seu Oceanus adversas illas regiones & Angliam interluens Anglicani juris, juxta ea quæ superiùs ostensa sunt, semper est habitus. Unde & planè somnio futilius est quod habet scriptor nuperus, ubi per portus Mardiccii Navale dudum instauratum, *Britannici freti* (hoc de quo loquimur innuens) *Imperium Hispaniarum Regi restitutum vidisse* se[b] scribit. Et de Exterarum vicinarúmque Gentium, quarum maximè interesse potuit, sententiâ atque recognitione Marini Regum nostrorum dominii, hactenus.

[a] *Ms. in* bibliotheca Cottoniana, 3. *Hen.* 5.

[b] *Iacobus Chiffletius* in Epist. dedicatoria ad Comitem de *Oliuares*, *Portui Icoio* præfixa.

De

De Regis Magnæ Britanniæ in Mari Hiberni-co & quod occiduum *est*, *dominio seorsim agitur.*

Cap. XXX.

De Anglicano mari, seu Britannico quod sacri Angliæ patrimonii pars est, generatim, sed maximè quà sive Orientale est sive Australe, jam dictum est. De Occiduo, etiam Scotico & Septentrionali, toto denique, quod est reliquum, Britannico restat ut dicamus. Occidui nemo non videt partem Angliæ præjacentem intelligi tam in libello illo cognitoribus à Regibus Angliæ & Franciæ ante trecentos triginta ampliùs annos à tot gentibus oblato, ubi *le Mer d' Engleterre* seu *Mare Anglicanum* toties occurrit, quàm in regio diplomate superiùs allato, quo Reges nostri Domini Maris Anglicani circumquaque indigetantur; ut quod ex Bractonio, de Excusatione forensi ejus qui in Hibernia fuerit, habetur [a], atque id genus cetera huc in suprà allatis facientia prætereamus. Etiam & insulas, quotquot in vicino hoc mari, Britannicas dictas passim legimus, (ut sub initium hujus libri monitum est) perinde ac si freta interfluentia eas, non aliter atque flumina aut aquarum diverticula, ripas à Magnâ Britanniâ disjungerent, velut ejusdem ἀποῤῥῶγας seu *fragmenta*. Quo indicatur ipsa freta cum insulis, ut flumina cum ripis, territorii Britannici partem esse censendam. Atque huc inprimis spectat item illud in libello toties memorato, scilicet *par raison du Royalme d' Angleterre*, seu *ratione regni Anglicani* dominos fuisse semper Reges Angliæ tum Maris Anglicani (seu Britannici quà Angliæ prætenditur) tum Insularum in eo positarum. Unde Mona insula (Mannia vulgò dicta) quæ inter Boreales Angliæ & Hiberniæ partes medio libramine (quæ verba sunt Giraldi Cambrensis) porrigitur in hoc mari, inter continentes (si quid video) Angliæ provincias antiquitus numerata est, ut Vectis, ut Lundeia, ut quæ sunt id genus

[a] Cap. 24.

genus aliæ. Neque enim aliud intellexisse videntur veteres illi, qui orta controversia, utri circumstipantium insularum, Angliæ seu Britanniæ majori an Hiberniæ, jure hæc insula in maris interfluentis medio posita deberit applicari, ad hunc modum litem terminabant. Venenosos vermes advehunt. Hos cùm Insulam hanc admittere & fovere, uti Angliam & Britanniæ magnæ partem reliquam, Hiberniam contra eos necare observâssent, *Britanniæ eam* (ita Giraldus Cambrensis [a] qui sub Henrico II floruit) *applicandam communis omnium censura dictavit*. Nam si aut Hiberniæ aut Angliæ territorium, quà agro, quà Mari constaret, adeò censuissent à Mona hac disjunctum, ut quod interjacet Maris id aut omnium hominum necessarò esse commune, aut aliis quàm sive Hiberniæ sive Britanniæ regibus vetere jure subjacuisse existimâssent, satis ridiculam sanè agitâsse videntur controversiam. Nam alia non potuit esse, puto, quæstio, quàm ea quæ de finibus est Angliæ seu Britanniæ magnæ, & Hiberniæ. Quæstionem autem de finibus inter vicinos dominos locum habere posse, ubi territoria utrorumque non sunt continua aut contigua, non intelligo. Si via publica intervenit, vel flumen publicum, quod ad neutrum vicinorum dominorum spectat, finium agundorum agi non posse, rectè docuit [b] Paulus. Et sanè postquam Quintus Fabius Labeo arbiter Nolanis & Neapolitanis de Finibus agri à Senatu datus [c], utrisque separatim regredi ita callidè persuaserat, ut in medio aliquantum agri relinqueretur quod populo Romano ipse adjudicavit, neutiquam inter eos de hujus agri finibus quæstio ampliùs oriri potuit. Quippe inter quos desiit esse confinium. Sed cum populo Romano posteà (si quæ oriretur) erat utrisque agendum. Aliter sentiendum non est de quæstione illà, utri terrarum applicari de jure debuerit Mona; inde potissimùm natâ, quòd media Hibernici & Britannici juris territoria interjaceret, & ad ipsorum confinium. Nam ex argumento ab ipsius soli duntaxat naturâ deducto, sine civili dominii ratione (cujus mensuram tamen

[a] *Topograph. Hiberniæ Dist.2 cap.* 15.

[b] *L.* 4 § 11. *l.* 5.& 6 *ff. tit.Finium Regundorum.*

[c] *Cicero.de Officiis lib.*2

men

men, velut Decisioni sortem, volebant heic esse ipsam soli naturam) non magis applicari debuerat sive Britanniæ sive Hiberniæ, quàm Norwegiæ, Hispaniæ, aut Galliæ, ubi perinde ac in Britanniâ, venenosa animalia nutriri nemo dubitat. Angliæ igitur seu Britanniæ applicari in decisione illâ vetere est Britannico territorio ita continenter adjici ut verè & civiliter dici possit Mona provincia seu territorium Angliæ seu Britanniæ continens; cùm nempe Anglicanum territorium ita usque in occiduas ejus partes (eo quod in Occidentem ab ipso confinio vergit, ad Hiberniam spectante) perpetuò per hoc Mare protendatur. Et temerè nimis Elizabethæ Reginæ legatis excidit in dissertatione[a] cum legatis Danicis de liberâ navigatione & piscatione in Mari Norwegico, Bremæ habitâ; *Reges Angliæ navigationem & piscationem in mari Hibernico inter Angliam & Hiberniam nunquam prohibuisse*, ac si inde probari voluissent nec piscationem navigationémue inter Islandiam & Norwegiam à Dano prohibendam, quoniam neutri Maris domini, sed pari jure litora tantùm utrinque possedissent. Sed & alia non minùs temerè de maris communione ibi dicta sunt, ut antè advertimus. De navigatione & piscatione in mari Norwegico, mox plura. Cæterùm ut ratio ex necessariâ maris communione petita perperàm in Legationis illius dissertatione usurpata est, ita nec verum est id quod de mari Hibernico excidit. Scimus enim non solùm dynastas maritimos olim perduelles jus regium pluribus in Hiberniæ locis usurpantes, ob ipsam piscandi licentiam ab exteris vectigalia gravia exegisse, verùm etiam sanctione Parlamentariâ[b] disertè fuisse cautum, ne quis exterus in mari Hibernico piscaretur, nisi impetratâ priùs à Prorege, alióve Regis Angliæ Legato seu Magistratu ad hanc rem legitimo veniâ; etiam ut exteri pro quâlibet nave piscatoriâ XII doliorum aut plurium, præstarent quotannis tredecim solidos & quatuor denarios, & pro qualibet navi minore solidos binos; ipsis navibus, armamentis, bonísque cunctis fisco applicandis, si fortè

[a] 1602. apud G. Camden. in Annalibus tom. 2. pag. 273. edit. Lond.

[b] Stat. Hibernic. 5. Ed. 4. cap. 6.

fortè præstationem hujusmodi seu hoc æquoris regnatoris imperium detrectarent. Sed integrum hac de re sancitum, è quo receptissimam Ordinum omnium Hiberniæ de regio heic jure sententiam ediscamus, intersero.
Item at the requeste of the Commons, that where divers vessells of other landes fro one daie to other goynge to fishe amongst the Kings Irish enemies in divers partes of this sayd land by which the Kinges said enemies bee greatlye advanced and strengthened aswell in vituallies, harneys, armor, as dyvers other necessaries, also great tributes of money given by every of the said vesselles to the said enemies from day to day to the great augmentation of their power and force against the Kings honor and wealth, and utter distruction of this said land, thereupon the premisses considered, it is enacted and ordeined by aucthority of the said Parliament, that no manner vessell of other landes shall bee no time nor season of the yeere from henceforth, from the feast of the Nativity of our Lord Jesus Christe next comming, go in no part of the said land betwixt the said Irish enemies to no manner fishing without one speciall licence of the Lieutenant, his deputy or Justice of the land for the time being, or licence of another person having the Kings power to graunt such licence, upon paine of forfaiture of the shippe and goods to the King. And that whatsoever persons or person that find or impeche any of the said vessells, rumpants or forfaites against this act by the auctoritie of the same, it bee lawfull to them so making any claime in behalfe of the King, and approving the said forfaytures by any of the said vessells to be made, that the King shall have thone moitye of the said forfeyture, and the saide persons or person shall have thother without

anye

oute impechment, and that all manner vessells of other lands comming in the said land of Ireland a fishing, being of the burden of twelue tunnes or lesse, habeing one Drouer or boate, everye of them to paye for the maintenance of the Kings Warres there xiii. s. iiii.d. by the yeer. And all other small vessells as scarfes or boates, not habeing Drober nor lighter being within the said burden of twelue tunnes, every of them shall paye twoe shillings going a fishing in the like manner. Provided alwayes that no vessell fysshing in the North parte of Wicklo, be charged by reason of this act; and that the Lieutenant, his deputy or Justice of the land for the time being, shall habe the foresaid summes and duties of mony so paid to be imployed in the Kings warres for the defence of the said land, and that the Customers and Collectors of the same summes shall accoumpt before the said Justice, Lieutenant, or Deputy for the time being, or such Auditors that shall be for the same appointed by the King or them, and not before the Barons of therchequer in the said lande; and that none of the saide vessells so comming from other parts in the saide lande shall not depart out of the saide lande, till every of them pay their saide duties upon pain of forfeiture of the vessels and goods to the Kinge. Sensus suprà redditur. Sunt etiam qui asserunt à Mariâ Reginâ nostrâ Hispanum veniam ad annos XXI impetrâsse [a] piscandi in Septentrionaliore Mari Hibernico, atque inde proventum mille librarum annuum Fisco Hibernico auctum. Certè & edicto vetuit [b] Iacobus magnæ Britanniæ Rex, ne quis exterus, non impetratâ priùs veniâ, in Mari hoc Hibernico piscaretur. Quæstionem autem illam de Mona insulâ, utcunque à Giraldo (qui sub Henrico II scripsit) memoratam, ortam nihilominùs existimandum

[a] *Gerardi Malinius in lege Mercatoria cap. 35. pag. 189.*

[b] *Edict. 7. Iacobi 6. Martii.*

est seculis Anglo-saxonum vetustioribus, cùm nempe quicquid Hiberniam & Britanniam interjacet, aut Hiberniæ Regibus aut Britanniæ parebat, id est cùm utrisque sua seorsim erant in hoc mari territoria de quorum finibus ambigebatur. Certè Edwinus Rex Northumbrorum, seu potiùs omnium Anglo-saxonum potentissimus, sub annum à Christo nato DCXXX *Mevanias insulas imperio subjugavit Anglorum*, quod scribit Beda [a]. Id est tum Mevaniam quam Anglesciam vocamus, tum alteram quæ Mona est de qua sumus locuti. Citeriore autem Anglo-saxonici imperii ævo, Norwegi seu Dani, quorum latrociniis frequentioribus mare & hoc & boreale habebatur infestissimum, & hanc insulam & Hebridas involabant easque ducentos fermè annos obtinuere. Adeò ut neque ad Hiberniam neque ad Britanniam interea potuerit civiliter applicari hæc Mona. Ejus autem Reges, tam vicini Maris quàm Insulæ dominos tunc fuisse elicitur ex eorum Annalibus, ubi Godredum, cognomine Crovan, Monæ Regem comperimus sub anno salutis MLXVI *subjugâsse* [b] *sibi Dubliniam & magnam partem de* Laynster. *Scotos verò ita perdomuisse, ut nullus, qui fabricaret navem, ausus esset plus quàm tres clavos inserere.* Modum igitur ac legem rebus vicinorum navalibus præscripsit; quod aliud non est, quàm ipso Maris dominio gaudere, ut in jam dictis est ostensum. Atque hinc forsan est, quòd vetustiora Regum Monæ insignia fuerit Navis cum velo complicato, adjecto titulo *Rex Manniæ & Insularum*; ut ex sigillis eorum observat Camdenus [c]. Nam recentiora sunt illa, tres tibiæ humanæ, quæ passim obviæ. Posteà verò, subactâ ab Henrico II & Ioanne Regibus Hiberniâ, atque Reginaldo Rege Manniæ in Ioannis Regis potestatem [d] redacto (cùm numerosissimâ classe hoc mare occupabat Anglus) non est cur omnino dubitemus quin in Angli etiam imperium circumvicinum simul Mare reciperetur. Neque enim eo in ævo sui juris erat Rex Monæ. Sed subjugatus, solenni fidei professione præstitâ (quam Homagium vocant) in clientelam regis Angliæ

[a] *Hist. Eccles. lib. 2. cap. 9.*

[b] *Chronic. Regũ Manniæ pag. 840.*

[c] *Britannia, pag. 847.*

[d] *Chronic. Manniæ anno 1210. & Rot. cart. 14. Iohannis R. membran. 1. in dorso.*

Angliæ concessit. Ceterùm & Scotorum imperio pauld pòst adjecit eam Alexander III Scotiæ Rex [a] præfectúmque imposuit, qui quoties opus esset cum tredecim triremibus ac quingentis classiariis subsidio ei foret. Hebridas item, pulsis Norwegis, reciperavit & ad posteros transmisit. Dein rediit iterum ad Anglos Mona. Atque ii diu Hiberniâ cum eâ & territorio illo Marino potiti sunt. Septentrionalem autem hujus occidui Maris partem, Hebridum & Scotiæ Reges, postquam Norwegos Maris heic dominos expulissent, obtinuêre. Atque hinc est quòd, ut Scotia, Anglia, Mona hæc, Hebrides, & Hibernia præter ceteras quæ adjacent insulas, ita etiam ipse Oceanus Vergivius & Deucaledonius occiduam Scotiam pulsans, atque has flexibus sinuosis intermeans Regis Magnæ Britanniæ avitum patrimonium nunc sit simul censendum.

[a] *Hector Boetius Hist. Scot. lib.* 13.

Quinimò in aperti hujus & immensi Oceani parte occidentaliore, aliud est regis Magnæ Britanniæ jus, idque latissimè & per Americanum litus porrectum. Cùm Flizabethæ Reginæ auspiciis Humfredus Gilbertus, vir equestri dignitate, in Novum Orbem coloniam deducebat, ut simul etiam terras aliquot Imperio Anglicano jure subjacentes in oris Septentrionalis Americæ orientalibus reciperaret; inducebatur ab eo, velut à procuratore, Regina in possessionem perpetuò sibi posterisque retinendam tum portûs D. Iohannis dicti (qui in Insula est, quam *Baccalaos* vocant) tum universi tam Maris quàm Telluris spatium DC milliaria circumquaque [b] occupantis. Solenni dein ritu Anglicano, quo prædiorum dominium transfertur, tradito nimirùm ei ramulo & cespite, novum hoc regnum, ut Reginæ beneficiarius accepit. Neque sanè necesse erat ut aliter possessionem (unde Reginæ & Posterorum dominium hoc natum) adipisceretur. Haud enim est exigendum, ut, *qui* [c] *fundum possidere velit, omnes glebas circumambulet* (quod bene monet Paulus) *sed sufficit quamlibet partem ejus fundi introire, dum mente & cogitatione hac sit, uti fundum usque ad terminum velit possidere.* Quod tam

[b] Hackluit *in Peregrinat. & expedit. Navalibus Anglicè conscript. tom.* 2 *pag.* 151.

[c] *L.* 3. *ff. tit. de Acquir. rer. dom.*

ad Maria, quàm ad Tellurem nondum occupatam attinere potest. Adeò ut quemadmodùm Siculus Flaccus [a] de agris occupatoriis, *Terræ*, inquit, *nec tantum occupaverunt quod colere potuissent, sed quantum in spe colendi reservavere*, simile etiam de Mari ita occupato dici queat. Quantum in spe utendifruendi reservatum est, & finitione designatum. Nec forsan initia vastissimi Maris hujus Americani dominii adquisitæ à Gilberto possessioni debentur. Instauravit potiùs, & Regium Ius heic dilatavit. Nam & à Sebastiano Cabotio [b], sub Henrico septimo, Anglicano imperio Insula illa, *Baccalaos* dicta, adjecta est. Et postea inolevisse morem constat, ut Ministri aliqui Præfecti Regiæ classis, seu Admiralli Angliæ summi (cujus in provincia sunt Maria omnia, Regi Angliæ & Hiberniæ, quà Angliæ & Hiberniæ, subdita) à piscantibus etiam in hoc mari vectigalia exigerent; quod Regii seu Præficientis dominii symbolum (puto) erat expressissimum. Sed ne ejusmodi vectigalia in piscatorum detrimentum ampliùs præstarentur, publicorum Comitiorum lege sub Edwardo Rege VI cautum [c] est. Quantum Maris coloniæ nostrates in Americam nuper deductæ sibi occupaverint, nondum satis exploratum habeo.

[a] *De conditionibus Agrorum.*

[b] Diploma, quo ad explorandas terras, nondum cognitas, & Imperio Anglicano acquirendas, missus est, *habetur in Rot. Franc. 12. Hen. 7.*

[c] *Stat 2. & 3. Ed. 6. cap. 6.*

De Regis Magnæ Britanniæ dominio in mari Scotico, Orientali *maximè &* Septentrionali.

Cap. XXXI.

Quæ suprà subinde occurrunt ex Iacobi Magnæ Britanniæ Regis edicto [d] de Piscationis prohibitione, æquè ad Maria Scotica circumquaque fusa attinent; unde & possessionem horum Marinum & avitum dominium retentum agnoscas. Interdictum scilicet est exteris, maribus in hisce, piscari; licentiâ priùs Edinburgi non impetratâ. Et in Scoticis sanctionibus Parlamentariis non tam conduntur Novæ, quàm instaurantur

[d] *Edict. 7 Iacobi R. Martii 6.*

tur veteres leges, quibus cautum est that all manner of fischeres, that occupies the sea and otheres persons quhat sumeuer that happenis to slay hering or quhite fish upon the coast, or within the Iles or out with the samen within the Frithes bring them to free ports &c. id est, *ut piscatores* [a] *qualescunque mari utentes, aliique omnes qui haleces aut asellos in oris Scoticis, aut intra insulas aut extra eas intra æstuaria ceperint, eos in portus liberos inferant &c.* ubi væneant civibus ejusdem regni, quhairby his Maiesties customes be not defrauded, and his hienesse lieges not frustrat of the Commoditie appointed to them be God under the paine of confiscation and tynsell of the veschelles of them that cumes in the contrair hereof and escheitting of all their movable guddes to our soveraine Lords use, id est, *ita ut nec Vectigalibus suis Rex fraudetur, nec subditi ejus Maris usufructu à Numine ipsis præstituto careant, sub pœna confiscationis perditionisque tum ipsarum navium eorum qui contrà venerint tum bonorum mobilium omnium, adeo ut patrimonio regio applicentur.* Ita ut ex singulari in Mari ipso jure, ususfructus hinc vendicetur. Aliter sanè non magis sive ad Regem Scotiæ sive ad subditos ejus, quàm ad alium quemcunque jure ususfructus ille attineret. Quin de piscatoribus vniversis, non Scotis magis quàm exteris, fertur lex. Utpote ab ordinibus cunctis illius regni, qui jus tum regium tum suum (regio scilicet subiectum) à majoribus seu ex possessione atque imperio diutino, ita didicerant, ut dubitandi locus restaret ea de re nullus. Et de Piscatione in Orientali Scotiæ mari Iurisconsultus Scotus verba faciens, *Non possum*, inquit [b], *præterire quòd ante seculum hoc post cruentissimam ex occasionibus maritimis discordiam inter Scotos Batavosque, res in hunc modum composita fuit, ut Batavi imposterùm abstinerent ab oris Scoticis ad octuaginta saltem milliaria. Et si forte vi ventorum in propinquum deferrentur, vectigal certum ante regressum ad Abredoniæ portum penderent, ubi turris hic aliisque de causis exstructa fuit;* id

[a] *Parlam.* 4. *Iacobi* 6. *cap.* 60. & *Parlam.* 6. *eiusdem. cap.* 86.

[b] *Guil. Welwodus de Dominio Maris cap.* 3.

id quod Batavi bona fide majorum nostrorum memoriâ usque præstiterunt, donec per frequentiora domi dissidia vectigal hoc cum juribus aliis commodisque compluribus, partim gubernatorum negligentia, partimque Batavorum audacia evanuerunt. Ita ex fœdere, termini exterorum piscationi olim in hoc Mari præscripti. Septentrionalius autem, quod Scotiæ objacet, Mare Norwegis & Danis insularum ibi dominis olim fermè parebat. Unde & Gothicè Orcadum incolæ etiamnum loquuntur. Insulas eo in Mari XXXII tenuit ante annos CCCCLX Rex insularum dictus, *tali tributo de rege Northwegiæ, quòd quando Rex innovatur, Rex insularum dat ei decem Marcas Auri neo aliquid facit ei in tota vita sua, nisi iterum alius Rex ordinetur in Northwegia*, quod scribit Robertus de [a] Monte. Et de his Giraldus Cambrensis, *In Boreali Oceano*, ait [b], *trans Vltoniam & Galwediam sunt insulæ variæ, scilicet Orcades & Inchades* (seu Leucades, quas Hebrides esse volunt aliqui) *& aliæ multæ quarum ferè omnium dominium & subjectionem Norwegienses obtinuerunt. Licèt enim aliis regionibus longè propinquiùs adjaceant, Gens magis tamen ista scrutatrix Oceani præ omni genere piraticam vitam ducere solet. Vnde & omnes eorum expeditiones & bella navali certamine fiunt.* Hæc scripsit ille sub Henrico II. Adeo ut interdum appendices illæ Regni Britanniarum Marinæ, Septentrionalibus in oris, ab exteris inuaderentur. Hinc etiam Ordericus Vitalis [c] de Magno Olavi Filio Rege Norwegorum; *Magnam potentiam in insulis Oceani habebat*, quod ad Guillielmi secundi Regis Angliæ tempora spectat. Idem etiam Ordericus, *Orcades*, inquit, *& Finlanda, Islanda quoque & Groenlanda ultra quam ad Septentrionem terra non reperitur, aliæque plures usque in Gothlandiam Regi Noricorum* (ita Norwegos appellat ille) *subjiciuntur & de toto orbe divitiæ navigio illuc advehuntur.* Sic Norwegorum olim tam in vicino hoc Scotiæ mari, quàm apertiori, imperium luculenter habemus designatum. Postmodùm verò cùm inter Alexandrum Scotiæ Regem, tertium, & Magnum Norwegiæ, quartum, uti & inter Robertum Brusium Regem Scotiæ & Haquinum

[a] *In Append. ad Sigebert. Gemblac. Ann.* 1167.

[b] *Topograph. Hiberniæ dist.* 2. *cap.* 11.

[c] *Historia Ecclesiastica lib.* 10 *pag.* 767.

quinum Norwegiæ, pacta [a] inita erant de his insulis, ut ad Scotorum imperium pertinerent; fieri nequivit, quin dominii maritimi, quod circumvicinum Norwego heic fuit, simul cessio accederet. Possidebat tamen plerunque Norwegus; & posteà junctis Norwegiæ & Daniæ regnis, Danus; usque dum Christiernus primus Norwegiæ & Daniæ Rex, cùm Margaretam filiam in uxorem traderet Iacobo tertio Scotiæ Regi, insulis hisce prorsus renuntiaverit [b]; jusque suum omne tum in Orcadibus tum in Zetlandiis insulis cæterisque citerioris partis maris Hyperborei in generum atque successores circa annum salutis MCDLXX transtulerit. Qua de re, ipsa Ioannis Ferrerii, Pedemontani quidem, sed cui supellex historica ab Henrico Saincklair Episcopo Rossensi ex Archivis Scotiæ subministrata est, verba adjicio. *In mari præterea Deucalidonico, ad Circium & Boream, sunt Orcadum insulæ, proximè ad littus Scoticum sitæ, numero* 28 *hodie tantùm habitatæ; atque supra Orcades ad centum milliaria & amplius Norwegiam versus reperiuntur Zetlandiæ numero* 18, *quæ hodie ab hominibus incoluntur & Scotiæ Regi parent; de quibus magna fuit prioribus seculis inter Scotos & Danos contentio, possessore tamen Dano. Has omnes Christiernus Danorum Rex, novi matrimonii gratia, Iacobo Scotorum Regi, cum Margareta filia possidendas pacificè tradiderat, quousque vel ipse, vel posteri ejus dotis nomine quinquaginta millia florenorum Rhenensium nondum dissolutorum Regi Scoto vel successoribus suis persolvant. Sic enim nos ipsi vidimus & legimus in Matrimonii dominæ Margaretæ Danorum Regis filiæ tabulis cum Iacobo ejus nominis tertio Scotorum rege confectis & utrisque regni sigillis decentèr consignatis, anno Dom.* 1468. *&c. Posteà verò quum Domina Margareta Regina peperisset filium suum primogenitum Iacobum Scotiæ Principem, Rex Danus fæcunditati filiæ suæ congratulaturus, in perpetuum renuntiavit juri suo de insulis maris Deucalidonici, nempè Orcadibus, Zetlandiis & aliis quas sub hypotheca in matrimonio filiæ Regi Scotiæ cum ea tradiderat. Hujus renuntiationis tabulas in archivis Scotorum principum asservari audio.* Atque ita demùm insulæ istæ

[a] Ex tabulis Publicis, *Ferrerius in Appendice* Hist. Hectoris Boetii subiuncta, *pag.* 388.

[b] *Munster. Cosmograph. lib.* 2. & *Guil. Camden in Insulis Brit. pag.* 849.

istæ marisque hujus Imperium ad Scotiæ Reges rediit, quo etiamnum gaudent. Dominii etiam arram in hoc mari habent Reges Scotiæ, nempe imperata piscatoribus, pro ipsa piscatione, vectigalia, de quibus obiter in sanctionibus [a] eorum Parlamentariis.

[a] *Parlam. 6. Mariæ Reginæ Scot. cap.54.*

De Iure, quod Regi Magnæ Britanniæ, in vasto & aperto Septentrionis Mari, *competit. Et* Conclusio.

Cap. XXXII.

De viciniore Mari, quod Scotorum territorium est, capite egimus superiore. Sed verò nec prætermittendum est heic Mare illud, quod in Septentrionem latissimè panditur Frislandiam, Islandiam alias item insulas Dani Norwegíve imperio subjectas alluens. Nam etiam & hoc Britanno tribuerunt aliqui. Albericus Gentilis ad illud Taciti [b], *Britanniæ septentrionalia nullis contrà terris, vasto atque aperto Mari pulsatur; vides*, inquit [c], *quàm protendatur Regis Magnæ Britanniæ Imperium longè in meridiem, Septentrionem, & Occasum.* Ac si quicquid ferè Maris Britanniis etiam in aperto Oceano ullibi objaceret, Regis Magnæ Britanniæ ditioni pareret. De Septentrionali item, quod in cognitas ibi terras porrigitur, idem ferè agnovit subditus, non ita obscuri nominis, Regis Daniæ in literis ad amicum Anglum ante annos aliquot conscriptis. Gudbrandum dico Thorlacium, Episcopum Holensem in Islandiâ; qui ad Hugonem Branhamum Harwicensis Ecclesiæ pastorem literis anno salutis MDXCV datis [d] Britannos propè Maris illic diffusi dominos appellat. *Hodie*, inquit, *fama est vestris Britannis (quos ego prope Maris Dominos appellaverim) quotannis esse in Gronlandia negotiationes.* Sed negant heic Danorum Reges; & sibi, quà Norwegiæ Reges sunt, septentrionalius hoc mare, quod Islandicum est, vendicant; idque ex jure, si non malè obtendunt, vetusto. Observandum est ad hanc rem quod occurrit in

[b] *In vita Iulii Agricolæ.*

[c] *In Advoc. c.1. Hispanic. lib.1. cap.8*

[d] Hackluit. *in Peregrinat. tom.1. pag.550. Angliæ edit.*

in oratione Legatorum Errici X Regis Norwegiæ & Daniæ ad Henricum nostrum quintum habitâ, quæ ita se habuit [a]. *Invictissime Rex Angliæ, scire dignemini quòd gratiosissimus dominus noster Rex Norwegiæ &c. præfatus habet insulas aliquas, videlicet Islandiam*, **Feroy, Hietland**, *& alias plures ad regnum suum Norwegiæ pertinentes, ad quas nulli ab antiquo solebant accedere de terris alienis ex quibuscunque causis sive piscandi sive mercandizandi, sub pœna vitæ & membrorum; non magis homines regni Norwegiæ, quàm aliarum terrarum, præter specialem licentiam regiæ Majestatis. Nec de aliquo alio loco post obtentam licentiam exire licebat, quàm de civitate Bergensi, nec redire ad eundem locum cessante inevitabili necessitate, ubi eos custumas & alia jura ad Regium fiscum exolvere oportebat juxta antiquissimam regni Norwegiæ consuetudinem, sine aliqua hominum in contrarium memoria penitus observatam.* Etiam Christophorus Rex Daniæ & Norwegiæ anno MCCCCXLV indulsit [b] Zirizeensibus in Zelandia liberam in regnum suum Navigationem, *exceptis Islandia aliisque invicem Insulis prohibitis* quæ diplomatis verba sunt. Quin ex fœdere inter Henricum nostrum VI & eundem Erricum Norwegiæ & Daniæ Regem, Hafniæ icto, anno salutis MCDXXXII [c] adductum est à Legatis Regis Daniæ, Bremæ cum Elizabethæ nostræ legatis ibi de libero hujus maris usu anno MDCII agentibus, caput hoc in eandem ferè sententiam; *Caveant omninò Mercatores & alii quicunque homines & subditi Regis Angliæ & Franciæ, ne de cetero sub pœna amissionis vitæ & bonorum visitare præsumant terras Islandiæ, Finmarchiæ, Halgbalandiæ, seu alias quascunque terras prohibitas aut portus illegales in regnis Daciæ, Sueciæ, & Norwegiæ.* Etiam & annis aliquot antè interdictus est maris hujus usus tam mercatoribus quàm Piscatoribus, nisi Northbarnam Regis Northwegiæ celeberrimum Emporium cum mercibus adirent. Atque eâ de re habetur sanctio Henrici sexti Parlamentaria, quâ per annos aliquot ejusmodi itidem in Norwegi gratiam interdictum [d] obtinuit. Adeò ut frequentia sint diplomata, quibus à Regibus nostris [e] posteà venia Islandiam, Finmarchiam,

[a] *3. Hen. 5. seu Anno Christi 1453 in Schedis Vetustis* Bibliothecæ Cottonianæ.

[b] *Isaac Pontan. in Hist. Danica, & Zuer. Boxhorn. in Apologia pro Navigat. Holland.*

[c] *Fed Hen. 6. Angliæ & Errici* 10. *Daniæ R. 1432. art 6.* ex tabulis legationis Danicæ seu dissertationis Bremensis 1602, in Bibliotheca Cottoniana.

[d] *Stat. 8. Hen. 6. cap. 2. & Rot. Parlam. 8. Hen. 6. anni. 33.*

[e] *Rot. Franciæ 18. Hen. 6. membran. 16. Rotul. Franc. 12. Hen. 7. Rot. Franc. 1. Ed. 5. &c.*

marchiam, alias Norwegiæ & Sueciæ Regis provincias adeundi Anglis indulgetur. Sed ipsa Lex, cujus vis ex ejusmodi indultis, pro Regis arbitrio, relaxabatur, sub Henrici Octavi initiis [a] est antiquata. Et de eo tempore Ioannes Major, *quotannis*, inquit[b], *ad Islandiam, ultra circulum arcticum, Anglorum classis pro piscibus habendis proficiscitur.* Ceterùm utcunque de Borealioris hujus dominio fuerit statuendum, ejusmodi nihilominus saltem servitus perpetua olim, initis inter Norwegiæ & Angliæ Reges pactis, ei imponebatur, ut ad Islandiam adeundi & hoc mari utendifruendi jus item perpetuum subditis Regis Angliæ etiamnum permaneat. Icto enim Hafniæ, inter Henricum Angliæ VII & Ioannem II Daniæ & Norwegiæ Reges, fœdere anno Christi MCDXC sancitum est [c] *quòd mercatores & homines ligii, piscatores & quicunque alii Regis Angliæ & Franciæ subditi liberè possint temporibus futuris in perpetuum ad Insulam Tyle, id est Islandiam* (nam hanc Thulen esse putabant ejus ævi plerique, ut & nunc etiam nonnulli) *cum eorum navibus & bonis & Mercandisis, victualibus & aliis rebus quibuscunque emendi, vendendi, piscandi, sive mercandisandi causa navigare, accedere & intrare, ibique morari & more mercatorio conversari, & ab eadem redire & liberè revenire toties quoties eis placuerit absque prohibitione, molestatione vel impedimento nostro heredúmve nostrorum, & successorum in regnis Daciæ & Norwegiæ vel officialium nostrorum quorumcunque, solvendo tum in illa Insulâ tum in portubus ejusdem in quibus eos appellere contigerit, jura & Theolonia debita & consueta. Proviso semper quod lapso septennio post datum præsentium immediatè currente, novam licentiam à nobis & successoribus nostris regibus Daciæ & Norwegiæ petant & obtineant, ut sic de septennio in septennium, Mercatores & omnes prædicti nos & successores nostros Reges Daciæ & Norwegiæ in impetratione novæ licentiæ in perpetuum recognoscant.* Tempore autem non finitum fuisse fœdus hoc, sed ad hæredes successorésque utrinque pertinuisse liquet, non solùm partim ex jam allatis, verùm ex ipsâ præfationis formulâ, quam subjungere visum est. *Nos Iohannes*

[a] Stat. 1. Hen. 8. cap. 1.

[b] De Gestis Scotorum, lib. 1.

[c] Fœd. Danic. 11. Hen. 7. art. 4. quod in Tabulis legationis. 1602. etiam habemus.

Iohannes Dei gratia Rex præmemoratus de unanimi consilio & consensu dilectorum consiliariorum nostrorum & aliorum procerum & Nobilium regni nostri. Daciæ cum Oratoribus Illustrissimi Principis Henrici Dei gratiâ Regis Angliæ & Franciæ fratris nostri charissimi Iacobo Hutton Legum Doctore, Thoma Clarentio Armorum Rege, Thoma Carter & Iohanne Beliz Mercatoribus de Linna, de Pace reformanda & perpetua concordia inter regna nostra firmanda tractari fecimus & annuimus; Qui quidem nostri Consiliarii & Oratores cum prænominati Regis Angliæ Fratris nostri charissimi speciali mandato & plenissima potestate de qua per literas ejusdem Regis Angliæ nos certiores reddiderunt, constituti in civitate nostra Hafnensi, pacem perpetuam & inviolabilem amicitiam & firmam concordiam inter Nos, Hæredes & successores nostros, fautores, amicos & consanguineos, & Illustrissimum Principem Henricum Regem Angliæ & Franciæ fratrem nostrum charissimum suosque hæredes successores, fautores, amicos & consanguineos, perpetuis futuris temporibus esse & fore conclusimus per hunc modum qui sequitur. Etiam & renovatum est fœdus illud anno MDXXIII ab Henrico Angliæ VIII & Christierno II Daniæ & Norwegiæ Regibus, nec formâ dissimili. Ius igitur est perpetuum, & ad hæredes Regis Angliæ transmissum, ut Anglis suis liber sit Maris hujus Septentrionalioris seu Islandici usus. At verò non infrequentes nihilominùs eâ de re intercessêre hinc inde legationes, regnantibus Frederico II & Christierno IV Daniæ Regibus, & Elizabethâ Angliæ Reginâ. Reclamabant Dani; neque jure hujusmodi uti Anglis fas esse, nisi veniâ priùs à Daniæ Regibus impetratâ, eâque quolibet septennio (juxta fœdus illud sub Ioanne II & Henrico VII ictum) novatâ. Quin obtendebat Nicolaus Cragius Christierni IV Legatus in Angliam anno MDXCIX, pactum Haderslabiense inter Fredericum II & Elizabetham anno MDLXXXIII initum, ac si eodem disertè cautum fuisset, ut denegatâ pro libitu Regis Daniæ licentiâ, servitus hæc in Mari Islandico, Anglis constituta terminaretur. Ceterùm responsum est tum à Proceribus domi, tum à Reginæ

Q q 2 Le-

Legatis Bremam ad negotium hoc transigendum missis, jus hoc sive servitutem Marinam Anglis tam temporis præscriptione, quàm perpetuis federum pactis adeò confirmari, ut id quod de licentiæ petitione in pactis Ioannis II & Henrici VII Regum occurrit, non eò omnino pertineat, ut sive negatâ eâ sive non petitâ jus seu servitus illa minueretur, sed eò duntaxat ut Norwegicum in hoc mari jus itidem quodcunque ab Anglis, solenni cujuslibet septenni petitione, recognosceretur. Neque modum esse, conditionem, seu Tempus servituti adjectum, sed ideò tantummodo locum ibi habere, ut seu federis Beneficii seu servitutis constitutæ originis memoria tantùm subinde petitione instauraretur. Imo in literis Frederici secundi ad Elizabetham Reginam datis quarto Maii MDLXXXV federis hujus clausulæ, quæ ad licentiæ petitionem spectat, verbis renuntiatum esse expressissimis. Neque sanè ex federe illo Hafniensi jus omne in mari illo Anglis competere cœpit, quicquid obtenderint Norwegi. Etenim cùm antiquitùs Errici X legati apud Henricum nostrum V de Anglorum in mari hoc piscatione conquerebantur, Anglus etiam antea sibi in mari illo jus aliquod fuisse non obscurè (puto) innuit, dum in Norwegi gratiam hoc tantùm tunc præstitit, ut Angli non aliter ibi per annum deinceps futurum piscaturam exercerent *quàm antiquitùs fieri consueverat*, idque edictis in portubus & urbibus celebrioribus promulgari jussit. Tempus præfinitum & vetus piscandi consuetudo pristinum jus aliquod apertè sonant. Ipsam autem edictorum en tibi formulam [a]. *Nullus de ligiis domini nostri Regis quibusdam certis de causis ipsum dominum nostrum Regem specialiter moventibus, ex nunc in unum annum proximè jam venturum ad partes Insulares Regnorum Daciæ & Norwegiæ, & præsertim versùs Insulam de* **Islande**, *piscandi causa seu alia accedere præsumat, in præjudicium Regis Regnorum prædictorum, aliter quàm antiquitùs consueverat.* Etiam Anglos eo in mari per annos complures antea piscaturam exercuisse liquet ex tabulis ejusdem Regis Parlamentariis [b]. Fedus autem

[a] *Vet. sched. de Temp. Hen. 5.* in Bibliotheca Cottoniana; *& Rot. Claus. 3. Hen. 5. membran. 5. in dorso.*

[b] *Rot. Parlam. 3. Hen. 5. part. 1. membr. 5. n. 33.*

tem illud Haderslabiense (de quo Cragius antè) non ad piscationem sive in Islandico sive in Norwegico hoc Mari, sed ad Negotiationem & Mercaturam quam exercebat corpus Mercatorum apud nos Moscoviticum pertinet. Hoc enim duntaxat pactum est, ut liberè subire possint corporis illius Mercatores, tempestatibus aut aliter coacti, litora & portus tam Islandicos quàm Norwegicos; *hoc tamen reservato, ne sine speciali Regis Daniæ licentiâ, in portubus Norwegicis seu Islandicis antè probibitis, ulla ratione negotientur & mercaturam exerceant, neve subditis Regis dictorum locorum ulla re contra Hospitalitatis jura molesti sint, ac ob omni maleficio prorsus abstineant*; quemadmodum Cragio responderunt Angliæ Proceres. Verùm de hâc re luculenter omnia explicantur & copiosè defenditur jus isthoc Anglorum in literis ab Elizabethâ Regina Cal. Septembris anno MDXCIX ad Christiernum IV datis, quarum partem huc spectantem inserere est operæ pretium. *Ad requisitionem Serenissimi Principis patris Serenitatis vestræ anno* MDLXXVII *Legatum in Germaniam misimus* (ita Reginæ literæ loquuntur) *qui cum ipsius deputatis tractavit de omnibus controversiis & præsertim de piscatione Islandica & Norwegica, ubi compertum est Regem niti tantummodò tractatu Biennalium Induciarum* [a] *in quo tunc conventum fuit ne Angli ultra Hagalandiam navigarent. At ex parte nostra exhibiti fuerunt tractatus cum Regibus Ioanne & Christierno, in quibus, sopitis quæ præcesserant controversiis, aliter fuit conventum; & huic tractatui pacis generalis posteà factæ, non præcedentibus induciis biennalibus standum erat. Quod recognoscens Serenissimus Princeps parens vester petiit per literas suas, ut controversia ista referri possit ad aliam disquisitionem. At ab eo tempore nulla talis disquisitio facta est. Nibilominùs accepimus subditos nostros piscantes captos & tormentis cruciatos & hostiliter tractatos fuisse. An justè hoc factum sit judicare omnes poterunt, qui æquo animo rationes nostras sunt expensuri. Non negamus, quin cum Dominus Cancellarius* Whitfeld *& de* Barnico *ad Nos venirent* (Whitfeldius & Barnicovius legatione functi sunt in Anglia anno MDXCVII) *prætendisse eos verbis piscationem illam*

[a] *Sub. Edwardo* IV *Angliæ R.*

illam Islandicam & Norvegicam ab Anglis contra federa & pacta regnorum exerceri. At cùm probationem nullam protulerint neque proferre potuerint, nos verò authentica instrumenta Regum Ioannis & Christierni habeamus in contrarium, quibus major fides adhibenda est, quàm nudis allegationibus, res in aliud tempus rejecta est. Doctori quoque Cragio responsum est, transactionem quæ anno Domini MDLXXXIII *Haderslabiæ cum Rege Frederico facta est, nihil ad hoc negotium pertinere;* Ratione suprà ostensâ. Et paulò pòst. *Quod verò ex Tractatu cum Rege Johanne prætenditur* (federe Hafniensi, de quo suprà) *licentiam pro piscatione de Septennio in septennium peti oportuisse (id quod nec per quamplurimos fuit omissum) respondemus ejus omissionis culpam non processisse ab Anglis, sed Danis.* Nam *usque ad tempus expulsionis Christierni Regis, circiter annum Domini* MDXXI, *septennalis illa licentia petita fuit. Posteà verò peti desiit, propter incertitudinem ad quem legitimè Regis successio spectaret. Et à tempore dictæ Expulsionis Christierni Regis, neque Reges Fredericus abavus, Christiernus avus, neque Fredericus parens Serenitatis vestræ ullam talem petitionem licentiæ urserunt. Sed existimantes sufficere priores tractatus, qui inter Reges & Regna initi fuerunt, post plurimorum annorum præscriptionem (cùm satis alioquin securi essent id nunquam attentandum iri propter quod petitio primùm talis licentiæ instituta fuerit) nihil voluerunt innovare. Et in hunc finem Doctori Cragio monstratæ fuerunt literæ Frederici Regis Patris Serenitatis vestræ quarti Maii anno* MDLXXXV *ad nos scriptæ, si Angli ab injuriis abstinuerint, ipsos gavisuros libertate & solitâ clementiâ absque ulla mentione vel requisitione petitionis licentiæ; quum nihilominùs nos obtulimus vobis, Mercatores nostros secundùm antiquam & per multos annos intermissam consuetudinem deinceps à vobis de septennio in septennium petituros, quam oblationem certiores facti sumus Serenitatem vestram noluisse admittere.* Neque enim voluit serenissima Regina jurisdictionem & imperium Regis Daniæ & Norwegiæ in hoc mari aliter agnoscere, quàm ut integra interim (ut aviti patrimonii pars minimè contemnenda) piscandi, quam diximus, servitus ibi

(ut

(ut dictum est) constituta sibi ac posteris retineretur. Aliæ fuêre & literæ & legationes de hac re anno MDCII [a]. Sed ampliatâ lite, nihil definitum est. At verò & in Mari quod Islandiâ est multò Septentrionalius, Imperium & dominium Regis Magnæ Britanniæ comperitur. Nimirùm in Grœnlandensi. Hoc enim Mare nondum occupatum nec piscatorias artes passum, singulari Balænarum capturâ, patrum memoriâ, quæstuosissimum primò reddidêre Angli qui Moscovitici corporis Mercatores hâc navigabant. Maris ita nondum occupati usus & ejusmodi quæstus primò repertus, repertori tam corporis quàm animi possessione id sibi alterius (ut heic Angliæ Principis) nomine vendicanti, ad modum vendicationis dominium tribuit non aliter atque aliarum quarumcunque rerum nondum possessarum prima & naturalis & civilis possessio. Vnde Iacobus Rex in literis, quibus V. Cl. & Ornatissimi Henrici Wottoni Equitis Aurati in Hollandia Legati sui aliorumque procuratorum fidem atque eâ de re agenda testatus est, *Piscationes* [b] *in Mari Boreali, propè Groenlandiæ litora nobis solùm & nostris jure acquisitas*, meritissimò appellavit. Ut verò tandem concludamus; quicquid hactenus de Regum Magnæ Britanniæ Iure ac Dominio Marino atque avitâ eorum, in Oceano, Sacri patrimonii areâ disseruimus, id totum complectamur carmine eâ de re olim ab ipso viro præstantissimo Hugone Grotio (de cujus scriptis Iuridicis, quà ad Maris sive Dominium privatum, sive Communionem attinent, superiore in libro diximus) ad IACOBVM Regem Anglicano regno inaugurandum, elegantissimè conscripto.

——*Tria*, inquit [c], *sceptra Profundi*
In Magnum coiere Ducem ——

Et dein Oceanum, à Luna agitari solitum, allocutus,

Sume animos à Rege tuo, meliore levatus
Sidere, nec cæla populos quocunque calentes
Sole, per immensum quem circumvolveris orbem
Quis det Iura Mari. ——

[a] *Camden. in Annalibus Elizab. tom.* 2. *ann.* 1602. *pag.* 272. *Ed. Lond.*

[b] 29. *Septembris*, 1614. ex eâdem exemplari in Bibliotheca Cottoniana.

[c] *Sylvarum lib.* 2.

Et

——licèt omnia casus
Magna suos metuant, Iacobo promissa potestas
Cum Terris Pelagoque manet. ——

Pauló Item post

——Rerum Natura creatrix
Divisit populos & metas ipsa notavit.
Sic Iuga Pirenæ, sic olim Rhenus & Alpes
Imperiis mensura fuit : Te flumine nullo
Detinuit, nulla nimbosi verticis arce ;
Sed totum complexa parens hic terminus ipsa
Substitit atque uno voluit sub limite claudi.
Te sibi seposuit, supremo in gurgite, Nereus.
Finis hic est, qui Fine caret. Quæ meta Britannis,
Littora sunt aliis ; Regnique accessio tanti est,
Quod ventis velisque patet. ——

Et verum certè est, juxta testimoniorum superiùs adductorum cumulum, ipsa vicinorum Principum (qui Transmarini sunt) litora seu Portus, Britannici Imperii, quod Marinum est, Metas esse sive Australes sive Orientales ; in aperto autem & vasto Septentrionis atque Occidentis Oceano, post diffusissima æquora quæ Anglo, Scoto, Hiberno occupata sunt, eas esse constituendas.

FINIS.

Gratiæ & Gloria Deo Servatori.

Interferenda

Interserenda locis designatis.

Pag. 28. *Linea*. 5.

——*Israeliticum non est.* Huc spectat illud Ezekielis ᵃ de ᵃ *Cap.*47. plaga Terræ sanctæ maritimâ postquam Australem quæ 21. ad Mare est designaverat, ופאת־ים הים הגדול מגבול עד נכח לבוא חמת זאת פאת־ים *Et pars occidentalis Mare magnum; à termino usque ad id quod adversum est introitui quo ducitur ad Hamath. Hæc pars* (seu plaga) *occidentalis, seu Maritima.* Vulgata ibi, *Et plaga Maris Mare magnum, à confinio per directum donec venias Emath. Hæc est plaga Maris.* Hellenistæ autem; τοῦτο τὸ μέρος νότος καὶ λὶψ *hæc pars Auster & Africus* quæ proximè præcedentium versio est. Dein pro allatis ex Ebræo, sequitur, τοῦτο τὸ μέρος θαλάσσης τῆς μεγάλης διορίζει, ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου Ἡμάθ, ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά ἐστι τὰ πρὸς θάλασσαν Ἡμάθ. Quod sonat tam *Hæc pars,* quam *hæc partem Maris Magni disterminat usque ad id quod adversum est introitui quo ducitur ad Hemath, usque ad introitum ejus. Hæc sunt quæ ad Mare Hemath.* Cujuslibet versionis mens eadem. Ea autem quam Ebraicis subjecimus tum paraphrasi Chaldaicæ, tum Iudæorum Hispaniensium interpretationi consona est. Iam verò ex veterum scitis ibi Salomon Iarchius ad hunc modum rem explicat ממקצוע דרומית האמור למעלה והוא נחל מצרים עד נכח לבא חמת עד מקצוע צפונית מערבית הוא הר ההר שהוא נכח לבא חמת כי חמת במקצוע צפונית מערבית אצל הר ההר *ab angulo meridionali superiùs dicto* (sic interpretatur illud, à termino) *qui est fluvius Ægypti, usque ad id quod adversum est introitui quo ducitur ad Hamath; nimirùm usque ad angulum sub Cauro positum, qui ipse est Hor mons adversus introitui ad Hamath. Quia Hamath in Cauri plaga sita est iuxta Hor montem.* Ita quod termino heic per directum, ut habet vulgata, ducto à Nili ostio ad Hor montis promontorium intercipitur, haud exiguam maris velut assignati partem complectitur. Atque hæc sententia ——

Rr Pag.

Interserenda

Pag. 58. *l.* 3.

——*Topice*. Quin in Notitia Dignitatum Orientis, sub Proconsule Asiæ, Trinæ tantùm recensentur ad hunc modum Provinciæ.

Sub dispositione Viri spectabilis Proconsulis Asiæ, Provinciæ infrascriptæ.

Asia;
Insulæ;
Hellespontus.

Etiam *Officium Hellesponti consularis* in rescripto Honorii & Theodosii [a] Augustorum memoratur, ubi è vicarii Asiæ potestate in Proconsulis Asiæ (qui tunc temporis Simplicius erat) transfertur. Alibi etiam in Iustiniani Novellis occurrit Hellespontus [b] cum Ponto Polemoniaco, provinciæ seu præfecturæ nomine, conjunctus. Scio quidem non tam pro freto illo Asiam & Europam interluente Hellespontum à viris doctis heic capi quàm pro regione Asiæ maritimâ. Sic Guidus Pancirollus [c], etiam ad Notitiam; *Hoc in loco*, inquit, *regio Asiæ ad Hellesponti oram sita significatur*. Certè satis rarò, puto, occurit alibi Hellesponti nominis usus pro regione aliqua [d] Asiæ, sed potiùs Hellespontia. At verò si in Notitia non ipsum fretum sed regio cognominis designaretur, quamobrem hæc tantùm regio sigillatim cum Asia, cujus & ipsa pars aliquantula ita esset, nominatur? Si pro freto ipso accipias, res manifesta & sibi optimè constans videtur. Peramplam Proconsulis Asiæ provinciam Asiâ ipsâ, Freto alluente, & Insulis denotari, rationi perquam consonum est; Non ita, Asiâ ipsâ & insulis, adjectâ insuper nescio qua regiunculâ satis obscurâ quæ & ipsius Asiæ pars. Et sequentis ævi usus vetustiorem heic administrationem interpretari videtur. Ipsum Ægæum pelagus (quod vicinum totum fere hoc mare continet) inter Themata, præfecturas seu provincias Orientis expressim à Constantino, quem

[a] *L. unic. C. de Officio Comitis Sacri patrimonii.*

[b] *Novell. 20. in præfatione.*

[c] *In Notit. Orient. cap. 102.*

[d] *Vide Ortelium in Thesauro Geograph. verb. Hellespont.*

quem jam memoravimus, Porphyrogennito numeratur. Verba ejus sunt [a] Τὸ δὲ καλούμενον Αἰγαῖον πέλαγος, καὶ αὐτὸ [a] *Lib. I. Them. 17.*
χρηματίζον εἰς θέμα &c. *Ægæum verò pelagus etiam ipsum inter Themata relatum, &c.* Et paulo post etiam de Insulis, Προσωκείωται δὲ τῷ στρατηγῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγους αἵ τε Κυκλάδες νῆσοι καλούμεναι, καὶ τῶν Σποράδων ὧν προέχουσιν ἥτε Μιτυλήνη, καὶ Χίος καὶ αὐτὴ ἡ Λῆμνος *Ad Ægei autem maris præfecturam pertinent insulæ Cyclades dictæ, & ex Sporadibus quæ reliquas excellunt, Mytelene & Chius, & ipsa Lemnus.* Adeo ut heic Insulæ & Mare ipsum velut singulares præfecturæ partes seu provinciæ, non aliter ac aliæ qualescunque regiones continerentur. Quin ex Notitia Orientis observandum est, in Proconsulis Asiæ insignibus, quæ codicillis, quibus is præficiebatur, principalibus depingi solebant Trium contineri (præter principum vultus seu Genios ac Mandatorum librum) Mulierum imagines, easque diadematis turritis pariter cinctas ad modum quem oculis mox subjicimus, ita provincias illas tres, scilicet Asiam, Insulas, Hellespontum simul referentes, suorúmque nominum adjectione sigillatim ita insignitas, ut postremam primæ partem seu regionem fuisse non sit omnino cur admittamus. Quin & Pancirolli, qui non solum editis Alciati (unde figuram accepimus) verum etiam manuscriptis Fulvii Vrsini aliorúmque Notitiæ codicibus usus est, imaginum illarum descriptionem subjungere visum est. *Infra librum mandatorum habet hic Proconsul* (ita Pancirollus) *imagines trium mulierum, quæ provincias ipsi commissas referunt, scilicet Asiam, Insulas & Hellespontum ut nomina ipsis inscripta indicant. Hæ insigne quoddam regium in capite* (diadema quælibet turritum, in libris editis) *& vasa aureis plena manibus gerunt quæ exactionem tributorum tribus illis regionibus faciendam, ad Proconsulem pertinere significabant. Longis aureísque tunicis indutæ sunt. In Manuscriptis albas aut cæruleas habent. Asia calceis cæruleóque pallio utitur. Aliæ calceis carent. Quæ insulas refert purpureum pallium; quæ Hellespontum viride gestat. Sed in codice Vrsini, omnes rubris cothurnis altè calciatæ habitu non differunt. In Madructano longis vestibus demissis vix pedes ostendunt.* Hactenus ille. Anne

verò eſt ſimile veri regiunculam aliquam Aſiæ in Inſignibus hiſce pari cum ea quæ fuit Aſiæ ipſius majeſtate, cum & hæc illam etiam, non aliter ac totum minutiam,

complexa fuiſſet, depingi. Turrita ſingularum diademata, ſtatura æqualis, majeſtas & opulentia nullo modo diſſimilis, talem parilitatem indicare videntur ut earum nulla

nulla in hac designationis formulâ, alterius pars videatur quidem censenda. Adeoque ut nec Hellespontus sit ibi aliud ac ipsum Mare seu fretum interluens; quo ita Asiæ proconsulatui cum insulis, non dispari dominii ratione, conjuncto, Asiæ & Europæ provinciæ fiebant civiliter sive continuæ seu contiguæ. Qualis provinciarum distinctio ubi non erat, etiam cum Continente insulæ præjacentes ipsumque Marè unicum provinciæ corpus faciebant. Atque hinc evenit vt Insulæ ——

Pag. 104. *l.*18.

——feræ captæ. Etiam litorum & portuum communio ferè apud veteres illos conjungitur, ut non dissimilis, cum eâ quam docent Maris. Quasi verò ex vectigalibus & Portoriis, quæ tum in litoribus & portubus [a] Imperii Romani tum in libris [b] Iustinianeis satis sunt (ut passim alibi) frequentia, ipsa portuum & litorum dominii quà sive populi illa Romani, sive, quod idem heic est, Principis erant, ratio non manifestò eliciatur, secundùm id quod supra etiam ex Celso [c] expressim habetur. Nam quemadmodum pro ædibus in solo reipublicæ seu publico extructis pensio [d] soluta, quod solarium à Solo & Græcis Iureconsultis inde Σολάριον [e] dictum, ipsam rempublicam seu Principem Soli dominum fuisse satis erat argumento, ita sanè & Portorium pro Portuum usu præstitum horum fuisse dominium non dispar comprobabat. Et portus ipsi pro Continentis parte etiam rectè habentur, quod alibi [f] occurrit. Quin & Hellespontum ita suum fecit ipse Iustinianus, ut liber portuum ipsiúsue maris usus negotiatoribus naviculariisque, sine pretio nimis gravi, ab eo non permitteretur, si fides Procopio [g], qui res ejus contexuit, coætaneo. Nec Maris dominium à Telluris populorúmue dominio discrepare existimârunt qui Frederici II Augusti Epitaphio ante quadringentos fermè annos inscripserunt [h],

Qui Mare, qui Terras, populos & regna subegit;

Scilicet in Basilicâ Panormitana, ubi tamen, quemadmodum

a *Cicero Orat. pro lege Manilia. Symmachus lib. 5. Epist. 62. & 65. Tacitus Annal. lib. 13. alii obiter.*

b *Tit. de Publicanis in ff. & tit. de Vectigalibus in C.*

c *Cap.* 14.

d *L.* 1. *C. tit. de diversis prædiis & l. 5. ff. tit. de Operibus publicis, §* 1.

e *Eclog. Basilic. lib.* 58. *pag.* 488. *vt etiam simili nctione in l.* 15. *ff. tit. Qui potior in Pignore.*

f *L.* 15. *Cæsar. ff. tit. De Publicanis.*

g *In Arcana historia, pag.* 110.

h *Georgius Gualtherus in Tabulis Antiq. Siciliæ &c. pag.* 93.

dum

dum in Imperio Romano-Germanico reliquo, tunc floruit jus Cæsareum. Summa est, Iureconsultos illos veteres non solùm quæ receptissimis Gentium per omnia ferè secula moribus, sed etiam quæ invicem sibi satis adversantur, hac de re obscitantèr tradere; maximè dum Mari ipsi ipsum litus adeoque portus velut communionis non dispares conjungunt. Vnde tam ex ipsorum inconsiderantiâ, quàm ex aliorum autoritate paritèr refelluntur.

Pag.144. l.5.

——*subfuisse. Et de* Classe, *sub Romanis*, Britannica.

Pag. 149. lin. ultima.

——quod dubitemus. Quemadmodum etiam Flavius Vegetius *apud Misenum*, inquit [a], *& Ravennam Singulæ Legiones Romani nominis cum Classibus stabant ne longiùs à Tutela urbis abscederent, &, cùm ratio postulâsset, ad omnes mundi partes navigio pervenirent.* In Legionibus, seu harum nomine, ipsi classiarii ab eo censentur. Observandum verò interea est, diligentissimos Romanorum rerum indagatores [b], dum de classibus dispiciunt, præter Ravennatem & Misenensem [c] (quarum hæc Galliam, Hispanias, Mauritaniam, Africam, Ægyptum, Sardiniam atque Siciliam in proximo habebat; illa Epiron, Macedoniam, Achaiam, Propontidem, Pontum, Orientem, Cretam, Cyprum petere directa navigatione consueverat; quæ sunt Vegetii verba; utràque ab Augusto Cæsare [d] primùm ad tuendas provincias maritimas ipsúmque mare ibi institutâ, & Prætoriâ etiam, ob dignitatem, dictâ) binas alias in ipso mari, sed minùs celebres plerumque tantùm adjicere. Harum altera ad Forum Iulii in Gallia Narbonensi [e], altera in ipso Ponto [f] collocabatur. Atque ita quatuor duntaxat in Mari classes perpetuas seu celebriores Romanis fuisse plerumque admittitur. Alias quidem rectè addunt Fluminum classes etiam perpetuas, veluti Rheni, Danubii in quibus Mœsica, item & Pannonica, ejusmodi aliæ. In his verò Naves seu Lembi, *Lusoria* [g] seu *Lusuriæ* dictæ ad imperii

[a] *De Re Militari lib.4.cap.31*

[b] *Lipsius de Magnitudine Romana lib.11. cap.5 sed & vide Iul. Cæs. Bullinger de Imperio Romano lib 6 cap 6.*

[c] De quibus *item Tacitus lib. 4. Annalium.*

[d] *Suetonius in Augusto cap. 49.*

[e] *Tacit. Annal 4. Strabo lib. 4.*

[f] *Ioseph. Halos. lib. 2. cap. 26.*

[g] *Cod. Theodos. lib. 7. tit. 17. De Lusoriis Danubii.*

locis designatis

imperii fines usque in ulteriores ripas & castella in eis exstructa tuendos excubabant. Atque hac notione Lusoriarum nomen binis Codicis Iustinianei legibus[a] satis antea depravatis à præstantissimo viro Claudio Salmasio[b] restitutum est. Atque ut in Fluminibus, Lusoriis seu navibus minoribus plerunque utebantur, ita in Mari Liburnis quarum minimæ remorum habebant singulos ordines, paulò majores binos, idoneæ mensuræ ternos vel quaternos, interdum quinos, ut docet Vegetius. Iam verò, utcunque apud veteris Imperii Romani præsidii & munitionis omnigenæ indagatores illos, satis obscurè aut negligenter verba de classe qualicunque Britannica fieri soleant; id nihilominùs certissimum est, non solum singularem Classem in Romanorum præsidiis perpetuis fuisse Liburnarum Britannicam qua Mare de quo loquimur, velut Insulæ Magnæ Britanniæ appendicem tutabantur, verùm etiam aliam classem in Oceano exteriore seu navale aliquod alibi in maritimis sive Hispaniæ sive Galliarum oris, extra Mare Mediterraneum, non omnino eos habuisse. Saltem nullibi apud veteres commemorari. Quod testimonium non contemnendum est, tum unicum confecisse Britannici Imperii, jam ad Romanos devoluti, corpus ~~Mare~~ simul & Insulam, tum jus ejusmodi in Mari, quo Britannicum erat, tunc obtinuisse, ut simile in plagis saltem Occidentalioribus (utpote in quibus alia provincia non erat Marina) non omninò reperiretur. Classis hujus Britannicæ (præter obvium illud quod de Seio Saturnino Classis Britannicæ Archigubernô sub Antonino seu Adriano Augusto ex Pandectis[c] juris Cæsarei supra[d] habetur) expressa apud Tacitum etiam fit mentio, ubi de rebus Cerialis & Civilis sub Vespasiano Augusto locutus, *Circumsteterat*, inquit[e], *Civilem & alius metus, ne quartadecima legio, adjunctâ Britannica Classe afflictaret Batavos, quà Oceano ambiuntur.* Et nulla cum ratione doctissimus Lipsius opinatus est hanc fuisse partem[f] classis Lusoriarum quibus Rhenus fluvius instructus erat, partem scilicet ad exitum fluvii excubantem sub arcem illam Britannicam qua de nos suprà[g]. Nam etiam Bri-

tannica

[a] *L.4.C. de offic.milit. Iudic. & l. 4.C. de Offi. Magistri Officiorum.*

[b] *In Notis ad Flavium Vopiscum. pag 475.*

[c] *L.46.ff. tit.ad senatusconsf.Trebellianic.*

[d] *Cap.5.hujus libri.*

[e] *Historiar. lib.4.*

[f] *De Magnitudine Romana lib. 1. cap.5.*

[g] *Cap. 3.*

tannica Integra erat & Marina omninò, non fluviatilis. Marinam fuisse non solùm res ipsa persuadet, verùm etiam tum jam dicta tum ea quæ capite proximo dicentur de Comite litoris Saxonici; qua saltem ex posterioris rerum administrationis præsidiorúmque collocationis, ratione, de priore, ut non raro, fuerit dijudicandum. Sibi verò Integram fuisse hanc classem suúmque habuisse præfectum, testis est Inscriptionis veteris, Romæ in Palatio Capranicensi, Fragmentum [a] quo periit quidem ipsum nomen Præfecti Classis Britannicæ. Sed ex eo liquet præfecturam ejusmodi, in Romanorum vetustis, non incelebrem fuisse, eamque gessisse quendam qui etiam classis Mœsicæ & Pannonicæ præfectus fuerat, uti etiam Proconsul & præses Alpium, subpræfectus Classis prætoriæ & Tribunus legionis XVI. Illud ita se habet.

a *Ian. Gruterus pag.* 493.

. . . .

. . . .

PRAEF. CLASS. BRIT. ET MOESIC.
ET PANNONIC. PROC. ET PRAESIDI
ALPIVM SVBPRAEF. CLASS.
PRAET. TRIB. LEG. XVI.
FL. ECPREPVSA.—

Quin non ita leue est argumentum, classis illius in Mari Britannico, velut provinciæ Britannicæ (juxta ea quæ dicta sunt) parte, tuendo, illis in seculis fuisse usum frequentem, ex eo quod Scapharum exploratoriarum, quę majoribus Liburnis in excubando sociabantur, nomen à Britannis in Romanorum scripta receptum fuerit; quemadmodum *Copulorum* qui [b] itidem in Rheni limite tuendo naves fuere lusoriæ, nomen à Germanis. Eas vocâsse Britannos Pyctas observabant Romani. Flavius Vegetius, qui è commentariis Catonis, Celsi, Trajani, Hadriani, sub Valentinianorum ævo libros de Re conscripsit Romanorum militari, *Scaphæ*, inquit [c], *majoribus liburnis exploratoriæ sociantur, quæ vicenos prope remiges in singulis partibus habebant; quas Britanni Pyctas vocant. Per has*

b *Vide sis Lip. ad Tacit. Hist. lib. 5. num. 36. & de Magnitud. Romana lib. 1. cap. 5.*

c *De Re Militari lib. 4. cap. 37.*

has & superventus fieri, & commeatus adversariorum navium aliquando intercipi assolet, & speculandi studio adventus earum vel consilium deprehendi. Ne tamen exploratoriæ naves candore prodantur, colore Veneto (qui marinis est fluctibus similis) vela tinguntur & funes. Cera etiam, qua ungere solent naves, inficitur. Nautæ quoque vel milites Venetam vestem induunt ut non solùm per noctem, sed etiam per diem faciliùs lateant explorantes. Sic ille. Et libri editi habent plerunque heic *Pictas* aut *Pyctas*. Manuscriptis verò aliquot, quibus usus est Godescalcus Stewechius legitur *Picatas*; uti etiam binis in Bibliotheca ad D. Iacobi Regia (quod adnotavit mihi vir doctissimus amicissimusque Patricius Iunius) *Picatas*; unde in versionibus Vegetii superiorum seculorum Gallicis habetur nunc *Picaces* nunc *Pigaces*. Sed Stewechius ad citatum locum, *Mihi*, inquit, *veriùs videtur* pincas *appellatas. Id enim navicularum genus etiam hodie Britania & Batavia agnoscit. Vocant autem vulgo* **Een pincke.** Utut verò se hæc res habuerit; Exploratoriarum habes heic apud Vegetium, navium usum cum Liburnis conjunctum noménque earum ex Britannico illius ævi sermone ita observatum, ut non omninò videatur dubitandum quin Britannis & in Britannieca provinia Marina, usum earum fuisse aut perpetuum aut frequentissimum simùl sentiret Vegetius. Sic ex vocabulis illis *Gesum*, *Trimarcia*, *Essedum*, *Petoritum*, *Braccæ*, id genus aliis sive à Gallis sive a Britannis in Romanornm linguam receptis, notissimum ipsarum rerum quas significant sive in Galliis sive in Britanniis usum satis indicari à nemine non agnoscitur. Quin etiam tuendi Maris rationem artesquê adhibitas ita adjungit heic Vegetius, ut eis itidem tunc vsos fuisse Britannicos classiarios seu qui Pyctis aut Picatis illis in excubiis præerant marinis, non sit prorsus ut minimè credamus.

Pag. 152. l. 5.

——attinuere. Quibus etiam,ut nomine tantùm non re discrepans, adjungendus est Præfectus Classis, sub Ro-

 manis,

manis, Britannicæ, de quo capite superiore. Suas autem ——

Pag.155.l.17.

——Vopisco. Ita ferè Proconsul Asiæ totum sub sua dispositione habebat Hellespontiacum fretum usque in Europæ litora, ut capite ostenditur decimo quarto. Non alio certè——

Pag.eadem l. 21.

——Comes habendus est. Id quod maximè etiam firmatur ex alio ipsius Dignitatum Notitiæ loco, ubi de Comitum præfecturis quæ sub dispositione Viri illustris Magistri Peditum præsentalis, agitur. In libris Notitiæ editis ita legitur,

Sub dispositione Viri Illustris Magistri pediditum Præsentalis, Comites Militum infrascriptorum.

Italiæ.
Africæ.
Tingitaniæ.
Tractus Argentoratensis.
Britanniarum.
Litoris Saxonici per Britannias.

Tam in Alciati quàm Pancirolli editione legitur, ut heic, *Militum infrascriptorum.* Dubitari nequit, quin pro *Militum*, *Limitum* fuerit substituendum. Neque enim ratio officiorum Imperialium patitur ut *Militum* ibi locum habeat. Et certissimum est ex eis quæ sequuntur, Italiam, Africam, Tractum Argentoratensem, Britannias & litus Saxonicum suos habuisse Comites, ut Comites limitum, non aliter ac Territoria quæ ibi proximè subjunguntur; velut Mauritania Cæsariensis, Tripolitani, aliæ

aliæ itidem provinciæ, quæ, præter Britannias, suos pariter habuere Duces, nominè Ducum Limitum. Iam verò tam Ducis quàm Comitis Britanniarum limes erat ipsum insulæ litus. Scilicet nihil omnino erat insulæ quod eorum præfecturæ non suberat; ne quidem extremi ipsius, qua Tellus erat, limites. Quod cum ita sit, cujusnam limitis erat Comes ille qui litoris Saxonici per Britannias dicebatur, si nolis eum ex adverso litore nomen sumsisse? Dux & Comes Britanniarum (simpliciter ita dicti) præter Vicarium Britanniæ, pro diversitate administrationis totam insulam gubernabant; atque & Comiti & Duci & Vicario integra, sed diversis formis, insula, diffuso Oceano circumdata, pro insigniis in Notitia habetur; quemadmodum etiam insula similiter circundata cum oppidis maritimis seu navalibus, Comiti litoris Saxonici. Et Vicario, Duci, & Comiti Britanniarum administrationis limites fuisse ipsa insulæ territoria, adeoque etiam in ipsa litora se vndiquaque per Romanorum heic imperium extendisse liquet ex eis quæ in Notitia Dignitatum ostenduntur. Vnde etiam & Dux & Comes Britanniarum à Litore Saxonico ut à limite pariter denominandi fuissent si eo nomine Litus Britannicum tunc temporis fuisset indigetatum. Nam Britannias ipsas, quà insulæ ea voce comprehensæ sunt, limitum nomine expressim designari in Dignitatum Limitanearum, quas ex Notitia memoravimus, recensione palàm videmus. Extra Insulam igitur, adeoque in litore adverso seu transmarino secundum id quod superiùs differuimus, limes ille quod litus erat Saxonicum, est etiam hinc statuendum. Nec sanè prætermittendum est, cùm in Notitia, quamplurima Provinciarum atque Præfecturarum tam maritimarum quàm mediterranearum sint Insignia depicta, idque ex more, apud primicerios aliosve qui codicillos principales conficerent, ab eis qui summæ rerum præerant recepto, non solùm nulla omnino, præter ea quæ sunt præfecturæ Britannicæ, in Occidentis dignitatibus reperiri in quibus Maris habetur aliquod vestigium, nec sanè in dignitatibus Orientis

 præter

præter Comites Ægypti & Isauriæ (quorum utriusque insignibus prætexebatur limbus marinus) sed etiam in Britanniarum quatuor præfecturarum singularum, Vicarii nempè, Ducis, Comitis, & demùm Comitis litoris Saxonici per Britanniam, insigniis perpetuò Oceanum circumfundi. Perinde ac si id denotari inde voluissent Romani, aliam provinciam prorsus nullam, præfecturam nullam aliam adeo aut tam amplè conjunctum commixtum ac velut incorporatum sibi Maris dominium seu Territorii Marini tutelam habuisse.

Errata sic corrige.

Pagina	*Linea*	*Lege*
16	28	qualisnam in rerum
18	22	*diffusissimum*
19	19	dominium ne
ibid.	29	eo scilicet quod
33	30	*maritima potestatem senatus*
44	31	Eretria
47	38	*curriculum*
49	26	*Aquam*. Tam
ibid.	32	respondent minas regis. Magni negligentes
53	4	*Mare*
ibid. *in Marg.*		*Siculus*
65 *in Marg.*		*Langobard.*
ibid.	33	reverenti
55	1	Rege
ibid. *in Marg.*		*Nat. Hist.*
56	36	Σοῖς
57 *in Marg.*		Stiliconis
ibid.	*ult.*	*Byzantium pendi Solitum.*
ibid. *in Marg.*		*Lib.* I. *them*
59	11	Neratio, Ulpiano
61	21	*elementa*
62	4	Formiano
ibid.	32	quamplurimis
64	7	mare occupari.
65	33	fundi proventus
ibid.	37	tabernæ
66	33	*conscripta*
68	37	Pacius, Marta.
69 *in Marg.*		*& Baronium*
72	18	Valdesius. Dominum
76	35	universi maris, qua
77	12	arcuato
82 *in Marg.*		*Gaspar*
88	5	Asphaltitide
89	29	conterminο
94	3	Portugalensium
98	9	prænavigantes
102 *in Marg.*		*Cujac. ad lib.*
109	18	legibus
110	17	fiscalem hac
ibid.	21	mitigari. Constitutio
111 *in Marg.*		*Lindebrog.*
117	2	instituto,

ibid.

Errata.

Pagina	*Linea*	*Lege*
ibid.	27	*dominium*
123	30	ſimpliciter
124	15	prætermittere
140	38	Mare Britannicum
141	25	Alleɛto ita
143	4	Nationes illas
145	1	Orientalem Auſtraliorem que finem
154	13	ſignata
168	4	Huntindonienſis
175	2	idoneo
178 *in Marg.*		*apud Iohannem*
180	23	imperium
ibid.	38	ſolitudines
183	16	Angliæ Parlamentariis, velut
187	23	tutela eorum Angliæ
189	20	quod etiam
191 *in Marg.*		*M.25.Ed.1.Comm.Banc.Rot.72.penes*
ibid.	32	Angliæ à Thameſis oſtio in Boream
194	24	Comitiis
207	31	ortam tantum deſignet
219	10	vocitant
ibid.	35	Rege [a]
ibid. adjice *in Marg.*		[a] *In Rot.5.& 6.Ed.3.paulo ante citatis*
224	10	territorii
ibid.	19	Regina
234	10	maritimæ
238	30	S. Davids-head
239	2	adjacet diffuſius, deſignato.
249	15	Galliis
253	11	habeatur
257	19	*coram Martino de*
266	21	Franciæ
268	17	*tantum, à nobis*
274	14	alius vetuſtus
ibid.	20	Alii
285	23	diverticula ripas, à
300	9	ſeptennii
Rr2	3	χρηματίζον
ibid.	6	Μιτυλήνη ἐν
Rr3	5	oſcitanter
Sſ	23	provincia

Quæ ſunt alia ſuo emendet candore lector.